

Rudolf Steiner

Janovo evangelium v poměru ke třem ostatním evangeliím

OBSAH

I. přednáška (Kassel, 24. června 1909).....	1
II. přednáška (Kassel, 25. června 1909)	11
III. přednáška (Kassel, 26. června 1909)	20
IV. přednáška (Kassel, 27. června 1909)	29
V. přednáška (Kassel, 28. června 1909)	39
VI. přednáška (Kassel, 29. června 1909)	48
VII. přednáška (Kassel, 30. června 1909)	58
VIII. přednáška (Kassel, 1. července 1909).....	67
IX. přednáška (Kassel, 2. července 1909)	77
X. přednáška (Kassel, 3. července 1909)	88
XI. přednáška (Kassel, 4. července 1909)	99
XII. přednáška (Kassel, 5. července 1909)	108
XIII. přednáška (Kassel, 6. července 1909)	119
XIV. přednáška (Kassel, 7. července 1909)	129

I.

(Kassel 24. 6. 1909, svatojánský den)

Moji milí přátelé!

Dnešní den byl velkou částí usilujícího lidstva slaven určitý svátek. A přátelé anthroposofického hnutí zde, v tomto městě, považovali za významné, aby mohla tato řada přednášek začít právě dnes tímto Janovým dnem. Tento den roku býval svátkem (*slavností*) již ve staré Persii. V den, který odpovídá asi dnešnímu čer vnovému dni, se konala slavnost tzv. „křtu vodou a ohněm“. Ve starém Římě slavili toho dne svátek Vesty, což byl opět svátek křtu ohněm.

A jdeme-li nazpět do doby evropské kultury před křesťanstvím a do doby, kdy ještě křesťanství nebylo rozšířeno, nacházíme opět takový červnový svátek, spadající do doby, kdy jsou dny nejdelší a noci nejkratší, kdy začíná dne opět ubývat, kdy tedy Slunce začíná ztrácet část své síly, kterou daruje všemu růstu a úrodě rostlinstva Země. Naším evropským předkům se tato červnová slavnost jevila jako ústup, postupné mizení boha Baldura, kterého myšlenkově spojovali se Sluncem.

V křesťanských dobách se tento červnový svátek stal postupně oslavou Jana, předchůdce Krista Ježíše. Tím se může i pro nás stát jakýmsi východiskem úvah, jimiž se hodláme zabývat v nejbližších dnech, úvah o nejvýznamnější události ve vývoji

lidstva, kterou nazýváme činem Krista Ježíše. Předmětem tohoto přednáškového cyklu bude tento čin, jeho celkový význam pro vývoj lidstva – jak je vylíčen v jednom z nejvýznamnějších křesťanských spisů, v Janově evangeliu, a pak jeho porovnání s ostatními evangelií.

Janův den nám připomíná, že této nejvyšší individualitě, podílející se na vývoji lidstva (Kristu), předcházela „předchůdce“. Tím se dotýkáme důležitého bodu, který musíme také postavit do popředí našich úvah (*přednášek*) – jako východisko těchto přednášek. V průběhu vývoje lidstva dochází stále znovu a znovu k významným událostem, jež vrhají mocnější světlo než události jiné. Od epochy k epoše vidíme, že je možné zaznamenat v dějinách takové podstatné události. A stále znovu se dovídáme o lidech, kteří v určitém směru takové události předvídají a mohou je předem zvěstovat. Tím je současně poukázáno na to, že tyto události nejsou libovolné, že musejí přijít. A tak lidé, kteří nahlížíjí do celého smyslu a do celého ducha vývoje lidstva, vědí, jak sami mají pracovat na přípravě těchto událostí, aby k nim dojít mohlo.

V příštích dnech budeme mít ještě více příležitostí hovořit o předchůdci Krista Ježíše. Dnes bychom jej chtěli pozorovat nejprve jen z toho hlediska – že byl jedním z těch, kteří pomocí zvláštních duchovních vloh mohli (*mohou*) hlouběji nahlížet do souvislostí vývoje lidstva a proto vědí, že v jeho vývoji existují takové významné body. Proto byl předchůdce schopen upravovat Kristu Ježíši cestu!

Pohlížíme-li však na samotného Krista Ježíše (abychom ihned přešli k hlavnímu předmětu naší úvahy) – tu si musíme uvědomit, že opravdu odůvodněně rozděljuje velká část lidstva letopočet na dobu před a po zjevení se Krista Ježíše na Zemi. Tím tato část lidstva prokazuje svůj cit pro dominantní význam Kristova mystéria.

Avšak to, co je pravdou, co je skutečností, musí být lidstvu zvěstováno neustále novou formou a novým způsobem – neboť potřeby lidstva se doba od doby mění. Naše doba také potřebuje v určitém směru nové zvěstování této největší události pozemského vývoje lidstva, této Kristovy události. A tímto zvěstováním chce být právě duchovní věda (anthroposofie).

Zvěstování Kristova mystéria prostřednictvím duchovní vědy není svým obsahem ničím novým ani pro nás. Je však něčím novým svou formou. Vždyť to, o čem se zde bude hovořit v příštích dnech, o tom se mluvilo v užších kruzích i v naší kultuře a v našem duchovním životě již po staletí. Jen v jednom se dnešní zvěstování liší ode všech předcházejících: Dnešní zvěstování smí promlouvat k většímu okruhu lidí.

Ony zmíněné menší kroužky, v nichž zaznívalo stejné zvěstování již po staletí v našem evropském duchovním životě, uznávaly jako svůj symbol totéž znamení, které zde vidíte v přednáškovém sále, tj. znamení kříže s růžemi (*růžový kříž*). A tak snad i dnes, kdy předstupuje toto zvěstování v současné době před širší veřejnost, může být tento růžový kříž zase symbolem onoho zvěstování. Dovolte, abych nejdříve obrazně charakterizoval, na čem se toto rosekruciánské zvěstování o Kristu Ježíši zakládá.

„Rosekruciáni“ jsou společenstvím, jež od 14. století pěstuje uvnitř evropského duchovního života v pravdě pravé (*v pravém smyslu*) duchovní křesťanství. Tato rosekruciánská společnost, která měla snahu, bez ohledu na všechny vnější historické formy, podávat svým vyznavačům nejhlubší pravdy křesťanství – tato společnost nazývala své vyznavače také „jánskými křesťany“. Porozumíme-li tomuto výrazu – „jánští křesťané“, pak budeme moci ducha a smysl následujících přednášek vysvětlit, ne-li rozumově, tedy přece alespoň tušením chápat.

Jistě víte, že Janovo evangelium, tato velkolepá (*mocná*) písemná prapůvodní zvěst lidského pokolení, začíná slovy: „Na prapočátku bylo Slovo. A to Slovo bylo u Boha, a to Slovo byl Bůh. Toto bylo na prapočátku u Boha.“

Slovo – neboli Logos – bylo tedy na prapočátku u Boha. A o tomto Slovu (Logu) se dále praví, že: Světlo svítilo do temnoty, a temnota to Světlo nejprve nepochopila; že toto Světlo bylo na světě, že bylo mezi lidmi, ale že bylo málo těch, kteří to Světlo pochopili. Potom se zjevilo Slovo ztělesněné v jednom člověku, jehož předchůdcem byl „Jan Křtitel“. A nyní vidíme, jak se ti, kteří pochopili něco z významu tohoto zjevení se Krista na Zemi, snaží vysvětlit – čím Kristus pro člověka vlastně je. Pisatel Janova evangelia bezprostředně poukazuje na to, že to, co žilo v Ježíši z Nazaretu jako nejhlubší bytost, nebylo ničím jiným – než tím, z čeho povstaly i všechny ostatní bytosti kolem nás: Že je to sám živoucí duch, živoucí Slovo, sám Logos.

Ale také ostatní evangelisté – každý svým způsobem – usilují o znázornění toho, co se v Ježíši z Nazaretu vlastně zjevilo. Vidíme např., jak se pisatel Lukášova evangelia snaží ukázat, jak se zjevilo něco zcela zvláštního, když se při křtu Ježíše Janem Křtitelem spojil duch s tělem Ježíše Nazaretského. A pak nám pisatel Lukášova evangelia dále ukazuje, jak tento Ježíš z Nazaretu je potomkem předků, jejichž řada sahá daleko, daleko vzhůru.

Říká se nám zde, že rodokmen Ježíše z Nazaretu sahá k Davidovi, Abrahamovi, Adamovi, dokonce až k samotnému Bohu. Povšimněte si, jak je v Lukášově evangeliu všude poukazováno na to, že Ježíš z Nazaretu byl synem Josefa a Josef byl syn Helisův, ten pak byl syn Davidův a pak dále se praví: Ten byl syn Adamův – a Adam byl Boží! Tzn., že pisatel Lukášova evangelia klade zvláštní důraz na to, že od tohoto Ježíše z Nazaretu (s nímž se spojil duch při Janově křtu) vede přímá rodová linie vzhůru až k tomu, jehož nazývá Adamovým Otcem, k Bohu. Takové věci se musí brát naprosto doslovně.

V Matoušově evangeliu je zase snaha, odvodit rodokmen Ježíše z Nazaretu až vzhůru k Abrahamovi, kterému se zjevoval Bůh. Tímto a také ještě mnohým jiným, mnoha slovy – jež můžeme najít v evangeliích – je líčena ona individualita, jež je nositelem Krista a samo zjevení Krista je zde líčeno jako něco, co není snad jen jednou z největších, nýbrž vůbec tou největší událostí ve vývoji lidstva. Tím je však dokonale vyjádřeno to, co bychom mohli prostými slovy říci následovně: Jestliže je tedy Kristus pokládán (těmi, kteří tuší jeho velikost) za nejvýznamnější zjev ve vývoji lidstva na Zemi, pak musí Kristus Ježíš nějak souviset s tím nejpodstatnějším a nejposvátnějším v člověku samotném. V člověku samotném tedy musí být něco, co je možno vztahovat bezprostředně ke Kristově události.

Položme si otázku: Je-li Kristus Ježíš skutečně nejdůležitější událostí ve vývoji lidstva (člověka), nemělo by se pak v každé lidské duši nalézat něco, co má vztah k tomuto Kristu Ježíši?

A to je také tím nejdůležitějším a nejpodstatnějším – zvláště Janovým křesťanům rosekruciánských společností: Že se v každé lidské duši nachází něco, co má bezprostřední vztah k tomuto činu Krista Ježíše v Palestině. A může-li být Kristus označen jako největší událost pro lidstvo, potom musí být také v lidské duši tím největším a nejvýznamnějším to, co odpovídá události Kristově. Co to může být?

Na to si rosekruciánští žáci odpověděli takto: Pro každou lidskou duši existuje něco, co se označuje slovy „probuzení“ nebo „znovuzrození“ nebo také „zasvěcení“.

Podívejme se, co je těmito slovy míněno. Pozorujeme-li svět kolem sebe (co vidí naše oči, co hmatají naše ruce) – tu vidíme, jak v něm věci vznikají a zase zanikají, jak celá organizace roku vzniká a zaniká. Vidíme jak vzniká a zaniká rostlinstvo, celá vegetace. A i když jsou na světě věci, jako třeba skály a hory, jež se zdají vzdorovat staletím, tak již v lidovém přísloví: „Kapka po kapce vyhloubí i kámen“ – je vyjádřeno tušení lidské duše, že také tyto majestátní skály a hory jsou podrobeny zákonům pomíjivosti. A člověk ví, že vzniká a zaniká nejen to, co je vytvořeno z elementů (ze živlů), ale i to, co vedle své tělesnosti, nazývá člověk svým (*pomíjivým*) „já“. Avšak ti, kdo vědí, jak lze vstoupit do duchovního světa, ti také vědí, že do něho člověk nepronikne pomocí očí, uší nebo jiných smyslů, že však do něho může vstoupit cestou probuzení, znovuzrození, cestou zasvěcení (*iniciace*).

Co se tu znovu rodí?

Pohlížíme-li do svého nitra, můžeme si posléze říci: To, s čím se ve svém nitru setkáváme, je to, čemu říkáme „já“. Toto „já“ se již svým názvem odlišuje ode všech věcí zevního světa. Ke každé věci zevního světa mohu připojit nějaké jméno. Mohu říci stolu „stůl“, k hodinám může každý říci „hodiny“. Nikdy však nemůže mému uchu zaznít jméno „já“, má-li označovat nás samých. Já se totiž musí vyslovit v nitru! Pro každého jiného jsme jen „ty“. Již tímto může člověk shledat, jak se tato podstata (*byťost*) „já“ odlišuje od toho, co je kolem nás i v nás.

Ale k tomu nyní přistupuje to, co vždy znovu a znovu zdůrazňovali (na základě svých vlastních zážitků) duchovní badatelé všech dob: Že v tomto „já“ se rodí jiné, vyšší „já“ – podobně, jako se rodí dítě z matky.

Člověka během jeho života pozorujeme nejdříve jako dítě, jež se neobratně staví ke svému okolí – jak pohlíží na věci ve svém okolí, pozvolna se učí chápat věci kolem sebe, stává se rozumnější, jeho intelekt i vůle rostou. Vidíme – jak nabývá síly a energii. Jsou však i lidé, kteří nerostou jenom tímto způsobem, ale dosahují i vyššího vývoje než ostatní. Dosahují toho, že nalézají takřka svoje druhé „já“, které může tomu předchozímu „já“ říci „ty“, podobně jako to předchozí říkalo „ty“ zevnímu světu nebo svému tělu. Druhé „já“ pohlíží na to první „já“ jakoby spatra.

A tak stojí druhé „já“ před lidskou duší jako ideál, který se stává skutečností těm, kdož následují pokyny duchovních badatelů a říkají si: „Já“, o kterém jsem dosud věděl, se podílí na celém zevním světě a spolu s tímto zevním světem je pomíjivé. Ale ve mně dřímá druhé „já“, které si lidé neuvědomují, ale mohou si je uvědomit. A to je spojeno s nepomíjivým právě tak, jako je první „já“ spojeno se vším pomíjivým a časným. A po znovuzrození může toto vyšší „já“ pohlížet do duchovního světa, podobně jako může první (*nižší*) „já“ pohlížet prostřednictvím fyzických smyslů – očí, uší atd. – do světa smyslového. A to, co se nazývá probuzením, znovuzrozením, zasvěcením (*iniciací*), je – podle názoru těch, kteří se označují jako rosekručníci – tou největší událostí v životě lidské duše, s níž právě souvisí ona největší událost ve vývoji lidstva, událost Kristova.

Věděli, že s touto událostí znovuzrození vyššího já, které může pohlížet na nižší já, jako člověk pohlíží na zevní věci, musí souviset událost Krista Ježíše. Znamená to tedy: Tak jako pro jednotlivce v jeho vývoji může nastat znovuzrození, tak došlo ke znovuzrození pro celé lidstvo, a to skrze Krista Ježíše. Co je pro jednotlivce vnitřní, jak říkali rosekručníci – mysticko-duchovní událostí (zrození vyššího já), co může prožít on sám, jako zrození svého vyššího já, to nastalo v zevním světě, v dějinách palestinskou událostí v Kristu Ježíši pro celé lidstvo.

Jak se to jevilo např. takovému člověku, jenž byl pisatelem Lukášova evangelia?

Mohl si říci: Rodokmen Ježíše z Nazaretu sahá vzhůru až k Adamovi, až k samotnému Bohu. Co je dnes lidstvem, co dnes přebývá ve fyzickém lidském těle, to kdysi sestoupilo dolů z božsky-duchovních výšin, narodilo se to z ducha, to bylo jednou u Boha. Adam byl tím, kdo byl seslán z duchovních výšin dolů do hmoty a v tomto smyslu je Adam Synem Božím.

Pisatel Lukášova evangelia si dále říkal: Kdysi existovala božsky-duchovní říše, která se ponenáhlu zhusťla v pomíjivou pozemskou říši. Povstal Adam. Adam byl pozemským obrazem Syna Božího a od něho pocházejí lidé, kteří mají fyzické tělo, kteří jsou ve fyzickém těle. A v onom Ježíši z Nazaretu žilo zvláštním způsobem nejen to, co žije v každém člověku a co v člověku vůbec existuje, nýbrž žilo v něm něco, co lze najít vlastně jen tehdy, když si uvědomíme, že podstata (*to podstatné – bytostné*) v člověku pochází z božství. V Ježíši z Nazaretu je zjeveno ještě něco z tohoto božského původu.

Pisatel Lukášova evangelia se proto cítí nucen říci: „Pohleďte na toho, který byl pokřtěn Janem...“ Vyznačuje se něčím, co je božského původu, z čehož původně povstal Adam. A ono božství se v něm může obnovit. Jako Bůh sestoupil do hmoty a jak Bůh zmizel v lidském pokolení, tak se nyní znovu objevuje: Lidstvo by se mohlo ve svém nejhlubším nitru (*podstatě*), ve svém božství znovuzrodit v Ježíši z Nazaretu! Tak chtěl pisatel Lukášova evangelia říci: Sledujeme-li rodokmen Ježíše z Nazaretu až k jeho počátku, nacházíme v něm opět božský původ a vlastnosti „Syna Božího“ v něm opět obnovené a to více, než tomu mohlo být u dosavadního lidstva. Pisatel Janova evangelia zdůrazňoval jen ještě ostřeji, že v člověku žije něco božského, a že toto božské se ve své nejvelkolepější podobě zjevilo jako sám Bůh a Logos. Bůh, který byl takřka pohřben do hmoty, který se znovuzrodil jako Bůh v Ježíši z Nazaretu. To nám chtějí říci ti, kteří takto začínali svoje evangelia.

Jak to vyjadřovali pokračovatelé moudrosti těchto evangelií? Jak hovořili „jánští (*Janovi*) křesťané“?

Ti potom říkali: „U jednotlivce může dojít k velké, mocné události, kterou možno nazvat znovuzrozením vyššího já. Jako se rodí dítě z matky, tak se rodí božské já z člověka! Může se uskutečnit iniciace, probuzení. Když k tomu dojde (tak mluvili ti, co o tom něco věděli), stane se pak od toho okamžiku u takového člověka důležitým něco jiného, než to, co bylo důležité předtím.“ Co je tu důležitým, to si nyní přiblížíme v přirovnání...

Představme si, že máme před sebou člověka, který se dožil sedmdesáti let. Ale člověka probuzeného, který získal své vyšší já. A myslíme si při tom, že znovuzrození, probuzení svého vyššího já prožil ve svých 40 letech. Kdyby k němu tenkrát někdo přistoupil s úmyslem popsat jeho život – mohl by si říci: Zde mám před sebou člověka, u něhož právě došlo ke zrození jeho „vyššího já“. To je tentýž člověk, jehož jsem znal před pěti lety v určitém postavení a v jiném postavení jsem ho znal před deseti lety! A kdyby nám chtěl tento životopisec znázornit identitu tohoto člověka, kdyby nám chtěl ukázat, že tento člověk měl zcela zvláštní výchozí bod již při svém narození, pak by zpětně sledoval léta do jeho čtyřicátého roku, pokud jde o jeho fyzický život. Tento fyzický život by však popsal z hlediska duchovní vědy. Ve 40. roce se v tomto člověku zrodilo vyšší já. Od této chvíle vyšší já „přezařuje“ všechny ostatní životní poměry. Nyní je novým (*jiným*) člověkem. Již pro nás tedy není důležité to, co bylo dříve. Teď jde o to, abychom především poznali, jak se „vyšší já“ rok od roku rozvíjí. Kdyby se takový člověk dožil např. sedmdesáti let, tázali bychom se, jakým vývojem prošlo jeho vyšší já od 40. do 70. roku. A důležité by pro nás bylo, že je to právě duchovní já, které se nám zde

v jeho sedmdesáti letech projevuje, když přihlídneme k tomu, co se v tomto člověku zrodilo v jeho duši před 30. lety. Tak postupovali pisatelé evangelií a tak to činili v této souvislosti i rosekruciánští „jánští křesťané“ s onou bytostí, kterou nazýváme Kristem Ježíšem.

Pisatelé evangelií si kladli za úkol, nejprve ukázat, že Kristus Ježíš má svůj původ v „praduchu“ světa (*původním světovém duchu*), v Bohu samém. Bůh, který žil skrytě v celém lidstvu, vystoupil zvláště v Kristu Ježíši. To je tentýž Bůh, o kterém praví Janovo evangelium, že zde byl na prapočátku (tedy od začátku všeho). Pisatelé evangelií měli zájem ukázat, že právě tento Bůh byl v Ježíši z Nazaretu. Avšak ti, kteří jako pokračovatelé měli nést odvěkou moudrost až do naší doby, ti měli nyní zájem ukázat, jak tento božský duch lidstva (vyšší lidské já), který se zrodil palestinskou událostí v Ježíši z Nazaretu, jak zůstal stále týmž duchem a byl uchováván u všech těch, kteří pro něj měli správné pochopení.

Podobně, jako jsme v našem přirovnání popisovali život člověka (že ve čtyřiceti letech zrodil své vyšší já), tak popisovali pisatelé evangelií Boha v člověku až k události v Palestině. Tj. – jak se Bůh vyvíjel, jak se znovuzrodil atd. Avšak ti, kteří se měli jevit jako pokračovatelé pisatelů evangelií, museli poukazovat na to, že to je doba znovuzrození vyššího já, kdy máme co činit jen s duchovní částí, která nyní vše ostatní přezařuje. „Jánští křesťané“, kteří měli jako svůj symbol kříž s růžemi, říkali: To, co se pro lidstvo znovuzrodilo jako tajemství vyššího já lidstva, to zůstalo uchováno. Bylo to uchováno oním užším společenstvím, z něhož vzniklo rosekruciánství.

Obrazně je tato kontinuita naznačena takto: Ona posvátná číše, z níž Kristus Ježíš jedl a pil se svými učedníky, nazývaná „svatý Grál“, do níž pak Josef z Arimatie zachytil krev prýšticí z rány. Tato nádoba – jak se vypráví – byla přenesena andělem do Evropy. Byl pro ni vystavěn chrám a rosekruciáni se stali opatrovateli (*střežiteli*) toho, co bylo v této nádobě, tedy toho, co tvořilo podstatu znovuzrozeného Boha.

Tak zavládlo v lidstvu mystérium znovuzrozeného Boha, tj. mystérium svatého Grálu. Je to mystérium, které se předkládá jako nové evangelium a o němž se praví: „Vzhlížíme k takovému mudrci, jakým byl Jan, pisatel Janova evangelia, který mohl říci: Na prapočátku bylo Slovo, a to Slovo bylo u Boha, a Bůh byl to Slovo. Co bylo na prapočátku u Boha, to se znovuzrodilo v tom, jehož jsme viděli trpět a umírat na Golgotě, a jenž vstal z mrtvých.“ Kontinuitu božského principu po všechny časy a znovuzrození tohoto božského principu, to je to, co chtěl vylíčit pisatel Janova evangelia. Ale všichni ti, kteří chtěli něco takového vylíčit, věděli, že to, co tu existovalo od prapočátku, že to zůstalo zachováno.

Na počátku bylo mystérium vyššího lidského já, jež v Grálu zůstalo uchováno, zůstalo spojeno s Grálem. A v Grálu žije ono já, které je spojeno s věčností a nesmrtelností, podobně jako je nižší já spojeno s pomíjivostí a smrtelností.

A kdo zná tajemství svatého Grálu, ten ví, že ze dřeva kříže vychází živý tryskající život, nesmrtelné já, symbolizované růžemi na černém dřevu kříže. Tak je tajemství kříže s růžemi tím, co může být jako pokračování Janova evangelia. A právě vzhledem k Janovu evangeliu i k tomu, čím toto evangelium pokračuje, můžeme říci následující slova: „V prapočátku bylo Slovo, a to Slovo bylo u Boha, a Bůh byl to Slovo. To bylo v prapočátku u Boha. Všechno povstalo skrze ně, a bez něho nepovstalo nic co je učiněno. V něm byl život, a život byl Světlem lidí. A to Světlo svítilo do temnoty, ale temnota je nepochopila (*neuchopila*).“

Jen někteří lidé, kteří měli něco z toho, co se nezrodilo z těla, pochopili Světlo, jež svítilo do temnoty. Ale Světlo se stalo tělem a přebývalo mezi lidmi v postavě Ježíše z Nazaretu. Nyní bychom zcela ve smyslu Janova evangelia mohli říci: „A to, co jako Kristus žilo v Ježíši z Nazaretu, bylo vyšší božské já celého lidstva, božské já znovuzrozeného Boha, který se stal – v Adamovi, jako ve svém obraze – pozemským. Toto znovuzrozené lidské já pokračovalo jako svaté tajemství. Bylo uchovááno pod symbolem kříže s růžemi, a je dnes zvěstováno jako tajemství svatého Grálu, jako kříž s růžemi.“

To, co se může zrodit v každé lidské duši jako vyšší já, to poukazuje na znovuzrození božského já ve vývoji celého lidstva prostřednictvím palestinské události. Jako se rodí v každém jednotlivém člověku vyšší já, tak se v Palestině zrodilo vyšší já celého lidstva. A toto božské já, vyšší já zůstává zachováno a dál se vyvíjí v tom, co se skrývá za znamením kříže s růžemi.

Uvažujeme-li však o vývoji člověka, tu nemáme jen tuto jedinou velkou událost – znovuzrození vyššího já – nýbrž kromě této velké události máme ještě mnoho menších událostí. Nežli člověk může zrodit své vyšší já, nežli může pro jeho duši nastat tato velká, obsáhlá, pronikavá událost (zrození nesmrtelného já ve smrtelném), musí člověk projít obsáhlými přípravnými stupni. Člověk se musí nejrůznějšími způsoby připravovat. A když pak v sobě prožil tento velký prožitek, prostřednictvím kterého si může říci: Nyní v sobě cítím něco, nyní v sobě vím o něčem, co pohlíží dolů na mé obyčejné já tak, jako toto obyčejné já pohlíží na věci smyslové. Nyní jsem v tom prvním něčem druhým – nyní jsem vystoupil vzhůru do těch říší, v nichž jsem sjednocen s božskými bytostmi...

Když má člověk tento prožitek za sebou, pak přicházejí jiné, další stupně, jimiž – ač jsou jiné povahy, nežli byly stupně přípravné – však přesto musí projít. V každém individuálním člověku máme tedy jednu velkou rozhodující událost – zrození vyššího já. Ale máme také znovuzrození božského (*vyššího*) já v celém lidstvu. A pak zde existují k němu přípravné stupně a stupně následující po této události.

Pohlédneme nazpět na přípravné stupně z hlediska Kristovy události. Ve vývoji lidstva vidíme jiná velká zjevení. Pohledem do minulosti můžeme sledovat, jak pozvolna přichází (*blíží se*) toto Kristovo evangelium. Jak pravil pisatel Lukášova evangelia: Nejdříve byl Bůh, duchovní bytost v duchovním světě. Ta sestoupila do hmotného světa, kde se stala člověkem, lidstvem. V člověku, v jeho vývoji, dalo se sice spatřit, že jeho základem je Bůh, ale Boha vidět nebylo, pokud se pozoroval vývoj lidstva jen zevními fyzickými očima (*zevními fyzickými smysly*). Bůh byl jakoby skryt „za“ pozemsko-fyzickým světem a zde ho viděli jen ti, kteří věděli, kde Bůh je, kteří mohli pohlížet do jeho říší.

Pohlédneme nazpět až do první kultury po velké atlantské katastrofě, až do pradávnej indické kultury. Nalezneme zde sedm velkých svatých učitelů, tzv. „ršijů“. Tito nás odkazují směrem vzhůru, na bytost vyšší, o níž pravili: „Naše moudrost může tuto vznešenou bytost tušit, avšak nemůže ji zřít!“

Těchto sedm svatých ršijů mohlo zřít mnohé skutečnosti! Avšak tato vznešená bytost, kterou nazývali „Višvakarman“, byla mimo jejich sféru. Višvakarman je bytostí, která sice vyplňovala duchovní svět, avšak byla mimo sféru lidského jasnozření tehdejší doby.

Pak přišla kultura, kterou nazýváme podle jejího velkého vůdce Zarathustry. Zarathustra pravil k těm, které měl vést: „Pohlíží-li jasnozřivý zrak na věci ve světě, na nerosty, rostliny, zvířata a lidi, tu za těmito všemi věcmi vidí nejrozmanitější duchovní bytosti. Avšak duchovní bytost, které člověk vděčí za svůj vlastní život, která jednou

musí žít v nejhlubším lidském já – tu je dosud nemožné vidět při vnímání pozemských věcí, ani fyzickými očima, ani jasnozřivě!“ Když ale Zarathustra zaměřil svůj jasnovidný zrak vzhůru ke Slunci, tu pravil: Nevidíme jen Slunce, nýbrž podobně jako u člověka vidíme jej obklopující auru, tak u Slunce vidíme „Velkou auru Slunce“, „Ahura Mazdu“. Je to ona Velká aura Slunce, která kdysi jistým způsobem, o němž ještě promluvíme, vytvořila člověka. Člověk je zrcadlovým obrazem, otiskem ducha Slunce, onoho Ahura Mazdy, ducha, který tehdy ještě nepřebýval na Zemi.

A pak přišla doba, kdy člověk stávající se jasnovidným, začíná vidět Ahura Mazdu v tom, co ho obklopuje na Zemi. Nastal onen velký okamžik, kdy se mohlo uskutečnit něco, co v době Zarathustrově ještě nebylo možné. Přišla doba, kdy člověk může jasnovidně zřít Ahura Mazdu v tom, co ho na Zemi obklopuje. Člověk s otevřeným zarathustrovským jasnovidným zrakem mohl zřít např. to, co se projevuje v pozemském hromu, blesku – to však nebyl velký sluneční duch Ahura Mazda, jenž je mocným pravzorem lidstva. Pohlédl-li však ke Slunci, zřel opět Ahura Mazdu.

Když Zarathustra našel svého nástupce v Mojžíšovi, otevřel se jasnovidný zrak Mojžíšovi, tu mohl zřít v hořícím keři a v ohni na Sinaji onoho ducha, který se mu ohlásil jako „Ejeh asher ejeh“ – „(Já) jsem, který jsem“; ten, který tu byl, který tu je, který tu bude, jako Jahve neboli Jehova.

Co se tu stalo?

Od oné dávné doby, od doby zjevení se Zarathustry (ještě před objevením se Mojžíše na Zemi), putoval (*sestupoval*) duch, přebývající dříve jen na Slunci, dolů k Zemi. Tento duch zazářil nyní v hořícím keři a také v ohni na hoře Sinaj. Byl nyní přítomen v pozemském živlech (*elementech*). A ještě po nějakém čase se tento duch, kterého velcí ršijové mohli jen tušit, ale o němž museli říci: „Naše jasnozřivé vědomí ho ještě nemůže vidět“, – duch, jehož mohl Zarathustra jasnovidně vidět jen na Slunci, který se oznamoval Mojžíšovi v blesku a hromu, – tento duch se zjevil v jednom člověku, v Ježíši z Nazaretu. To, co se tu stalo, to byl vývoj (*geneze*) projevu ducha, který sestoupil z vesmíru dolů, nejprve do fyzických elementů (*živlů*) a pak až do lidského těla. Zde se teprve znovuzrodilo božské já, z něhož vznikl člověk, a od něhož pisatel Lukášova evangelia odvozuje rodokmen Ježíše z Nazaretu.

Nastala velká událost znovuzrození Boha v člověku!

Tak zpětně pohlížíme na určité předstupně, jimiž prošli také lidé. A také ti, kteří postupovali s lidstvem jako tehdejší vůdcové, také oni museli projít těmito předstupni. Jeden z nich dospěl tak daleko, že se mohl stát nositelem Krista. Tak vidíme, jak se jeví vývoj lidstva duchovnímu pozorování.

A ještě něco jiného... Co uctívali svatí ršijové jako Višvakarman, co nazýval Zarathustra jako slunečního boha Ahura Mazdu, co uctíval jako „ejeh asher ejeh“ Mojžíš, to se muselo zjevit v jednom člověku, v omezené (*ohraničené*) pozemské bytosti – v Ježíši z Nazaretu. Až k tomu muselo dojít. Avšak aby mohla tak vznešená bytost přebývat v takovém člověku, jakým byl Ježíš z Nazaretu, k tomu bylo samozřejmě potřeba mnohého. Ježíš z Nazaretu sám musel být na vysokém vývojovém stupni, aby se mohl stát nositelem tak vznešené bytosti. Ne každý člověk se mohl stát nositelem bytosti, přicházející do světa zmíněným způsobem...

My, kteří se zabýváme duchovní vědou, víme, že existuje znovuvtělování. Proto si musíme uvědomit, že Ježíš z Nazaretu – nikoli Kristus! – měl za sebou mnohé inkarnace (*vtělení*), že prošel mnohými vývojovými stupni, nežli se mohl stát Ježíšem

z Nazaretu. To znamená, že sám Ježíš z Nazaretu, dříve, než se mohl stát nositelem Krista, musel se stát vysokým zasvěcenecem!

Když se narodí takový velký zasvěcenec, jak se liší jeho narození, život po narození a jeho pozdější život, od života obyčejného člověka?

Všeobecně lze předpokládat, že člověk je po svém narození utvářen – i když jen přibližně – podle toho, co zde působí z jeho předchozího vtělení. Ale u zasvěcence tomu tak není. Zasvěcenec by nemohl vést lidstvo, kdyby měl ve svém nitru jen to, co zcela odpovídá jeho zevnějšku, který je formován zevním okolím. Do těla zasvěcence vstupuje velmi vyspělá duše, která prožila na světě již v dřívějších dobách mocné zážitky. Proto se u všech těchto zasvěcenců udržuje pověst, že jejich narození proběhlo jinak, než u ostatních lidí.

Proč tomu tak je? Proč a jak?

Otázky „proč?“ jsme se právě dotkli. Protože já, které již dříve prodělalo velmi významné věci, se zde spojuje s fyzickým tělem. Tělo však z počátku nemůže přijmout to, co se chce do něho vtělit jako duchovní bytost. Proto je nutné u takové bytosti, která se vtěluje jako vysoce vyvinutý zasvěcenec do pomíjivého člověka, aby více než u jiných lidí se znovu vtělující já již předem (*mnohem dříve*) vznášelo kolem fyzické podoby.

Zatímco u obyčejného člověka je fyzická podoba brzy po narození zcela podobná a přizpůsobená podobě duchovní či lidské auře, je aura znovu se rodícího zasvěcence zářící. Je to ona duchovní část, která je znamením, že zde je něco více, než co lze vidět v obvyklém smyslu.

Co tato duchovní část oznamuje?

Oznamuje to, že se nejen ve fyzickém světě narodilo dítě, ale že se něco významného událo i ve světě duchovním! A to právě chtějí říci „báje“ vztahující se ke všem znovuzrozeným zasvěcencům: „N nejen, že se narodilo dítě, ale v duchovnu se narodilo něco, co nemůže být obsáhnuto tím, co se narodilo zde dole (fyzicky).“

Ale kdo to pozná?

Samozřejmě to pozná jen ten, kdo sám je jasnozřivý.

Proto se vypráví, že při Buddhově narození poznal jeden zasvěcenec, že se zde událo něco jiného (*něco víc*) než obvykle při narození obyčejného člověka. Proto se vypráví o Ježíši z Nazaretu, že ho předtím zvěstoval Jan Křtitel.

Kdo pohlíží do duchovního světa, ten ví, že musí přijít zasvěcenec a že dojde ke znovuzrození. A ví také, že to je událost v duchovním světě. To věděli také tři králové od Východu, kteří přišli, aby obětovali dary (*vykonali oběť*) při narození Ježíše z Nazaretu. A líčí to také zasvěcený kněz v chrámě, který praví: „Nyní mohu s radostí umřít, když moje oči spatřily toho, jenž se stane spasitelem lidstva!“

Vidíme tedy, že musíme přesně rozlišovat. Máme tedy vysoce vyvinutého (*vznešeného*) zasvěcence Ježíše z Nazaretu, o jehož narození se muselo říci: „Narodilo se dítě, s nímž se zjevilo něco, co nemůže být obsáhnuto fyzickým tělem dítěte.“ A pak je nám tímto dítětem dáno něco, co má význam v duchovním světě, co teprve postupně vyvine ono tělo směrem vzhůru až k bodu, kdy toto tělo bude zralé pro tohoto ducha. Když tělo pro ducha dozrálo, došlo k události, kdy k Ježíši z Nazaretu přistoupil Jan Křtitel a kdy sestupuje dolů vyšší duch, spojuje se s Ježíšem z Nazaretu: kdy do Ježíše z Nazaretu vstupuje Kristus.

Potom však ten, který jako Křtitel byl předchůdcem Krista Ježíše, může říci: „Vstoupil jsem do světa! Jsem ten, jenž onomu Vyššímu připravoval cestu. Svými zevními ústy jsem zvěstoval, že říše Boží (království nebes) se přibližuje a že lidé mají změnit své

smýšlení. Vešel jsem mezi lidi a mohl jsem hovořit o tom, že do lidstva vstoupí zvláštní impuls. Jako Slunce na jaře vystupuje vzhůru, aby zvěstovalo, že něco nového vyrůstá, tak jsem se objevil já, abych lidstvu zvěstoval to, co v něm (*v lidstvu*) vzklíčí, jakožto znovuzrozené já lidstva!“

Jakmile lidská stránka v Ježíši z Nazaretu vystoupila nejvýše, tj. když lidské tělo Ježíšovo bylo výrazem (*projevem*) ducha Ježíše z Nazaretu, pak také toto tělo doznělo k tomu, aby do sebe přijalo Krista (při Janově křtu). Tělo Ježíše Nazaretského se rozvinulo jako jasné Slunce červnového svatojánského dne, což bylo již předem zvěstováno. Pak se měl duch zrodit z temnoty jako Slunce, které až do svatojánského dne nabývá stále více na síle, neustále roste a roste, a pak začíná zase slábnout. To měl zvěstovat Jan Křtitel. Měl hlásat, jak Slunce nabývá stále vyššího jasu až k bodu, kdy mohl Křtitel říci: „Ten, jehož dávní proroci předpovídali, který přišel z duchovních říší, jsa nazýván Synem duchovních říší, ten se nyní zjevil!“ Až k tomuto bodu působil Jan Křtitel. Ale pak, když se dny začínají zase krátit a temnota nabývá převahy, pak má v důsledku oněch příprav svítit vnitřní duchovní světlo, má být stále víc a víc jasnější, jako se rozzařuje (rozsvěcuje) Kristus v Ježíši z Nazaretu.

Tak viděl Jan přicházet Ježíše z Nazaretu. Tak vnímal růst Ježíše z Nazaretu jako své vlastní ubývání a jako přibývání Slunce.

Pravil: „Od nynějška se musím já umenšovat (*ubývat*), jako ubývá Slunce ode dne Janova. Ale Ono duchovní Slunce však bude svítit z temnoty!“ Tak se lidstvu začalo ohlašovat znovuzrozené já, od něhož je odvislé znovuzrození každého individuálního vyššího lidského já.

Tím jsme charakterizovali nejdůležitější událost ve vývoji jednotlivého člověka: Znovuzrození toho, co může – jakožto nesmrtelná podstata (*nesmrtelné já*) – vzejít z obyčejného já. Toto zrození je vázáno na tu největší událost, na událost Kristovu, které budou nyní věnovány další hodiny.

II.

Moji milí přátelé!

Mluví-li se z hlediska duchovní vědy na téma – jako je naše, tu se to neděje snad v tom smyslu, že by se vycházelo z nějaké zprávy či spisu, který vznikl během vývoje lidstva a na základě hodnověrnosti tohoto spisu, aby se osvětlovaly ty nebo ony skutečnosti. Tak se v duchovní vědě nepostupuje. Zde se zcela nezávisle na jakýchkoli dokumentech bádá o tom, co se událo během vývoje lidstva. A teprve potom, když duchovní badatel příslušné věci prozkoumal a umí je charakterizovat, přistupuje k příslušným dokumentům a pozoruje, nachází-li se také v těchto dokumentech to, co on zcela neodvisle na nich vybádal.

Tedy vše to, co zde bude řečeno o průběhu některých událostí, není čerpáno z Bible, ze čtyř evangelií, nýbrž jsou to výsledky duchovního bádání nezávislého na evangeliích. Ale při každé příležitosti je upozorňováno na to, že všechny výsledky bádání a pozorování duchovního badatele, jsou podány v evangeliích a zvláště v evangeliu Janově.

Existuje podivuhodný výrok velkého mystika Jakuba Böhma, jemuž se však podivují jen ti, kteří stojí mimo okruh duchovní vědy. Böhme upozorňuje, že mluví o uplynulých dobách vývoje lidstva (např. o osobnosti Adama), jako o prožitcích, jež se odehrávají bezprostředně kolem něho a také praví: „Snad by se někdo mohl otázat: Byl jsi snad u toho, když žil Adam na Zemi?“ A Jakub Böhme bez okolků odpovídá: „Samozřejmě, byl jsem u toho!“

To je podivuhodný výrok. Neboť duchovní věda je skutečně s to pozorovat duchovním zrakem to, co se kdysi stalo – třeba by se to odehrálo i před sebevzdálenějšími časy.

Na čem se to zakládá?

O tom bych se chtěl úvodem zmínit jen několika všeobecnými slovy.

Vše, co se děje ve smyslově-fyzickém světě, to má samozřejmě svůj protějšek ve světě duchovním. Když se zde pohybuje ruka, tu neexistuje jen to, co lze zevně vidět jako pohyb ruky, nýbrž za tímto zrakovým obrazem (*pohybem*) ruky je např. má myšlenka a podnět vůle k tomuto pohybu ruky. Zatímco probíhá zrakový obraz (smyslový vjem pohybu ruky pomine) – zůstává jeho duchovní protějšek zapsán v duchovním světě a navždy zanechává stopu. Máme-li otevřený duchovní zrak, můžeme pozorovat zanechané duchovní stopy všech věcí, jež se na světě udály. Nic se na světě nemůže stát, aniž by to nezanechalo takové stopy.

Dejme tomu, že duchovní badatel obrátí pohled nazpět – až do doby např. Karla Velikého, nebo do doby římské, řecké atp. Vše, co se tu tehdy událo, zůstalo zachováno v duchovních praobrazech, jako stopy v duchovním světě, a v něm se to může také spatřit. Tomu říkáme „čtení v kronice akáša“. Existuje tedy takové živé (*duchovní*) písmo, které může být spatřeno duchovním zrakem. Když duchovní badatel popisuje události v Palestině nebo pozorování Zarathustrova, pak nepopisuje to, co se píše v Bibli nebo Gáthách, ale popisuje to, co dovede vyčíst v kronice akáša. A teprve potom dodatečně zjišťuje, nachází-li se to, co se rozluštilo v kronice akáša, také v původních zvěstech, tedy v našem případě – v evangeliích. Duchovní badatel tedy zaujímá k písemným dokladům zcela nezávislé stanovisko. Tím bude také samostatně soudit o tom, co tyto dokumenty obsahují. Souhlasí-li pak písemná památka s tím, co bylo možno nalézt v akáša kronice, pak nám

z toho vyplývá jednak to, že tyto písemné památky jsou pravé, a také to, že je musel napsat někdo, kdo rovněž mohl nazírat do akášické kroniky. Tak duchovní věda znovu vydobývá mnohé náboženské i jiné spisy lidského rodu.

To, co jsme si nyní takto řekli, to bychom si znázornili na zvláštní úvaze o Janově evangeliu a na jeho vztahu k ostatním evangeliím. Nesmíte si však představovat, že akášická kronika (tyto duchovní dějiny) leží před vidcovým zrakem jako nějaká otevřená kniha, jako nějaký spis obyčejného světa. Je to takřka živoucí písmo, což se dnes pokusíme objasnit následovně: Dejme tomu, že se pohled duchovního badatele přenesse nazpět – např. do časů Ceasarových. Caesar vykonal to i ono, a pokud to vykonal na fyzické úrovni, vše zanechalo stopu v kronice akáša. Dívá-li se však člověk jasnozřivě nazpět, potom vidí ty činy tak, jako by měl před sebou duchovní stínový obraz nebo duchovní praobraz. Představte si ještě jednou pohyb ruky. Obraz jevící se očím, ten jasnozřením spatřit nemůžete. Avšak úmysl pohnout rukou, ony neviditelné síly, které pohnuly rukou, ty budete vidět vždy.

Tak je vidět vše, co žilo v Ceasarových myšlenkách, ať už to byly ty či ony kroky, které chtěl učinit, ten či onen boj, který chtěl vést. Vše, co viděli jeho současníci, vzešlo z podnětů jeho vůle. Viděli důsledky toho, co se uskutečnilo jako impulsy jeho vůle, pomocí neviditelných sil, které jsou za viditelnými obrazy. Pohlíží-li člověk duchovně do kroniky akáša – skutečně může spatřit to, co stálo za těmito viděnými (*zrakovými*) obrazy krácejícího a jednajícího Caesara, jako Caesarův duchovní obraz.

Ten, kdo se v těchto věcech nevyzná, by mohl říci: „Když nám vyprávíte o uplynulých dobách, máme dojem, že to vše je jen vysněno. Neboť z dějin víte, co Caesar dělal a ve své velké obrazotvornosti pak věříte, že vidíte jakési neviditelné obrazy v akáši.“ Kdo však je s těmito věcmi obeznámený, ten ví, že v kronice akáša se čte tím snadněji, čím méně známe dotyčné věci ze zevních dějin. Zevní dějiny a jejich znalost, to je pro duchovního pozorovatele přímo rušením. Na každém z nás ulpívá všelijaká výchova vlivem naší doby. I videc si přináší takovou výchovu poplatnou své době v podobě toho, co se naučil např. v tzv. geologii, biologii, kulturních dějinách, archeologii atp. To vše pak působí rušivě na jeho jasnovidný pohled a činí ho „zaujatým“ vůči tomu, co se má teprve dovědět (*vyčíst*) v kronice akáša. V zevních dějinách je totiž naprosto nemožné hledat stejnou objektivitu a jistotu, jaká je možná při luštění této kroniky. Uvažte jen, od čeho všeho je ve vnější historii závislé to, aby se něco stalo „dějinami“. O nějaké události se zachovají nějaké listiny, zatímco jiné dokumenty – a třeba právě ty nejdůležitější – se nedochovají. Jak nejisté mohou být všechny dějiny, to můžeme vidět na příkladě: Tak např. mezi mnohými básnickými plány J. W. Goetha, jež zůstaly ležet nerealizovány, jež jsou krásným přídatkem k velkolepým nádherným dílům dokončeným, mezi těmito plány se nacházejí také fragmenty k básni o Nausice (*Nausika*). Jde o několik náčrtků (*skic*), kde si Goethe poznamenal, jak bude tato báseň koncipována. Takovým způsobem pracoval často. Nejednou některé věty zavrhl – a často z toho zůstalo jen málo. Tak tomu bylo také s náčrtky k „Nausice“.

Avšak našli se dva lidé, kteří se podle těchto skic pokusili „Nausiku“ dodatečně zbásnit. Oba byli badatelé: Literární historik Scherer a Hermann Grimm. Jenže Hermann Grimm nebyl jen badatelem, nýbrž i fantazií obdařený myslitel (je to týž myslitel, od něhož pocházejí také spisy „Život Michelangelův“ a „Goethe“). Hermann Grimm se snažil vžít do Goethova ducha a pak se otázal: Když byl Goethe takový a takový, jak by asi pojal takovou postavu, jako Nausiku, o níž jedná Odyssea? Potom s jistým prezíráním této historické písemnosti zbásnil „Nausiku“ v Goethově ideji...

Scherer, jehož bádání vedlo všude k tomu, co je psáno černé na bílém v listinách, řekl: Goethova báseň „Nausika“ se smí zrekonstruovat jen na podkladě existujícího materiálu. A tak se rovněž pokusil zrekonstruovat „Nausiku“, ale jen z toho, co vyplývalo ze zachovalých lístků. Tu pravil Hermann Grimm: „Což však, když se stalo, že Goethův komorník některé lístky – na nichž bylo třeba něco velmi důležitého – vzal a zatopil s nimi? Je dána nějaká záruka, že lístky, které se dochovaly, stojí vůbec za úvahu vedle těch ostatních, s nimiž se snad zatopilo?“

A jak je tomu v tomto případě, tak tomu může být s veškerými dějinami vybudovanými na zevních dokumentech. A skutečně tomu tak velmi často je. Když se buduje na dochovaných dokladech, nesmí se nikdy zapomínat, že právě ty nejdůležitější doklady se mohly ztratit... Proto nemáme v dějinách nic jiného než „fable convenue“ (*fabulace, smyšlenky*). Jestliže však duchovní badatel přináší s sebou tuto „fable convenue“, ale při tom věci v akášické kronice vidí úplně jinak, pak je pro něho namáhavé věřit obrazům v akáši.

A lidé náležející k zevnímu publiku, budou ho ještě více napadat, mluví-li o něčem z kroniky akáša jinak (než je jim známo). Ten, kdo je v těchto věcech obeznalý, mluví nejráději o dávných dobách, z nichž se žádné písemné památky nedochovaly. Zde tak podává akáša zprávy nejvěrnější, neboť zřec není rušen zevními dějinami. Z těchto poznámek můžeme vyrozumět, že kdo tyto věci zná, sotva kdy přijde na myšlenku, že by vyprávění z kroniky akáša mohlo být nějakým dozvukem toho, co pozorovatel již zná ze zevních dějin.

Sledujeme-li nyní v akášické kronice onu velkou palestinskou událost (o jejímž smyslu jsme se v několika náznacích zmínili včera), najdeme v podstatě toto: Celý lidský rod, pokud žije na Zemi, pochází z duchovní říše, z duchovně-božského bytí. Můžeme říci: Dříve, než zde vůbec byla možnost, aby zevní fyzický zrak viděl lidskou podobu, aby se ruka mohla dotknout lidského těla, existoval zde člověk jako duchovní bytost a v nejstarších dobách byl částí božsky-duchovních bytostí, z nichž se zrodil jako bytost.

Bohové jsou takřka předkové lidí a lidé jsou potomky bohů. Bohové potřebovali lidi jako své potomky, poněvadž nebyli schopni bez těchto potomků sestoupit dolů do fyzicky-smyslového světa. Tehdy pokračovali bohové ve svém životě v jiných světech a zvenku působili do člověka, jenž se na Zemi pozvolna vyvíjel. A tak museli lidé postupně překonávat překážky způsobené pozemským životem.

Jaké jsou to překážky?

Pro člověka je podstatné to, že bohové zůstali duchovními, a lidé jako jejich potomci se stali fyzickými. Člověk, jenž měl ducha jen jako vnitřní podstatu ve fyzické podstatě, se jako zevní bytost stal fyzickým, musel právě přemáhat všechny překážky související s fyzickým životem. V hmotném bytí se stupeň po stupni vyvíjel, stával se stále zralejší a bylo mu tak stále více možné obracet se nahoru k bohům, z jejichž lůna se zrodil.

Cesta člověka zemským životem tedy pozůstávala jednak z toho, že sestupoval dolů od bohů, jednak z toho, že se k nim znovu obracel, aby jich opět dosáhl a spojil se s nimi.

Aby však mohl člověk tímto vývoj projít, musely se jednotlivé lidské individuality vyvíjet poněkud rychleji než ostatní lidé, musely je předčít (*předcházet*), aby se mohly stát jejich vůdci a učiteli. Takoví vůdcové a učitelé pak žijí v lidstvu a hledají cestu k bohům dřív než ostatní lidé. Zatímco ostatní lidé na jistém stupni vývojové zralosti snad tuší cestu nazpět k bohům, ale mají k nim ještě daleko – stojí jejich vůdcové božství blíž. Jiskra tohoto božství je v každém člověku. Ale v oněch vůdcích je vždy

ještě něco více. Jsou blíže božství, jehož má člověk opět dosáhnout. A to, co žije v těchto vůdcích lidstva, to zří na nich ten, jehož zrak je otevřen pro duchovno, to vidí jako to podstatné a hlavní.

Předpokládejme, že by některý z velkých vůdců lidstva stál před druhým člověkem, který by sice nebyl rovnocenný tomuto vůdci, ale přesto by přesahoval běžný průměr lidí. A předpokládejme, že tento člověk živě vycítuje, že onen druhý je velkým vůdcem, že duch, jehož má ostatní lidstvo teprve dosáhnout, je již na vyšším stupni v něm.

Jak by člověk s živým porozuměním pro věc, asi líčil takového vůdce, kdyby tento stál před ním?

Asi by si řekl: „Zde, přede mnou, stojí člověk s fyzickým tělem jako ostatní. Ale toto fyzické tělo je na něm něčím nevýznamným (*je nepodstatné, nedůležité*). Pohlédnu-li však na něho duchovním zrakem, objeví se mi s ním spojená mocná duchovní bytost, božsky-duchovní bytost (*podstata*). A ta je tak významná, že všechnu svoji pozornost obracím jen na ni a nikoli na to fyzické, jako u ostatních lidí. – Tak se otvírá duchovnímu zření na vůdci lidstva něco, co v podstatě celé ostatní lidstvo přesahuje a co musí duchovní pozorovatel popisovat zcela jinak. Musí líčit to, co na něm pozoruje duchovním zrakem! – Ovšem lidé, kteří mají dnes na veřejnosti rozhodující slovo, ti by si z takového vynikajícího vůdce lidstva tropili jen posměšky. Vždyť můžeme vidět, jak již mnozí učenci v dnešní době zacházejí s velikány lidstva (*posuzují je*) z psychiatrického hlediska!

Poznali by ho jen ti, kteří zbystřili svůj duchovní zrak. Ti by však již věděli, že to není žádný šílenec, ani blouznivec a také ani jen „nadáný člověk“, jak by ho snad označili ti „blahovolnější“. Ale věděli by, že v duchovním smyslu patří k největším postavám života lidstva. Tak by tomu bylo dnes.

Ale v minulosti, jež nám není ještě příliš vzdálená, tomu bylo přece jen trochu jinak...

Víme již, že lidstvo prodělalo různé proměny vědomí. Všichni lidé měli kdysi tlumené, šeré jasnozřivé vědomí. Dokonce ještě i v době, kdy žil Kristus, bylo toto jasnozření vyvinuto do určitého stupně a směrem do minulosti ještě víc. Ač i to byl již jen stín jasnozření doby atlantské a první epochy poatlantské. Jasnozřivé vědomí mizelo jen pozvolna. Vždy však byli mezi lidmi roztroušeni a i dnes existují lidé přirozeně jasnozřiví, kteří mají šeré jasnozření a mohou tak rozlišovat, pokud jde o duchovní bytost člověka.

Vezměme dobu, kdy se ve staroindickém národě objevil Buddha. Dnes by zjev takového Buddhy, zejména kdyby se udál v Evropě, nebyl nijak zvlášť respektován. Avšak v Buddhově době tomu bylo jinak. Tehdy existoval ještě velký počet lidí, kteří ještě viděli, k čemu tu došlo; že tímto Buddhovým narozením se událo něco zcela jiného nežli obvyklým narozením.

Ve spisech Východu a právě v těch, které se touto věcí zabývají, je popisováno Buddhovo narození s nejhlubším porozuměním, řekli bychom „ve velkém stylu“. Vypráví se, že královna Mája byla „věrným obrazem Velké Matky“, a že jí bylo předpověděno, že přivede na svět mocnou bytost. Když se pak tato bytost narodila, přišla na svět jako předčasně narozená. To je velmi častý prostředek k vysílání významných bytostí na svět, tj. že se narodí předčasně. Protože pak se lidská bytost, do níž se má vtělit vyšší bytost, nespojuje tak důkladně s hmotou, než kdyby byla „donošená“ do úplné zralosti.

Dále se v těchto významných spisech Orientu sděluje, že v okamžiku zrození byl Buddha osvícen, a že ihned otevřel oči a obrátil je do všech čtyř světových stran – k severu, k jihu, k východu a západu. A dále se nám praví, že hned také udělal sedm kroků, a že stopy těchto kroků jsou vytačeny do půdy, kde je učinil. A hned také mluvil:

„Toto je život, ve kterém se stanu z bódhisattvy buddhou, což bude poslední vtělení, které musím prodělat na této Zemi!“

Jakkoli podivně se taková sdělení jeví dnešnímu materialisticky smýšlejícímu člověku a jak málo smí to být materialisticky vyloženo, je toto sdělení pravdivé pro toho, kdo věci může zřít duchovním zrakem. A tehdy ještě existovali takoví lidé, kteří na základě přirozeného daru jasnozření měli schopnost vidět, co se to s Buddhou zrodilo. Jsou to neobyčejné věty, které jsem vám nyní sdělil o Buddhovi ze spisů Orientu.

V dnešní době se říká, že to jsou pověsti a mýty. Kdo však tyto věci chápe, ví, že se tu za nimi skrývá něco, co je vůči duchovnímu světu pravdou. A takové události, jako je Buddhovo narození, nemají význam jen pro úzký okruh kolem osobnosti, jež se tu narodila, ale znamenají něco pro celý svět, vyzařujíc přímo duchovní síly. A lidé, žijící ještě v dobách, kdy byl svět vnímavější pro duchovní síly, ti také věděli, že skutečně byly při Buddhově narození vyzařované duchovní síly.

Bylo by jen velmi lacinou námitkou, kdyby nyní někdo chtěl říci: Proč se to neděje také ještě dnes?

Dnes je tu také mnoho působení! Jenže je zapotřebí jasnovidce, který to může pozorovat. Neboť nestačí pouze to, aby tu byl někdo, z koho vyzařují duchovní síly, ale musí zde být i někdo, kdo je schopen ty síly přijímat, vnímat!

V dobách, kdy byli lidé ještě spirituálnější, byli také vnímavější pro ono vyzařování. Proto je zase hluboká pravda za tím, když se nám sděluje, že při Buddhově narození působily síly, jež měly uzdravující a usmiřující povahu. To není pouhá pověst, praví-li se, že v době příchodu Buddhy na svět se ti lidé, kteří se předtím nenáviděli – v lásce spojovali, sjednocovali; a že lidé, kteří se dříve spolu přeli, si nyní chvalořečili atp.

Kdo přehlíží vývoj lidstva jasnozřivým pohledem, tomu se nejeví tento vývoj jako historikovi – v podobě vyrovnané cesty, jen tu a tam převyšované tzv. uznanými historickým postavami. Ten ví, že existují také pohoří a hory, což však lidé nechťejí připustit, nesnášejí to. Kdo však vidí vývoj jasnozřivým zrakem, tomu je zřejmé, že existují mohutné vrcholy a velehory, tyčící se nesmírně vysoko na cestě ostatního lidstva. To jsou právě vůdcové lidstva.

V čem spočívá takové vůdcovství lidstva?

Spočívá v tom, že se člověk postupně propracovává po stupních, jež ho vedou k duchovnímu životu. Jeden z těchto stupňů jsme si včera označili jako nejdůležitější: Zrození vyššího, duchovního já.

Včera jsme si řekli, že existují přípravné stupně a stupně další.

Z toho, co bylo včera řečeno, můžeme vidět, že to, co nazýváme Kristovou událostí, je nejmohutnější vrchol ve vývoji lidstva. A že bylo třeba dlouhé přípravy k tomu, aby se Kristova bytost mohla vtělit v Ježíši z Nazaretu. Abychom pochopili tuto přípravu, je nutné – abychom si Kristovo zjevení předvedli jaksi v malém.

Předpokládejme, že nějaký člověk v některém svém vtělení nastoupí cestu duchovního poznání. To znamená, že vykonává tedy některé z těch cvičení, o nichž budeme ještě také mluvit, která utvářejí duši stále duchovnějši a duchovnějši, činí ji stále vnímavější pro ducha a vedou ji vstříc oné chvíli, kdy zrodí vyšší nepomijivé jáství, které může pohlížet do duchovního světa. Člověk prodělává až do této chvíle mnohé zážitky. A nechť se nikdo nedomnívá, že by se mohlo něco v duchovních poměrech předběhnout. Člověk může pokračovat jen s trpělivostí a vytrvalostí.

Předpokládejme, že člověk začal s tímto vývojem. Jeho cílem je zrození vyššího já. Avšak dospěje jen k určitému stupni, dosáhne určitý přípravný stupeň k zrození vyššího

já. Potom zemře – a opět se znovu zrodí. Když se takový člověk, který prošel v některém vtělení určitým duchovním školením, zase narodí, pak mohou nastat dvě situace. Buď může ten člověk cítit popud vyhledat učitele, který by mu ukázal, jak rychle zopakovat to, čím prošel dříve a jak se dostat vzhůru k odpovídajícím vyšším stupňům... Nebo z nějakého důvodu nehledá tuto cestu duchovního vývoje. Avšak i v takovém případě se jeho život bude utvářet jinak, než u ostatních lidí. Člověku, který již něco prodělal na cestě poznání, život sám od sebe přinese něco, co se ukazuje jako důsledek výše poznání, jehož dosáhl v předchozím životě. Takový člověk bude jinak prožívat a jeho prožitky učiní na něho jiný dojem, nežli je tomu u jiných lidí. Těmito zážitky potom znovu dosáhne toho, k čemu dospěl dříve ve svém snažení. Zatímco v předchozí inkarnaci musel usilovně pracovat od jednoho bodu k druhému, v následujícím životě to k němu přistupuje jaksi z venčí. A může se stát, že výsledky předchozí inkarnace prožije ve zcela jiné formě.

Může se mu stát, že se již v dětství setká s něčím (s určitým prožitkem), co na jeho mysl udělá takový dojem, že v něm znovu vyvstanou (*ožijí*) ony síly, které si osvojil ve vtělení předchozím. Dejme tomu, že takový člověk dosáhl v určité inkarnaci jistého stupně vývoje moudrosti. V příští inkarnaci se narodí znovu v dítěti, jako každý druhý. Ale v sedmém nebo osmém roce života prožije něco těžkého. Následkem toho vystoupí v jeho duši opět všechno to, čeho si dříve vydobyl jako moudrost. Takže nyní zase stojí na dříve dosaženém stupni a odtud může vystoupit k dalšímu stupni.

Předpokládejme nyní, že onen člověk i nadále usiluje, aby ve svém vývoji pokročil o další stupeň. Pak zase zemře. V další inkarnaci se může odehrávat něco podobného. Zase prožije zevní událost (*zážitek*), která ho jakoby podrobí zkoušce, čímž se zase projeví nejprve to, co si vypracoval v předminulé inkarnaci a následně to, čeho dosáhl v inkarnaci právě minulé (*předešlé*). Teprve pak může zase pokročit o stupeň výš.

Z toho vidíte, že život člověka, který již dříve prošel jistými stupni vývoje, pochopíme jen tehdy, když přihlédneme k právě vylíčeným souvislostem. Jeden ze stupňů, jehož lze dosáhnout poměrně brzy na cestě poznání (pokud se vyvíjí vážné úsilí), je stupeň tzv. „člověka bez domova (*bez vlasti*)“. Tj. člověka, který vyrůstá nad předsudky nejbližšího okolí, osvobodí se od všeho, co ho k tomuto okolí všemožně váže. Tím se člověk nemusí stát ke svému okolí neaktivní, právě naopak, může se stát tím více uctivější. Musí však být uvolněn od pout nejbližšího okolí!

Vezměme případ, kdy takový člověk zemře ve stádiu, kdy se propracoval k jisté svobodě a nezávislosti. Když se potom znovu narodí, může se stát, že se poměrně brzy dostaví zážitek, jímž se znovuzrodí jeho pocit pro svobodu a nezávislost. Obvykle se to děje tak, že dotyčný prožije něco těžkého, že ztratí otce nebo někoho, s kým je jinak spojen, nebo se k němu otec nechová dobře (třeba ho zavrhne či něco podobného). To nám věrně sdělují pověsti různých národů a v tom jsou mýty a pověsti národů skutečně moudřejší než dnešní věda. Všude se v nich můžete shledat s typem člověka – jak otec přikáže, aby bylo dítě odloženo, jak dítě najdou pastýři, živí ho, vychovávají a později ho přivádějí zpět ke svému poslání (např. Chiron, Romulus a Remus). Aby se opět mohlo vzkřísit to, čeho si člověk vydobyl už v dřívějších vtěleních, k tomu lze dospět např. „zradou“ jeho vlastní otčiny na něm (tím, že se jejich domov na nich dopustil jakési zrady). Sem náleží i báje o odložení Oidipa.

Nyní si můžeme uvědomit, že čím dál člověk dospěje na cestě ke zrození vyššího já (nebo ještě dále), tím musí být i jeho život bohatší na prožitky, aby pak přes ně dospěl k dalším novým prožitkům, které dosud neměl.

Tak i ten, do něhož se měla vtělit ona mocná bytost, kterou nazýváme Kristus, nemohl své poslání převzít v libovolném věku svého života. K tomu musel teprve postupně dozrát! Nikdo z obyčejných lidí to nemohl převzít. To musel již být někdo, kdo mnohými životy dosáhl vysokých stupňů zasvěcení. A co vše se tu muselo stát, o tom nám věrně vypráví akáša kronika. Sděluje nám, jak jistá individualita během mnohých inkarnací usilovala dospět k vysokým stupňům zasvěcení. Pak se znovu zrodila a nyní v tomto pozemském vtělení prodělávala zážitky, které byly nejprve „přípravné“. Ale v tom, co se tu vtělilo žila již individualita, která prodělala vysoké stupně zasvěcení. Byl to zasvěcenec určený k tomu, aby v pozdější době svého života přijal do sebe Kristovu individualitu. Zážitky, které takový zasvěcenec má, jsou opakováním jeho dřívějších stupňů zasvěcení. Tím se v této duši vybavilo vše, k čemu se již dříve povznesla.

Víme, že člověk se skládá z těla fyzického, éterného, astrálního a já. Víme však také, že v průběhu života se nejdříve rozvíjí fyzické tělo člověka, že až do 7. až 8. roku je éterné tělo člověka obklopeno něčím na způsob mateřské éterné schrány. V sedmém roce, při výměně zubů, je tato éterná mateřská schrána „odstraněna“ podobně jako fyzická mateřská schrána při narození fyzického těla do zevního fyzického světa. S pohlavním dospíváním se podobně odvrhne schrána astrální a zrodí se tělo astrální. A přibližně kolem 21. roku se pak rodí lidské já – ale také zase jen pozvolna.

Když jsme prošli zrozením těla fyzického, v sedmém roce zrozením těla éterného, ve 14. až 15. roce zrozením těla astrálního, musíme si podobným způsobem představit zrození duše citivé, duše rozumové a duše vědomé. Asi v 21. roce se rodí duše citivá, v 28. roce duše rozumová a přibližně v 35. roce duše vědomá. A tu můžeme vidět, že Kristova bytost se nemohla inkarnovat do zemského člověka dřív, dokud se dokonale nezrodila jeho duše rozumová. Kristova bytost se tedy nemohla vtělit do onoho zasvěcence (do něhož se vtělila) před 28. rokem. To nám také odhaluje duchovní bádání.

Bytost Kristova vstoupila do Ježíše z Nazaretu mezi 28. a 35. rokem. Ježíšova individualita vstoupila na Zem jako velký zasvěcenec, který postupně prodělává v záři, ve světle oné vznešené Kristovy bytosti vývoj svých jednotlivých tělesných článků (a to těla éterného, astrálního, duše citivé a rozumové).

Tak můžeme tedy říci: Až k tomuto životnímu věku máme před sebou v člověku, povoláném stát se Kristovým nositelem, velkého zasvěcence, který postupně prožívá všechny ty události, vyzvedávající na povrch to, co on sám prožil v předchozích inkarnacích a co si vypracoval a vydobyl z duchovního světa. Potom pro tohoto zasvěcence nastává možnost říci si: „Nyní jsem zde já, a vše co mám, – to obětuji. Nechci již být nadále samostatným já! Učiním ze sebe nositele Krista! On nechť ve mně sídlí, nechť od této chvíle on je nyní ve mně vším!“

Tento okamžik, kdy se Kristus vtěluje do pozemské osobnosti, naznačují všechna čtyři evangelia. I když jinak se v lecčems evangelia různí, okamžik, kdy se Kristus vtěluje do velkého zasvěcence, uvádějí všechna shodně: Je to Janův křest! Ve chvíli, kterou pisatel Janova evangelia označuje tak jasně, když praví: „Duch sestoupil v podobě holubice a spojil se s Ježíšem Nazaretským.“ V této chvíli tu máme zrození Krista, tu se zrodil v duši Ježíše z Nazaretu Kristus, jakožto nové, vyšší já. Až do této chvíle se vyvíjelo jiné já, ono já velkého zasvěcence a to se vyvinulo natolik, že se stalo zralé pro tuto událost!

A kdo se měl narodit do bytosti Ježíše z Nazaretu?

To jsem již naznačil včera: Nyní měl sestoupit a vtělit se do Ježíše z Nazaretu Bůh, který tu byl od počátku, ale setrval v duchovním světě a nechal mezitím lidi vyvíjet se ve světě fyzickém.

Naznačuje to snad pisatel Janova evangelia?

V tomto ohledu je jen zapotřebí brát slova evangelia vážně!

Přečtěme si k tomu účelu začátek Starého zákona:

„Na prapočátku stvořil Bůh nebe a zemi. A země byla pustá a prázdná, a byl zmatek a temnota nad propastí. A duch Boží se vznášel nad vodami.“

Představme si situaci: „Duch Boží se vznášel nad vodami.“ Dole je země s jejími říšemi (jako nástupci božského ducha), mezi těmito říšemi se vyvíjí jedna individualita natolik, že může do sebe pojat tohoto ducha, který se vznášel nad vodami. A co říká pisatel Janova evangelia?

Praví nám, že Jan Křtitel poznal bytost o níž se mluví ve Starém zákoně:

Říká: „Viděl jsem, jak sestoupil duch jako holubice z nebe a zůstal na něm.“

Jan Křtitel věděl, že když na někoho sestoupí duch, pak je dotýčný tím, kdo má přijít: Kristus. Zde máte začátek světového vývoje, nad vodami se vznášejícího ducha a zde máte vodou křtícího Jana a ducha, který se nejprve vznášel nad vodami a nyní se snáší (*vstupuje*) do individuality Ježíše z Nazaretu.

Nelze snad ani velkolepěji, než to činí pisatel Janova evangelia, navázat palestinskou událost na událost, o níž mluví nejstarší písemná památka, jako o počátku. Ale i jinak navazuje pisatel Janova evangelia na onu nejstarší písemnost. Činí to právě těmi slovy, jimiž vyjadřuje, že se s Ježíšem z Nazaretu spojuje totéž, co od počátku tvořilo na veškerém zemském vývoji (víme, že první slova Janova evangelia znějí):

„Na prapočátku bylo Slovo (Logos), a Slovo bylo u Boha a Bůh byl to Slovo.“

Co je to „Logos“, a jak byl u Boha?

Vezměme začátek Starého zákona (tam, kde máme před sebou tohoto ducha, o němž se praví):

„A božský duch se vznášel nad vodami.

A božský duch zvolal: Budiž světlo! A vzniklo světlo.“

A nyní vezměme zase Janovo evangelium a srovnajme s ním, jak božský duch volá do světa tvůrčí Slovo. A ve světě se stalo to, co duch zvolal. To nemůže znamenat nic jiného, než že ve Slově byl Život! Jinak by se nemohlo stát nic!

A co se stalo?

Vypravuje se, že Bůh pravil: „Buď Světlo. A bylo světlo.“ A přejdeme zase k Janovu evangeliu:

„Na prapočátku bylo Slovo, a to Slovo bylo u Boha, a Bůh byl to Slovo. V něm byl Život a Život byl Světlem lidí.“

Slovo vproudilo do hmoty a stalo se takřka zevní podobou božství. Tak navazuje pisatel Janova evangelia přímo na nejstarší písemnou památku, na Genesis. Jen poněkud jinými slovy poukazuje na téhož božského ducha a pak nám objasňuje, že je to tentýž Boží duch, který se pak zjevuje v Ježíši Nazaretském.

V tom je pisatel Janova evangelia zajedno s ostatními evangelisty, že při křtu Ježíše Nazaretského Janem zrodil se Kristus v Ježíši Nazaretském a že se k tomu Ježíš Nazaretský již předem dobře připravil. Musí nám být jasné, že vše, co se nám v ostatních evangeliích vypráví o životě Ježíše z Nazaretu před křtem na Jordáně, není nic jiného – než souhrn prožitků, které nám ukazují jeho vzestup do vyšších světů

v dřívějších vtěleních, – jak postupně připravuje své astrální, éterné a fyzické tělo, pro přijetí Krista.

Jaké to byly zážitky, které jej vedly až k zážitku Krista, o tom promluvíme zítra. Dnes chceme ještě upozornit na to, jak pisatel Lukášova evangelia toto vše praví v jediné jedinečné větě.

Ten, který se v předcházejících letech připravoval na přijetí Krista, stal se: v těle astrálním tak ctnostným, ušlechtilým a moudrým, jakým musel být, aby se v něm mohl zrodit Kristus. V těle éterném: dobrý s ušlechtilými návyky. A v těle fyzickém: půvabným a krásným, tak že v nich mohl přebývat Kristus.

Je zapotřebí evangeliím jen správně porozumět. Vezměme druhou kapitolu Lukášova evangelia, verš 52. Avšak tak jak se tento verš obvykle překládá, nepoví nám to, co bylo nyní řečeno: Zní to takto (podle Luthera): „A Ježíš nabýval na moudrosti, stáří a milosti u Boha a lidí.“ Kralický text: „A Ježíš prospíval moudrostí, a věkem a milostí u Boha i u lidí.“

Jakýsi smysl ještě snad dává, praví-li se o Ježíšovi, že nabýval na moudrosti. Je-li nám však řečeno, že „prospíval věkem“, pak to nemůže být srozumitelné, neboť to není nic takového, co by bylo třeba zvlášť zdůrazňovat. Děje-li se tak přece, pak to znamená, že tu jde o něco jiného.

Původní řecký text zde zní: Kai Iesus proeskopte en te sofia kai helikia kai chariti para Theo kai anthropois... Tedy: ...nabýval moudrosti..., tj. vytvářel svoje astrální tělo („sofia“ = moudrost). Kdo ví, co si představoval Řek u slova „helikia“, ten potvrdí, že je zde míněn vývoj těla éterného. Tímto vývojem se moudrost stává postupně „dovedností“ (zručností).

Astrální tělo je nositelem vlastností „použitelných jednou provždy“. Porozumíme-li něčemu, tedy tomu jednou pro vždy rozumíme, i když jsme tomu porozuměli jen jednou.

Éterné tělo je nositelem vlastností, jež se utvářejí opakováním: zvyklosti, sklony, dovednosti atp. Tyto vlastnosti získáváme opakováním téhož, ale i jinak: To, co je v astrálním těle moudrostí, stává se v éterném těle zvyklostí, protože moudrost vešla (otiskla se) „do těla a krve“. To znamená proces „nabývání zralosti“.

Jak astrální tělo nabývalo moudrosti, tak tělo éterné nabývalo ušlechtilých návyků: k dobru, šlechetnosti a kráse.

A to třetí, čeho Ježíš nabýval, byla „charit“ (chariti), což znamená něco, co se projevuje viditelně ve fyzické kráse. Zde tedy musíme text překládat tak, že „nabýval půvabné krásy“, tedy jeho fyzické tělo se utvářelo ušlechtilé a krásně. Jiné překlady tohoto místa nejsou správné:

„A Ježíš nabýval moudrosti (v těle astrálním), čistých sklonů (v těle éterném) a půvabné krásy (v těle fyzickém), takže to bylo zjevné Bohu i lidem.“

Zde tedy máte líčení Lukášovo, který věděl, že ten, jenž má do sebe pojat Krista, vyvinul k nejvyšší dokonalosti své tři schránky – tj. tělo astrální, éterné a fyzické.

Tak poznáváme, že v evangeliích můžeme opět nalézt to, co nalézají duchovní věda nezávisle na nich. Tím je duchovní věda kulturním proudem, který nám znovu vydobývá náboženské spisy. A toto znovunabytí není jen věcí lidského vědění a poznání, nýbrž nabytím vřelosti v citech a pocitech. A právě takového porozumění máme zapotřebí, chceme-li pochopit událost, v níž zasáhl Kristus do vývoje lidstva.

III.

Moji milí přátelé,

vy z vás, kteří jste častěji slyšeli mé přednáškové cykly nebo vůbec přednášky z oblasti duchovní vědy, mohli jste již častěji pozorovat mnohé skutečnosti duchovního světa z nejrůznějších hledisek. Setkali jsme se zde s některými bytostmi a s některými skutečnostmi z rozmanitých oborů, které pak byly vždy osvětleny z té či oné strany. Při tom se může stát – a na to bych chtěl upozornit zvláště dnes, aby nenastalo nedorozumění – může se stát, že při povrchním pozorování vznikají zdánlivé rozpory, když se některá bytost nebo událost osvětluje jednou z té a podruhé zase z jiné strany.

Ale při přesném pozorování uvidíte, že právě tímto různým osvětlením se mohou komplikované skutečnosti duchovních světů teprve objasnit. Musel jsem se o tom zmínit, protože dnes budou určité věci, mnohým dnešním posluchačům z jisté strany již známé, zase osvětleny třeba z nového hlediska. A to právě, když se budeme zabývat nejobsažnějším dokumentem Nového zákona, známým pod názvem Janovo evangelium a přečteme si významná slova, jimiž jsme uzavřeli naši včerejší úvahu. Jistě si brzy uvědomíme, že již v těchto prvních slovech Janova evangelia spočívá téměř největší tajemství vývoje světa a člověka. V těchto úvahách budeme snad ještě mít možnost ukázat, proč velcí zvěstovatelé duchovních událostí vyjadřují často právě vznešené, obsáhlé pravdy krátkým, záhadným způsobem, jak je tomu v prvních verších Janova evangelia. Dnes bychom se vrátili ještě jinak, nežli včera, k některým známým skutečnostem duchovní vědy a budeme pozorovat, jak nám tyto skutečnosti opět vystupují v Janově evangeliu. Můžeme vyjít z poměrně nejjednodušších duchovně vědeckých skutečností.

Jak víme – skládá se člověk, nacházející se před námi ve svém každodenním životním stavu, ze čtyř článků: z těla fyzického, éterného nebo-li životního, z těla astrálního a z „já“. A také víme, že každodenní lidský život se mění tak, že od rána, kdy se člověk probouzí, až do večera, kdy usíná – má tyto čtyři články své bytosti organicky spolu spojeny, má je v sobě pohromadě. Víme pak, že když člověk v noci spí, jsou na loži: tělo fyzické a tělo éterné a že z těla fyzického a éterného je vyzvednuto tělo astrální a nositel já, nebo krátce jen já.

Nyní si však musíme zvlášť dobře ujasnit jednu věc. Máme-li před sebou člověka v současném vývojovém stádiu, máme pak tyto čtyři články: tělo fyzické, éterné, astrální a já – jako navzájem do sebe zapadající nutnost. Když potom vidíme tohoto člověka v noci ležícího na loži a poněvadž zde leží jen tělo fyzické a tělo éterné, tu má tento na loži ležící člověk jistou měrou hodnotu rostliny. Neboť rostlina, jak se nám jeví v zevním světě, se právě skládá z těla fyzického a těla éterného nebo-li životního; nemá tělo astrální ani já. Tím se liší od zvířete a člověka. Astrální tělo má teprve zvíře a já má v sobě až člověk. Proto můžeme říci: Od večera do rána leží z člověka na loži fyzické a éterné tělo. Zde je člověk téměř bytostí, jakou je rostlina – a přece zase jako rostlina není. To si musíme ujasnit.

Pokud dnes existuje nějaká samostatná bytost, která nemá astrální tělo, ani já, která se skládá pouze z těla fyzického a éterného, pak musí vypadat jako rostlina; potom musí být rostlinou. Avšak člověk ležící na loži přerostl hodnotu rostliny, protože v průběhu vývoje připojil ke svému fyzickému a éternému tělu ještě tělo astrální, nositele radosti a bolesti, rozkoše a utrpení (*strasti*), žádostivosti a vášně a připojil k nim nositele já.

Pokaždé však, když se k nějaké bytosti připojí vyšší člunek, mění se u ní také vše na nižších čluncích.

Kdyby se k rostlině, jak se s ní dnes setkáváme jako s bytostí venku v přírodě, připojilo astrální tělo... kdyby rostlina nebyla astrálním tělem pouze nahoře lemovaná, nýbrž kdyby jí byla proniknuta, pak by se muselo stát to, co vidíme rostlinou pronikat v její rostlinné substanci. Neboť do rostliny vnikající astrální tělo jí totiž proměňuje tak, že se substance stává zvířecím masem. A odpovídajícím způsobem by musela být podobně rostlina přetvořena, kdyby ve fyzickém světě měla v sobě já.

Proto můžeme říci: Máme-li před sebou bytost, která jako např. člověk má nejen tělo fyzické, ale také neviditelné vyšší nadmyslové články své přirozenosti, pak jsou tyto nadmyslové články projeveny v čluncích nejnižších. Jako jsou vaše vnitřní duševní vlastnosti povrchově vyjádřeny v rysech vašeho obličeje, ve vaší fyziognomii, tak je také vaše fyzické tělo výrazem práce těla astrálního a já. Fyzické tělo nepředstavuje jen samo sebe, ale je také fyzickým projevem fyzicky neviditelných článků člověka. Tak je lidský systém žláz a vše, co k tomu přičleňujeme, projevem éterného těla v člověku. Vše, co chápeme jako systém nervový, je projevem těla astrálního a vše co počítáme ke krevní soustavě, je projevem nositele lidského já.

Takže v samotném fyzickém těle musíme rozlišovat zase čtyři části (*čtvernost*). A jen ten, kdo straní světovému hrubě smyslovému názoru, může rozličné substance v lidském fyzickém těle označovat za rovnocenné. Co námi pulzuje jako krev, stalo se takovou substancí tím, že v člověku přebývá já. Nervová soustava je tak utvářena a má takovou substanci proto, že je v člověku tělo astrální. A systém žláz vznikl ve své podobě tím, že je v člověku tělo éterné. Když se nad tím zamyslíte, snadno nahlédnete, že lidská bytost je – od večera, kdy člověk usne, až do rána, kdy procitá – bytostí, která je v sobě plná rozporů. Mohli bychom říci, že by to měla být rostlina, ale rostlina to přece jen není. Neboť rostlina nemá ve své fyzické substanci projev astrálního

těla, nervovou soustavu a také nemá projev jáství – systém krevní.

Taková fyzická bytost, jakou je člověk se systémem žláz, nervů a krve, může mít trvání jen tehdy, nachází-li se v ní tělo éterné, astrální a já. Nyní však jako člověk opouštíte svým astrálním tělem a svým já v noci své tělo fyzické a éterné. Takřka hanebně je opouštíte a činíte je v sobě rozporuplnou bytostí. Kdyby se tu nedělo mezi vašim usnutím a probuzením nic duchovního, kdybyste pouze vaše tělo astrální a vaše já vysunuli z těla fyzického a éterného, pak byste ráno měli svůj nervový a krevní systém rozrušený, protože oba tyto systémy nemohou existovat, nemají-li v sobě astrální tělo a já. Jasnovidné vědomí může proto pozorovat tento děj: Tou měrou, jako se vysunuje já a tělo astrální, tak může vidět jasnovidný pozorovatel, že do člověka vstupuje božské já a také božské astrální tělo. Ve skutečnosti je tomu tak, že v noci – od usnutí člověka do probuzení, je ve fyzickém a éterném těle člověka tělo astrální a já, či alespoň náhrada za něj. Když se lidská astralita vysune ven, vnikne do člověka astralita vyšší, aby ho udržela do probuzení. A rovněž tak náhrada za já. Z toho tedy vidíte, že ve sféře našeho života jsou v činnosti ještě jiné bytosti, než které se projevují ve fyzickém světě.

Ve fyzickém světě se projevují nerosty, rostliny, zvířata a lidé. Tito lidé jsou zatím v naší fyzické sféře nejvyšší bytostí. Jen oni mají tělo fyzické, éterné, astrální a já. Z této skutečnosti, jak vystupuje tělo astrální a já za noci z těla fyzického a éterného, můžeme usoudit, že astrální tělo a já mají dnes ještě určitou samostatnost a že se mohou takřka oddělit a po nějakou dobu každodenního života žít odděleně od fyzického a éterného nositele.

V noci se nám tedy ukazuje následující: Stejně jako je lidské fyzické tělo a lidské tělo éterné ve dne nositelem lidského já a lidského těla astrálního, tedy právě těch nejnuitnějších článků člověka, tak se tato těla stávají za noci nositeli nebo také chrámem vyšších astrálních bytostí a vyšších bytostí já. Nyní na to, co je na loži, již pohlížíme jinak, neboť také v tom je astrální a také já, ale já božsko-duchovní...

V jistém ohledu můžeme říci: Zatím co člověk spí ve vztahu ke svému tělu astrálnímu a svému já, bdí v něm a udržují jeho soustavu v náležitém stavu bytosti, patřící teď rovněž do našeho života. Ty vstupují do našeho fyzického a éterného těla, když my tato těla opouštíme. – Taková skutečnost nás může mnoho poučit. Zvláště, když postavíme vedle jiných, pozorování jasnovidné. Pak nám může dát mnohá vysvětlení o vývoji člověka. A právě tuto skutečnost rozdílu mezi bděním a spánkem chceme nyní uvést do souvislosti s velkými vývojovými skutečnostmi.

Astrální tělo člověka a jeho já se sice jeví jako nevyšší a nejnuitnější články lidské přirozenosti, ale nikoli jako články nejdokonalejší. Dokonalejší než tělo astrální je již pro povrchní pozorování tělo fyzické. Již jsem také zde před dvěma roky (přednášky od 16. do 29. června 1907, Wilhelmshöhe bei Kassel) poukázal na to, jak fyzické tělo člověka se nám v celém svém složení jeví stále obdivuhodnější. Na zázračné stavbě lidského srdce a lidského mozku může nejen rozum uspokojit své rafinované intelektuální potřeby poznání, když je zkoumá anatomicky, nýbrž přistupuje-li k nim člověk duševně, cítí se esteticky a mravně povznesen, když si může říci: Jaká vznešená moudrostiplná zařízení jsou v tomto fyzickém těle...

Dnes ještě není astrální tělo tak pokročilé. Je nositelem rozkoší a strastí, pudů, žádostí a počitků atd. A musíme si říci, že člověk ve svých žádostech sahá ve světě po různých věcech, které rozhodně neslouží k tomu, podporovat moudrostiplná a umělecká zařízení srdce nebo mozku.

Svým požitkářstvím hledá člověk ukojení v tom, co je pro srdce jed, jako např. káva a podobné věci. Tím dokazuje, že astrální tělo touží po požitcích, které jsou škodlivé moudrostiplnému zařízení v lidském srdci. Po celá desetiletí odolává srdce těmto jedům, které člověk přijímá na základě požitčivé touhy svého astrálního těla. Z toho je možno vidět, že fyzické tělo je dokonalejší, než tělo astrální. I když jednou v budoucnosti bude astrální tělo nesrovnatelně dokonalejší, je dnes vývojově nejdokonalejší tělo fyzické.

To je tím, že fyzické tělo je z článků lidské přirozenosti nejstarší. Ono samo je důkazem, že se na něm pracovalo již mnohem dříve, než vznikla naše Země. To, co říká dnešní nauka o vzniku světa z pouhých materialistických představ, není ničím jiným než materialistickou fantazií. Necht' se nazývá teorií Kant-Laplaceovou nebo nějak jinak – jako kterákoli novější teorie, na tom nesejde. – K pochopení zevního složení naší světové soustavy, k tomu jsou ovšem tyto materialistické fantazie užitečné, nedostačují však k pochopení toho, co je vyšší než zevní zrakové obrazy.

Duchovní bádání nám ukazuje, že podobně, jako kráčí člověk od jednoho vtělení k druhému, tak i takové světové těleso, jakým je naše Země, mělo dříve v pradávných dobách jiné podoby, procházelo jinými planetárními stavy. Naše Země, ještě než se zrodila, byla v jiném planetárním stavu. Byla tím, co se nazývá v duchovním bádání „starý Měsíc“. To není dnešní Měsíc, nýbrž jako planetární bytost je to předchůdce naší Země. A stejně jako se vyvíjel člověk z dřívějších vtělení k vtělení dnešnímu, právě tak se také vyvíjela naše Země ze „starého Měsíce“ k Zemi; starý Měsíc je takřka předešlým vtělením Země. A opět předchozím vtělením starého Měsíce je Slunce, ne to dnešní, ale

rovněž takový předchůdce naší dnešní Země. – A konečně předchůdce tohoto „starého Slunce“ je „starý Saturn“ ...

Naše Země prošla tedy těmito dřívějšími stavy: stavem saturnským, stavem slunečním, stavem měsíčním a nyní dospěla do svého stavu pozemského. – První zárodek k našemu fyzickému tělu byl dán na starém Saturnu. Také bychom mohli říci: Nic ze všeho toho, co dnes člověka obklopuje, nic z naší současné říše zvířecí, rostlinné, nic ani z naší současné říše minerálů nebylo ještě na tomto prastarém světovém tělese, jež označujeme jako starý – nikoli dnešní – Saturn. Existoval na něm první základ dnešního fyzického lidského těla. Toto lidské fyzické tělo bylo zcela jiné než dnes; bylo tenkrát přítomno v prvním zárodečném stavu a potom se v průběhu saturnského vývoje rozvíjelo.

A když byl saturnský vývoj u konce, pak procházel tento starý Saturn jistým druhem světové noci, tak jako prochází člověk dévachanem, aby se dostal k dalšímu vtělení... Po této světové noci se stal Saturn Sluncem...

A jako vzniká rostlina ze semene (*zárodku*), tak opět nyní fyzické lidské tělo povstalo na starém Slunci. Velmi pozvolna pak bylo toto tělo fyzické pronikáno tělem éterným neboli životním, takže tedy k zárodečnému základu fyzického těla přibylo na Slunci tělo éterné čili životní. Člověk nebyl rostlinou, avšak měl hodnotu rostliny...

Skládal se z těla fyzického a éterného. Jeho vědomí se podobalo spícímu vědomí, nebo tomu, které má všechno rostlinstvo fyzického světa dnes kolem nás. Když sluneční bytí skončilo, nastala zase světová noc, nebo lépe řečeno, světový dévachan. – Když prošlo Slunce tímto světovým dévachanem, proměnilo se ve starý Měsíc...

A opět se vynořily ty části lidské bytosti, které zde byly už na Saturnu a na Slunci: fyzické a éterné tělo člověka. A během vývoje starého Měsíce k tomu přibylo tělo astrální. Nyní měl člověk tělo fyzické, éterné a astrální. Z toho vidíte, že fyzické tělo po svém vzniku na Saturnu prodělávalo na Měsíci již svůj třetí stav. Na Slunci přibylo tělo éterné, to se nyní pozvedlo ke druhému stupni dokonalosti. Ale tělo astrální, které přistoupilo teprve nyní, bylo na Měsíci na svém prvním stupni. Na Měsíci však nastává něco, co během Saturnu a Slunce nastat nemohlo. Zatím co saturnský a sluneční vývoj udržoval člověka jako poměrně jednotnou bytost, došlo v určitém stavu starého měsíčního vývoje k následujícímu: Celé světové těleso se rozštěpilo ve dvě části: na Slunce a vedlejší planetu tohoto Slunce – na Měsíc. Mluvíme-li tedy u saturnského vývoje do jisté míry o jednom planetárním vývoji a rovněž tak u Slunce, u Měsíce mluvíme o jednom planetárním vývoji jen v první době tohoto měsíčního vývoje. To je tím, že z počátku všechno to, čím je naše Země, Slunce a Měsíc – bylo v tomto jednom starém světovém tělese v určitém stavu pohromadě. Potom vznikají tělesa dvě. Co se tu tvoří jako „Slunce“, není naším Sluncem, ani starým Sluncem, o němž jsme se zmínili předtím. Je to zvláštní stav, který se vyloučil ze starého Měsíce jako stav sluneční a vedle toho vzniká nová planeta, obíhající kolem tohoto Slunce, kterou nyní nazýváme „starý Měsíc“. Jaký však mělo smysl rozštěpení tohoto předchůdce Země v době starého měsíčního vývoje?

Smysl tohoto rozštěpení tkví v tom, že s tímto Sluncem, které se oddělilo, vystoupily ven z celé masy tělesa vyšší bytosti a jemnější substance; jako Slunce vystoupily ven. Hrubší substance a nižší bytosti zůstaly u starého Měsíce. Takže máme ve vývoji starého Měsíce místo jednoho světového tělesa dvě: těleso sluneční, na němž sídlí vyšší bytosti a těleso měsíční, na němž sídlí bytosti nižší. – Kdyby to vše zůstalo pohromadě a nenastalo by rozdělení, potom by určité bytosti, vyvíjející se dále na

odštěpeném Měsíci, nemohly stačit vývojovému tempu slunečních bytostí. Nebyly k tomu zralé. Hrubší substance se proto musely oddělit a vybudovat si odloučené dějiště. A zmíněné vyšší bytosti nemohly by zase zůstat s těmito hrubšími substancemi ve spojení, protože by to brzdilo jejich rychlejší vývoj. Také tyto vyšší bytosti potřebovaly zvláštní dějiště vývoje a tím bylo tedy Slunce. – Podívejme se nyní na bytosti, které existovaly po rozštěpení na starém Slunci a na ty, které obývaly starý Měsíc.

Víme již, že za stavu starého Saturnu bylo založeno lidské fyzické tělo, že na Slunci k tomu přibýlo tělo éterné a na Měsíci tělo astrální. Tyto lidské bytosti, nebo smím-li tak říci, tito pra-lidé na Měsíci byli právě těmi, kdo odešli s odštěpeným Měsícem. Neboť nemohli spoluprodělavat rychlý vývoj slunečních bytostí, těch které odešly se Sluncem a které nyní žily na Slunci v jemnější substancí a hmotě.

Proto se tyto lidské bytosti za měsíčního vývoje staly také hrubšími.

V měsíčním vývoji nacházíme tedy člověka ve stavu, kdy se skládá z těla fyzického, éterného a astrálního. Tak dosáhl vývojového stupně, na němž je dnešní zvíře. Také zvíře má tělo fyzické, éterné a astrální. Nesmíme si však představovat, že by snad člověk byl na starém Měsíci skutečně zvířetem.

Postava člověka vypadala na starém Měsíci úplně jinak, než dnešní zvíře. Tato postava by se vám jevila velice fantasticky, kdybychom ji měli popisovat. Nacházíme tedy na tomto starém Měsíci předchůdce našeho dnešního člověka, který má fyzické, éterné a astrální tělo a který po odštěpení toho všeho od Slunce tyto články utvrzuje (*zpevňuje*), činí je hrubšími, než jakými by se staly, kdyby zůstaly při Slunci (*ve spojení se Sluncem*).

Avšak také i to, co se oddělilo spolu se Sluncem, prošlo trojím vývojem: vývojem saturnským, slunečním a měsíčním. Jenže to vše se ubíralo směrem slunečním, zatímco předchůdci člověka šli směrem měsíčním...

U těchto bytostí, které šly se Sluncem, můžeme rovněž rozeznat trojčlennost, která je vesměs souběžná s trojčlenností člověka. Také na Slunci byly bytosti, jež takřka dospěly k třem článkům, jenže místo aby tyto tři články vedly po odštěpení k zhrubnutí, stávaly se nyní tyto články jemnější.

Mysleme si tento proces takto: Po odloučení se stávají předkové člověka bytostmi hrubšími, než byli dříve; utvrzují se.

Oproti tomu odpovídající bytosti na Slunci se zjemňují. Co se z člověka stalo tím, že za měsíčního vývoje získal tělo astrální, to ho vede jistým způsobem dolů – ke stupni zvířete. Bytosti, které toto neprodělavají, které si nesly vzhůru ke Slunci jemnější substancí, ty se zjemňují. Jako se tedy člověk na Měsíci utvrzuje, tak povstávají na Slunci bytosti vysoké duchovnosti...

Tato duchovnost se označuje v duchovní vědě opakem toho, co se vyvíjelo na Měsíci. Lidé na Měsíci se vyvíjeli takřka k hodnotě zvířete, ačkoliv žádnými zvířaty nebyli. A tam, kde vystupuje zvířecí prvek, rozlišovala se vždy s jistým oprávněním zvířata různých stupňů. Zvířecí lidé na Měsíci vystupovali podstatně rozdílně ve třech stupních, označovaných v duchovní vědě jako stupeň „býka“, stupeň „lva“ a stupeň „orla“. To jsou typické podoby zvířectva. Na starém Měsíci existovaly tedy tři rozdílné skupiny: „lidé býčí“, „lidé lví“ a „lidé orlí“...

I když nesmíme těmito jmény označovat dnešní zvířata, dnešního býka, lva i orla, je přece jen jistým způsobem vyjádřená sestupující (*úpadková*) přirozenost oněch pra-lidí, jež je nutno označit na Měsíci jako „lidi lví“, právě v druhu zvířat kočkovitých; nebo sestupující přirozenost lidí, označovaných jako „lidé býčí“, se vyjadřuje v charakteru

kopytníků atd. Na Slunci však byly z toho přítomny duchovní protějšky, tam byly rovněž tři skupiny. Zatím co vývoj astrality na Měsíci vytvářel tyto tři rozdílné druhy zvířecích lidí, povstali odpovídající duchovní lidé na Slunci a to jako bytosti andělského druhu, duchovní bytosti, které nazýváme – nyní však jako duchovní protějšky – jako „lev“, „orel“ a „býk“

Když tedy pohlédnete ke Slunci, máte před sebou duchovní bytosti, o nichž si můžete říci: Tyto bytosti představují krásné, moudrostí utvářené praobrazy! Na starém Měsíci máte pak něco, jako ztvrdlé otisky toho, co je zde nahoře na Slunci. Avšak je tu ještě něco, co se skrývá za touto skutečností jako tajemství.

Tyto otisky (*obrazy*) dole na Měsíci nejsou bez souvislosti se svými duchovními protějšky na Slunci. Tak máme na starém Měsíci skupinu pra-lidí, jež jsou „býčí lidé“ –, a nahoře na Slunci skupinu duchovních bytostí, označovanou jako „býčí duchové“; mezi otiskem (*obrazem*) a pravzorem existuje duchovní souvislost. Neboť skupinová duše je pravzorem a působí na obrazy jako jejich předloha. Silami, vystupujícími ze skupinové duše, je dole veden odpovídající otisk: duch lva řídí bytosti, které jakožto lidé lví jsou jeho otiskem, – orlí lidé jsou vedeni duchem orla atd. – Kdyby tito duchové, kteří jsou zde nahoře, zůstali spojeni se Zemí, kdyby zůstali připoutáni ke svým otiskům (*obrazům*) a museli v nich přebývat, potom by se nemohli pohnout, nemohli by roznítit síly, které zde musely být k prospěchu a vývoji otisků (*obrazů*).

Tito duchové si museli říci: Nyní musíme pečovat vyšším stylem o to, co se má vyvíjet na Měsíci! Býčí duch si pravil: Musím pečovat o býčí lidi. Dole na Měsíci nemohu najít podmínky pro svůj vlastní pokrok. K tomu musím přebývat na Slunci a ze Slunce musím sesílat dolů své síly k lidem býka. – Tak tomu bylo také s duchem lva a duchem orla. Takový je smysl vývoje. Určité bytosti potřebovaly vyšší dějiště, než ony bytosti, které byly takřka jejich fyzickým otiskem. Tyto fyzické obrazy (*otisky*) potřebovaly nižší dějiště.

Aby mohly duchovní bytosti působit, musely si vyjmout Slunce a zvenčí sesílat své síly dolů. Vidíme tedy, jak na jedné straně sestupuje vývoj dolů, na druhé straně však vývoj stoupá vzhůru...

Vývoj starého Měsíce však nyní pokračuje. Působením duchovních bytostí zvenku na jejich vlastní obrazy (*otisky*) je Měsíc zduchovňován, takže později se může se Sluncem opět spojit. Praobrazy (*vzory*) pojmu obrazy (*otisky*) zase do sebe téměř jako by je pohltily (*nasály*). Znovu se vytváří světový dévachan, světová noc. (Také se to nazývá pralaja, kdežto stavy jako Saturn, Slunce a Měsíc, se nazývají „manvantary“.)

Po této světové noci vystupuje z temnoty světového lůna náš zemský stav, který je povolán k tomu, aby člověka dovedl k možnosti přičlenit k tělu fyzickému, éternému a astrálnímu ještě já, či nositele já.

Ale nyní se musí to vše, co se vyvinulo již dříve, zase opakovat.

To je kosmický zákon: Má-li vzniknout nějaký vyšší stav, musí se nejprve opakovat to, co tu bylo již dříve! Nejprve musela tedy Země projít ještě jednou starým saturnským stavem. Ještě jednou se vyvinul jako ze světového zárodku první základ k fyzickému tělu. Pak nastává opakování stavu slunečního a opakování stavu měsíčního. Slunce, Země a Měsíc jsou ještě pohromadě (*spojeny*) v jednom tělese. Pak dochází k opakování toho, co se již odehrálo dříve: opět se odděluje Slunce. Zase vystupují ze Sluncem ony vyšší bytosti, které potřebují vyšší dějiště vývoje. Ty s sebou berou jemnější substance, aby si v nich právě mohly založit své působišťe. Od Země, která tehdy měla ještě ve svém tělese Měsíc, se tedy odpoutává (*oddělí*) Slunce a bere s sebou ty bytosti, které jsou zralé k tomu, aby se na Slunci mohly dále vyvíjet.

Můžete si představit, že mezi těmito bytostmi byly především ty, které dříve působily jako pravzory (*praobrazy*). Všechny bytosti, které za staré doby měsíční dosáhly pravé zralosti, pokročily kupředu a následkem toho nemohly již přebývat v hrubších substancích a podstatách (*bytostech*), jež měla v sobě Země spolu s Měsícem; musely být odloučeny a musely si založit na novém – již dnešním Slunci – nové bytí.

Jaké to byly bytosti ?

Byli to potomci bytostí, které se vyvinuly již na Slunci za starého stavu měsíčního, jako duch býka, duch lva a duch orla. A nejvyšší a nejpokročilejší z nich byli duchové, kteří v sobě spojili přirozenost orla, lva a býka v harmonickou jednotu. To jsou bytosti, které se mohou označovat jako „pravzory člověka“, jako „lidé ducha“ v pravém smyslu. Myslete si tedy, že mezi duchovními bytostmi, jež bylo možno nalézt za staré doby měsíční, jako duchy býka, orla a lva na Slunci, byly bytosti, které dosáhly vyššího stupně vývoje. To jsou vlastní lidé ducha, přebývající nyní zejména na Slunci. Jsou to duchovní protějšky toho, co se vyvíjí zde dole na odloučené Zemi, dosud spojené s Měsícem. Dole se však vyvíjejí potomci těch, jež byli na starém Měsíci.

A můžete si teď představit, že když nastalo již na starém Měsíci v jistém ohledu tvrnutí těchto bytostí, pak se museli nyní objevit potomci těchto bytostí starého Měsíce tím více s vlohou ke ztuhnutí, k tvrnutí, k uschnutí (*vysychání*).

Pro odštěpenou část, obsahující tehdy ještě Zemi spolu s Měsícem, nastává skutečně smutná a pustá doba. Nahoře na Slunci stále čerstvější a živější vývoj, stále plnější život – dole na Zemi však truchlivá pustina, stále víc a více vystupující tvrnutí...

Ale nyní nastalo něco, co bylo jedinou možností dalšího vývoje: to, čím je dnešní Měsíc, odštěpilo se ze společného světového tělesa – jímž byla Země s Měsícem – a zbylo to, čím je dnes Země.

Tím se dostaly ven nejhrubší substance, které by bývaly dohnaly Zemi k úplnému ztvrnutí a tak byla Země od toho, co by ji přivedlo k zpusnutí, osvobozena. Takže na počátku našeho zemského vývoje byla Země s dnešním Měsícem spojena. Kdyby Země zůstala spolu se Sluncem, nemohl by člověk dospět k dnešnímu vývoji; nemohl by udržet krok s vývojem, jaký potřebovaly bytosti na Slunci...

Zde nahoře se nevyvíjel člověk, jaký žije na Zemi, ale vyvíjel se duchovní pravzor člověka. Jeho obrazem je vlastně dnešní člověk, jak se s ním setkáváme ve fyzické podobě. Ale kdyby byl v Zemi zůstal Měsíc, pak by člověk pozvolna vysychal a stal se mumii, takže by se nemohl na Zemi vyvíjet. Země by se stala pustým a vyschlým světovým tělesem. Místo lidských těl, která dnes existují na Zemi, bylo by tu něco jako mrtvé sloupy (*pomníky*), vyrůstající jako vysušení lidé ze zemské půdy.

Tomu bylo zabráněno tím, že se odštěpil Měsíc a s nejhrubšími látkami vystoupil ven do světového prostoru. Tím došlo na Zemi k možnosti, aby k tomu, co zde bylo v potomcích bytostí starého Měsíce jako tělo fyzické, éterné a astrální, přistoupilo odpovídajícím způsobem „já“. Člověk tedy mohl prožít oplodnění tímto já právě díky tomu, že síly ze Slunce a z Měsíce působily zvenku a odtud navzájem udržovaly rovnováhu.

Na Zemi mohl člověk zase pokračovat ve vývoji. Co sem přešlo ze starého Měsíce, představovalo v jistém ohledu vývoj směrem dolů, do nižšího stavu. Nyní však vývoj člověka dostal nový oheň, podnět směrem vzhůru. – Během této doby se neustále dál vyvíjely příslušné duchovní bytosti, které se odštěpily od Slunce.

Představme si, že bychom měli před sebou blok tvrdého železa a dejme tomu, že jsme lidé střední fyzické síly. Chtěli bychom toto železo rozklepat, ale ať do něho

bušíme jak chceme, nemůžeme tomu dát nijakou formu. Teprve když hmotu tavením změkčíme, můžeme ji formovat. K něčemu takovému došlo na Zemi, když z ní vystoupily spolu s Měsícem nejhrubší substance. Nyní se mohly pozemské bytosti formovat. Znovu zasáhly ty bytosti, které měly své působišťe na Slunci a které působily již za starého stavu měsíčního ze Slunce na starý Měsíc, jakožto skupinové duše. Před odloučením Měsíce byly substance příliš husté. Teď se uplatnily tyto bytosti jako síly, které člověka pozvolna ztvárnily k dnešní podobě.

Pozorujme to ještě trochu přesněji. Představte si, že byste na toto staré světové těleso, složené se Země a Měsíce, mohli vstoupit. Venku byste spatřili Slunce a kdybyste byli také ještě jasnovidní, viděli byste duchovní bytosti, které jsme před tím popisovali. Na Zemi byste pozorovali určitý druh tuhnutí, pustnutí a mohli byste si říci: Všude kolem dokola není nic než pustina, všechno na Zemi zdá se být mrtvé. Síly Slunce nemají vliv na to, co se připravuje stát se velkou pozemskou mrtvolnou plání (*hřbitovem*). – A pak byste prožili, jak se ze Země vyčleňuje měsíční substance. Zemské látky by začínaly být poddajné a tvárné a vy byste si mohli říci: Vše se stalo tvárné a poddajné a síly sestupující ze Slunce, mohou již zase působit. A viděli byste, jak duchové býka teď zase získávají vliv na lidské bytosti, jež byly obrazy (*otisky*) těchto duchů – a stejně tak i duchové lva a duchové orla... A pak byste si řekli: Měsíc je venku. Svůj škodlivý vliv utlumil tím, že vystoupil ven a působí již jenom z dálky. Tím učinil Zemi schopnou, aby na ni mohly zase působit duchovní bytosti.

Zítřka uvidíme, jaký obraz se naskýtá duchovnímu pozorovateli, když sleduje z kroniky akáša obrazy vývoje, ležící ještě dále v minulosti.

Pohlédneme-li nazpět k starému saturnskému stavu, můžeme si říci: Zde se vytvářel první základ k fyzickému tělu člověka. Co vnímáme dnes jako útvar fyzického těla, to se vytvořilo nejprve jakoby ze světového chaosu na Saturnu. Pak přišel stav sluneční. K první podobě fyzického těla přibýlo tělo éterné. Na starém Měsíci se k tomu připojil element astrální – nejen u bytostí, které se vyvíjely dál na odštěpeném Měsíci, ale i u duchů na odloučeném Slunci. Na Měsíci žijí otisky (*obrazy*) na úrovni zvířete, na Slunci žijí duchovní pravzory, a na Zemi se konečně pozvolna vyvinul stav, jímž se člověk stal schopným přijmout do sebe opět to, co se rozvíjelo za měsíčního vývoje jako astrální element na tehdejším Slunci a co v něm nyní působí jako síla. A nyní sledujme tyto čtyři stavy.

Onu vznešenou sílu, která ze světového chaosu za saturnského vývoje dodává duchovní zárodek k fyzické podobě člověka, nazývá pisatel Janova evangelia „Logos“. Co k tomu přibýlo na Slunci a včlenilo se k tomu, co vzniklo na Saturnu, nazývá evangelista „život“, – což my odpovídajícím způsobem označujeme jako tělo éterné neboli životní.

Co k tomu přistoupilo na Měsíci, to nazývá „světlem“, neboť je to duchovní světlo, astrální světlo. Toto astrální světlo způsobuje na odštěpeném Měsíci tvrdnutí, na samotném Slunci však zduchovnění. Co vznikalo jako zduchovnění, to se mohlo vyvíjet dál a také se to vyvíjelo. A když se Slunce opět oddělilo, tak svítilo do člověka to, co se vyvinulo na třetím stupni. Ale člověk ještě nebyl schopen vidět, co do něho ze Slunce svítilo. Tvořilo to na člověku, působilo to jako síla, ale vidět to člověk nemohl. – Co jsme si nyní takto vysvětlili jako podstatu saturnského vývoje, vyjádříme nyní slovy Janova evangelia: „Na prapočátku bylo Slovo (Logos).“

Nyní přejdeme ke Slunci. Chceme-li vyjádřit skutečnost, jak se to, co vzniklo na Saturnu, vyvíjelo na Slunci dále, řekneme, že přicházelo tělo éterné: „A Logos byl životem.“

Na Měsíci k tomu přibyla astrální podstata, jak v tělesném, tak i duchovním druhu: „V oživeném Logu vzniklo světlo.“

Světlo se vyvíjelo dál, na jedné straně k světlu pro jasnovidné zření, když se od Země oddělilo Slunce a na druhé straně se vyvíjelo spolu s člověkem k temnotě. Neboť když měl člověk přijmout světlo, on, který byl temnotou, toto světlo nepochopil. Osvětlíme-li tedy Janovo evangelium z kroniky akáša, čteme o vývoji světa toto: Na prapočátku za saturnského vývoje povstalo všechno z Loga. Za vývoje slunečního byl v Logu život. A když byl Logos oživen, vzniklo z něho za měsíčního vývoje světlo. A ze svítícího oživeného Loga vzniklo za vývoje zemského na Slunci světlo ve vyšší formě, lidé však byli ve stavu temnoty. A ze Slunce svítily bytosti, jež byly pokročilými duchy býka, lva, orla a člověka, jako světlo dolů na Zemi do utvářejících se lidských postav. Ale lidé žili v temnotě a nemohli toto světlo, svítící dolů, pochopit. Nesmíme si však pod tím představovat světlo fyzické, ale to světlo, jež bylo souhrnem vyzařování duchovních bytostí, duchů býka, lva, orla a člověka, těchto pokračovatelů duchovního vývoje Měsíce.

To, co proudilo dolů, bylo světlo duchovní... Lidé ho nemohli obsáhnout, nechápali ho. V celém svém vývoji byli lidé tímto světlem podporováni, avšak aniž by si to uvědomovali. – Světlo svítilo do temnoty, ale temnota nemohla světlo pochopit...

Krátce a výstižně podává pisatel Janova evangelia tyto velké pravdy. A ti, kdo o těchto věcech věděli, byli odjakživa označováni jako „služebníci“ nebo „kněží Loga“.

Je to tedy kněz, neboli služebník Loga, jak byl tento od prapočátku, kdo zde mluví.

V Lukášově evangeliu máme přesně totéž rozdělení.

Pokusme se s opravdovým porozuměním přečíst, co říká pisatel Lukášova evangelia. Chce podat zprávu o věcech, které se staly od počátku – „jakž nám vydali ti, kteří to od počátku sami viděli a byli služebníky toho Slova.“

A my věříme, že tyto zprávy psali služebníci Slova neboli Loga. Věříme tomu, když vidíme sami z vlastního duchovního bádání, jak se tyto věci měly, když vidíme, jak Saturnem, Sluncem a Měsícem počal vývoj naší Země. Když to pak vidíme v obsáhlých slovech Janova evangelia a ve slovech evangelia Lukášova, že to můžeme znovu najít nezávisle na jakémkoli dokumentu, pak se učíme opět si těchto dokumentů vážit... a řekneme si: Tyto dokumenty jsou nám důkazem, že byly psány těmi, kteří dovedli číst v duchovním světě a jsou nám takto prostředkem (*dokumenty*) k pochopení těch, kteří žili v pradávnej době.

Čteme to z vašich očí, když v duchovní vědě opět nacházíme to, co poznali oni. Tu jako bychom jim se dívali do očí a říkali: Poznáváme vás!

IV.

Moji milí přátelé.

Východiskem včerejší úvahy bylo to, jak v každodenním životě člověka dochází ke střídání stavu, kdy v noci, od večerního usnutí až do ranního probuzení má člověk tělo fyzické a éterné (nebo-li životní) na loži a venku mimo lože je tělo astrální a já. Současně jsme však museli zdůraznit, že to, co zůstává ležet na loži – tělo fyzické a éterné – by nemohlo dále existovat, kdyby do toho nepronikla božsky-duchovní astralita a božsky-duchovní já. Jinými slovy: Střídání těchto stavů denního lidského života spočívá v tom, že člověk každého večera když usíná, opouští se svým lidským já a se svým lidským tělem astrálním své fyzické a éterné tělo, že však za to vstupují do tohoto fyzického a éterného těla božsky-duchovní bytosti astrální a božsky duchovní bytosti já. V denním stavu je potom tomu tak, že se svým tělem astrálním a se svým já vyplňuje člověk sám své tělo fyzické a éterné. To byla jedna věc, kterou jsme začali naši úvahu. Druhou věcí bylo pak to, co jsme získali obsáhlým pozorováním našeho celého lidského vývoje dřívějším vtělením naší Země – Saturnem, Sluncem a Měsícem.

A mluvili jsme také o některých podrobnostech z tohoto obsáhlého pozorování. A ukázalo se nám, že pro pokrok naší zemské planety nastalo od doby měsíčního vývoje jisté rozštěpení. Určité bytosti, potřebující k dalšímu vývoji takřka nižší, podřadnější (*skrovnější*) substanci, oddělily se spolu se starým Měsícem a od nich se oddělily bytosti vyšší, které byly duchovnějšší, než starší vývojová forma Slunce. Dále jsme viděli, jak se obě části později zase spolu spojily, jak společně prošly světovým dévachanem, zvaném taky pralaja a dospěly k vývoji zemskému. Tento zemský vývoj probíhal opět tak, že se opakovalo oddělení Slunce, takže máme po určitou dobu Zemi spolu s Měsícem – jakožto hrubší, hustší těleso a Slunce s vyššími vznešenějšími bytostmi, jakožto zvláštní jemnější těleso.

Viděli jsme, že kdyby zůstala Země spojena s měsíční substancí, musela by zpustnout, ztvrdnout, všechn život na ní by odumřel, nebo lépe řečeno, mumifikoval... V určité době musel být Měsíc spolu se vším, co dnes obsahuje, vyvržen z pozemského vývoje. Tím došlo u toho, co se mělo vyvíjet jako lidská bytost, k omlazovacímu procesu. Viděli jsme, jak vznešené bytosti, postupující ve svém vývoji na Slunci, nemohly působit na lidské substance a lidské bytosti dříve, dokud se neoddělil Měsíc. Ale potom již mohly zase na tyto substance a bytosti působit omlazováním, takže vlastní vývoj lidstva byl umožněn teprve od doby, kdy se odloučil Měsíc od Země. Toto odloučení Měsíce představuje něco nesmírně důležitého pro celý vývoj, což chceme dnes ještě přesněji pozorovat. Ale ještě před tím bychom měli upozornit na to, jak se obě hlediska naší včerejší úvahy takřka spojují.

Když se podíváme na člověka za denního života, vidíme bytost složenou z těla fyzického, éterného, astrálního a já. A nyní pohlédneme na člověka za jeho nočního spánku, kdy je se svým fyzickým a éterným tělem na loži. Jasnovidné vědomí tu spatřuje, jak do fyzického a do éterného těla vstupují vyšší bytosti.

Kdo jsou tyto bytosti?

Jsou to právě ty bytosti, o nichž jsme mohli říci, že mají své působíště všeobecně na Slunci. To není nějaká nemožnost. Jen ten, kdo by si představoval všechnu duchovnost fyzicky a chtěl by pak použít fyzično pro představu duchovních bytostí, mohl by třeba

řící: Jak mohou sluneční bytosti, přebývající na Slunci, vejít v noci do fyzického a éterného lidského těla?

Pro bytosti, stojící na takové vznešené výši, že obývají Slunce, neplatí tytéž prostorové podmínky, jaké existují pro bytosti ve světě fyzickém. Tyto vznešené bytosti mohou zcela dobře přebývat na Slunci a přesto mohou za noci sesílat své síly do fyzického těla člověka.

Můžeme tedy říci: Za dne člověk bdí, což znamená, že obývá tělo fyzické a éterné. Bohové nebo jiné mimozemské bytosti za noci bdí v lidském těle fyzickém a éterném. Přesto, že je to řečeno napolo obrazně, je to přece jen řečeno naprosto přiléhavě. Nyní tedy víme, odkud pocházejí bytosti, které musejí vcházet za noci do našeho fyzického a éterného těla. Tak se obě zmíněná východiska pro nás spojují. Avšak hned uvidíme, že tyto bytosti mají význam nejen pro život noční, ale že pozvolna nabývají významu také pro život ve dne. Ale abychom si ujasnili celý smysl vystoupení Měsíce z pozemského vývoje, musíme se nejprve zabývat ještě některými jinými věcmi. Budeme dnes pozorovat ještě jiné bytosti kolem nás, co do způsobu jejich vzniku.

Když pohlédneme ještě jednou nazpět k Saturnu, můžeme si říci: Tento Saturn se skládá pouze z lidí. Není na něm ještě ani říše zvířecí, ani rostlinná, ani nerostná. Celá koule starého Saturnu je sestavena jen z prvních zárodků člověka. Jako se skládá plod ostružiny z jednotlivých bobulek, tak byl složen také Saturn z lidí. A co k Saturnu náleželo, obklopovalo ho a působilo na něj z jeho okolí.

Je možné se otázat: Odkud pocházelo to, co dalo člověku na starém Saturnu první základ k jeho fyzickému tělu?

V jistém ohledu lze říci, že to přišlo ze dvou stran. Vyšší duchovní bytosti vylily nejprve svou vlastní substanci: na starém Saturnu se uskutečnila velká oběť a ony bytosti, jež tuto oběť přinesly, nazýváme v křesťanské esoterice „Trůnové“. Lidské myšlení a samo lidské jasnozření se může sotva opovážit hodnotit tento vznešený vývoj, jímž museli „Trůnové“ projít ještě před tím, aby byli schopni oné oběti, které bylo třeba k základu lidského fyzického těla. Pokusme se trochu si představit, co taková oběť znamená.

Budeme-li dnes pozorovat vám nejznámější bytost – člověka – můžeme říci: Člověk, jakým je v dnešní době, určité věci od světa potřebuje, a určité věci světu dává. Goethe to velmi krásně vyjádřil slovy: „Lidský život plyne v proměnách mezi přijímáním a dáváním.“ Člověk musí brát ze zevního světa nejen fyzickou potravu, ale odtud musí čerpat potravu také jeho rozum. Tím člověk roste a získává to, co potřebuje ke svému vlastnímu vývoji. Avšak tím také rozvíjí schopnosti, aby mohl opět dávat z toho, co v něm uzrává z idejí a pocitů a co na konec v něm zraje jako láska. Tím, že člověk něco ze světa bere a něco jiného zase svému okolí dává, jsou jeho schopnosti stále vyšší; stává se rozumnějším a člověkem s vyšším intelektem, může rozvíjet pojmy, které obětuje společnému životu lidstva.

Člověk vyvíjí city a dojmy, které se proměňují v lásku a když tyto city přináší svým bližním, oživuje tím všechno své okolí. Je třeba si jen uvědomit, jak oživujícím způsobem působí na druhé bytosti láska. Takový člověk, který je skutečně schopen vylévat lásku do svého okolí, touto láskou oživuje, utěšuje a povznáší své bližní. – Má tedy člověk dar (*nadání*) něčím přispívat, pomáhat. Ale nechť docílíme onou obětavostí sebevíc, je to nepatrné oproti obětavosti Trůnů.

Vývoj však spočívá právě v tom, že bytost se stává stále schopnější k oběti, až je nakonec s to obětovat takřka vlastní substanci, vlastní podstatu; pociťuje jako nejvyšší

blaženost darovat to, co vyvinula jako látky a substance. Existují takové vznešené bytosti, které obětováním své vlastní substance vystupují k vyššímu stupni bytí. Materialistické smýšlení pochopitelně může zase říci: Když se bytosti dostaly tak daleko, že obětují svou vlastní substanci, jak mohou potom vystoupit k vyššímu stupni? Vždyť takto obětují přece samy sebe a nic už z nich nezůstane!

Tak mluví materialistické smýšlení, neboť nemůže pochopit, že existuje duchovní bytí a že odevzdá-li taková bytost to, co postupně přijala, zůstává uchována. Trůnové byli na Saturnu na takovém stupni, že mohli vylévat svou vlastní substanci, kterou si osvojili předcházejícím vývojem. Tím sami postoupili k vyššímu vývojovému stupni. Co Trůnové dávali ze sebe vytékat, jako např. to, co vylučuje ze sebe pavouk, aby upředl síť, to byl nejprve základ k utvoření lidského fyzického těla. Dále pak nastoupil k tomu ještě jiný druh bytostí – ne tak vysoko stojících jako Trůnové – , které nazýváme „duchy osobností“ neboli „Prasíly“, neboli také „Archai“ v křesťanské esoterice.

Tito duchové osobnosti propracovávali takřka to, co prýštilo z Trůnů. A ze spolupůsobení těchto dvou bytostí vznikl první zárodek fyzického lidského těla. V průběhu dlouhých údobí se tento fyzický zárodek lidského těla vypracovával. Potom, jak jsme se zmínili již včera, nadešla světová noc neboli světový dévachan a vzniklo druhé vtělení Země, stupeň sluneční. Opět se zde objevili lidé a také jiné duchovní bytosti: byli to „duchové ohně“ neboli Archandělé dle křesťanské esoteriky. A duchové moudrosti „Kyriotétes“. Ti měli nyní nejvíce co činit s dalším rozvíjením toho, co se opět objevilo jako fyzické lidské tělo.

Tito Kyriotétes, Panovníci neboli duchové moudrosti mohli teď obětovat svoji substancialitu a tak se vlévalo do fyzického těla to, co nazýváme tělem éterným. Spolu s duchy moudrosti zpracovávali pak toto éterné tělo duchové ohně neboli Archandělé. Tak se člověk vyvíjel v bytost, jež měla hodnotu rostliny. Můžeme říci: Na Saturnu měl člověk hodnotu našeho minerálu. Naše minerály mají jen fyzické tělo; na Saturnu měl člověk také jen fyzické tělo, proto byl ještě ve stavu minerálního bytí. Na Slunci měl člověk hodnotu rostliny, měl tělo fyzické a tělo éterné. Ale teď přichází něco, co si musíme osvojit jako zvlášť důležitý pojem, chceme-li porozumět vývoji v úplnosti.

Při této příležitosti uvádím onen případ, vyskytující se v našem běžném životě k starosti i hněvu rodičů, kdy zůstávají děti „sedět“ ve stejné třídě (*nedosáhnou jejího cíle*), když musejí třídu opakovat..., a něco takového nastává také v kosmu.

Některé bytosti zůstávají pozadu a nedosahují cíle odpovídajícího kosmického stupně. Tak zůstali pozadu určití duchové osobnosti, kteří měli dosáhnout cíle na Saturnu, neboť neučinili vše, co bylo nutné k dosažení, aby byla člověku dána hodnota minerálu a on byl tak přiveden právě na tomto stupni k dokonalosti. Takové bytosti musí potom v průběhu dalšího stupně dohonit to, co před tím zanedbaly.

Jakým způsobem mohli tedy tito duchové osobnosti, jež zůstali pozadu, působit během slunečního bytí?

Tito duchové nemohli být takovou bytostí s tělem fyzickým a éterným, jakou se měl stát člověk na Slunci. K tomu bylo třeba duchů ohně. Duchové osobnosti mohli na Slunci tvořit zase jen to, co tvořili na Saturnu: fyzický zárodek hodnoty minerálu. Tím vznikly za doby sluneční jejich vlivem bytosti, stojící o stupeň níže. Tyto bytosti byly nyní oproti člověku – říší nižší a jsou to předkové naší dnešní říše zvířecí.

Zatímco naše dnešní říše lidská postoupila na Slunci již k hodnotě rostliny, byla naše dnešní říše zvířecí na Slunci v hodnotě minerální, měla tedy pouze tělo fyzické. Tak se k lidské říši připojila říše zvířecí ve svém zárodku.

Když se tedy ptáme, která ze všech těch bytostí nás obklopujících má za sebou nejdelší vývoj, kdo je prvorozený v tomto stvoření, pak je to člověk! A ostatní bytosti vznikly tím, že vývojové síly spojené s lidským bytím, zadržely to, co by se bylo mohlo stát na jiném stupni člověkem a potom na pozdějším stupni tomu daly vzniknout, jako nižší bytosti. Kdyby opoždující se duchové osobnosti vykonali na starém Saturnu tu práci, kterou vykonali na Slunci, pak by říše zvířecí nevznikla. Stejně také – což stačí nyní jen naznačit – nastalo za měsíčního vývoje následující: Člověk pokročil výše tím, když získal pomocí bytostí nazývaných Andělé a dalších vyšších duchů, duchů pohybu (v křesťanské terminologii „Dynamis“), astrální tělo. – Tím se stal člověk za měsíčního bytí bytostí v hodnotě zvířete.

Ty bytosti, které vznikly jako druhá říše za vývoje slunečního, získaly teď na Měsíci z největší části hodnotu rostlin. To byli předchůdci našich zvířat. K tomu pak přibýly ty bytosti, které se opozdily – ony bytosti, které dnes patří k naší říši rostlinné. Na Slunci říše rostlinná ještě neexistovala, jen říše lidská a zvířecí. Teprve na Měsíci se k tomu přidružila říše rostlinná. Říše minerální, jakou je dnes zemská půda – která je dnes základem, na němž vše ostatní stojí, ta na Měsíci ještě nebyla. Tak se postupně vyvíjely přírodní říše. Nejvyšší z nich, říše lidská, se vyvíjela jakožto první. Jakoby něčím vyřazeným z této lidské říše, jako pozůstatek z ní (*jako něco zaostávajícího*) je říše zvířecí. A co zůstalo ještě více pozadu, to se stalo říší rostlinnou.

Když skončil vývoj starého Měsíce, nastal vývoj Země. V tomto zemském vývoji jsme popisovali, jak se od něho oddělilo Slunce a Měsíc. Během této doby se zase objevily všechny zárodky dřívějších říší: říše zvířecí, říše rostlinná a nakonec, když Měsíc se svou substancí byl ještě spojen se Zemí, říše nerostné. Objevením se říše nerostné jako pevného základu, nastalo tvrdnutí a vysychání, jímž Země tak zpustla. Neboť nerostná říše, která je dnes kolem nás, není ničím jiným než tím, co bylo vyloučeno z vyšších říší.

Již dříve jsem upozorňoval na to, že stačí jen myšlenkově sledovat, co uznává dnešní věda. Potom si budete již moci představit, jak se tato říše nerostná pozvolna vylučovala. Uvažte, že kamenné uhlí, jako pravý minerální produkt, se dobývá ze Země. Čím bylo toto uhlí před dávnými a dávnými časy? Byly to stromy, rostoucí na Zemi, rostliny které zanikly a staly se kamennou hmotou – minerálem. Co se dnes doluje jako kamenné uhlí, to byly kdysi masy rostlin. Takže je to produkt, který byl napřed vyloučen z rostlin...

Tak si budeme moci také představit, že i všechno ostatní, co tvoří půdu naší Země, je vyloučeno z vyšších říší. Jen si připomeňte, jak ještě dnes jsou jisté minerální produkty vyloučenými zbytky zvířecích bytostí, jako např. ulity hlemýžďů, lastury atd. Vše, co je nerostné, zde dříve nebylo, teprve během doby se to vyloučilo. Teprve na Zemi přibýla říše minerální, která se vytvořila proto, že i na Zemi stále ještě byly a působily bytosti, jako na Saturnu. Říše minerální vůbec vznikla působením duchů osobnosti a takové bytosti jsou činné na všech stupních. Jenže kdyby vývoj takto pokračoval, pak by se dostavilo tolik minerálních vlivů, tolik ztvrdnutí a zhutnění, že by celá Země pozvolna zpustla.

Tak se nyní dostáváme k důležitému bodu naší Země. Představme si, jak se již oddělilo Slunce a jak s těmi nejjemnějšími substancemi vystoupily ven také bytosti, které jsou nyní jako duchovní bytosti na Slunci. Pozorujme Zemi, jak pustne, jak jsou její minerální složky stále hustší, ale jak se tím útvary na této Zemi – také postavy lidské – stávají stále vysušenějšími. A tehdy došlo k určitému střídání životních stavů v lidské bytosti. Co tehdy pro člověka nastalo, to bych vám chtěl znázornit na vývoji rostlin.

Z nepatrného semene vpučí na jaře rostlina, rozvíjí se do květů a plodů a na podzim zase uvadá. Co je pro oči potěšením na jaře a v létě, to na podzim mizí a zevně fyzicky zůstává jen něco nepatrného. Ale kdybyste se domnívali, že v zimě neexistuje nic z vlastní podstaty rostliny, nebo kdybyste to hledali jen ve fyzickém semeni, chápali byste rostlinu nesprávně. Dnes se sice rostlina skládá z těla fyzického a éterného, ale jasnovidné pozorování ukazuje, že nahoře je rostlina obklopena (jakoby olemována) také podstatou astrální. A tato astrální podstata je ožívována silou, proudící k Zemi ze Slunce, z duchovnosti Slunce.

Pro jasnovidné vědomí je každý květ obklopen jakoby obláčkem. Tento oblak dýchá život, který se vyměňuje mezi Sluncem a Zemí. Na jaře a v létě, když rostliny vyrážejí a pučí, přiblíží se něco ze sluneční bytosti a působí zvenčí na povrch rostlin. Když nastává podzim, stáhne se astrální bytost nazpět – spojí se s životem Slunce. Smíme tedy říci: To, co je astralitou rostliny, vyhledává na jaře své fyzické rostlinné tělo na Zemi, vtěluje se – i když ne dovnitř tohoto těla, tedy přesto na něm; na podzim se to pak vrací k Slunci a zanechává jen zárodek. Takřka jako zástavu zanechává za sebou zárodek (*semeno*), aby to zase našlo cestu zpět ke své fyzičnosti. – Stejným způsobem probíhal jistý druh výměny mezi fyzickými lidskými bytostmi a bytostmi slunečními, třebaže postava u lidí byla ještě primitivní a jednoduchá. A byly doby, kdy duchové Slunce působili dolů tak, že oprádlí lidská těla svou astralitou, jako dnes astralita rostlin oprádlá od jara do podzimu rostliny.

Můžeme tedy pro tyto doby mluvit o tom, že astrální podstata člověka byla po jisté epochy v určitém smyslu spojena s fyzickým tělem na Zemi a potom, že se stáhla zpět k Slunci a znovu se zase vracela. V tom, co bylo fyzické, byl ponecháván jen zárodek. Ale Země tvrdla stále víc a více; a tehdy se ukázalo něco velice důležitého, co si teď musíme dobře zapamatovat.

Dříve, kdy Slunce Zemi teprve opustilo, bylo ještě možné, že se astrální bytosti při návratu po svém odloučení zase spojovaly s fyzickým tělem, ale později s přibývajícím vlivem měsíčním se tato tělesnost zde dole, kterou chtěly sestupující bytosti obývat, stala natolik tuhou, že tyto bytosti si s ní nemohly nic počít.

Co jsem vám mohl včera znázornit jen abstraktně, zde máte lépe vysvětleno. Řekl jsem, že sluneční síly pozbyly možnosti ztvárňovat na Zemi substance. Chceme-li to vyjádřit konkrétněji, můžeme říci: Substance vysychaly a bytosti nenacházely již vhodná těla...

To také způsobilo zpusnutí Země a lidské duše, které chtěly opět sestoupit dolů, nakonec shledaly, že těla se již pro ně více nehodí. Tato těla musely ponechat osudu a jen velmi silná těla se mohla zachránit přes tuto dobu zpusnutí. Nejvyššího vrcholu dosáhlo toto zpusnutí, když byl Měsíc ještě v Zemi a právě se chystal vystoupit ven. Tehdy nebyly již duše, jež chtěly ještě být dušemi lidskými, schopny tato těla obývat. Již jen málo lidí přebývalo tenkrát na Zemi.

Toto zpusnutí se jeví jako pozvolné vymírání Země. A dosti přesně líčíme tyto poměry, když řekneme: Po odchodu Měsíce ze Země bylo již jen zcela málo lidí, kteří mohli vydržet ono spojení.

Chci nyní popsat uvedené poměry ještě přesněji.

Vraťme se znovu k době, kdy skončil vývoj Měsíce a ze světového lúna povstala Země. Tehdy nepovstala jen snad jako starý Saturn, nýbrž to, co se zde vyvíjelo, mělo v sobě pozdější účinky všeho toho, co se odehrálo dříve; nebyla s tím spojena jen fyzická hmota, ale také všechny bytosti, které zde působily. Když se spojili se Saturnem

Trůnové, zůstali již spojeni s celým vývojem. Objevili se znovu, když se Země zase zvedla z temnoty světového lůna. Rovněž se znovu objevili duchové osobnosti, duchové pohybu atd., a také zárodky lidí, zvířat a rostlin, neboť to vše v tom bylo.

Naše fyzická věda má domněnky, které jsou čirými fantaziemi. V nauce o vývoji světa se uplatňuje teorie, že kdysi jednou existovala velká světová mlhovina, sahající až na Saturn. Taková světová mlhovina z pouhých par a plynů je fantastická představa. Ta nikdy neexistovala... Kdybychom se mohly dívat na to, co se tu odehrávalo, pouhým zevním fyzickým zrakem, pak bychom ovšem mohli vidět, co se zde odehrávalo. Tu bychom skutečně viděli obrovskou spoustu mlhy. Ale v této mlžné mase bylo něco, co by fyzické oči nemohly spatřit: všechny bytosti s tímto vývojem spojené. K pozdějšímu učlenění, utváření všeho nedošlo pouhým otáčivým pohybem, nýbrž vlivem potřeb bytostí, které byly s vývojem spojeny. Na tyto věci můžeme získat rozumný názor teprve tehdy, když se úplně zbavíte dnešního školského názoru a toho, co se zde od počátku vštěpuje našim dětem na školách.

Dětem se říká, že staré doby měly jen dětinské názory a představy: Že ubozí staří Indové věřili v jakéhosi Brahmua, který vyplňoval celý světový prostor! – A takový člověk, jakým byl starý Peršan, věřil v Ormuzda, v tohoto dobrého Boha a jemu se protivícího Ahrimana! – A což teprve staří Řekové s jejich celým zástupem božstev, spolu s Diem a Pallas Athénou, atd.! To přece již dnes víme, že u toho všeho jde o výmysl národní fantazie, že jde o bytosti vymyšlené dětinskou představou. Nemluvě ani o takových bozích starých Němců – o Wotanovi, Thorovi, o těchto mytologických postavách; z toho všeho jsme již dávno vyrostli! Dnes víme, že takoví bohové nemají co činit s vývojem světa.

Nejprve byla ve světovém prostoru velká pramlhovina, která se začala otáčet (počala rotovat) a tím od sebe odvrhla kouli své masy. Pak se mlhovina otáčela dál a časem se od ní oddělila druhá koule, pak třetí koule atd. – Tyto představy jsou však jen formou dnešní fyzikálně – kopernikánské mytologie. Jedna mytologie je vystřídána druhou. Jenže dřívější mytologie mají proti této dnešní formě tu přednost, že jsou pravdivější. Pozdější mytologie vyloupily jen abstrakci, jen to zcela zevně materiální...

Stále bychom měli mít před očima, jak je pohodlné předvádět dětem vytváření takové světové soustavy: Z tenkého kartonu se vystřihne kruh, kolmo středem kruhu se propíchne jehla a propíchnutý kruh se položí na hladinu vody tak, aby plaval. Do středu kruhu kolem jehly se kápne kapka oleje. Pak uchopíme jehlu a kruh roztočíme (tak se prý kdysi otáčela světová mlhovina). Nyní se řekne: Nejdříve se mlhovina rotací zploští. Pak se uvolní jedna kapka oleje, vzápětí na to druhá, třetí – a velká kapka zůstává uprostřed: Tak vznikla planetární soustava! Tak jako jsme si to zde předvedli v malém, tak to probíhalo také ve velkém...

Jenže ti, kteří tento pokus dělají, zapomínají při tom na jedno, na co zapomínat při jiných příležitostech může být docela pěkné: zapomínají totiž – na sebe! Zapomínají, že oni sami zde nahoře tím otáčejí. – Celé to přirovnání mohlo by mít smysl tehdy, kdyby se nějaký takový zdatný profesor odhodlal říci: „Jako zde stojím já a otáčím touto malou jehlou, tak je i tam venku takový obrovský profesor, který se stará o to, aby se to celé dostalo do rotace a tím aby se odštěpovaly planety, jak se nám to ukázalo v malém s tou kapkou oleje.“

V tom případě by to ještě šlo.

Víme, že žádný obrovský profesor tam venku jehlou neotáčí, ale jsou tam bytosti všech stupňů a jsou to tyto duchovní bytosti, které k sobě přitahují příslušnou hmotu.

Bytosti potřebující určité životní podmínky, stáhly k sobě materii, když odcházely k Slunci, vzaly si ji a vytvořily si dějiště mocí svých duchovních sil; a zase jiné bytosti si oddělily substanci zemskou. Je to duch, který působí až do nejmenších hmotných částic, až do atomu – chceme-li to tak nazvat! A je nepravdou, připisuje-li se pouhé hmotě nějaký způsob činnosti...

Teprve potom pochopíme, že účinky duchovního působení sahají až do nejvzdálenějšího prostoru. Pak také pochopíme, jak je tomu s částicí nejmenší. Při tom však nejde o ducha všeobecně, o němž se říká, že „existuje takový všeobecný duch ve všem hmotném“, takový „všeduch“ nebo „pra-duch“. To by se zase do toho mohlo zamíchat všechno možné. Tím se tomu nepomůže. „Duchy“ musíme poznat v jejich konkrétnosti, v jejich jednotlivostech a v jejich rozmanitých životních potřebách.

A teď bych vám chtěl říci něco jako doplněk k tomu, čeho jsme se již mohli dotknout včera, k oné skutečnosti, že Slunce se oddělilo od Země, s níž byl Měsíc ještě spojen a že se pak odloučil od Země také tento Měsíc. V hlavních vztazích je to v podstatě správné, ale tento obraz se musí ještě doplnit (*dokreslit*).

Dříve než se mohlo oddělit Slunce, objevila se již u jistých bytostí nutnost, aby si oddělily svá zvláštní dějiště. To, co si tyto bytosti oddělily, to představuje dnes zevní planety, jimiž jsou Saturn, Jupiter a Mars. Můžeme tedy říci: Ve všeobecné hmotě, v níž existovalo ještě Slunce spolu s Měsícem, tam byl také Saturn, Jupiter atd.; a určité bytosti se nejprve odloučily s těmito světovým tělesy. Byly to bytosti, které měly takové životní potřeby, jaké se daly uspokojit právě na těchto planetách. Pak se s nejvyššími bytostmi oddělilo Slunce a zbyla Země spolu s Měsícem. To se vyvíjelo dál, až byl konečně popsán způsobem vyvržen Měsíc. Ale ne všechny bytosti, odcházející se Sluncem, byly také schopny spoluprodělat sluneční vývoj. Smíme-li mluvit obrazně (je obtížné najít pro to v prozaické řeči vhodná slova, proto někdy je třeba mluvit v podobenstvích), pak můžeme říci: Když se odštěpilo Slunce, domnívaly se některé bytosti, že by se mohly této sluneční cesty zúčastnit. Ve skutečnosti to však mohly snést jen bytosti nejvyšší, kdežto ostatní se musely později oddělit. A tím, že si tyto ostatní bytosti vytvořily zvláštní dějiště, vnikly planety Venuše a Merkur.

Tak vidíme před odloučením Slunce od Země odštěpení Saturnu, Jupitera a Marta, později se odštěpuje Venuše a Merkur od Slunce a potom se odděluje Měsíc od Země. Tak jsme si nyní tento vývoj znázornili z ducha. Vývoj našeho slunečního systému jsme pochopili tak, že máme na různých světových tělesech různé bytosti. Když jsme si tuto skutečnost takto znázornili, můžeme si již také odpovědět na otázku: Co se tedy stalo s oněmi duchovně-astrálními bytostmi, které jako lidé chtěly sestoupit dolů a dole nacházely ztvrdlá těla, jež nemohly obývat?

Se slunečními duchy se všechny spojit nemohly, k tomu také nedosáhly ještě potřebné zralosti. Stalo se tedy toto: Bytosti, které musely těla na Zemi opustit, uchýlily se na nějakou dobu na Saturn, Jupiter a Mars. Zatím co Země dole pustla a vytvářela jen těla, která nebyla s to přijmout lidské oduševnělé bytosti. Je před námi skutečnost, že duše odcházejí vzhůru do těchto planetárních světů, aby tam čekaly, až nastane čas, kdy opět najdou pro sebe lidská těla.

Jen docela málo z těch nejsilnějších lidských těl bylo schopno přijmout do sebe duše, aby zachránilo život a udrželo ho přes měsíční krizi. Ostatní duše se odebraly vzhůru k jiným světovým tělesům. A pak byl Měsíc vyvržen ze Země. Tím mohly zase působit sluneční síly na lidské postavy. Lidská postava dostala nový popud a stala se zase měkkou, ohebnou a tvárnou.

Do těchto plasticky utvářených lidských těl mohly se zase znovu nastěhovat duše, čekající na Saturnu, Jupiteru atd. Kdežto dříve musely tyto duše Zemi opustit, vracely se nyní po odchodu Měsíce postupně nazpět a v důsledku osvěžení znovuvznikající lidská těla zalidnily.

Tak po vystoupení Měsíce nastává doba, kdy se objevují stále nová a nová těla. V době měsíční krize máme jen nepatrně málo lidí. Potomky měli lidé vždy. Ale duše, když sestoupily dolů, nemohly tyto postavy použít a nechaly je zanikat. Lidský rod pozvolna vymíral. Když však zase nastalo oživení, pak byli schopni potomci těch, kteří měsíční krizi přečkali, opět přijmout duše ze Saturnu, Jupitera a Marsu. Země byla dušemi pozvolna zalidňována. Takže již můžete pochopit, jak významnou a hluboce pronikavou událostí byl výstup Měsíce. Tím se vlastně všechno změnilo.

Pozorujme ještě jednou vývoj před výstupem Měsíce. Museli jsme uznat člověka jako prvorozenec našeho stvoření. Vznikl už za Saturnu. Na Slunci k tomu přibyla říše zvířecí, na Měsíci říše rostlinná a říše minerální se k tomu připojila na Zemi. Nyní však od vyloučení Měsíce bylo tomu jinak. Kdyby Měsíc nebyl vystoupil ven, bylo by vše na Zemi odumřelo. Nejprve lidé, potom zvířata a nakonec rostliny. Země by mumifikovala. Před touto možností byla Země výstupem Měsíce zachráněna. Vše zase ožilo a bylo občerstveno.

Jak ale nastalo toto oživení (*jak začal život*)?

Minerální říše, jež byla říší nejnižší, potřebovala k tomu nejméně. Říše rostlinná byla sice jistým způsobem vyprahlá, avšak obživnout (*vzkřísit se*) mohla celkem rychle. Také zvířecí říše byla schopna v určitém ohledu pozvolna postupovat ve vývoji. Nejpozději mohly svého uplatnění dosáhnout postavy lidské, aby přijaly duše, proudící k nim z nejvyšších světových oblastí.

Celý vývoj po odchodu Měsíce se tedy mění: Zatímco dříve vznikla nejprve říše lidská, pak říše zvířecí, rostlinná a nakonec nerostná, je nyní nejdříve schopna uplatnit znovuoživující síly říše nerostná a vyvíjí se k nejvyšším formám, dále říše zvířecí a teprve nakonec se může vyvíjet k nejvyšším formám říše lidská.

Po výstupu Měsíce se celý smysl vývoje obrátil naopak a bytosti, které musely takřka čekat nejdéle, aby se svou duchovností spojily s fyzičností, jsou takové bytosti, které po odchodu Měsíce vystoupily vzhůru do duchovnějších sfér v nejvyšším slova smyslu. Ty, které ukončily dříve svůj duchovní vývoj, ty zůstaly pozadu na dřívějším, méně dokonalém stupni.

Po odchodu Měsíce se objevují tyto opožděné bytosti dříve. Snadno pochopíte, proč tomu tak bylo.

Pozorujme lidskou duši, která se nechtěla dříve vtělit kvůli ztvrdnutí. Ta mohla uvažovat asi následovně (když to převedeme do lidské řeči): „Mám se vtělit hned, nebo mám ještě čekat?“ – Dejme tomu, že Měsíc je venku teprve krátce a všechno je ještě značně tvrdé. Avšak ona bytost, která se chce vtělit, má naspěch, sestoupí tedy za všech okolností dolů a spokojí se s tělesností, ještě ne dosti pokročilou ve svém vývoji. Následkem toho musí takřka zůstat stát na některém nižším stupni. Jiná bytost si řekne: „Budu raději čekat a zůstanu ještě nějakou dobu ve světovém prostoru, až Země svou fyzickou podstatu ještě více zlehčí a zředí.“

Taková bytost tedy čeká až do doby pozdější a tím má možnost fyzicky zpracovávat podstatu do níž se vtělila, fyzicky ji učinit svým obrazem. Tak musí všechny bytosti, příliš brzy se vtělující, zůstat stát na podřadnějších stupních, kdežto ty, které mohou čekat, dosahují stupňů vyšších!

Naše vyšší zvířata se zastavila proto na stupni zvířecím, protože po odchodu Měsíce neuměla čekat. Spokojila se s těly, jež mohla právě obdržet. Později sestupující bytosti mohly ztvárnit těla jen k nižším lidským rasám, které vymřely nebo jsou na vymření. A pak nastala doba, která byla právě příznivá k tomu, aby se duše spojily s těly a tato doba vytvořila to, co bylo v pravém smyslu lidsky schopné vývoje.

Vidíme tedy, až do odchodu Měsíce, zpusnutí Země a pak po odchodu Měsíce nový rozkvět zemských poměrů. A od té doby opětné sestupování bytostí, které ze Země odešly, poněvadž jim tato byla příliš špatná. To se však nevztahuje jen na bytosti, vytvářející pouze vyššího člověka, ale ještě i na jiné bytosti, které sestupovaly dolů k docela jiným věcem, než k utváření člověka. Také zde záleželo na tom, aby bylo vyčkáno právě chvíle, aby se taková bytost mohla spojit na Zemi s lidským tělem.

Vraťme se nazpět do doby indické. Zde byli lidé na vysokém stupni vývoje. Stejně jako vyhledávaly svá těla duše sestupující z Marsu, Saturnu, Jupitera, tak vyšší bytosti, aby mohly působit v nitru člověka, vyhledávaly výše vyvinutá těla. Např. velcí svatí učitelé starých Indů, ršijové, dávali část své bytosti k dispozici a určité vyšší bytosti se v nich usídlily. Ale jiné vyšší bytosti pravily: „Ne, my vyčkáme, až budou dole ještě jiné bytosti, které samy projdou vyšším vývojem; ještě nemáme v úmyslu jít dolů, ale zůstaneme nahoře, až lidé učiní své nitro ještě zralější. Teprve pak sestoupíme dolů, neboť dosud shledáváme nitro člověka jen málo připravené pro nás.“

Potom si řekly za doby perské kultury jisté vyšší bytosti: „Nyní můžeme sestoupit dolů do lidského nitra, jak se toto až doposud vyvinulo.“ – A podobně tomu bylo v době egyptské. Ale ta bytost, která byla ze slunečních bytostí tou nejvyšší, stále ještě čekala. Zvenku sesílala své síly dolů k svatým ršijům. Svatí ršijové vzhlíželi vzhůru k tomu, jehož nazývali Višvakarman a o němž říkali: „Višvakarman je mimo naši sféru.“ Ale tato bytost ještě čekala, neboť si řekla: „Lidské nitro ještě není natolik připraveno, aby v něm bylo místo pro mne.“

Potom nadešla kultura perská. Tehdy pohlížel Zarathustra vzhůru ke Slunci a viděl v něm Ahura Mazdao. Ala stále ještě nesestupovala ona vznešená bytost dolů do pozemské sféry...

Pak přišla kultura egyptská a konečně kultura toho národa, který čekal nejdéle. A přišel člověk, který čekal nejdéle a své nitro již vyvinul mnohými inkarnacemi. Tu pohlédla sluneční bytost dolů, spatřila nitro tohoto člověka, který přebýval v Ježíši z Nazaretu a který připravil své nitro. A nejvyšší ze slunečních bytostí shlédla dolů a pravila: „Jako kdysi sestupovaly nižší bytosti, aby budovaly těla, tak sestoupím nyní já a zaujmu nitro člověka, který čekal nejdéle...“

Zajisté, také již dříve se spojovaly vyšší bytosti s lidmi, ale ten, který čekal nejdéle, přijal do sebe Krista. Ten byl při Janově křtu v Jordáně již tak daleko, že právě onen duch, který až dosud setrval ve sférách světového prostoru, mohl sestoupit a spojit se s jeho nitrem. Od Janova křtu byl Kristus v těle Ježíše z Nazaretu, neboť individualita působící tímto Ježíšem, dosáhla opětovanými inkarnacemi zralosti – přijat v takto produchovním těle tohoto vznešeného ducha. Duch Kristův zde existoval vždy, ale po odloučení Měsíce musely všechny bytosti teprve dozrávat. Nejprve vystupovaly postupně bytosti nejnižší, které vzhledem ke své duchovní části mohly čekat nejméně a pak bytosti stále vyšší a vyšší.

A když bylo člověku umožněno rozvíjet své nitro stále výše a když pak nadešel čas, kdy Ježíš z Nazaretu dosáhl zralosti přijmout Krista, pak mohl ten, kdo měl schopnost vyššího zření, říci: „Viděl jsem ducha, sestupujícího na něj!“ A co mohl pak říci ten, na

něhož duch sestoupil, když dal promluvit tomu, co nyní žilo v jeho nitru? To byla vskutku tatáž bytost, kterou znali ršijové jako Višvakarman.

Co by o sobě musel říci Višvakarman, nikoli kdyby mluvili ršijové, ale kdyby mluvil on sám? Je to přece vznešený sluneční duch, působící jako duch ve světle a ten by musel říci:

„Já jsem světlo světa!“

Co by musel říci Ahura Mazdao, kdyby chtěl mluvit o sobě ?

„Já jsem světlo světa!“

A co pravil tentýž duch, když dosáhl jeden člověk zralosti, aby ho přijal do sebe? Jak nyní mluví z člověka to, co dříve bylo ve světovém prostoru na Slunci?

„Já jsem světlo světa!“

Co zaznívalo ze světových chórů dolů na Zemi, jako nejnaternější vlastní sebe-charakteristika vůdčího kosmického ducha, to opět slyšíme zaznívat z lidského nitra, neboť sama tato bytost zaujala místo v lidském nitru. Právem tedy z Ježíše Nazaretského, když je v něm Kristus – zní:

„Já jsem světlo světa!“

V.

Moji milí přátelé.

Pozorujeme-li člověka v jeho dnešní podobě, jak se skládá z těla fyzického, éterného, astrálního a já, ukazuje se jasnovidnému vědomí především důležitá skutečnost, že tělo fyzické a éterné, vzhledem k velikosti a formě – alespoň v horních částech člověka – jsou přibližně stejné. Zvláště představíme-li si lidskou hlavu, jak se nám jeví fyzicky, kryje se tato téměř úplně s její částí éternou; jen nepatrně přesahuje na všechny strany éterná hlava člověka jeho hlavu fyzickou. U zvířat tomu tak naprosto není. Již u vyšších zvířat je značný rozdíl mezi formou a velikostí éterné části hlavy a fyzickou hlavou.

Pozorujeme-li např. jasnovidným vědomím koně, můžeme vidět, že daleko přes fyzickou hlavu a v dosti odlišné podobě, než je tato, přesahuje hlava éterná. Kdybych vám nakreslil, jaký útvar nad svou hlavou a chobotem má slon, byli byste velice překvapeni uzpůsobením tohoto zvířete. Neboť co spatřuje z takového zvířete fyzické vnímání, to je pouze zpevněná fyzická část uprostřed. Chtěli bychom si nyní blíže povšimnout této skutečnosti.

Dokonalost člověka na naší fyzické úrovni spočívá v podstatě v tom, že se jeho éterné tělo tak značně kryje s jeho tělem fyzickým. Tak tomu však nebylo vždy. V dobách našeho zemského vývoje, jež jsme sledovali v posledních úvahách, byly také epochy, kdy éterné tělo člověka vůbec tímto způsobem neodpovídalo tělu fyzickému, jako je tomu dnes. Pokrok ve vývoji člověka spočívá vlastně právě v tom, že vyčnívající éterné tělo (přesahující tělo fyzické) pozvolna vniká do těla fyzického a postupně se s ním překryje. Je však důležité mít na zřeteli, že toto vzájemné proniknutí éterného a fyzického těla se muselo uskutečnit ve zcela určitou dobu zemského vývoje, aby mohlo lidstvo správně projít svým vývojem. Kdyby došlo ke vzájemnému překrývání éterného a fyzického těla dříve, dosáhl by člověk příliš brzy jistého stupně vývoje a v něm by zatvrdl, takže by se musel ve vývoji zastavit. Následkem toho, že toto překrývání nastalo ve zcela určitém časovém bodě, dosáhl člověk určitých vývojových možností. S přihlédnutím k tomu budeme se muset zabývat vývojem, který jsme si ukázali ve velkých obrysech před svým duchovním zrakem včera, dnes ještě přesněji.

Představme si ještě jednou, jak na počátku našeho zemského vývoje byla Země spojena se Sluncem a Měsícem. Tehdy povstal znovu člověk ze svého zárodku, obsahujícího v sobě tělo fyzické, tělo éterné a tělo astrální. Byl zde takřka ve své první pozemské formě, – jakým mohl právě být, jestliže Země měla v sobě ještě Slunce a Měsíc.

Tato doba zemského vývoje, již prošel člověk a s ním i jeho planeta, se v duchovně vědecké literatuře obvykle nazývá „polární dobou“ zemského vývoje. Vysvětlovat, proč se nazývá dobou polární, vedlo by dnes příliš daleko, přijměme tedy tento název jako takový.

Potom nastává doba, kdy se chystá ze Země vystoupit Slunce, kdy ony bytosti, jež nemohly takřka jít dál s hrubšími či hrubnoucimi substancemi Země, oddělují se od této Země spolu s jemnějšími substancemi Slunce. Tuto dobu nazýváme dobou „hyperborejskou“. Pak přichází doba, kdy je Země spojena již jen s Měsícem, kdy probíhá neustále pustnutí našeho pozemského života. Včera jsme viděli, jak lidské duše tuto Zemi opouštěly a jak zde zůstaly jen zakrnělé lidské postavy. To je doba, nazývaná v duchovně vědecké literatuře – dobou „lemurskou“. Do této doby spadá odloučení

Měsíce od Země, po němž následuje na Zemi znovuoživení všech říší, které se na ní založily... Nejmenšího oživení potřebuje říše nerostná, říše rostlinná potřebuje již poněkud více, říše zvířecí ještě více a lidský rod potřebuje nejvýznamnější, nejsilnější síly ke svému vývoji.

Toto oživení začíná vystoupením Měsíce. Máme zde jen malé množství lidí, jak jsme se již zmínili včera. A tito lidé se skládají ze tří článků, jež přijali za vývoje saturnského, slunečního a měsíčního, k čemuž se na Zemi přidružil zárodek já. Tehdy – při vystoupení Měsíce ze Země – ještě nebyl člověk v masité substanci, jak se s ním sledujeme později. Existuje ještě v jemných substancích oné doby...

V době lemurské byla Země ve stavu, kdy např. mnohé z toho, co je dnes pevným minerálem, bylo ještě tekuté, rozpuštěno v ostatních substancích, které jsou dnes odděleny, jako je např. voda. Byla to doba, kdy vzduch byl ještě prostoupen hustými výpary nejrůznějších látek. Čistý vzduch nebo čistá voda v dnešním smyslu v této době vlastně ještě neexistovaly, nanejvýš jen v nejmenších oblastech Země. Člověk tedy formoval své prchavé jemné tělo z nejčistších, nejjemnějších substancí.

Kdyby člověk tenkrát vytvářel své tělo v substanci hrubší, vyvinula by se jeho forma do přesného obrysu, do podoby s ostrými konturami. Tyto kontury by se dědily na potomky a lidský rod by u toho ustrnul. V takové hmotě nemohl člověk tvořit svou postavu, nýbrž mnohem víc se musel právě starat o to, aby byl schopen svou tělesnou hmotou pohybovat podle duševních podnětů zcela volně. Hmota, v níž se jeho tělo formovalo, byla tehdy tak měkká, že ve všech směrech sledovala popudy duše. Dnes máte např. možnost natáhnout svou ruku, ale tuto ruku nemůžete svou vůlí prodloužit na tři metry. Hmotě nemůžete vládnout, protože dnešní forma se dědí! Ale tenkrát tomu tak nebylo.

Člověk se mohl libovolně utvářet, mohl tvořit libovolné formy, dle přání své duše. To právě bylo podmínkou dalšího vývoje člověka, aby se vtělil po odloučení Měsíce do nejměkčích substancí, takže jeho tělo bylo ještě tvárné a ohebné a v každém ohledu poslouchalo duši.

Nyní však nastala doba, kdy se určité části hmoty, které jsou dnes nezbytné pro náš život (voda a vzduch) – postupně čistily od toho, co v nich bylo z hustší materie, kdy se z vody vylučovalo to, co v ní bylo dříve rozpuštěno.

Jako v ochlazené vodě klesají rozpuštěné substance ke dnu, tak klesala rozpuštěná hmota dolů k zemskému povrchu. Voda se uvolnila a ze vzduchu se vyčlenila hustší materie: vzduch a voda se nově přetvořily. A člověk byl schopen používat ke své výstavbě tuto zjemněnou hmotu.

Z tohoto třetího věku přecházel člověk zvolna do doby zemského vývoje, kterou nazýváme dobou atlantskou, protože tehdy žila hlavní část lidského rodu na světadílu – dnes již zaniklém, rozprostírajícím se mezi dnešní Amerikou, Evropou a Afrikou, kde je dnes Atlantický oceán. Zatím co ještě trvala nějaký čas doba lemurská, pokračovali lidé ve vývoji na atlantském kontinentu. A zde se odehrálo všechno to, co vám chci nyní popisovat a také mnohé z toho, co jsme uvedli již včera.

V okamžiku, kdy Měsíc opouštěl Zemi, bylo na této Zemi z lidských duší jen velmi málo těch, jež se později vtělovaly; tehdy byly právě lidské duše rozděleny na různých světových tělesech. Na konci doby lemurské a začátkem doby atlantské sestupovaly tyto lidské duše dolů. Jen málo lidí, jak jsem vám řekl, mohlo prožít krizi lemurské epochy, neboť jen ti nejsilnější se schopností obývat před odchodem Měsíce tvrdnoucí, dosud nezměklou hmotu, přečkali tuto kritickou dobu Země. Ale když potom změklo

všechno to, co za měsíční krize zatvrdlo, když se vytvářeli potomci, kteří nebyli dědičnými poměry vtěsnáni do pevných obrysů, nýbrž byli pohybliví, tu se opět pohnavě vracely duše z různých planet dolů a stěhovaly se do těchto těl.

Ovšemže takové podoby (*útvary*), které se staly velmi brzy po odloučení Měsíce ztvrdlými, podržely pevnou formu děděním a nemohly přijmout lidské duše ani po tomto odloučení Měsíce. Můžeme si představit toto dění přímo takovým způsobem, že tyto duše potřebují zase sestoupit na Zem. Zde dole vznikají nejrůznější podoby – potomci těch, co zůstali po odloučení Měsíce a mezi nimi se nacházejí nejrůznější stupně ztvrdnutí. Ty lidské duše – a vůbec duševní bytosti, které v jistém ohledu neměly nyní ještě nutkání spojit se úplně s hmotou, volily si zprvu jen nejměkčí z těchto postav a zase je brzy opouštěly. Oproti tomu jiné duševní bytosti, které se spojily již teď se zatvrdlými útvary, byly k těmto útvarům připoutány a následkem toho zůstaly ve vývoji pozadu.

Právě člověku nejbližší stojící zvířata vznikla tím, že určité duše, které sestoupily dolů ze světového prostoru, nedovedly čekat; příliš brzy vyhledaly dole těla a učinily je pevně ohraničenými postavami ještě dříve, než se mohla tato těla úplně proniknout tělem éterným. Lidská postava zůstala tvárnou tak dlouho, dokud se nepřizpůsobila tělu éternému. Tím nastalo překrytí, o němž jsem mluvil a které se uskutečnilo přibližně v poslední třetině atlantské doby.

Před tím byla situace taková, že lidská duševní část, která sestupovala, udržovala tělo ve stavu tekutém a starala se o to, aby éterné tělo nesplynulo úplně s některou částí těla fyzického. K onomu překrytí těla éterného s tělem fyzickým došlo ve zcela určitou chvíli. Teprve za atlantské epochy přijalo lidské fyzické tělo určitou konfiguraci a začínalo tvrdnout. – Kdyby v té době atlantského vývoje nebylo došlo k ničemu jinému, kdyby sem již nic dalšího nevstoupilo, pak by vývoj probíhal jinak, než jak tomu bylo ve skutečnosti.

Pak by člověk přešel od dřívějšího stavu vědomí k pozdějšímu poměrně rychle. Dokud ještě nebyla u člověka plně ztotožněna jeho část fyzická a část duševní, byl člověk bytostí jasnovidnou, ale toto jasnozření bylo temné, tlumené. Člověk měl možnost nahlížet do duchovního světa, ale nemohl k sobě říci „já“, nemohl rozlišit sám sebe od svého okolí. Chybělo mu sebe-vědomí. To se dostavilo v té chvíli vývoje, když se spojilo tělo fyzické s tělem éterným. A kdyby nebylo došlo k něčemu jinému, bylo by v poměrně krátkém čase došlo k následujícímu: Před uvedeným časovým bodem měl člověk vědomí duchovního světa. Zvířata, rostliny atd., vidět zřetelně nemohl, zato však viděl kolem nich to, co bylo duchovního. Např. postavu slona by nebyl jasně viděl, ale to, co se nad ním prostírá jako to éterné, to viděl. Toto vědomí lidí by se postupně ztrácelo. Spojením fyzického a éterného těla by se vytvořilo já a člověk by spatřil, jakoby k němu přicházel svět z druhé strany. Zatímco dříve viděl jasnovidné obrazy, vnímal by od této chvíle svět zevní, ale současně by také vnímal duchovní bytosti a síly, na nichž je tento svět založen. Fyzický obraz rostliny by neviděl tak, jako my dnes, nýbrž současně s tímto fyzickým obrazem by u rostliny vnímal její duchovní podstatu.

Čím to, že v průběhu vývoje nebylo tlumené jasnovidné vědomí prostě vystřídáno vědomím předmětným, které by současně člověku umožňovalo vnímat a znát duchovno?

Nestalo se tak proto, že právě za měsíční krize, kdy člověk opět ožíval, začaly na něho mít vliv bytosti, jež je nutno označit ve vývoji jako opožděné, jež jsou však vyšší než člověk. Poznali jsme již různé takové vyšší bytosti, víme, že existují bytosti, které

vystoupily ke Slunci a jiné, které odešly k jiným planetám. Ale byly také duchovní bytosti, které nesplnily to, co měly jako svůj úkol na Měsíci. Jsou to bytosti nižší než bohové, ale vyšší než člověk a označujeme je podle jejich vůdce, nejvyššího a nejsilnějšího mezi nimi – Lucifera – jako bytosti luciferské.

V době měsíční krize se člověk vyvinul natolik, že měl své tělo fyzické, éterné, astrální a své já. Za své já vděčil vlivu duchů formy, podobně jako za své tělo astrální vděčí vlivu duchů pohybu, za tělo éterné vlivu duchů moudrosti a za své tělo fyzické vlivu Trůnů. Duchové formy to byli (v křesťanské esoterice Exusiai neboli Mocnosti), kteří umožnili, že k stávajícím třem článkům přibyl zárodek jáství. Kdyby nyní člověk procházel jen normálním vývojem a všechny bytosti kolem něho by plnily své příslušné úkoly, pak by určité bytosti působily na jeho tělo fyzické, jiné by působily na jeho tělo éterné, jiné na tělo astrální a opět jiné na jeho já – mohli bychom tedy říci – působily by tak, jak je třeba, každý druh bytostí na ten článek, k němuž patří...

Nyní však zde byly bytosti setrvávající na stupni Měsíce, bytosti luciferské. Kdyby mohly náležitě pokračovat v působení, pak by byly povolány působit na já. Jenže na Měsíci se naučily působit jen na tělo astrální a následkem toho se stalo něco, co mělo jistý význam. Kdyby zde ony luciferské bytosti nebyly, pak by člověk do sebe přijal zárodek svého já a do poslední třetiny atlantské doby by se vyvíjel tak, že by zaměnil ztlumené jasnovidné vědomí za vědomí předmětné. Takto však pronikly, jako silové paprsky, účinky luciferských duchů do jeho astrálního těla.

V čem spočívaly tyto účinky?

Astrální tělo je nositelem všech pudů, žádostí, vášní, instinktů atd. Člověk by se stal ve stavbě svého astrálního těla zcela jiným, kdyby k němu nepřistoupili luciferští duchové. Rozvíjel by potom jen takové pudy, které by ho vedly jediné bezpečně a kupředu. Duchové by ho vedli k předmětnému nazírání na svět, za nímž by bylo vidět duchovní bytosti.

Ale volnost, nadšení, pocit samostatnosti a vášeň pro vše vyšší, to by mu chybělo. Člověk by ztratil staré jasnovidné vědomí; na nádheru světa by pohlížel, jako jakýsi bůh, neboť by se stal článkem božství. A ono nazírání na svět by vytvářelo v lidském rozumu zrcadlový obraz světa s velkou dokonalostí. Avšak člověk by byl ve své dokonalosti právě jen jako velké zrcadlo vesmíru (*univerza*).

Teď však vlévali luciferští duchové před zmíněným časovým bodem do astrálního těla vášně, pudy a žádosti, které se spojovaly s tím, co člověk přijal do sebe na své vývojové cestě. Tím nejenže mohl pohlížet ke hvězdám, ale současně také pro to mohl vzplanout, probudit nadšení a vášeň, mohl nejen následovat zbožštěných pudů astrálního těla, ale mohl také ze své svobody rozvíjet vlastní pudy. To mu vlévali luciferští duchové do jeho astrálního těla. Ale tím mu zároveň dali něco jiného; možnost ke zlu, hříchu. Tuto možnost by člověk neměl, kdyby býval byl krok za krokem veden vznešenými bohy. Luciferští duchové člověka osvobodili, vložili do něho nadšení, ale současně mu dali možnost nižších žádostí...

Za normálního vývoje by člověk spojoval s každou běžnou věcí takřka normální pocity. Takto však se mu mohly věci smyslového světa zalíbit víc, než se mu měly líbit. Svým zájmem mohl lpět na těchto věcech. Následek toho byl, že se dostal do fyzického tvrdnutí dříve, než by se to bylo stalo jinak. K pevné postavě dospěl tedy člověk dříve, než jak bylo takřka ustaveno božsky-duchovními bytostmi. Měl vlastně sestoupit ze vzdušné postavy k pevné, až v poslední třetině atlantské doby. Takto však sestoupil a stal se pevnou bytostí ještě před touto dobou.

V Bibli se nám to popisuje, jako pád do hříchu... Máme však také v těchto dobách, jež jsme teď pozorovali, vznešené duchovní bytosti, působící na lidské já, které ony samy člověku darovaly. Tyto bytosti dávají vproudit silám, které vedou člověka na jeho dráze v kosmu kupředu stejnou měrou, jakou zase bytosti lidské sestupují dolů a sjednocují se s lidskými těly. Ty drží nad člověkem ochrannou ruku. Na druhé straně zde existují i takové bytosti, které se nevzchopily k tomu, aby působily na já, ty působí nyní na astrální tělo člověka a vyvíjejí v něm velmi zvláštní pudy.

Budeme-li pozorovat fyzický život člověka v této době, ukáže se nám věrný obraz těchto dvou protichůdně působících mocí: božsky-duchovních mocí, působících na toto já, a bytostí luciferských. Sledujeme-li jenom trochu duchovní stránku tohoto děje, můžeme si říci: Při zpusnutí Země odcházely lidské duše vzhůru k různým světovým tělesům, náležejícím k našemu slunečnímu systému. Teď se tyto duše zase vracejí nazpět podle toho, jak nacházejí těla ve fyzické dědičné linii. Uvážíme-li, že právě při odštěpení Měsíce je Země nejméně zalidněna, můžete si představit, že jen z mála lidí se rozvětvil lidský rod. Ponenáhlu se rozmnožuje a stále víc a více duší sestupuje dolů a zalidňuje těla, která na Zemi vznikají...

Po dlouhé doby vznikali potomci jen z toho mála lidí, kteří zde byli v době odchodu Měsíce. Na tyto lidi působily samotné mocné sluneční síly. Byli to lidé, kteří si uschovali hodně sil, aby dali slunečním silám možnost působit v nich i za měsíční krize. Všichni ti lidé a jejich potomci se cítili takřka jako „sluneční lidé“.

To si ujasníme, když si pro jednoduchost představíte, že za měsíční krize zde existoval vůbec jen jediný lidský pár. (Nechci rozhodovat o tom, zda tomu bylo tak skutečně.) Tento lidský pár má potomky, tito mají další potomky atd. Tak se lidský rod rozvětvil. Pokud zde nyní v užším smyslu existovalo pouhé potomstvo dávných slunečních lidí, dotud byl u všech těchto lidí – díky jejich starému jasnozření – také ještě úplně zvláštní stav vědomí. Člověk si tehdy vzpomínal nejen na to, co prožil on sám, ale mohl si vzpomenout také na vše, co prožil otec, praotec atd. Paměť sahala vzhůru až k předkům – ke všem těm, s nimiž byl člověk pokrevně spřízněn. To bylo tím, že nad všemi těmito pokrevně spřízněnými lidmi, kteří svůj původ ještě odvozovali od předků, jež přečkali odloučení Měsíce, v jistém směru bděly sluneční síly. Tyto síly vyvolaly vědomí já a to udržovaly celou pokrevní linií. Avšak lidský rod se množil a duše, které odešly do světového prostoru, vracely se nazpět na Zemi. Ale ty duše, v nichž byly dostatečně silné sluneční síly, přestože sestoupily dolů a byly spřízněny s úplně jinými sférami než se Sluncem, cítily stále ještě tyto sluneční síly.

Potom však nastaly doby, kdy tyto duše, jako již pozdější potomci, ztratily souvislost a tím také ztratily společnou vzpomínku se svými předky. A čím více se lidský rod množil, tím více se vytrácelo toto živé vědomí, spojené s pokrevní dědičností. A ztrácelo se to právě tím, že proti mocnostem, jež vedly lidi kupředu a vložily do nich já, vystoupily mocnosti luciferské, působící na tělo astrální. Ty působily proti všemu, co lidi pojilo dohromady! Chtěly člověku poskytnout svobodu, sebevědomí...

Bylo tomu tedy tak, že ti nejstarší lidé po odloučení Měsíce říkali já nejen k tomu, co prožívali oni sami, ale také k tomu, co prožívali jejich předkové. Cítili společnou sluneční bytost, která působila v krvi. A také, když už odumřelo i to, pak cítili např. ti, co přišli z Marsu, pouto s ochranným duchem Marsu. Potomci těch, kteří sestoupili z Marsu, poněvadž se právě rekrutovali z duší marsických, cítili se pod ochranou ducha Marsu. Proti tomuto pocitu skupin, v nichž vládne láska, pokusili se zaútočit luciferští duchové.

Oproti společnému já, které se projevovalo v těchto skupinách, znali tito duchové pěstování lidského individuálního jáství.

Pohlédneme-li nazpět do starých časů, shledáme se všude (čím dále nazpět, tím více) s vědomím společenství, které je vázáno k pokrevnímu příbuzenství. A zase: Čím jdeme dále kupředu, tím více toto vědomí mizí a člověk se cítí stále více samostatný, – cítí, že oproti společnému já má vyvíjet já individuální. Tak působí v člověku dvě říše: říše duchů luciferských a říše bytostí božsky-duchovních. Božsky-duchovní bytosti vedou člověka k člověku – ale prostřednictvím pokrevních pout; luciferské bytosti usilují o rozdělení, pokoušejí se člověka od člověka oddělit. Obě tyto síly působí v době atlantské a působí také ještě i potom, když atlantský kontinent velkými katastrofami zaniká a Evropa, Asie, Afrika a na druhé straně Amerika – získávají dnešní podobu. Působí dál v páté epoše Země, až do dnešní doby...

Tak jsme mohli charakterizovat pět zemských epoch:

dobu polární, kdy byla Země spojena ještě se Sluncem;

dobu hyperborejskou, kdy byl se Zemí spojen ještě Měsíc;

pak dobu lemurskou,

dobu atlantskou a konečně

dobu poatlantskou, která je také dobou naší...

Poznali jsme, jak zde zasáhli luciferští duchové a jak působili proti božsky-duchovním mocnostem, které vedly lidi k sobě. A musíme si říci: Kdyby do vývoje lidstva nezasáhli luciferští duchové, nastalo by vlastně něco zcela jiného. V poslední třetině atlantské doby by bylo zaměněno staré jasnovidné vědomí za vědomí předmětné prostoupené duchem. Takto však přivedli luciferští duchové člověka do ztvrdlého fyzického těla dříve. Člověk následkem toho nahlížel do fyzického světa dříve, než by tomu bylo jinak a tím vstoupil v poslední třetině atlantské doby do úplně jiného stavu, než kdyby ho vedly jen mocnosti božsky-duchovní. Kdyby ho vedly tyto mocnosti, spatřil by zevní svět jakoby proteplen a produchovněn vyššími bytostmi, kdežto nyní viděl pouze svět fyzický a svět duchovní se od něho vzdálil.

Do jeho astrálního těla se zaplétali luciferští duchové. A do jeho zevního nazírání, do vztahu jeho já k zevnímu světu, do rozlišování tohoto já od zevního světa, do toho se zase vmísili (*zaplétali*) – poněvadž se člověk spojil se světem smyslů – duchové ahrimanští (o nichž poprvé mluvil Zarathustra), které můžeme také nazvat duchy mefistofelskými. Svě tělo fyzické, tělo éterné a tělo astrální nemá člověk v sobě tak, jak by je měl, kdyby působili jen horní bohové. Do svého astrálního těla přijal bytosti, označované jako bytosti luciferské, které ho vyvedly z ráje dříve, než vlastně měl odtud vyjít...

Následkem tohoto působení luciferských duchů se do lidského nazírání zapletli duchové ahrimanští, mefistofelští, kteří člověku nyní ukazují zevní svět v pouhé smyslové podobě a ne jakým je tento svět vpravdě. Proto nazývá hebrejský svět tyto duchy – jako duchy šálící člověka klamem: „mefic-topel“, tj. „mefic = ničitel“, a „topel = lhář“. Z toho se potom vyvinul „Mefistofeles“; to je tentýž duch jako Ahriman. A co v protikladu k Luciferovi způsobil v člověku Ahriman ?

Lucifer způsobil, že síly astrálního těla se staly horšími, než jakými se jinak měly stát a že člověk dříve zhuštil svou fyzickou hmotu. Ovšem tím člověk získal svoji svobodu, k níž by se jinak nedostal. Mefistofelští duchové způsobili, že člověk nevidí duchovní základ světa, nýbrž se mu předstírá iluze světa. Mefistofeles člověku dopomohl

k mínění, že zevní svět je pouhým hmotným bytím, že tedy v žádné hmotě – ani za hmotou – duch neexistuje...

Vždy se v celém lidstvu odehrávala scéna, kterou Goethe tak obdivuhodně vykreslil ve svém „Faustu“. Vidíme zde na jedné straně Fausta, hledajícího cestu do duchovního světa a na druhé straně Mefistofela, označujícího tento duchovní svět za pouhé nic, protože má zájem předvést Faustovi jako úplný celek smyslový svět. Faust mu odpovídá, co by řekl v tomto případě každý duchovní badatel: „Ve tvém ‚nic‘ já doufám nalézt ‚vše‘!“

Teprve když víme, že i v té nejmenší částici hmoty existuje duch a jak představa hmoty je lží, – teprve když víme, že Mefistofeles je ve světě duchem ničícím představy, pak teprve vidíme zevní svět v pravé podobě.

Čeho bylo lidstvu zapotřebí, aby bylo zase přivedeno kupředu, aby nepropadlo osudu, který by mu připravil Lucifer a Ahriman?

Již za doby atlantské se muselo dbát, aby vliv luciferských bytostí nebyl příliš velký. Ve starých atlantských dobách už existovali lidé, kteří na sobě pracovali takovým způsobem, že luciferský vliv v jejich astrálním těle nebyl velký, měli se na pozoru před tím, co přicházelo od Lucifera; vyhledávali ve své vlastní duši vášně, pudy a žádosti, od něho pocházející.

A když tyto od Lucifera pocházející vlastnosti vyhledali, co se tím stalo?

Tím si opět připravili možnost vidět v čisté podobě to, co by člověk viděl, kdyby nebyl utrpěl vlivem luciferských a později ahrimanských duchů. Čistým způsobem života a pečlivým sebepoznáním, se někteří lidé atlantské doby snažili vytrhnout z vlivu Lucifera... A tím jim bylo možné ještě v dobách, kdy existovaly zbytky starého jasnozření, pohlížet do duchovního světa a vidět něco vyššího, než mohli vidět ostatní lidé, kteří v sobě utvrdili následkem luciferského vlivu fyzickou hmotu. Tito lidé, kteří sebepoznáním vymítali luciferský vliv, ti se potom stali vůdci atlantské doby, můžeme také říci: atlantskými zasvěcenci.

Co vlastně Lucifer učinil ?

Lucifer zamířil svůj útok především proti tomu, co lidstvo udržovalo pohromadě, co se v lásce pojilo na krev. Nyní však uměli tito lidé Luciferův vliv přemoci; tím dosáhli toho, že mohli tuto souvislost duchovně zřít, věděli, že to, co člověka vede kupředu, to nespočívá v rozdělení (*oddělování*), ale v tom, co lidi spojuje. Tito lidé měli tedy snahu takřka znovu přivodit původní starý stav, neboť ještě nebyl ohrožen luciferskou mocí horní duchovní svět. Usilovali o vyhlazení osobního živlu: „Usmrťte to, co vám dává osobní já! a pohleďte vzhůru k oněm starým časům, kdy pokrevní příbuznost mluvila ještě s takovou živostí, že potomek pociťoval své já vzhůru až k prvnímu předku – kdy první (dávno již zesnulý) praotec platil ještě za svatého.“

V těchto dobách prastarého lidského společenství chtěli vůdcové atlantské doby vést lidi vzhůru. Po celý čas vývoje se objevovali takoví vůdcové lidstva, kteří přicházeli vždy znovu a říkali: „Neupadněte do vlivů, které vás chtějí vehnat do osobního já. Snažte se poznat to, co lidi ve starých dobách drželo pohromadě! – Pak najdete cestu k božskému duchu.“

V podstatě se toto smýšlení udrželo v nejčistší podobě u těch, které známe jako starý hebrejský národ. Pokuste se někdy náležitě porozumět kázáním vůdců starohebrejského národa. Tito vůdcové vystupovali před svým národem se slovy: „Dospěli jste až k tomu, že každý jedinec v sobě zdůrazňuje své osobní já, že každý hledá svou bytost jen sám v sobě... Ale vývoj podporujete jen tehdy, když osobní já

usmrtíte a napnete všechny síly, které vás přivádějí k vědomí původu a spojitosti vás všech až vzhůru k Abrahamovi. Že jste všichni jednotlivými články ve velkém organismu až nahoru k Abrahamovi. Když se vám říká: „Já a Otec Abraham jedno jsme!“, a vy to přijmete do sebe s vynecháním všeho osobního, pak máte správné vědomí toho, co vás vede k božství, neboť k Bohu vede cesta přes praotce!“

Co bylo základním nervem ve vůdcovství těch, kteří přemáhali vliv Luciferův, to si nejdéle uchoval národ hebrejský. – Ale lidem bylo svěřeno poslání nikoli já umrtvit, ale ho vybudovat a kultivovat. Staří zasvěcenci nemohli namítat proti osobnímu já nic jiného než to, že ke starým bohům se má vystupovat vzhůru přes praotce.

Když na Zemi přišel velký impuls, jak jsme ho včera mohli charakterizovat – impuls Kristův, tehdy teprve zazněla jasně a zřetelně jiná řeč. A tato řeč se mohla také chápat tak jasně a zřetelně jen v národě hebrejském, protože tento národ uchoval až do nejpozdější doby to, co můžeme označit jako dozvuk starých atlantských zasvěcenců.

Kristus ale proměnil řeč starých zasvěcenců, když pravil: „Člověk může pěstovat svou vlastní osobnost, kdy nepodléhá jen poutům pokrevního bratrství, ale dívá se do svého já a tam hledá božství – a nachází Ho!“ V tom, co jsme charakterizovali jako Kristův podnět, spočívá síla, která – když se s ní spojíme – nám umožňuje přes individualitu našeho já, založit od člověka k člověku pouto duchovního bratrství. Tak byla síla Kristova něčím jiným, než síla vládnoucí v okruhu těch, mezi něž Kristus vstoupil. Zde se říkalo: „Já a otec Abraham jedno jsme! – To musím vědět, chci-li najít cestu nazpět k božství.“ Ale Kristus říkal: Existuje jiný otec, skrze něhož najde já cestu k božství; protože já nebo „Já Jsem“ a božství jedno jsou! Je věčnost, kterou můžeš najít, když zůstaneš v sobě. Proto mohl Kristus onu sílu, kterou chtěl lidem předat, označit slovy Janova evangelia: „Dříve než Abraham byl, bylo Já Jsem!“ A toto „Já Jsem“ bylo právě jménem, které náleželo samému Kristu. A jestliže se člověk prodchne vědomím: „Ve mně žije něco, co bylo mnohem dříve než Abraham, nepotřebuji jít až k Abrahamovi, ale božského otcovského ducha nalézám v sobě!“, – potom to, co přinesl Lucifer k pěstování a kultivování já a co vedlo k brždění lidstva, to může člověk proměnit v sobě v dobro.

V tom spočívá právě čin Kristův, že vliv Luciferův proměnil v dobro!

Dejme tomu, že by byly působily jen vyšší duchovně-božské bytosti, které spojovaly lásku s pouhými pokrevními pouty a od člověka by byly stále jen požadovaly: Chceš-li najít cestu k bohům, musíš projít nahoru celou pokrevní linií... pak by lidé byli seskupeni do lidského společenství bez vlastního plného vědomí, takže by nikdy nedosáhli plného vědomí své svobody a samostatnosti.

To vštípili člověku luciferští duchové do jeho astrálního těla před zjevením Krista, jejichž posláním bylo lidi navzájem od sebe oddělit (každého člověka chtěli postavit na vlastní nohy).

To však, co by muselo nutně nastat, kdyby šel luciferský vliv do extrému – čímž by lidé propadli v nelásku – to Kristus proměnil v dobro. Lucifer přinesl člověku svobodu a samostatnost. Kristus však tuto svobodu proměnil v lásku. A Kristovým poutem budou lidé vedeni k duchovní lásce.

Co učinili luciferští duchové, jeví se z toho hlediska v jiném světle. Můžeme to stále ještě posuzovat jako nedbalost a lenivost, že tito duchové „zůstali pozadu“?

Nikoli! Zůstali pozadu, aby v době zemské splnili určité poslání: Měli zabránit stmelení lidí přirozenými pouty v jakousi hromadnou kaši neosobního lidstva, měli připravit individuální cestu ke Kristu.

Již na Měsíci jakoby si řekli: „Chceme se vzdát našeho měsíčního cíle, abychom mohli na Zemi působit ve smyslu postupujícího vývoje!“ To je jeden z příkladů, jak zdánlivé zlo, zdánlivý omyl se v celé světové souvislosti přesto obrací k tomu nejlepšímu. Aby mohl Kristus v pravý čas zasáhnout do zemského vývoje, museli určití měsíční duchové obětovat své poslání na Měsíci a připravit příchod Krista. Z toho vidíme, že luciferské opoždění na Měsíci můžeme stejně dobře pochopit jako oběť.

Tím se budeme stále víc přibližovat pravdě, kterou si má člověk vepsat do duše jako vysokou mravnost: Když spatřuješ ve světě něco zlého, neříkej, že zde je něco zlého a tedy nedokonalého, ale otaž se: Jak se mohu vyvinout k poznání, že ve vyšší souvislosti je toto zlo proměňováno kosmickou moudrostí – v dobro?

Jak dospěji k tomu, abych si řekl: „Spatřuješ-li něco nedokonalého, je to tím, že ještě nejsi tak daleko, abys pochopil dokonalost i v této nedokonalosti!“

Kde člověk vidí zlo, má pohlédnout do vlastní duše a sám sebe se otázat: Čím to je, že nyní – kdy přede mnou vystupuje zlo – nejsem tak daleko, abych v tomto zlu poznal dobro?

VI.

Moji milí přátelé.

Včera jsme říkali, že lidstvo mělo velké vůdce již také v době, kterou jsme označili jako atlantskou epochu lidského vývoje. Z této včerejší úvahy víme, že uvedené období probíhalo v oblasti Země, kterou nazýváme Atlantida, rozprostírající se tehdy mezi dnešní Evropou a Afrikou na straně jedné a Amerikou na straně druhé. Také jsme se zmínili o tom, jak tehdejší život člověka byl jiného rázu, zvláště pokud jde o lidský stav vědomí. Poznali jsme, že vědomí, které člověk má, se vyvíjelo jen ponenáhlu, – že člověk vyšel z jistého druhu šerého jasnozření.

A víme také, že lidé měli v atlantské době tělo složené ze substance podstatně měkčí, ohebnější a tvárnější, než je tělo člověka dnešního a dále pak víme, jak nás učí jasnovidné vědomí, že člověk tehdy nebyl ještě schopen vidět např. pevné předměty, které spatřují dnes naše oči, v takových ostrých obrysech jako my.

Atlantčan sice již mohl vnímat předměty zevního světa – říši minerální, rostlinou a zvířecí, ale nezřetelně, nejasně. Jako dnes za takového značně zamlženého podzimního večera vidíme světla na ulici barevně olemována, tak vnímal tehdy člověk kolem předmětu něco jako barevné okraje, jak se říká „aury“. To byly náznaky duchovních bytostí, které k těm věcem patřily. V některých dobách bylo za dne vnímání těchto duchovních bytostí hodně nezřetelné, ale v jiných dobách – zvláště v mezistavech mezi bděním a spaním – bylo toto vnímání duchovních bytostí velmi zřetelné.

Chceme-li si představit vědomí starého Atlantčana opravdu živě, musíme si říci: Např. takovou růži s ostrými obrysy, jako ji vidíme dnes – nebylo možno vidět tak zřetelně. Všechno bylo rozmazané, mlhavě se ztrácející (*rozplývající*) a lemováno barevnými okraji. Již za dne to bylo nezřetelné, ale ještě nezřetelnější to bylo v mezidobí mezi bděním a spánkem. Zato však člověk úplně zřetelně vnímal to, co musíme nazvat „duchem růže“, „duší růže“. A tak tomu bylo se všemi předměty jeho okolního světa.

Další vývoj spočíval v tom, že zevní předměty se stávaly stále zřetelnějšími a stále méně zřetelnými se stávaly vjemy duchovních bytostí, jež k věcem náležely. Zato však člověk rozvíjel stále více své sebevědomí; stále více se učil pociťovat sám sebe.

Včera jsme si uvedli časový bod – kdy nadešla chvíle, kdy vystoupil zřetelný pocit já.

Řekli jsme, že éterné tělo se krylo s tělem fyzickým, když se přiblížila poslední třetina atlantské doby. Můžete si představit, že také činnost vůdců lidstva byla předtím úplně jiná. Také dorozumívání člověka s člověkem, kdy se apeluje na úsudek druhého, toho v atlantských dobách naprosto nebylo. V těchto dobách šerého jasnozření spočívalo dorozumění v tom, že od člověka k člověku přecházel podvědomý vliv. Především zde bylo tenkrát na vysokém stupni to, co dnes známe jen v posledních, často zneuznávaných a nepochopených zděděných zbytcích: Byla to sugesce, podvědomý vliv od člověka k člověku, který jen málo apeloval na spolupůsobnost druhé duše.

Pohlédneme-li nazpět do starých časů Atlantidy, vidíme, že tehdy existoval mocný vliv na druhou duši, jakmile jen vystoupil nějaký obraz nebo pocit v duši člověka a tento člověk zaměřil svou vůli na druhého člověka. Všechny vlivy byly silné a také vůle měla sílu takový vliv přijmout. Z toho zůstaly dnes pouhé zbytky.

Představte si tehdejšího člověka, jak jde kolem někoho druhého a přitom koná určité pohyby. Druhý člověk kdyby přihlížel, stačilo by – aby byl jen trochu slabší a účinek by

byl, že by chtěl všechny tyto pohyby napodobovat. Dnes se z toho dochovalo jako starý zděděný zbytek jen to, že když někdo zívá a druhý jej pozoruje, chce se tomu druhému také zívát.

Existovalo mnohem intimnější pouto mezi člověkem a člověkem. To spočívalo v tom, že tehdejší člověk žil ve zcela jiné atmosféře než dnes. Ve vzduchu proniknutém vodou žijeme dnes jen tehdy, když hustě prší. Tehdy však byl vzduch naplněn hustými vodními parami neustále a člověk byl v první atlantské době jen v jemné substanci, jako třeba někteří rosolovití živočichové žijící dnes v moři a téměř nerozeznatelní od okolní vody. Takovým byl člověk a zhušťoval se jen pozvolna. Víme však již, že neustále byl tento člověk vystaven různým vlivům; nejen vlivům vlastních vůdčích vyšších duchovních bytostí, obývajících buďto Slunce, nebo různé planety našeho slunečního systému, – ale také vlivům duchů luciferských, ovlivňujících jeho astrální tělo. A též jsme charakterizovali, v jakém směru se tyto vlivy uplatňovaly.

Ale také jsme řekli, že ti, kdo měli být vůdci atlantského národa, museli tyto luciferské vlivy ve svém vlastním astrálním těle přemáhat. Protože si tenkrát člověk ještě uvědomoval ducha a byl jasnovidný, vnímal proto vše, co v něm duchovně žilo.

Člověk, který nic neví o duchovní vědě, tomu je k smíchu, když se mu řekne: „Ve tvém astrálním těle sídlí účinky luciferských duchů!“ Přirozeně ovšem neví, že tyto bytosti mají na něj mnohem silnější vliv, když jich nedbá, než by měly, kdyby si jich všímal.

„Lidičky ďábla netuší, i když je drží za uši.“

To je nesmírně hluboký výrok v Goethově Faustu; a mnohé materialistické vlivy by tu dnes neexistovaly, kdyby lidé věděli, že člověk má ještě luciferské vlivy v sobě. Tehdejší vůdcové a jejich žáci přísně dbali na vše, co probouzelo (*podněcovalo*) vášně, pudy a žádosti z té strany, která člověku přinášela zájem na jeho fyzicko smyslovém okolí hlubší, než jak bylo dobré pro jeho další vývoj ve vesmíru. Tak musel ten, kdo se chtěl vyvinout ve vůdce, především pěstovat toto sebepoznání, musel přísně střežit vše, co vycházelo z Luciferova vlivu. Musel tyto Luciferovy duchovní bytosti ve svém vlastním astrálním těle bedlivě studovat.

Tím je mohl držet od těla. A tím také spatřoval ony druhé – vyšší, vůdčí božsky duchovní bytosti, především ty, které přenesly své vlastní dějiště ze Země ke Slunci, nebo na jiné planety. A lidé dle toho, jakého byli původu, viděli tu nebo onu oblast. Byly zde lidské duše, které sestoupily – dejme tomu – z Marsu. Když se tyto duše podrobily vývoji a přemohly luciferské vlivy ve svém vlastním astrálním těle, pak byly vedeny vzhůru k vyššímu stupni jasnozření, k dobrému, čistému jasnozření, – a spatřily vyšší duchovní bytosti z té říše, z níž sami sestoupily, z říše Marsu.

Duše, které sestoupily z říše Saturnu, dospěly ke zření bytostí Saturnu; duše z Jupitera či Venuše zřely bytosti Jupitera nebo bytosti Venuše. Každý viděl příslušnou říši...

Avšak nejvyšší bytosti mezi lidmi, které prošly měsíční krizí, mohly se pozvolna připravovat k tomu, aby viděly nejen duchovní bytosti Marsu, Jupitera nebo Venuše, nýbrž vznešené bytosti ze samotného Slunce. Protože zasvěcované bytosti přicházely z různých planet, staly se jim opět viditelnými z duchovní strany světy těchto planet. Tak pochopíte, že ve staré Atlantidě byly instituce či ústavy, v nichž se např. přijímali ti, jež pocházeli z Marsu, pokud byli zralí, aby studovali marsická tajemství a byla zase jiná

místa, kde lidé pocházející z Venuše poznávali tajemství Venuše (později se místa nazývala „věštírny“, „orákula). V Atlantidě existovalo „orákulum Marsu“, kde se bádalo v marsických tajemstvích, „orákulum Saturnu“, „orákulum Jupitera“, „orákulum Venuše“ atd. Nejvyšší bylo „orákulum Slunce“, a nejvyšší ze zasvěcenců byl nejvyšším zasvěcencem orákula Slunce.

Protože byl člověk podřízen sugestivnímu působení a byly zde vlivy vůle, bylo také celé vyučování jiné. Pokusíme se učinit si představu o tom, jak se učitel a žák mezi sebou stýkali. Dejme tomu, že zde byli duchovní učitelé, jímž bylo uděleno zasvěcení jako milost.

Jak dospěli v atlantské době k zasvěcení pozdější žáci?

Především si musíme představit, že tito již zasvěcení lidé celým svým vystupováním, svým prostým bytím (*svou přítomností*) působili mocným vlivem na ty, kteří měli být jejich žáky. Žádný atlantský zasvěcenec se nemohl objevit, aniž by všichni ti, kdo měli být příštími žáky, okamžitě v sobě nepocítili rozechvění duševních strun, umožňující jim ono žakovství. Byly to vlivy (které tehdy přecházely od člověka k člověku) našemu dnešnímu vědomí neznámé a způsob vyučování, jaký známe dnes, nebyl tehdy nutný. Celý styk s učitelem, vše, co konal – spolupůsobilo u člověka s jeho schopností napodobování. Mnohé přecházelo od učitele na žáka nevědomě (*bezděčně*). Tím nejdůležitějším proto bylo, aby svým předchozím životem zralí lidé byli nejprve jen přivedeni do míst orákula a žili v blízkosti učitelů. A pozorováním toho, co učitelé dělali, – pod vlivem citů a pocitů, začínali být připraveni – ovšem teprve za dlouhou a dlouhou dobu. Pak nadešla doba, kdy byl vzájemný souzvuk mezi duší učitele a duší žáka takový, že všechno, co měl v sobě učitel z vyšších tajemství, přeneslo se na žáka. Tak tomu bylo ve starých dobách. Ale jak tomu bylo potom, když se utvořila soudržnost těla éterného a fyzického?

Přestože v atlantské době došlo k úplnému překrytí éterného a fyzického těla, přesto soudržnost těchto dvou těl příliš velká nebyla. Stačilo jen určité úsilí vůle ze strany učitele a éterné tělo se mohlo jistým způsobem zase uvolnit. – Nebylo již sice možné, i když nastala ta pravá chvíle, aby jako samo sebou přešlo na žáka to, co bylo v učiteli. Avšak učitel mohl éterné tělo snadno vyzvednout ven a žák potom mohl vidět totéž, co učitel. Při tomto lehkém nebo volném spojení éterného těla s tělem fyzickým bylo tedy možné žakovo éterné tělo vyzvednout, aby se mohla moudrost, mistrovo jasnovidné zření, přenést na žáka.

Pak došlo k velké katastrofě, která smetla atlantský kontinent. Mohutné procesy ve vzdušných a vodních oblastech, mocné zemské otřesy způsobily, že se postupem času změnila celá tvářnost Země. Evropa, Asie a Afrika, které byly jen z nepatrné části pevninami, pozvedly se z vody a stejně tak Amerika. Atlantida zmizela. Lidé se přesunuli na Východ i na Západ a tak vznikalo různé osídlení. Po této velké katastrofě však lidstvo zase ve svém vývoji pokročilo!

Opět došlo ke změně ve spojitosti mezi tělem éterným a fyzickým. Nyní – v době poatlantské – byla mezi éterným a fyzickým tělem v člověku mnohem pevnější soudržnost. Nyní již nebylo možné, aby mistr podnětem vůle vyzvednul éterné tělo a přenášel pozorování. Proto muselo zasvěcení (*iniciace*), přivádějící ke zření duchovního světa, vzít na sebe jinou formu. Tato forma by se snad dala popsat následovně:

Vyučování, zakládající se na bezprostředním duševním vlivu od učitele k žáku, muselo se ponenáhlu vystřídat takovým vyučováním, které se začínalo přibližovat tomu,

co pod tímto pojmem rozumíme dnes. A čím dál poatlantská doba postupovala, tím víc se toto vyučování podobalo našemu. Jako v době atlantské byla orákula, tak nyní založili velcí vůdcové lidstva ústavy, uchováající dozvuky těchto starých atlantských orákul: v poatlantské době vznikla mystéria, místa zasvěcování. A jako se v dobách atlantských přijímali vhodní lidé do orákul, tak se teď přijímali do mystérií. Na tyto žáky se již nemohlo působit tak, jako se působilo dříve, proto museli být pečlivě připravováni přísným vyučováním.

Tak nacházíme po dlouhé doby u všech kultur taková mystéria...

Ať pozorujete již první kulturu poatlantskou, odehrávající se ve staré Indii, nebo přejdete-li ke kultuře Zarathustrově, nebo ke kultuře Egyptanů či Chaldejců, všude shledáte, že se přijímali žáci do mystérií, jež byla něčím mezi chrámem a školou a tam byli tito žáci nejprve přísně vyučováni, aby se naučili myslet a cítit nejen ve vztahu k tomu, co bylo ve světě smyslovém, ale také – co se odehrávalo v neviditelném světě duchovním. Dnes můžeme přesně říci, co se tehdy vyučovalo: Z velké části je to totéž, co se dnes učíme znát jako anthroposofii. To bylo předmětem učení v mystériích. Bylo to jen přiměřenější zvykům tehdejší doby a řízeno přísným způsobem. Ne tak jako dnes, kdy se alespoň z části, celkem volně sdělují lidem, v jistém směru k tomu zralým, poměrně rychle tajemství vyšších světů...

Vyučování bylo tehdy přísně řízeno; na prvním stupni se např. sdělovalo jen určité množství poznatků a vše ostatní se úplně zamlčovalo. Teprve až to žák zpracoval, sdělilo se mu, co náleželo stupni vyššímu! Touto přípravou se žák vstřípily do jeho astrálního těla pojmy, ideje, vjemy a city, které se vztahovaly k duchovnímu světu. Tím také žák jistým způsobem přemohl Luciferovy vlivy. Neboť vše, co se sděluje na základě duchovně vědeckých pojmů, vztahuje se k vyšším světům, nikoli na tento svět, na pouhý smyslový svět, o nějž chce Lucifer vyvolat zájem u lidí. Když byl žák takto připraven, pak nastal čas, kdy byl veden k samotnému zření: on sám měl nyní pohlížet do duchovního světa.

K tomu bylo třeba, aby člověk mohl všechno to, co si vypracoval ve svém astrálním těle, zrcadlit v těle éterném. Neboť jen tím dosahuje člověk zření v duchovním světě, že všechno to, co vpracoval do svého astrálního těla učení, prožívá v sobě v určitých citech a pocitech z naučených poznatků v takové síle, že tím není ovlivněno jen jeho tělo astrální, ale i hustší tělo éterné. Když měl žák vystoupit od učení ke zření, muselo již mít své účinky to, co se mu podávalo jako učení. Proto se v době indické, perské, egyptské i řecké připojoval k tomuto učení jistý závěrečný akt, který spočíval v následujících úkonech:

Žák byl nejprve dlouho připravován, ne však učení, ale tím, co se nazývá meditace a jinými úkony, aby vyvinul vnitřní uzavřenost, vnitřní klid, vnitřní mírnost. Byl připravován k tomu, aby se jeho astrální tělo stalo úplně a zcela občanem duchovních světů a v pravou chvíli byl pak k ukončení tohoto vývoje přiveden na tři a půl dne do stavu, podobnému smrti. Kdežto v dobách atlantských bylo tělo éterné ve fyzickém těle ještě tak volně, že se mohlo dostat ven jednodušším způsobem, musel být nyní člověk přiveden v mystériích do spánku, který se podobal smrti. Po tuto dobu byl buďto uložen do něčeho, co se podobalo rakvi, nebo byl přivázán k jakémusi druhu kříže či podobně.

A ten, kdo je označován jako zasvěcenec, jako hierofant, měl schopnost působit na astrální tělo a zvláště pak na tělo éterné, jelikož toto éterné tělo vystoupilo uvedenou procedurou během té doby ven. – To je něco jiného nežli spánek. Ve spánku zůstává na loži tělo fyzické a tělo éterné, venku je pak tělo astrální a já. Ale nyní v závěrečném aktu

zasvěcování zůstává ležet tělo fyzické a tělo éterné, alespoň z největší části, je prostě z fyzického těla vyzvednuto ven, zůstávají jen dolní partie, horní jsou vyzvednuty, a dotyčný člověk je pak ve stavu, podobném smrti.

Vše, co se žák dříve naučil meditací a jinými úkony, to se nyní v tomto stavu vtisklo do éterného těla. V té době tři a půl dne putoval člověk skutečně duchovními světy mezi vyššími bytostmi. A po uplynutí tří a půl dne zavolal ho ten, kdo ho zasvěcoval, zase nazpět, což znamená, že měl moc opět ho probudit. Dotyčný pak přinesl s sebou vědění o duchovním světě. Měl možnost pohlížet do duchovního světa a tak se mohl stát pro své bližní, kteří ještě nedosáhli zralosti k vlastnímu zření, zvěstovatelem skutečností tohoto duchovního světa.

Byli tedy staří učitelé v předkřesťanských dobách zasvěceni do hlubin mysterijních tajemství. Byli po tři a půl dne vedeni hierofantem a stali se živými svědky toho, že existuje duchovní život a že za fyzickým světem existuje svět duchovní, jemuž člověk náleží svými vyššími články a do něhož má vrústat...

Ale vývoj pokračoval. Co jsem vám teď popisoval jako zasvěcení, pěstovalo se nejintenzivněji ještě v první době po atlantské katastrofě. Stále více se však upevňoval svazek mezi tělem éterným a fyzickým. Proto tato procedura začínala být stále nebezpečnější, neboť lidé víc a více přivykali celým vědomím fyzickému světu smyslů.

A to je právě smyslem vývoje lidstva, aby si lidé všemi svými náklonnostmi a sympatiemi zvykli žít v tomto fyzickém světě. Je velkým vývojovým pokrokem, že lidé skutečně tuto lásku k fyzickému světu vyvinuli...

V první době poatlantské kultury bylo ještě v živé paměti, že existuje duchovní svět. Lidé si říkali: „My, později narození – můžeme ještě pohlížet do duchovního světa našich předků.“ Měli dosud své temné, šeré vědomí; věděli, kde je pravda světa, kde je jejich domov. „Co se rozprostírá kolem nás v denním vědomí“, říkali, „je jako závoj, překrývající pravdu. Zakrývá nám to duchovní svět, to je mája – neboli iluze!“ Hned se nedalo přivyknout tomu, co se teď mohlo vidět. Nedalo se tak snadno pochopit, že by mohli ztratit vědomí starého duchovního světa. To je charakteristické právě pro první poatlantskou kulturu. – Proto bylo tehdy snadné uvádět je do duchovního světa, neboť měli k tomuto světu ještě živý sklon.

Přirozeně to tak nemohlo zůstat, protože poslání Země spočívá v tom, že si lidé zamilují síly Země a dobudou fyzickou pláň. Kdybyste pohlédli do staré Indie, spatřili byste nesmírnou výši duchovního života. Co mohli lidem zvěstovat první staří učitelé, tomu je možné v dnešní době porozumět jen, když člověk prošel duchovně vědeckým studiem. Pro každého jiného je učení velkých svatých ršijů nesmyslem, bláznovstvím, neboť si vůbec ani nemůže pomyslet, že v tom, co se mu zde praví o tajemstvích duchovního světa, mohl by být nějaký skutečný smysl. Samozřejmě, že má ze svého stanoviska pravdu, což má ostatně vždycky každý ze svého stanoviska.

Duchovní nazírání bylo nesmírné, ale zacházení s nejjednodušším náradím bylo tenkrát věcí neznámou. Zevně se žilo nejprimitivnějším způsobem. Nějaká přírodní věda nebo něco, co se tak nazývá dnes, to neexistovalo, protože ve všem, co se dalo vidět na fyzické pláni, byla spatřována mája – velký klam, a jedině v povznesení se k vznešené sluneční bytosti nebo k podobným bytostem byla shledávána skutečnost a pravda. U toho však nemohlo zůstat. Mezi poatlantskými lidmi byli i takoví, kteří měli vůli dobýt říši pozemskou. Nástup k tomu byl učiněn v době Zarathustrově.

Budeme-li pozorovat přechod od starého Inda k starému Peršanovi, shledáme mohutný pokrok kupředu. Pro Zarathustru nebyl již zevní svět jen mája neboli iluze. On

ukazoval lidem, že co je fyzicky kolem nás, má určitou cenu, že však za tím se skrývá duchovnost. Zatímco pro nazírání starého Inda byla květina jen mája a on se obracel k duchu květiny, říkal Zarathustra: To je něco, co je třeba oceňovat, neboť je to článek v duchovním celku vesmíru; co je hmotné, to vyrůstá z ducha (*duchovna*).

A již jsme upozorňovali na to, jak Zarathustra ukazoval, že fyzické Slunce je dějištěm duchovních bytostí. Ale zasvěcování bylo obtížné. A pro ty, kdo chtěli nejen slyšet od zasvěcenců, že duchovní svět existuje, ale sami chtěli zřít do velké aury Slunce, těm bylo zapotřebí přísnějších zasvěcovacích pravidel. – Také se pozvolna měnil celý lidský život. A v následující době, v kultuře egyptsko-chaldejské, si lidé podmanili fyzický svět ještě více. Zde se již člověk nevyčerpává jen čistě duchovní vědou, bádající v tom, co leží za fyzicitou. Člověk se dívá ke hvězdám a snaží se poznat v postavení a pohybech hvězd, v tom, co je zevně viditelné, písmo božsky-duchovních bytostí. V písmech vedených od jedné smyslové věci ke druhé, poznává vůli bohů. Takto studuje věci v jejich vzájemných vztazích. V Egyptě vidíme vznikat geometrii, která je používána pro zevní věci. Tak člověk dobývá zevní svět.

Řekové pak v tom pokročili ještě dál. Vidíme uzavírat sňatek mezi tím, co prožívá duše a vnější hmotou. Když před sebou vidíme stát „Pallas Athénu“ nebo „Dia“, je zde krátce sdělováno něco, co nejprve žilo v lidské duši. Co si člověk vydobyl, takřka z něho vystoupilo a vplynulo zde do světa smyslového. Ale jako se člověk stával stále mocnější ve světě smyslovém a svou duší ho získával rostoucí láskou, tak se také v době mezi smrtí a novým zrozením stále více odcizoval světu duchovnímu... Když vystoupila duše z těla staroindického a vstoupila do duchovního světa, aby tu prošla vývojem k novému zrození, byl pro ni duch ještě něčím živoucím. Vždyť po celý život toužil člověk po duchovní kultuře a všechny jeho city byly podněcovány (*rozohněny*), když slyšel zvěstování o životě v duchovních světech, i když sám nebyl zasvěcencem. Proto, když prošel branou smrti, měl před sebou duchovní svět takřka otevřen, – bylo před ním světlo a jasno. Ale čím víc získával člověk sympatie pro fyzický svět – stal se v tomto světě dovednějším, tím více se mu zatemňovala doba mezi smrtí a zrozením. A v době egyptské to již došlo tak daleko, že můžeme jasnovidným vědomím konstatovat, jak nastává pro duši temno a pochmurno, když vystupuje z těla do světa duchovního, jak se duše cítí osamocena a jakoby odloučena od ostatních duší.

A když se duše cítí osamělou a nenachází porozumění s druhou duší, je jakoby pronikána mrazivým pocitem. Zatímco potom Řekové žili v době, kdy lidé tak velkolepou zevní krásou v kultuře učinili Zemi něčím zcela mimořádným, bylo pro duše v době mezi smrtí a novým zrozením nejtemněji, nejpochmurněji a nejmrazivěji. To není snad legenda, ale úplně to odpovídá skutečnosti, když jeden vznešený Řek dotazován na pobyt v podsvětí, odpověděl: Raději být žebrákem na zemi, nežli králem v říši stínů!

Tak můžeme říci, že se lidé s přibývajícím kultúrou stále víc a více odcizovali duchovnímu světu. Zasvěcenců, pohlížejších do duchovního světa, neustále ubývalo, protože procedura zasvěcení byla stále nebezpečnější... Stále obtížnějším bylo setrvat tři a půl dne ve stavu podobném smrti a připustit oddělení éterného těla, aniž by nastala smrt!

Nyní však z onoho podnětu, o němž jsme v posledních dnech mluvili, z podnětu Krista, byl celý lidský život obnoven. Charakterizovali jsme již, že se Kristus, tento vznešený sluneční duch, ponenáhlu blížil k Zemi. Viděli jsme, jak za dob Zarathustrových se musel ještě hledat ve Slunci jako „Ahura Mazdao“, a jak Mojžíš mohl

jej už vidět v hořícím trnitém keři a v ohni na Sinaji. Postupně vstupoval do zemské sféry, která se měla proměnit.

Nejprve šlo tomuto duchu o to, aby ho zde na této Zemi poznali lidé.

Vždyť co bylo vlastně spojeno s veškerým starým zasvěcením?

Že éterné tělo muselo být vyzvednuto z těla fyzického. I u poatlantských zasvěcení se musel člověk dostat do stavu spánku, který se podobal smrti, což znamená, že musel být nevědomý pro fyzické vědomí, musel upadnout do bezvědomí.

Tím se dostal do vlády jiného já. To s tím vždy souviselo.

Se svým já byl člověk naprosto podřízen tomu, kdo byl jeho iniciátorem, zasvěcovatelem. Úplně opustil své fyzické tělo, neobýval ho a neměl na něho ze svého já žádný vliv.

Je však velkým cílem Kristova podnětu, že člověk musí projít vývojem já, jež zůstává zcela v sobě, takže chce-li člověk dosáhnout vyšších světů, nemusí se ponořit do stavu nižšího, než v jakém je jeho já. K tomu bylo nezbytné, že se nejprve jeden z lidí obětoval, aby přijal do lidského těla ducha Kristova. Poukázali jsme již na to, že zasvěcenec, který po mnoha a mnoha vtěleních dozrál k tomu, stal se schopný, aby se v určité chvíli života zřekl svého vlastního já a přijal do sebe ducha Kristova. To je naznačeno v Janově evangeliu křtem v Jordáně.

Jaký má vlastně význam tento křest?

Víme, že tento křest konal předchůdce Krista Ježíše, jeho zvěstovatel Jan Křtitel na těch, které připravoval ke správnému přijetí Krista. Jen tehdy pochopíme, co se píše o Janově křtu v Janově evangeliu, když uvážíme, že Jan křtil proto, aby náležitě připravoval cestu Kristu. Představíte-li si dnešní křest, který je pouhou imitací původního symbolu, potom se k porozumění nedostanete. Tak jednoduché to nebylo, aby byl člověk pouze pokropen vodou. Křest spočíval v tom, že dotyčný člověk byl úplně ponořen pod vodu, že po nějakou – delší nebo kratší – dobu byl pod vodou. Co to znamená, můžeme si ujasnit na základě mystéria lidské bytosti.

Připomeňte si ještě jednou, že se člověk skládá z těla fyzického, éterného, astrálního a já. Ve dne, v bdělém stavu má člověk tyto čtyři články pevně v sobě navzájem spojeny. Ve spánku spočívá na loži tělo fyzické a tělo éterné, venku je tělo astrální a já. Ve smrti je tomu tak, že fyzické tělo zůstává v podobě mrtvoly, avšak éterné tělo vystupuje ven a potom po krátkou dobu jsou spolu spojeny já, astrální tělo a tělo éterné. A kdo z vás vyslechl i jen některé z mých přednášek, ten si již také vzpomene, že v tomto okamžiku se nejprve dostavuje zcela určitý zážitek: Člověk vidí před sebou v podobě velkolepého tabla celý svůj předcházející život... Jakoby prostorově stojí vedle sebe kolem člověka celý jeho život. Éterné tělo je totiž i nositelem paměti, a za života je to jen fyzické tělo, které člověku zabraňuje mít to všechno před sebou. Po smrti je fyzické tělo odloženo a může tedy vstoupit do vědomí vše, co člověk ve svém posledním životě prožil. Avšak již jsem se také zmínil o tom, že takový zpětný pohled na život nastává také, když je člověk v nějakém smrtelném nebezpečí nebo se hrozně ulekne, dostane se do šoku. Jistě to znáte z vyprávění, že když je někdo blízce utonutí nebo před pádem ze skály – a neztratí-li vědomí, vidí jako ve velkém obraze svůj celý dosavadní život...

Co člověk takto prožívá v nějakém nebezpečí, když je např. přímo před utonutím, to prožíval při Janově křtu skoro každý. V tom právě spočíval onen křest, že člověk byl ve vodě tak dlouho, až prožil svůj dosavadní život. Ale co takto prožíval, to právě prožíval jako duchovní obraz. Zde se ukázalo, že v tomto abnormálním stavu se duchem

prožívané skutečnosti jistou měrou připojovaly k ostatnímu duchovnímu světu, takže ten, kdo byl zase vytažen z vody po Janově křtu, věděl: „Duchovní svět existuje! Co mám v sobě, to je opravdu něčím, co může být bez těla.“ Po křtu byl člověk přesvědčen, že existuje svět, jemuž on sám náleží svým duchem.

Co tedy Jan Křtitel tímto křtěním způsobil?

Lidé dosáhli toho, že si v lásce stále víc získávali fyzický svět, víc a více se v něm zabydlovali, chovali stále větší víru, že pravou skutečností je vlastně fyzičnost. Ale ti lidé, kteří přišli ke Křtiteli, poznali svůj vlastní život, jako život duchovní. Když byli pokřtěni, pak věděli: „Já jsem ještě něčím jiným, než čím jsem prostřednictvím svého fyzického těla!“ Smýšlení lidí se pozvolna vyvinulo tak, že se obracelo k fyzickému světu. Jan však vyvolal ve svých křtěncích vědomí: „Duchovní svět existuje a já patřím vyšší částí sebe sama tomuto duchovnímu světu!“

Proto můžeme jeho řeč odít pouze do jiných slov a budeme mít: „Změňte své smýšlení, které je obráceno k fyzickému světu!“ A oni změnili smýšlení, když správným způsobem přijali křest. Potom věděli: „Mám v sobě ducha; mé já patří duchovnímu světu!“ Toto přesvědčení získal člověk ve svém fyzickém těle. Nebylo třeba zvláštní procedury jako při zasvěcení. Prožil to ve fyzickém těle a vlivem způsobu, jak celá nauka existující tehdy od doby zvěstování Mojžíše byla přijata a jak se spojovala s duší, v tom získával úplný zážitek Janova křtu ještě zcela zvláštní smysl. Nejenže si člověk po křtu uvědomoval: „Já jsem s duchovním světem zajedno!“, ale také poznával, který duchovní svět se blíží k Zemi...

Takový člověk věděl: Co se zvěstovalo Mojžíšovi jako „ejeh asher ejeh“ – v hořícím trnovém keři a v ohni na Sinaji, to prostupuje Zemi a slovem Jahve nebo Jehova nebo „ejeh asher ejeh“ neboli „(Já) Jsem, který jsem“ – je tento duchovní svět správně vysloven. Člověk tedy věděl Janovým křtem nejen to, že sám je zajedno s duchovním světem, ale také věděl, že v tomto duchovním světě žije ono „Já Jsem“, z něhož je podle ducha zrozen. Tak pomocí křtu připravoval Jan své křtěnce. To byl ten pocit, který v nich probouzel. Mohli to být ovšem jen nemnozí, většina z nich nedozrála k tomu, aby při ponoření do vody dospěla k tomuto zážitku. Ale někteří poznali, že se přibližuje duch, který byl později nazván Kristem...

A nyní se pokuste srovnat dnešní poznatky s tím, o čem jsme mluvili včera. To, co způsobovaly dávné duchovní bytosti, to byla láska založená na pokrevních svazcích, na fyzickém společenství. Luciferští duchové však chtěli každého postavit na jeho vlastní osobnosti, na jeho vlastní individualitě. Lucifer a vznešené duchovní bytosti působili spolu. Ponenáhlu se staré pokrevní svazky uvolňovaly, což se dá sledovat i historicky.

Pohledte jen na směsy národů ve velké říši římské. To bylo způsobeno tím, že staré pokrevní svazky se uvolnily a každý chtěl více méně stát na pevném bodě své osobnosti. Ale tím ztratili také tito lidé spojitost s duchovním světem, srostli se světem fyzickým a získali lásku pro fyzickou úroveň.

Tou měrou, jakou nabývalo vědomí já vlivem Luciferovým síly, tak člověk srůstal s fyzickým světem a zpusťl jeho život mezi smrtí a novým zrozením. Nyní již připravoval Jan Křtitel lidem něco velkého a významného. Připravoval to, aby člověk mohl zůstat ve své osobnosti a v této své osobnosti, aby mohl ponořením se pod vodu najít totéž, co prožíval kdysi jako bohy, kdy ještě vodní páry a mlhy prostupovaly atmosféru a on sám žil ve vodě. Tento zážitek byl opakován. Přestože byl člověk jakožto já, byl připravován k tomu, aby byl zase jako člověk veden k lidem, aby byl znovu přiveden nyní však k produchovnílé lásce.

Tímto máme charakterizován z jiné strany nerv Kristovy události. Kristus představuje sestoupení do naší Země duchovní síly lásky, která je dnes ve svém působení teprve na počátku. Budeme-li tuto myšlenku sledovat dál, s přihlédnutím k evangeliu Jana a Lukáše, pak poznáme, jak nervem Kristova podnětu je právě duchovní láska, jak touto láskou jsou k sobě stále víc přiváděna všechna já, která byla od sebe oddělena, ale přiváděna jsou k sobě v nejhlubším nitru svých duší.

Z počátku mohli lidé pouze tušit, čím se stal Kristus pro svět. A dnes je z toho skutečně ještě málo. Vždyť stále zde existuje ještě to, co rozděluje tyto účinky luciferských mocností a princip Kristův působil teprve krátce. A i když je v některých zevních oblastech života snaha o společnou cestu, pak – co se týká věcí nejintimnějších a nejdůležitějších – ještě lidé ani netuší (nejvýše snad v myšlenkách, v intelektu a to je tím nejmenším), co je harmonie a souznění duší. Skutečně je tomu tak, že křesťanství je teprve na začátku svého působení. Bude však stále hlouběji pronikat do duší a stále více bude zušlechťovat lidské já. To pozorují právě ty národy, které jsou dnes ještě mladé. Pozorují, že se musí připojit k síle Kristově, proniknout se touto silou, chtějí-li se dostat dále.

Jeden z našich současníků na Východě, vykonavatel závěti velkého ruského filosofa Solovjeva, učinil výrok: „Křesťanství nás musí jako národ sjednotit, jinak ztratíme své já a tím vůbec možnost být národem!“ To je závažný výrok, který vystoupil pro křesťanství jakoby z intenzivního intelektu. Avšak lze také z toho vidět, jak je nutné, aby křesťanství vniklo do hlubin duší.

Pokusme se prozkoumat jevy, které patří k nejradiálnějším a které nám ukazují, jak právě pro nejhlubší niternost duševního života dokonce i ti nejvznešenější a nejušlechtlejší lidé mají ještě daleko k tomu, co nás jednou uchopí, až se křesťanství rozlije do lidských nejniternějších myšlenek, do nejhlubších mínění a citů.

Mysleme na Tolstého a na jeho působení v posledních desetiletích, jímž se snaží svým způsobem odhalit pravý smysl křesťanství. Nesmírný respekt je třeba mít před takovým myslitelem především na Západě, kde jsou dlouhými filosofickými rozklady takřka popsány celé knihovny o tom, co takový Tolstoj popisuje v jedné knize – jako o „životě“. U Tolstého existují některé stránky, kde se elementárním způsobem vysvětlují určité poznatky velkých theosofických pravd, které ovšem západoevropský filosof nemůže tak vystihnout, nebo by o nich alespoň musel napsat obsáhlou literaturu, protože se tím říká něco vskutku nesmírného. U Tolstého – řekli bychom – zní jeho dílem něco, co můžeme nazvat podnětem Kristovým. Zhloubte se do jeho prací a uvidíte, že obsahují něco, co se dá nazvat podnětem Kristovým.

A teď si vezměte jeho velkého současníka, který je zajímavý už z toho důvodu, že z obsáhlého filosofického světového názoru se povznesl až k hranicím takového opravdu vizionářského života, že vidí takřka perspektivně apokalypticky celou epochu. I když právě jsou tato vidění zkreslena, protože nejsou správně položeny základy, povznáší se přesto Solovjev až k vizionářskému zření budoucnosti. Solovjev vytyčuje budoucí perspektivy pro 20. století. A když se jím začneme zabývat, objevíme u něj, zvláště pokud jde o křesťanství, velikost a ušlechtilost. Ale tento Solovjev mluví o Tolstém jako o nepříteli křesťanství, jako o Antikristu!

Tak mohou dnes dva lidé věřit ve svých nejhlubších myšlenkách, že dávají své době to nejlepší, mohou působit z nejhlubších hlubin své duše a přesto se navzájem nemohou pochopit, takže jeden je druhému protivníkem!

Dnes lidé ani nepomyslí na to, že má-li se umožnit zevní soulad, život ponořený do lásky, musí Kristův podnět proniknout nehlouběji a lidská láska se musí stát něčím zcela jiným, než jak je tomu dnes třeba u těch neušlechtilejších duchů...

Podnět, který byl nejprve předem zvěstován a pak vstoupil do světa, je teprve v počátcích svého působení a bude se muset stále lépe a více chápat.

Co však chybí právě v dnešní době všem těm, kteří volají po křesťanství a prohlašují ho za nezbytnost – ale přivolat ho přece nemohou?

Chybí jim anthroposofie, duchovní věda – chybí jim pochopení Krista dnešním způsobem!

Vždyť Kristus je tak veliký, že každá epocha bude muset najít nové prostředky, aby ho poznala. V dřívějších staletích bylo zapotřebí jiných způsobů a forem na cestě k moudrosti. Dnes je tu anthroposofie, která se zde bude uplatňovat ještě po dlouhou dobu, která je zde k tomu, abychom porozuměli Kristu. Je něčím, co podněcuje všechny lidské poznávací schopnosti. Člověk bude pozvolna růst k pochopení Krista...

I anthroposofická představa je zprvu jen představou pomíjející, což si uvědomujeme. A také si uvědomujeme, že budeme muset tuto velkou věc, pojatou do pomíjejících představ, pojmout do představ ještě větších...

VII.

Moji milí přátelé.

V naší včerejší úvaze jsme se dostali k tomu, že jsme mohli pochopit, čím byl vlastně křest předchůdce Krista Ježíše, křest Janův. A dnes nám bude poměrně snadné pochopit rozdíl mezi tím, co lze nazvat jako „křest Kristův“, a tímto křtem Janovým. Celá podstata Kristova vlivu na svět se nám ujasní právě tím, když si budeme moci podstatu Kristova křtu, Kristova podnětu vysvětlit v jeho odlišnosti od Křtu Janova.

Především musíme říci, že stav, do něhož se člověk dostal křtem Janovým, byl přece jenom vlastně abnormální oproti obyčejnému dennímu stavu lidského vědomí. Slyšeli jsme např., jak staré zasvěcení spočívalo v tom, že lidské éterné tělo, jinak pevně spojené s tělem fyzickým, bylo v jistém smyslu z fyzického těla vyzvednuto a tím bylo astrálnímu tělu umožněno vtisknout zážitky do těla éterného. Tak tomu bylo u starého zasvěcení. A také Janovým křtem musel nastat abnormální stav. Člověk byl ponořen, čímž bylo éterné tělo v určitém vztahu uvolněno od těla fyzického, takže člověk mohl vidět svůj život a uvědomit si spojitost tohoto individuálního života s říšemi božsky-duchovního světa.

Poněkud zřetelněji můžeme říci: Ten, kdo byl tehdy s úspěchem zase vytažen z vody, věděl díky tomuto procesu toto: „Já mám v sobě duchovní živel (*duchovnost*)! Nejsem pouze bytostí v tomto fyzicky-hmotném těle; a tato duchovnost ve mně souvisí s duchem, který je za všemi ostatními věcmi!“ Kromě toho věděl, že tato duchovnost, před něj předstupující, je tímtéž, co vnímal Mojžíš v ohni hořícího keře a v blesku na hoře Sinaj jako Jahve, jako „Já Jsem, který jsem“, jako „ehjeh asher ehjeh“. O tom všem věděl křtem Janovým.

Čím se liší takové vědomí od vědomí dávného zasvěcence?

Starý zasvěcenec, když byl přiveden do abnormálního stavu, o němž jsem vám včera vypravoval, vnímal staré božsky-duchovní bytosti, které také již byly spojeny se Zemí, dříve než se s ní spojilo to, co nazýval Zarathustra „Ahura Mazdao“ a co Mojžíš nazýval „Jahve“. Člověk tedy vnímal starý duchovní svět, z něhož sám vyrostl, v němž byl ještě ve staré době atlantské, po němž pak toužil starý národ indický. Staré bohy tedy vnímal člověk touto původní dávnou moudrostí. Ale toho Boha, který se zdržoval příslušný čas vzdálen od Země, aby pak o to účinněji vystoupil, který po dlouhé časy ovlivňoval Zemi jen zvenku a jen pomalu se jí blížil, takže Mojžíš mohl toto přibližování vnímat, tohoto Boha ještě staří zasvěcenci neznali. Teprve ti lidé, jež byli zasvěceni ve starozákonním smyslu, vnímali něco z jednotnosti všeho božského.

Pozorujme stav mysli zasvěcence, nikoli mystérií perských nebo pozdějších egyptských, ale takového zasvěcence, který mimo toto také prožil, co se dalo přijmout v tajném bádání hebrejském. Dejme tomu, že tento zasvěcenec prošel také např. zasvěcením na starém Sinaji, řekněme v inkarnaci v době starohebrejského vývoje, nebo i ještě dříve. Zde byl veden k poznání starého božského světa, z něhož člověk vyrostl.

Pak vstoupil s touto prastarou moudrostí, s tímto darem zření starého božského světa do tajné hebrejské nauky. A tu si potom řekl přibližně následující: „Co jsem poznával dříve, to byli bohové, kteří byli spojeni se Zemí ještě předtím, nežli se s touto Zemí spojilo božstvo Jahve-Kristus. Nyní však vím, že nejhlavnější vedoucí duch mezi nimi je tím duchem, který se k Zemi teprve ponenáhlu přibližuje.“

Takový zasvěcenec poznával totožnost svého duchovního světa s tím duchovním světem, v němž vládne blížící se Kristus. Nepotřeboval být ponořen Janem do vody, ale poznával souvislost své individuality – čím byl on sám jako osobnost – s velkým otcovským duchem světa. Ovšem málo jich mohlo dosáhnout tento prožitek; většina z nich, pod významným vlivem nauky Jana Křtitele, přijala také tento křest jen jako symbol, jen jako něco, co potvrzovalo víru v bytí Boha-Jahve.

Ale mezi těmi, kteří byli ponořeni do vody, byli takoví, kteří již v dřívějších inkarnacích dozráli k tomu, aby se s některými věcmi seznámili na základě vlastního zření. Přesto však to byl abnormální stav, do něhož byl člověk uveden Janovým křtem.

Jan křtil vodou, což mělo za následek, že éterné tělo bylo na krátkou dobu odděleno od těla fyzického. Ale Jan Křtitel chtěl být předchůdcem toho, „který křtí ohněm a duchem“. Křest ohněm a duchem se dostal na naši Zemi prostřednictvím Krista. Jaký je nyní rozdíl mezi Janovým křtem vodou a křtem Kristovým „ohněm a duchem“?

Tomu může porozumět pouze ten, kdo se tomuto porozumění učí z nejprvnějších základů. Pokud jde o pochopení Krista, jsme dnes skutečně ještě odkázáni k začátkům. Stále větší a větší bude toto pochopení, ale dnes si může člověk přisvojit jen ty nejprvní začátky. Mějte tedy trpělivost, abychom mohli spolu jít cestou k pochopení Krista od úplného počátku...

Nejprve si musíme ujasnit, že za všemi fyzickými ději jsou skutečně děje duchovní; také za všemi fyzickými ději lidskými. Dnešní člověk to nechápe. Tomu se bude učit svět ponenáhlu a teprve pak dospěje k plnému porozumění Kristu. Ani ti, kteří by dnes chtěli mluvit o duchu, s opravdovou vážností tomu nevěří, že vše, co se v člověku děje fyzicky, je nakonec vedeno duchem. I když chtějí být idealisty, ve svém podvědomí – smíme-li tohoto výrazu použít – nemohou tomu uvěřit.

Je zde jeden Američan, který pečlivě sbírá události, kdy se člověk v abnormálních stavech pozvedá do duchovního světa a tak se snaží získat určitou základnu pro nejrozmanitější skutečnosti. Tento Američan – William James – se tím zabývá neobyčejně důkladně. Ale i ti nejlepší z lidí nic nezmohou proti silně působícímu duchu času. Nechtějí být materialisty, ale přece jimi jsou. Filosofie Williama Jamese měla vliv také na některé evropské učence. Proto chci poukázat na některé věty, které potvrzují to, co jsme právě řekli. Učinil např. výrok: Člověk nepláče proto, že je smutný, nýbrž je smutný, protože pláče! Lidé doposud vždy zastávali názor, že nejprve je nutné být smutným, že se tedy musí nejprve odehrát duchovně-duševní pochod, a že teprve pak se to projeví ve fyzickém těle. Když vytryskne slza, musí zde předcházet duševní proces, který je základem tohoto vylučování slzí. Ještě dnes, kdy všechno spirituální leží takřka pohřbeno pod závojem materialismu a má to být teprve znovu nalezeno duchovním světovým názorem, ještě i dnes máme v sobě pochody, které jsou zděnými zbytky starých dob, kdy duchovnost byla ještě mocnější a které nám mohou významným způsobem ukázat, jak působí duch.

Obyčejně v této souvislosti upozorňuji na dvě věci: Na pocit studu a na pocit strachu nebo leknutí. Předem budiž řečeno, že by nebylo obtížné vypočítat zde všechny hypotetické pokusy o vysvětlení těchto obou druhů zážitků. Ale to nás teď nezajímá; neměl by se však nikdo domnívat, kdo by chtěl něco z toho uvést jako námitku, že duchovní badatel tyto hypotézy nezná.

O pocitu studu můžeme říci: když se člověk stydí, pak jako by chtěl způsobit, aby jeho okolí nevidělo, co se v něm děje. Je tu snaha zakrýt něco, co se v člověku odehrává.

A co způsobuje tento duševní zážitek v člověku fyzicky?

Žene do obličejů červeň studu. Do tváře vystupuje krev.

Co se tedy děje pod dojmem duševně-duchovní události, jakou je pocit studu?

Nastává změna, jiný oběh krve! Krev je hnána z nitra navenek, k periférii. Vlivem duchovně-duševní skutečnosti se mění oběh krve, to je fyzikální jev!

Když se člověk lekne, pak se chce chránit před něčím, v čem spatřuje ohrožení: zbledne – krev se stahuje z povrchu do nitra. Opět máme před sebou zevní pochod, vyvolaný procesem duchovně-duševním, strachem a úlekem. Uvědomme si, že krev je výrazem „já“.

A co bude chtít člověk, když uvidí přicházet něco hroživého?

Tehdy shromáždí své síly do středu své bytosti. Já, které se chce vzchopit, přitahuje nazpět do středu své bytosti také krev.

Zde máme fyzické pochody jako následky dějů duševně-duchovních. Tak jsou také prameny slz fyzickým pochodem, který je způsobený něčím duševně-duchovním. Není tedy tomu tak, aby se tu seskupily nějaké tajné fyzické vlivy, vytlačily slzy a člověk aby potom při pocitu vystupujících slz zesmutněl. Tím staví materialistický názor nejjednodušší věci na hlavu.

A kdybychom se chtěli zabývat vším, co člověka může potkat, třeba i jako fyzické neuhy (*zlo*) a co souvisí s duchovně-duševními procesy, pak bychom mohli takové případy rozmnožit téměř do nekonečna. Ale nám jde dnes jen o to, abychom pochopili, že fyzické pochody jsou účinky pochodů duchovně-duševních. A kde se nám fyzický děj jeví tak, jakoby za ním nebylo nic duchovně-duševního, musíme si vždy uvědomit, že jsme právě jen tuto duchovně-duševní stránku dosud nepoznali. Dnešní člověk naprosto není nakloněn k tomu, aby hned rozpoznal, co je duchovně-duševní. Dnešní badatel vidí početí od prvního okamžiku, jak se člověk vyvíjí od nejprvnějších zárodečných stádií, nejprve v lůně matky, potom mimo mateřské tělo. Vidí vyrůstat zevní fyzickou postavu člověka. A protože to pozoruje prostředky dnešního bádání, dochází k názoru, že člověk povstává teprve vývinem fyzické postavy, jak to pozoruje při početí. Vůbec není ochoten uznat, že za fyzickými ději jsou ještě děje duchovní. Nevěří, že za fyzickým lidským zárodkem existuje ještě něco duchovního a toto duchovní, že se spojuje s fyzičností a zpracovává si to, co pochází z dřívějšího vtělení.

Ale mohlo by se samozřejmě říci, pokud se něco dá na teorii a ne na životní praxi: „Dejme tomu, že je možné, aby nějakému vyššímu poznání byl přístupný náhled, že za fyzičností je duchovnost. Jenže my, lidé, nemůžeme právě tuto duchovnost za fyzičností poznat!“ – Tak mluví jedni. Ti druhí pak říkají: „My ale nechceme podstoupit námahu, nechceme konat to, co se nám předpisuje (*káže*), abychom se dostali k poznání duchovně-božské říše. Copak se tím na světě změní, jestliže to poznáme nebo nepoznáme?!“

Je však nedobrou vírou, dokonce zlou pověrou, když se někdo domnívá, že od takového poznání není nic odvislé v životní praxi. Můžeme si teď pokud možno co nejnázorněji ukázat, že právě velmi mnoho závisí v životní praxi na tomto poznání.

Představme si člověka, který nechce nic slyšet o tom, že za vším fyzickým v člověku je duševnost a duchovnost, který také nechápe, že např. za zvětšením fyzických jater se vyjadřuje něco duchovního. Někdo druhý – třeba z podnětu duchovní vědy – uznává, že pronikáním do duchovna se člověk dostává nejprve k tušení, potom k víře a nakonec k poznání duchovna (*ducha*). Měli bychom tedy takto před sebou dva lidi: Jeden z nich duchovní skutečnosti odmítá a je spokojen se smyslovým pozorováním věcí, druhý však rozvíjí něco, co lze nazvat „vůli k poznání ducha“.

Ten člověk, který nemá vůli přijímat do sebe duchovní poznání, bude stále slabší a slabší, protože tím, že svému duchu neposkytuje nezbytnou potravu – a tou je pouze a jedině poznání – nechává svého ducha hladovět a usychat, hynout. Pak duch zeslábne, nemůže zesílit a to, co je na tomto duchu nezávislé, získává nadvládu a člověka přemůže. Člověk se stane slabým proti tomu, co se bez jeho vlastního přičinění děje v jeho těle fyzickém a éterném. Ale ten druhý, jenž má vůli k poznání (*přijímá poznání*), poskytuje potravu svému duchu. Jeho duch sílí a získává vládu nad tím, co se děje nezávisle na něm v jeho éterném a fyzickém těle. To je to podstatné. Můžeme toto hned použít pro případ, který v naší době hraje velkou úlohu.

Víme, že člověk vstupuje do světa ze dvou stran. Jeho fyzické tělo se dědí od jeho předků, od otce a matky s jejich rodiči a prarodiči. Člověk tak dědí od svých předků určité znaky dobré a špatné povahy, pocházející z dědičnosti krve. Avšak pokaždé, když se v dítěti vynoří určité zděděné vlastnosti, spojují se s těmito vlastnostmi ty síly, které si dítě přináší s sebou ze svých předcházejících vtělení. Jistě sami víte, jak se při výskytu té či oné nemoci u člověka dnes mnoho mluví o „dědičných vlohách“...

Co vše se dnes svádí na dědičnou vlohu, je oprávněné v určitých užších mezích!

Všude tam, kde v člověku vystupuje to či ono a dá se prokázat, že se to nachází ve vlastnostech předků, všude tam se lidé odvolávají na „dědičné založení“. A protože nic nevědí o duchovních silách, pocházejících z dřívější inkarnace a působících v člověku, má se za to, že tyto zděděné vlohy mají mocnou (*nepřekonatelnou*) sílu. Kdyby se vědělo, že určité duchovní síly přicházejí z předešlé inkarnace, mohlo by se říci: „Ale ano, úplně věříme ve zděděné vlohy, avšak také víme, jaké vnitřní síly v duši pocházejí z předcházejícího života. A když je posilujeme, získávají převahu nad hmotou, tzn. nadvládu nad „zděděnými vlohami“. A člověk schopný povznést se k poznání ducha, mohl by dále říci: „Nechť působí zděděné vlohy sebesilněji, já chci poskytovat v sobě potravu duchu! Tím se stanu vítězem nad těmito zděděnými vlohami.“ Kdo však na tomto duchu nepracuje (na tom, co není zděděno), ten se stane přímo touto nevírou obětí zděděných vloh – a tak vlivem materialistické pověry skutečně získávají zděděné vlohy nad člověkem stále větší a větší moc. Lidé zapadnou do bahna těchto zděděných vloh, jestliže neposílí svého ducha a nebudou-li zesíleným duchem překonávat všechno to, co se dědí...

Ovšem v naší době, kdy už tolik věcí bylo způsobeno materialismem, nesmí se ještě síly ducha přeceňovat. Nesmí se proto říkat: „Kdyby tomu tak bylo, pak by museli být všichni anthroposofové od základu zdraví lidé, neboť znají ducha!“ Člověk, jak se tu na světě nachází, není pouhou jednotlivou bytostí. Je uvnitř celého světa a duch musí také ve své síle růst. Jestliže však duch zeslábne, potom i u sebevětšího anthroposofa, tedy u toho, kdo dává duchu co nejvíce potravy, nebude tento duch hned působit tak, že se stane vítězem nad věcmi, pocházejícími z materiality. O to jistěji se to však projeví v příští inkarnaci v jeho zdraví a síle.

Lidé budou stále slabší a slabší, nebudou-li chápat ducha. Vydávají se tak na pospas zděděným vlohám. Vždyť sami to ale způsobili, že je duch slabý. Vše právě závisí na tom, jak se člověk staví k duchu. Také nechť se nikdo nedomnívá, že vztahy, které jsou zde ve hře, dají se tak snadno pozorovat.

Chtěl bych vám trochu groteskně ukázat, jak se člověk může mýlit, když si tvoří úsudky jen podle zevního pozorování. Např. někdo by mohl říci: „Zde byl člověk, jenž byl dobrým přívržencem anthropofofického světového názoru. A právě anthroposofové tvrdí, že tímto světovým názorem se zvyšuje zdraví a tak se že dokonce prodlužuje život.“

Krásná nauka! Tento člověk ve svých 43 letech zemřel! Lidé vědí, že ten muž zemřel ve 43 letech, neboť to viděli. Co však tito lidé nevědí? Nevědí, v kolika letech by tento muž zemřel, kdyby neměl anthroposofii vůbec!

Mohl by se třeba dožít bez anthroposofie jen čtyřiceti let. Když životní dráha člověka dosáhne bez anthroposofie čtyřiceti let, může s anthroposofií přesto jít až k věku čtyřicetitří let. A tím, že anthroposofie vniká do života stále víc, objevují se účinky již v životě. Chce-li však člověk v jediném životě mezi zrozením a smrtí ve všem vidět již účinky, pak je ovšem egoista (*sobec*), potom chce mít vše jen pro své vlastní egoistické cíle. Jestliže si ale osvojuje duchovní vědění pro lidstvo, pak je bude mít pro všechny ostatní inkarnace, které budou následovat.

Jak vidíme, může člověk ovlivňováním své duchovní bytosti, když se oddá tomu, co skutečně přichází z ducha, může tedy alespoň dodávat svému duchu čerstvou sílu a učinit tak svého ducha mocným a silným. To je to, čemu musíme rozumět: Že zde existuje možnost dát se ovlivnit duchem a tím se učinit sám v sobě stále mocnějším vládcem...

A nyní se poohlédněme ve světě po něčem, co je v našem dnešním vývoji neúčinnějším prostředkem k takovému ovlivňování duchem.

V jistém smyslu jsme již poukázali na to, jak poskytuje duchovní věda našemu duchu potravu v prostředcích duchovního bádání. Můžeme říci: Je toho velmi málo, co člověk takto přijímá duchovní potravou; ale také vidíme, že to může stále více růst v následujících inkarnacích. Jenže to bude možné jen za určitého předpokladu a abychom jej poznali, musíme přihlídnout k anthroposofickému světovému názoru samotnému.

Anthroposofický světový názor nás učí, z jakých článků se člověk ve své podstatě skládá, učí nás, co je na viditelném člověku před námi neviditelného a dále nám ukazuje, jak člověk kráčí ve svém bytostném jádru od jednoho života ke druhému, – jak se do fyzické materiality, kterou máme od svých předků, včleňuje všechno to, co si s sebou přinášíme jako duševnost a duchovnost ze svého posledního života!

Dále nám pak anthroposofie ukazuje, jak se lidstvo na Zemi vyvíjelo, jak procházelo dobou atlantskou, jak kráčelo předcházejícími obdobími a kulturami poatlantskými. Také nám ukazuje, že i sama Země procházela proměnami, – že Země prožila své dřívější vtělení v tom, co jsme nazvali starým stavem měsíčním, předtím byla vtělena ve starém stavu slunečním, předtím ve stavu saturnském atd.

Tak nás vede duchovně vědecký světový názor od pouhého lpění na tom nejbližším, co spatřují naše oči a uchopují naše ruce, co prozkoumává naše současná věda, ven – k velkým obsáhlým světovým skutečnostem a především nás vede do sféry nadmyslové.

Ona mu dává duchovní potravu tím, že člověka vede ven ze světa smyslového.

Starší posluchači vědí, že již po sedm let jsme podrobně rozebírali vznikání člověka, kdy jsme přesně popisovali formy zemských proměn a život člověka v různých kulturních stupních ... Tak subtilně až do jednotlivostí je dnes již možné tyto věci popisovat. A bude-li nám dána příležitost, pronikneme do těchto věcí ještě přesněji. Je zapotřebí uvést před svou duši přehledný obraz nadmyslových skutečností. Ale tento obraz má ještě jednu zvláštnost.

Ukázali jsme si, že naše Slunce se v určité době odštěpilo a že tam vystoupily bytosti, které především na tomto Slunci měly procházet dalším vývojem. Vůdcem těchto bytostí je Kristus. On to je, který vystupuje se Sluncem při jeho odštěpení od Země – jako

vůdce slunečních bytostí. Nejprve sesílá svou sílu ze Slunce dolů na Zem. Ale on přichází k Zemi neustále blíže a blíže. Zarathustra jej ještě spatřoval jako „Ahura Mazda“, ale Mojžíš jej již vidí v zevních živlech a když se zjevuje Kristus v Ježíši z Nazaretu na Zemi, tu vystupuje tato síla Kristova v lidském těle.

Tak se staví pro anthroposofické světové nazírání do toho celého obrazu bytosti člověka, znovuvtělování, pozorování kosmu atd. atd., – do toho všeho se staví bytost Kristova jako centrální bod (*střed*). A kdo chápe tento anthroposofický světový názor ve správném smyslu, ten si řekne: To vše mohu brát v úvahu, ale rozumět tomu mohu teprve tehdy, když celý tento obraz pro mne směřuje k velkému ohnisku, jímž je Kristus

...

Nauku o znovuvtělování, o rasách lidstva, o vývoji planet atd., jsem líčil z různých hledisek. Z jedné strany jsem zde vylíčil Kristovu bytost, ze které se šíří světlo na všechno ostatní. Je to obraz centrální bytosti, k níž se vše ostatní vztahuje; a významu všech ostatních postav rozumím jen pak, když rozumím postavě hlavní!

Tak je tomu s antroposofickým světovým názorem. Načrtáváme velký obraz různých skutečností duchovního světa. Potom však pohlédneme na hlavní postavu, na Krista, a teprve pak rozumíme všem ostatním obrazům.

Ten, kdo spoluprožíval spolu s námi náš vývoj v duchovní vědě, ten již také ví, že lze tímto způsobem všemu porozumět. Duchovní věda sama se v budoucnu zdokonalí a dnešní pochopení Krista bude vystřídáno pochopením ještě mnohem vyšším. Tím bude síla antroposofie stále větší, avšak tím se také bude vyvíjet člověk, který tuto sílu antroposofie přijme a vlada ducha v něm bude nad materialitou stále silnější.

Protože člověk prostě již jednou má své dnešní zděděné tělo, může dnes vyvolat jen takové pochody v těle, jako je zčervenání studem, zblednutí atp. Později však získá stále větší moc nad takovými jevy a ze své duše produchovní funkce svého těla a takto vstoupí do světa – jako mocný duchovně-duševní vládce. A to pak bude síla Kristova. To je onen Kristův podnět, který působí v lidstvu. To je podnět, který však již také dnes, když dostatečně zesílí, může vést k tomu, k čemu vedlo staré zasvěcení...

Staré zasvěcení probíhalo následovně. Člověk se nejprve učil v celém rozsahu všemu, čemu se dnes učíme v anthroposofii. To byla příprava ke starému zasvěcení. Poté došlo k určitému ukončení. Toto ukončení bylo způsobeno tím, že dotyčný člověk spočíval tři a půl dne v hrobě, byl jako mrtvý. Když pak bylo jeho éterné tělo vyzdviženo a on ve svém éterném těle procházel duchovním světem, stal se svědkem tohoto duchovního světa. Bylo nutné aby pro tuto dobu, kdy měl být člověk nejprve zasvěcen do duchovních světů, bylo jeho éterné tělo vyzdviženo, čímž člověk dospěl k nazírání duchovního světa v silách těla éterného. Tyto síly neměl člověk dříve v normálním bdělém denním stavu vědomí k dispozici. Musel být přiveden do abnormálního stavu vědomí. – Také pro zasvěcení přinesl Kristus tuto sílu na Zem, neboť dnes je možné, že se člověk může stát jasnovidným bez vystoupení éterného těla.

Dosáhne-li člověk zralosti k získání silného Kristova podnětu – byť i jen na krátkou dobu – může být ovlivněn jeho krevní oběh, takže se vliv Kristův vyjádří ve zvláštním oběhu krve, že tento vliv působí až do fyzičnosti, pak je člověk s to být zasvěcen ve fyzickém těle. To umožňuje Kristův podnět. A kdo se opravdu dovede vnořit do skutečností, které se tenkrát staly událostí v Palestině a mystériem na Golgotě, s takovou silou, že v tom úplně žije a má to věčně před sebou, vidí to před sebou duchovně žít, takže to působí jako síla, která se sděluje samému krevnímu oběhu, ten

dosáhne tímto zážitkem stejného výsledku, jakého se dosahovalo dříve vystoupením éterného těla.

Tak vidíme, že Kristovým podnětem přišlo do světa něco, čím může člověk působit na vnitřní pulzování jeho krve. Co tu působí, není žádná abnormální událost, žádné ponoření do vody, nýbrž jen a jedině mocný vliv individuality Kristovy. Nekřtí se nějakou smyslovou materií, ale duchovním vlivem, aniž by utrpělo obyčejné denní vědomí nějakou změnu. Duchem, který vyproudil jako podnět Kristův, proudí do těla něco, co jinak může být vyvoláno jen cestou psychicko-fyziologického vývoje – ohněm, vnitřním ohněm, který se projevuje v krevním oběhu. Jan ještě lidi ponořoval pod vodu; vystoupením éterného těla mohl člověk nahlížet do duchovního světa. Ale nechá-li člověk působit Kristův podnět, pak působí tento podnět tak, že zážitky astrálního těla se vlévají do těla éterného a člověk se tak stane jasnovidným.

Zde máme vysvětlen výraz „křtít duchem a ohněm“.

A máte nyní před sebou rozdíl mezi křtem Janovým a křtem Kristovým, jak odpovídá skutečností. Kristovým podnětem byl tím umožněn nový druh zasvěcení. Dříve měli lidé mezi sebou jen několik málo jedinců, kteří byli žáky velkých učitelů a kteří byli uvedeni do mystérií. Těm bylo vyzdviženo ven jejich éterné tělo, aby mohli být svědky duchovních světů a jiným tak mohli říci: „Duchovní svět existuje! My jsme viděli duchovní svět, jako zde vidíte kameny a rostliny!“ – To byli „očítí svědkové“. Ti, kteří mohli vystoupit z hlubin mystérií, zvěstovali evangelium o duchu – ovšem ze staré moudrosti...

Zatímco tito zasvěcenci vedli lidi nazpět k moudrosti, z níž člověk povstal, skrze Krista nastala možnost takových zasvěcenců, kteří mohli dospět k pozorování duchovního světa ve svém fyzickém těle, v běžném denním vědomí!

A Kristovým podnětem poznali totéž, co bylo jasné starým zasvěcencům: že existuje duchovní svět. Tak mohli nyní zase ze své strany zvěstovat evangelium o tomto duchovním světě. Aby tedy bylo možné stát se zasvěcencem a zvěstovat evangelium o duchovním světě v novém – Kristově smyslu, k tomu bylo zapotřebí, aby se síla Kristova přelila jako podnět na toho, kdo se stal žákem a měl se stát zvěstovatelem této síly.

Kdy došlo poprvé k tomu, že vznikl takový Kristův zasvěcenec?

V průběhu vývoje musí být vždy spojeno nové se starým. Tak musel také Kristus převést staré zasvěcení pozvolna do nového. Musel vytvořit určitý přechod. Ještě musel počítat s jistými procesy starého zasvěcení, ale tak, že všechno pocházející od starých bohů bylo přezářeno bytostí Kristovou. Kristus provedl zasvěcení s jedním ze svých žáků, který pak měl sdělit světu evangelium o Kristu nejhlubším způsobem. Takové zasvěcení se ukrývá za vyprávěním Janova evangelia o události Lazarově!

Mnoho se již napsalo o této Lazarově události, neuvěřitelně mnoho. Ale rozuměli této události vždy jen ti, kteří z esoterních škol a z vlastního zření věděli, co se za tím ukrývá. Chtěl bych vám nejprve uvést z Lazarovy události jen jeden charakteristický výrok.

– Když se Kristu Ježíši sděluje, že Lazar leží nemocen, Kristus odpovídá: „Ta nemoc není k smrti, nýbrž aby se v něm projevil Bůh!“

Nemoc je k tomu, aby se v něm zjevil Bůh. Jen z neporozumění se v překladu přeložilo slovo „doksa“, uvedené v řeckém textu, do pojmu „ke slávě Boží“. Nikoli ke slávě Boží se to uskutečnilo, ale proto, aby v něm vnímatelně vystoupil Bůh ze skrytu. To je správný smysl tohoto slova. To znamená, že božství, které je v Kristu, se má přelít do individuality Lazarovy, – božskost Kristova má se stát viditelnou v Lazarovi, skrze Lazara.

Chápeme-li vzkříšení Lazara takto, pak teprve je nám to jasné. Bylo by ovšem nesprávné domnívat se, že při sdělování duchovně vědeckých skutečností se může mluvit tak otevřeně, aby měl každý hned všechno zjevné jako na dlani. Co se za takovou duchovně vědeckou skutečností ukrývá, o tom se mluví v nejrůznější úpravě a zahalení. Tak tomu musí být. K chápání těchto mystérií je nutno se nejprve propracovat – i s obtížemi, aby tím jeho duch zesílil. A právě tím, že se namáhá, aby se propletl slovy, tím dochází k duchu, který je za věcí...

Pomyslete jen na to, jak zde, kde se mluví o „životě“, který měl z Lazara odejít a jehož návrat si přály sestry Marta a Marie, Kristus odpovídá: „Já jsem vzkříšení a život!“ Život se má zase v Lazarovi objevit: berte jen vše doslova, zvláště v evangeliích. A uvidíte ještě, co všechno tímto doslovným pochopením evangelií vyplyne. Vůbec nad tím nehlobujte, ale berte tuto větu doslova: „Já jsem vzkříšení a život!“

Co tu přináší Kristus, když se potom zjevuje a křísí Lazara? Co přechází na Lazara?

Kristův podnět. Síla, která vyprýštila z Krista!

Kristus oživuje Lazara... jak také Kristus řekl: „Ta nemoc není k smrti, nýbrž aby se v něm projevil Bůh!“ Stejně jako všichni staří zasvěcenci leželi tři a půl dne jako mrtví a pak se v nich stal Bůh viditelným, tak také Lazar ležel tři a půl dne ve stavu podobném smrti; ale Kristus věděl úplně přesně, že tím nastal konec starých zasvěcení. Věděl, že ona zdánlivá smrt vede k něčemu vyššímu, k vyššímu životu: že Lazar po tuto dobu vnímal duchovní svět. A poněvadž vůdcem tohoto duchovního světa je Kristus, přijal do sebe Lazar sílu Kristovu, zření Krista! (Bližší o tom najdete v mé knize „Křesťanství jako mystická skutečnost“, kde jsem se ve zvláštní kapitole pokusil učinit pochopitelným ve smyslu duchovní vědy právě tento zázrak s Lazarem.)

Kristus vliil svou sílu do Lazara; Lazar ožívá (*vstává*) jako nový člověk.

Pozoruhodný je v Janově evangeliu jeden výrok. Při zázraku s Lazarem je řečeno, že Pán Lazara „miloval“. Tohoto výroku se pak ještě používá pro učedníka, „kterého Pán miloval.“ Co to znamená? To vše nám odhaluje pouze kronika akáša.

Kdo je Lazar po tomto vzkříšení?

On sám je pisatel Janova evangelia. – Kristem zasvěcený Lazar!

Kristus vliil poselství o své vlastní bytosti do bytosti Lazara, aby pak toto poselství čtvrtého evangelia, evangelia Janova, mohlo zaznívat do světa jako zvěst o bytosti Kristově. Proto také v Janově evangeliu se nemluví o učedníku Janovi před událostí s Lazarem...

Avšak čtěte pozorně a nenechte se svést podivnými theology, kteří přišli na to, že v určitém místě Janova evangelia, totiž v 35. verši první kapitoly, mělo by se jméno „Jan“ již vyskytovat jako poukaz na Jana-učedníka. Na tomto místě se píše: „Druhého pak dne tam opět stál Jan a dva z jeho učedníků.“

Nic, naprosto nic na tomto místě nenaznačuje, že by tu byl nějak míněn ten, kdo byl později nazýván učedníkem, „kterého Pán miloval“. Tento učedník se nevyskytuje v Janově evangeliu dříve, než až po vzkříšení Lazarově. Proč tomu tak je? – Protože ten, kdo se skrývá za učedníkem, „kterého Pán miloval“, je tentýž, kterého Pán miloval již dříve. Proto ho tak miloval, že neviditelně již v jeho duši ho poznal jako svého učedníka, který má být vzkříšen a má nést do světa poselství o Kristu. Proto také vystupuje učedník, apoštol, „kterého Pán miloval“, teprve až od popisu Lazarova vzkříšení. Zde teprve vznikl.

Lazarova individualita byla tak proměněna, že se stala individualitou Janovou ve smyslu křesťanství. Tak máme tedy na Lazarovi proveden křest podnětem Kristovým v nejvyšším smyslu: Lazar se stal zasvěcencem v novém slova smyslu, když se ještě určitým způsobem dodržely staré formy letargie a tak byl vytvořen přechod ze starého zasvěcení k novému...

Z toho je vidět, do jaké hloubky tyto duchovní pravdy, které mohou být probádány nezávisle na všech dokumentech, opět podávají evangelia. O všem tom, co je v evangeliích, musí duchovní badatel vědět, že to může předem najít nezávisle na všech zachovaných dokladech. Když však nachází v Janově evangeliu znovu, co již dříve duchovně probádal, pak se mu stává toto evangelium dokumentem, který byl dán zasvěcencem samotného Krista Ježíše. – Proto je Janovo evangelium spisem tak hlubokým!

O evangelistech ostatních se dnes především zdůrazňuje, že v některých částech se od Jana odlišují. To jistě není bez důvodu. Ale tento důvod objevíme, až vnikneme u ostatních evangelií do jejich základního nervu, jako jsme to teď učinili u evangelia Janova. A když se dostaneme k základnímu nervu jednotlivých evangelií, shledáme, že rozdíl mohl vzniknout jen tím, že pisatel Janova evangelia je zasvěcen samotným Kristem Ježíšem!

Tím bylo umožněno popisovat Kristův podnět tak, jak to učinil pisatel Janova evangelia. Podobně musíme prozkoumat také u ostatních pisatelů evangelií jejich poměr ke Kristu, abychom viděli, nakolik jim byl udělen křest ohněm a duchem. Pak teprve najdeme vnitřní vztahy Janova evangelia k ostatním evangeliím a budeme moci pronikat stále hlouběji do ducha Nového zákona...

VIII.

Moji milí přátelé.

Jako výsledek našich úvah jsme včera poznali, že se Kristův podnět spojil s vývojem Země působením Ježíše Nazaretského. Tento podnět působí dnes ve vývoji lidstva tak mocně, jak působila dříve procedura, která byla pro lidský život stále nebezpečnější (ono vystoupení éterného těla z těla fyzického při zasvěcení na tři a půl dne). Kristův podnět účinkuje ve vztahu k vědomí tak silně, jako tato abnormalita. Je třeba si uvědomit, že k této změně muselo docházet postupně, že se musela postupně vžívat do lidského vývoje, že nemohla působit hned od počátku...

Proto bylo nutné, aby vzkříšením Lazara byl vytvořen přechod. Lazar byl ještě po tři a půl dne ve stavu, který se podobal smrti. Ale přesto je třeba si uvědomit, že tento stav byl ještě něčím jiným, než ten, jímž prošli staří zasvěcenci. Stav Lazara nebyl vyvolán uměle působením zasvěcovatele (*iniciátora*), jako ve starých dobách, kdy následkem procesů, které zde nemohu popisovat, bylo vyzdviženo tělo éterné z těla fyzického. Tento stav nastal – můžeme říci – přirozeným způsobem. Ze samotného evangelia můžete vyčíst, že se Kristus stýkal s Lazarem a oběma sestrami, Martou a Marií, již dříve neboť se zde píše: „Pán ho miloval!“, to znamená, že Kristus Ježíš měl již po dlouhou dobu na Lazara mocný vliv, proto byl Lazar dostatečně připraven a učiněn zralým.

A následek toho byl, že u Lazara nebylo nutné při zasvěcování vyvolávat tři a půl dne trvajícím vytržení umělou cestou, nýbrž to se u něj dostavilo samo od sebe pod mohutným vlivem Kristova podnětu. Lazar byl tedy pro zevní svět tři a půl dne jako mrtvý – ačkoli během té doby prožil ty nejdůležitější věci – takže Kristus vykonal jen poslední akt: vzkříšení. A kdo je obeznámen s tím, co se tu děje, poznává ještě dozvuk starého zasvěcovacího procesu ve slovech, které Kristus používá:

„Lazare, vyjdi ven!“

A vzkříšený Lazar byl – jak již víme – Janem, či lépe řečeno pisatelem Janova evangelia. Byl tedy tím, kdo mohl jako první zasvěcenec v křesťanském smyslu dát světu evangelium o bytosti Kristově!

Můžeme tedy předpokládat, že toto Janovo evangelium, s nímž tak zle zachází dnešní čistě historicko-kriticko-theologické bádání a které se pak vydává jen za lyrický hymnus, za subjektivní spisovatelský projev, že toto evangelium nám dává nahlédnout do nejhlubších tajemství Kristova podnětu. Dnes je Janovo evangelium pro materialisty při prozkoumávání Bible kamenem úrazu, pokud se přirovnává ke třem ostatním – tak zvaným synoptickým evangeliím.

Učeným pánům dnešní doby nesmírně lichotí obraz Krista, který si učinili podle tří prvních evangelií. Dokonce se již vyskytl výrok – a to ze strany theologické –, že máme co činit „s prostým mužem z Nazaretu“. A stále znovu se zdůrazňuje, že můžeme dospět k obrazu Krista, jako k jednomu z nejušlechtilejších lidí, kteří kdy kráčeli po Zemi...

Ale přesto jen k obrazu člověka. Dokonce vzniká tendence tento obraz – pokud možno – co nejvíce zjednodušit a lze přitom slyšet, že byli také jiní velcí lidé jako Platón, Sokrates atd. Připouští se ještě, že mezi těmito jednotlivci jsou základní rozdíly. – Pochopitelně však, že obraz Kristův, jak nám ho podává Janovo evangelium, se od tohoto pojetí značně liší!

Hned na začátku je řečeno, že to, co po tři roky přebývalo v těle Ježíše z Nazaretu, byl Logos, původní věčné Slovo, nebo podle rovněž odpovídajícího označení „odvěká tvůrčí moudrost“. Dnešní doba nemůže pochopit, že by mohl být člověk ve 30. roce svého života natolik zralý, aby byl schopen obětovat své vlastní já a přijmout jinou bytost, takovou bytost, která je zcela nadlidské povahy: Krista, o kterém mluví Zarathustra jako o „Ahura Mazda“.

Proto se domnívají takoví theologičtí kritičtí badatelé, že pisatel Janova evangelia chtěl vyprávět na způsob lyrického hymnu jen to, jaký on má vztah ke svému Kristu a nic jiného. Na jedné straně by potom stálo evangelium Janovo – a na druhé straně tři evangelia ostatní. Má-li se však dosáhnout pravého obrazu Krista, pak je možno líčit „prostého muže“ – třeba i v celé historické velikosti.

Moderním badatelům se nelíbí, že by měla být v Ježíši z Nazaretu božská bytost.

Z kroniky akáša vyplývá, že ona osobnost, kterou nazýváme „Ježíšem z Nazaretu“, dospěla ve svých třiceti letech následkem všeho toho, co prodělala v předchozích inkarnacích, k takové zralosti, že mohla obětovat své vlastní já. Neboť zde se právě stalo to, že tento Ježíš z Nazaretu, když byl Janem pokřtěn, mohl se odhodlat jakožto „já“, jako čtvrtý článek lidské bytosti, vystoupit ven z těla fyzického, éterného a astrálního. A nyní zde zůstal ušlechtilý útvar schrán, ušlechtilé, nejčistším a nejvýše vyvinutým já prosáklé tělo fyzické, tělo éterné a tělo astrální. Jako čistá nádoba – a to mohlo při Janově křtu přijmout Krista, odvěký Logos, tuto tvůrčí moudrost. To nám sděluje kronika akáša. A tak to opět poznáváme – budeme-li jen chtít – ve sdělení Janova evangelia.

Avšak neměli bychom se vypořádat s tím, čemu věří naše materialistická doba?

Snad se někteří z vás budou divit, že o těchto lidech, kteří přece jako theologové mluví o duchu, uvažují jako o myslitelných materialistických. Jenže ono nejde o to, čemu někdo věří a nad čím bádá, ale jak bádá, lhostejno jaký je obsah. Kdo nechce nic vědět o tom, čím se my zde zabýváme, kdo nechce nic vědět o duchovním světě a přihlíží jen k tomu, co se nachází zevně v materiálním světě jako dokumenty atd., a tímto si chce udělat obraz o světě, ten je materialistou. Záleží na prostředcích bádání. Ale my se s tím přece jen musíme vypořádat.

Když budete číst evangelia, najdete v nich určité rozpory. Ale pokud jde o hlavní věci, co lze sdělit z kroniky akáša jako to podstatné, můžeme říci, že tyto věci se nápadným způsobem shodují. Shodují se především již ve vztahu k samotnému Janovu křtu. Vysvítá to ze všech čtyř evangelií, že jejich pisatelé přiznávají Janovu křtu pro Ježíše z Nazaretu nejvyšší myslitelnou hodnotu. Dále se evangelia shodují v události ukřižování a zmrtvýchvstání. To jsou však právě skutečnosti, které jsou pro dnešního materialistického myslitele těmi nejpodivnějšími. V těchto věcech není tedy rozporu. Ale jak se máme vypořádat s tím ostatním, kde jsou zdánlivé rozpory?

Nejprve máme dva evangelisty: Marka a Jana. Oba začínají Janovým křtem. Vyprávějí o třech posledních letech působení Krista Ježíše, – tedy jen o tom, co se přihodilo, když se Kristův duch již usídlil v trojitě schráně Ježíše z Nazaretu, když se usadil v jeho těle fyzickém, éterném a astrálním. Pak máme ještě dvě evangelia, podle Matouše a podle Lukáše. Tato sledují v jistém směru také i dřívější události, což by tedy byl v našem smyslu v kronice akáša příběh Ježíše z Nazaretu před jeho obětováním se pro Krista. A tu hned na začátku se ukazuje těm, kdo chtějí pátrat po rozporech, že Matouš uvádí rodokmen, který jde vzhůru k Abrahamovi, kdežto Lukáš podává rodokmen sahající až k Adamovi a od Adama, až k Adamovu Otci, k samému Bohu...

Jiný rozpor by se pak objevil v tom, jak podle Matouše přicházejí tři mudrci nebo mágové vedeni hvězdou, aby pozdravili právě narozeného Ježíše. Zatímco Lukáš popisuje zjevení, které mají pastýři, klanění pastýřů, obětování v chrámu, – Matouš podává zprávu o pronásledování Herodem, o útěku do Egypta a o návratu. Toto a ještě mnoho ostatního by se mohlo v jednotlivostech chápat jako rozpory. S tím se můžeme vypořádat tehdy, když se ještě poněkud podrobněji zaměříme na události, které se nám podávají nezávisle na evangeliích čtením v kronice akáša...

Kronika akáša nám sděluje, že v době přibližně stanovené v Bibli (rozdíl několika let nerozhoduje), se narodil Ježíš z Nazaretu, že v těle Ježíše z Nazaretu přebývala individualita, která již prožila v dřívějších inkarnacích vysoké stupně zasvěcení, která si vydobyla veliký vhled do duchovního světa. A kronika akáša nám říká dokonce ještě něco víc, o čem bych chtěl promluvit nejprve jen v zevních obrysech. Kronika akáša, podávající jediné skutečné dějiny, nám říká, že ten, který se zjevil v tomto Ježíši z Nazaretu, prožil ve svých dřívějších vtěleních v nejrůznějších končinách nejrozmanitější zasvěcení a tato kronika nás tak vede nazpět až tam, kdy tento pozdější nositel jména „Ježíš z Nazaretu“ dosáhl v perském světě vysokého, důležitého stupně zasvěcení ...

Akáša kronika nám ukazuje – jak tato individualita, která byla v těle Ježíše z Nazaretu, působila také již v duchovním světě staré Persie, jak pohlížela ven k Slunci a oslovovala velkého slunečního ducha jako „Ahura Mazdao“. Nyní si však musíme ujasnit, že do těla právě této individuality, která prošla takovými inkarnacemi, vstoupil Kristus.

Co to znamená, že Kristus vstoupil do těl této individuality?

– Neznamená to nic jiného, nežli že Kristus používal těchto tří těl Ježíše z Nazaretu ke svému působení, používal jeho těla astrálního, těla éterného a těla fyzického. Vše, co myslíme, co vyslovujeme ve slovech a co vnímáme a pociťujeme, to vše závisí na našem astrálním těle. Ono je nositelem všeho toho!

Třicet let žil Ježíš z Nazaretu jakožto já v tomto astrální těle a sdělil tomuto tělu vše, co v sobě prožíval a přijal do sebe v dřívějších vtěleních.

V jakém smyslu muselo pak toto astrální tělo formovat své myšlenky?

Muselo je formovat tak, že se přizpůsobilo a přičlenilo (*přimykaló*) k individualitě, která v něm po třicet let přebývala. Když Zarathustra ve staré Persii pohlížel vzhůru ke Slunci a mluvil o Ahura Mazdao, vtisklo se to do astrálního těla. A do tohoto astrálního těla vstoupil Kristus. Nebylo tedy zcela přirozené, že Kristus – když potřeboval myšlenkové obrazy, když potřeboval výrazy pro cítění – že je mohl odívat jen do toho, co mu poskytovalo tělo astrální, ať už to byly myšlenky a city jakékoli!

Vždyť máte-li na sobě šedý kabát, jevíte se zevnímu světu v šedém kabátě! Kristus se jevil zevnímu světu v těle Ježíše z Nazaretu, v jeho těle fyzickém, éterném a astrálním, takže myšlenky a pocity Kristovy byly zabarveny myšlenkovými a pociťovými obrazy, které byly v těle Ježíše z Nazaretu. Jaký tedy div, že v jeho výrocích nám zní leccos ze starých perských výrazů a že v Janově evangeliu nám znovu zaznívá mnohý z výrazů, které se používaly již ve starém perském zasvěcení! Podnět, který byl v Kristu, přešel také na žáka, na vzkříšeného Lazara. Promlouvá k nám tedy prostřednictvím Jana v jeho evangeliu jakoby astrální tělo Ježíše z Nazaretu. A není divu, že zde zaslechneme leccos perského, že se tedy používá výrazů, připomínajících staré perské zasvěcení s jeho formováním myšlenek.

V Persii se však oslovovali duchové, sdružení ve Slunci, nejen jako „Ahura Mazda“, ale v určitém smyslu se používalo pro sluneční duchy výrazu „Vohumanu“, což značí „tvůrčí Slovo“ nebo „tvůrčí duch“. „Logos“ ve smyslu „tvůrčí síly“ se používá poprvé v perském zasvěcení, což se nám objevuje hned v prvním verši Janova evangelia. Mnoho jiného v Janově evangeliu ještě pochopíme, když víme, že Kristus mluvil prostřednictvím astrálního těla, které sloužilo třicet roků Ježíši z Nazaretu a že tato individualita byla opětným vtělením starého perského zasvěcence. Tak bych vám mohl ukázat mnohé věci v Janově evangeliu a viděli byste, jak jsou tyto věci vysvětlitelné tím, že právě tam, kde toto nejintimnější evangelium používá slov, náležejících tajemství zasvěcení, ozývá se v něm perský způsob vyjadřování, jak se tento způsob přenesl do pozdějších časů.

Jak se nyní má Janovo evangelium k ostatním evangelistům?

Chceme-li to pochopit, musíme si vzpomenout na něco, co jsme již probírali v předešlých úvahách.

Slyšeli jsme již, že to byly vznešené duchovní bytosti, které při oddělení (*odloučení*) Země od Slunce přešly právě na toto Slunce. Upozornili jsme na to, že zevní astrální podoba těchto vznešených bytostí, které se povznesly ke Slunci, byla takřka obrazným protějškem určitých zvířecích forem zde na Zemi. Nejprve tu byla podoba ducha býka, duchovního protějšku těch zvířecích povah (*přirozeností*), které mají ve svém vývoji jako podstatné to, co bychom mohli nazvat organizací výživy a zažívání. Duchovní protějšek je ovšem něco duchovně vysokého, i kdyby se pozemský obraz jevil jako sebenížší. Máme tedy vysoce pokročilé duchovní bytosti, které přenesly své dějiště (*přešly*) na Slunce a odtud působí do sféry Země, kde se jeví jako duchové býčí. Jiní se opět jeví jako duchové „lva“, mající svůj protějšek v těch zvířecích povahách, která vyvinuly především orgán srdce a krevního oběhu. Dále pak máme duchovní bytosti, které jsou obraznými protějšky toho, co se nám ukazuje v přírodní říši jako povaha „orla“, což jsou také duchové orla. A konečně máme takové duchovní bytosti, které takřka harmonicky sjednocují ostatní povahy jako ve velké syntéze a to jsou duchové člověka. To byli duchové v jistém směru nejpokročilejší.

Na základě tohoto pohledu přejdeme teď k starému zasvěcení. Toto zasvěcení umožňovalo člověku vidět tvář v tvář vznešené duchovní bytosti, které kráčely ve vývoji před člověkem. Ale podle toho, jak dávní lidé během těchto starých dob sestupovali z Marsu, Jupitera, Saturnu, Venuše, museli také být jiným způsobem zasvěcováni. Proto byly v Atlantidě nejrůznější věštírny. Existovala orákula (*věštírny*), zaměřující své duchovní zření především k vidění těch duchů, které jsme charakterizovali jako duchy orlí, kdežto druzí viděli zase duchy lví, jiní duchy býčí a opět jiní duchy lidské. To se řídilo podle specifického svérázu těchto k zasvěcení určených lidí.

Tato rozmanitost byla jednou ze zvláštností atlantské doby a dozvuky toho zde existovaly stále ještě až do naší doby poatlantské. Tak byste mohli najít v přední Asii a v Egyptě mysteriální místa, kde se zasvěcovalo tak, že zasvěcenci viděli vznešené duchovní bytosti jako duchy býka nebo jako duchy orla. Z mystérií pak proudila navenek zevní kultura. Ti, kteří mohli spatřovat vznešené duchovní bytosti ve formě lva, ti pak také vytvářeli jistý druh obrazu toho, co viděli ve lví tělesnosti. Jenom říkali: „Tito duchové jsou zúčastněni na vzniku člověka!“, – a dali proto lvímu tělu lidskou hlavu. Z toho pak vznikla později Sfinga. – Ti, kteří viděli duchovní obrazné protějšky jako duchy býčí, vyjádřili to tím, že své svědectví o duchovním světě zvěstovali

uctíváním býka, což potom vedlo k uctívání býka – Apise – v Egyptě a na druhé straně k uctívání perského býka Mithrova...

Neboť to, co nacházíme u různých národů jako vnější kulturní zvyky, to vyplynulo ze zasvěcovacích ritů (*obřadů*). Tak všude existovali zasvěcenci, kteří byli ve svém duchovním zření více zaměřeni k duchům býka, jiní pak byli zaměřeni k duchům orla atd. Můžeme jistým způsobem ukázat rozdíl mezi těmito různými druhy zasvěcení. Např. lidé, kteří byli zasvěceni tak, že se jim jevily duchovní bytosti ve formě duchů býka, byli vyučováni zejména o poměrech lidské přirozenosti, obsahujících tajemství, související se systémem žláz, s éternými silami. A ještě do jiné sféry lidské přirozenosti byli zasvěcováni: Do toho, co se z člověka takřka pevně drží při Zemi, co je z něho k Zemi přikováno. Do toho nahlíželi všichni ti, kdo byli zasvěceni do tajemství býka.

Pokusme se u takového zasvěcence přenést se do rozpoložení jeho myslí. – Tito zasvěcenci získali od svých velkých učitelů přibližně následující nauku: Člověk sestoupil dolů z božských výšin. Lidé, kteří byli jako první, byli potomky božsky-duchovních bytostí. Proto odvozovali prvního člověka od Boha-Otce. Tak se člověk dostal dolů na Zem a krácel od jedné pozemské podoby ke druhé.

Zajímalo tedy tyto zasvěcence především to, co bylo poutáno k Zemi. A tak se zajímali o vše, co lidé prožívali, když ještě ke svým Otcům počítali božsky-duchovní bytosti. Tak tomu bylo u zasvěcenců býka.

Ale jinak tomu bylo u zasvěcenců orla. Ti spatřovali duchovní bytosti, jež se chovaly k tomu, čím je člověk, způsobem docela zvláštním. Musíme se však k pochopení této věci alespoň několika slovy zmínit o spirituální stránce ptačí přirozenosti.

Ve zvířatech, která stojí níže pod člověkem, musíme vidět takové bytosti, které se příliš záhy zpevnily (*zatvrdily*), které neudržely svou životní substanci měkkou a tvárnou až do oné chvíle, kdy by mohly být přijaty do lidské podoby. V přirozenosti ptáků však máme takové bytosti, které sice nepřijaly nejnižší funkce, které ale určitý bod nahoru přeskočily. Nesestoupily takřka dostatečně hluboko; udržovaly se v příliš měkkých substancích, zatím co ty druhé bytosti žily v substancích příliš tvrdých. Když pak vývoj postupoval stále dál, musely již být i tyto bytosti vlivem zevních poměrů zhuštěny. Byly pak zhuštěny takovým způsobem, který odpovídal příliš měkké přirozenosti, která sestoupila příliš brzy na Zem.

Je to sice vyjádřeno hrubě a populárně, ale odpovídá to skutečnosti. Oné ptačí přirozenosti (*povaze*) odpovídají jako pravzory ty duchovní bytosti, které rovněž překročily zmíněný bod směrem nahoru, které se uchovávaly v příliš měkké duchovní substanci a proto ve svém postupu jakoby vylétly nad to, čím mohly (*měly*) v určitém okamžiku být. Ty se odchyľují směrem nahoru, zatím co ostatní vybočily směrem dolů. A uprostřed jsou v jistém smyslu duchové lva a harmoničtí duchové, kteří právě dodrželi ten pravý časový bod – duchové člověka.

Nyní jsme si ujasnili, jak přijali Kristovu událost ti, kteří měli něco ze starého zasvěcení. Ti mohli už dříve pohlížet do duchovního světa a to tak, jak to bylo právě možné úměrně jejich specifickému zasvěcení. Ti, co obdrželi zasvěcení býka – řekněme zasvěcenci velké části země egyptské – věděli: „Můžeme vzhlížet do duchovního světa, takže se nám také ukazují vznešené duchovní bytosti v protějšcích k tomu, co je v člověku z přirozenosti býka. Ale teď (tak si říkali ti, kteří vstoupili do blízkosti Kristova podnětu), teď se nám ukázalo v pravé podobě to, co vládne v duchovní říši. Co jsme vždy spatřovali dříve, k čemu jsme se povznášeli po stupních našeho zasvěcení, to nám zjevovalo předběžnou podobu pro Krista. Kristus to je, jehož jsme viděli dříve. Když si

připomeneme všechno to, co jsme viděli, co nám pozvolna otevíralo duchovní světy, kam jenom by nás to přivedlo, kdybychom již tehdy byli na přiměřené výši? „Přivedlo by nás to ke Kristu!“ Ve smyslu zasvěcení býka popisoval takový zasvěcenec cestu do duchovního světa. Ale potom pravil: „To pravdivé, co je v tomto duchovním světě, je Kristus!“ Stejným způsobem mluvil také zasvěcenec Iva a zasvěcenec orla.

Všechna tato mystéria zasvěcení měla své zcela určité předpisy, jak má být dotyčný člověk uveden do duchovního světa. Rituály se lišily podle toho, jakým způsobem se mělo do duchovního světa vstoupit. Především v přední Asii a v Egyptě byly nejrůznější odstíny mystérií, kde bylo obzvláště zvykem vést zasvěcence tak, že se nakonec dostali k přirozenosti býka; – a také zde existovala zasvěcení, přicházející k nazírání duchů Iva atd.

Pohledme nyní z toho hlediska na ty, kteří se po dřívějších zasvěceních do nejrůznější přirozenosti učinili zralými k pocítování Kristova podnětu, ke správnému pochopení Krista.

Pohledme na zasvěcence, který prošel stupni zasvěcení, jež ho vedly k nazírání na ducha člověka. Takový zasvěcenec si mohl říci: „Zjevil se mi pravý vládce v duchovním světě; je to Kristus, který žil v Ježíši z Nazaretu! Co mě k tomu přivedlo? Mé staré zasvěcení!“ On znal cestu, která vede k nazírání ducha člověka. Vypráví tedy o tom, co člověk prožívá, aby se dostal k zasvěcení a vůbec, aby mohl poznat bytost (*povahu*) Kristovu. A toto zasvěcení znal tak, jak bylo předepsáno v mystériích, přivádějících k zasvěcení člověka. Proto se mu také jevil vysoký zasvěcenec, který byl v těle Ježíše z Nazaretu, v obraze těch mystérií, jimiž prošel a jež poznal. Takže ho popisoval tak, jak sám celou věc viděl... To je právě v případě vyprávění podle Matouše.

Starší tradice to proto zcela správně vystihla, když spojuje pisatele Matoušova evangelia s oním ze čtyř symbolů, které zde vidíte vpravo a vlevo na hlavicích sloupů, který označujeme jako symbol člověka. (*Tyto dva sloupy a sedmiramenné svícny zdobily přednáškový sál v Kasselu, v němž stálo plastické dílo, představující Archanděla Michaela, vytvořené profesorem Bernewitzem. Pozn. nakl.*) Starší tradice spojuje pisatele evangelia podle Matouše s duchem člověka. To je zapříčiněno tím, že pisatel Matoušova evangelia znal jako své vlastní východisko jen zasvěcení k mystériu člověka...

V dobách sepisování evangelií nebylo ještě zvykem psát životopisy takovým způsobem, jak se to dělá dnes. Tenkrát se jevilo lidem jako nejpodstatnější to, že zde existoval vysoký zasvěcenec, který do sebe přijal Krista. Nejdůležitější pro ně bylo, jak se člověk stává zasvěcencem, co musí jako zasvěcenec prožít. Proto tito lidé přecházeli denní zevní události, které jsou dnes životopiscům tak důležité.

Co dnes všechno neudělá takový životopisec, aby získal dostatečný materiál! Jednou použil švábský Friedrich Theodor Vischer velmi dobrého obrazu o jednom učeném pánovi, když ironizoval způsob dnešního psaní životopisů. Napsal, že jeden mladý učenec se odhodlal napsat doktorskou disertaci a měla to být práce o Goethovi. Nejprve začal s přípravnými pracemi a k tomu účelu shromažďoval vše, co by mohl potřebovat. Protože s tím však nebyl spokojen, prošel všemi domovními půdami ve všech městech, kde Goethe žil, prošťoural, proslídil co mohl. Hledal také ve všech ostatních komorách, všude vymetl prach ze všech koutů ... Zpěvřacel nelibě páchnoucí nádoby se smetím, aby našel to, co by se snad ještě dalo najít, aby pak napsal disertaci „O souvislosti omrzlin paní Christiany von Goethe s mytologicko-alegoricko-symbolickými postavami ve druhém díle Fausta!“ Je to sice přitaženo za vlasy, ale duchovně se to hodí na

životopisce dnešní doby. Spisovatelé, kteří chtějí psát o Goethovi, hrabou se ve všech možných hromadách odpadků, aby napsali životopisná díla. Slovo „diskrétnost“ dnes tito lidé už neznají.

Jinak si však počínali ti, kteří popisovali ve svých evangeliích Ježíše z Nazaretu. Vůbec nepřihlíželi – jakožto zasvěcení – k vnějším událostem, jimiž procházel Ježíš z Nazaretu. Popisovali – ale také každý svým způsobem – jak on to poznal. Matouš to popisuje způsobem zasvěcení, kteří byli zasvěceni do ducha člověka. Toto zasvěcení bylo blízké moudrosti egyptské.

A nyní můžeme také pochopit, jak dospěl ke svému zvláštnímu líčení ten, kdo psal evangelium podle Lukáše. To byl takový člověk, který získal ve svých dřívějších inkarnacích zasvěcení, přivádějící k duchu býka. Tak mohl popisovat to, co odpovídalo tomuto zasvěcení; mohl říci: Tyto etapy musel prožít velký zasvěcenec! A popisoval tohoto zasvěcence ve svém zbarvení. Byl jedním z těch, kteří žili hlavně v mystériích egyptských. Proto nás neudivuje, že nám přináší právě ten odstín, který má charakter egyptského zasvěcení.

Podle toho, co jsme nyní z uvedeného hlediska získali, uvažujme o tomto pisateli Lukášova evangelia.

– On si řekl: „V individualitě, která byla v těle Ježíše z Nazaretu, žil vysoký zasvěcenec. Poznal jsem, jak se proniká egyptskými mystérii k zasvěcení býka. To vím.“ V tomto pisateli byl především právě tento druh zasvěcení. A on si nyní řekl: „Tento vysoký zasvěcenec, jakým byl Ježíš z Nazaretu, prošel ve svých dřívějších inkarnacích kromě všech ostatních zasvěcení také zasvěcením egyptským.“ Máme tedy v Ježíši z Nazaretu zasvěcence, který prošel egyptským zasvěcením. To věděli přirozeně také ostatní evangelisté. Jim to však nepřipadalo jako něco zvlášť závažného, protože zasvěcení z této strany tak dobře neznali. Proto jim také nebyl nijak nápadný u Ježíše z Nazaretu jistý zvláštní rys...

Již v minulých hodinách jsem řekl, že prožije-li člověk někdy dříve zasvěcení, děje se s ním při opětovém objevení se v zevním světě něco zvláštního. Nastávají pak zcela určité události, které se vyjmají v zevním světě jako opakování toho, co prožíval dříve. – Dejme tomu, že nějaký dnešní člověk prošel dříve zasvěcením ve starém Irsku: Potom by musel být nyní upomenut zevním životním podnětem na toto staré irské zasvěcení. To by se mohlo např. prokázat tím, že by byl nějakou zevní událostí podněcen cestovat do Irska. Kdo zná přesněji irské zasvěcení, tomu bude nápadné, že dotyčný cestuje právě do Irska. Ale kdo to nezná, nebude v tom spatřovat nic zvláštního. –

Individualita přebývající v Ježíši z Nazaretu, byla také zasvěcena do mystérií egyptských. Proto ona cesta do Egypta. Komu tedy musel být tento „útěk do Egypta“ zvláště nápadný? Tomu, kdo jej znal z vlastního života; a proto o této zvláštní cestě také vyprávěl, neboť věděl, jaký to má význam. Mluví se o ní v evangeliu Matoušově, protože jeho pisatel věděl z vlastní zkušenosti, co ve starých dobách znamenala pro mnohé zasvěcence cesta do Egypta. A když teď víte, že v pisateli Lukášova evangelia máme co činit s člověkem, který znal z egyptských mystérií především zasvěcení, přivádějící k službě býku, nebudete pokládat za neoprávněné, když starší tradice spojuje pisatele Lukášova evangelia se symbolem býka...

Egyptskou cestu nepopisuje, k tomu má dobré důvody, které však zde nemůžeme pro nedostatek času rozvádět. Uvádí však typické děje, jejichž hodnotu mohl posoudit především ten, kdo byl blízek egyptskému zasvěcení. Pisatel Matoušova evangelia

uvádí vztahy Ježíše z Nazaretu více zevně touto „cestou do Egypta“. Pisatel Lukášova evangelia nahlíží na celé ony děje, které líčí v duchu, který byl v egyptském zasvěcení.

Přejdeme nyní k pisateli evangelia podle Marka.

Předcházející dobu zcela vynechává – popisuje především jen působení Krista v těle Ježíše z Nazaretu po dobu tří let. V tomto je Markovo evangelium úplně zajedno s evangeliem Janovým. Pisatel Markova evangelia prošel zasvěcením, které se velice podobá zasvěcením maloasijským, ba i řeckým – chceme-li to tak říci: Zasvěcením evropsko-asijsko-pohanským, jež byla tenkrát těmi nejmodernějšími. – Všechna tato zasvěcení se zrcadlí v zevním světě tak, že ten, kdo je velkou osobností, kdo je jistým způsobem zasvěcen, děkuje za svůj původ nikoli pouze události přirozené, ale události nadpřirozené.

Pomyslete jen na to, jak Platónovi ctitelé, když si ho chtěli správným způsobem představit, neměli naprosto nijaký zvláštní zájem na tom, kdo byl Platónův tělesný otec. Všechno jim přezářil Platónův duch. Proto říkali: Co jako Platónova duše žilo v Platónově těle, to byl Platón narozený pro nás jako vznešená duchovní bytost, která oplodňuje nižší lidskost. Proto připisovali zrození tohoto Platóna, jehož si cenili, Platóna probuzeného, bohu Apollónovi. Pro ně byl Platón synem Apollóna. Právě u těchto mystérií bylo obvyklé nezajímat se nějak zvláště o předchozí život dotyčného člověka, nýbrž všimnout si toho okamžiku, kdy se tento člověk stal tím, o čem se tak často zmiňují evangelia: „synem bohů“, „synem Božím“.

Platón „synem Božím“! Tak ho popisovali ti, kdo byli jeho nejušlechtilejšími ctiteli a znalci. Přitom si musíme ujasnit, jaký mělo takové popisování bohů význam pro lidský život těchto božských synů na Zemi. Vždyť právě ve čtvrtém období se lidé nejvíce vpravili do fyzicko-smyslového světa, oblíbili si tuto Zemi. Staří bohové jim byli milí, protože mohli znázornit, jak právě vůdčí synové Země byli „syny bohů“. To, co putovalo po Zemi, mělo se znázorňovat tímto způsobem.

Takový byl pisatel Markova evangelia. Popisuje proto teprve až to, co se přihodilo po Janově křtu. Zasvěcení, jímž prošel pisatel Markova evangelia, vedlo k poznání vyššího světa v obraze ducha Iva. Proto stará tradice uvádí pisatele Markova evangelia v souvislosti se symbolem Iva.

A teď pohlédneme ještě jednou k tomu, o čem jsme se dnes již zmínili – k evangeliu Janovu...

Řekli jsme, že ten, kdo napsal Janovo evangelium, byl zasvěcen samým Kristem Ježíšem. Mohl tak poskytnout něco, co obsahuje zárodek nejen pro přítomné působení Kristova podnětu, ale také pro působení tohoto podnětu do nejuvzdálenějších časů. Zvěstuje (*hlásá*) něco, co bude mít platnost do nejuvzdálenější budoucnosti. Je jedním z těch, kteří byli zasvěcenci orla, kteří tedy normální vývojový bod překročili (*přeskočili*). Co bylo pro tehdejší dobu normální, to podává Marek. Co tuto dobu přerůstá, co nám ukazuje, jak působí Kristus v nejuvzdálenější budoucnosti, co přelétá vše, co ulpívá na Zemi, to nacházíme u Jana. Proto tradice spojuje Jana se symbolem orla.

Vidíme tedy, jak taková stará tradice, která řadí evangelisty k tomu, co takřka bylo podstatou jejich vlastního zasvěcení, se naprosto nezakládá na pouhé fantazii, nýbrž je zrozena z nehlubších základů křesťanského vývoje. Tak hluboko je třeba vidět do těchto věcí. A potom lze pochopit, že největší a nejvyšší události v životě Krista jsou popisovány tímž způsobem, – že však každý z evangelistů popisuje Krista Ježíše tak, jak mu rozumí podle svého zasvěcení. Naznačil jsem to již ve své knize „Křesťanství jako mystická skutečnost“ – ale tak, jak se to dá naznačit dosud nepřipraveným

čtenářům, neboť tato kniha se psala na počátku našeho duchovně vědeckého vývoje. Byla psána se zřetelem k dnešnímu nedostatečnému porozumění vlastním okultním skutečností.

Chápeme tedy, že Kristus je nám osvětlován ze čtyř stran: Každým z pisatelů evangelia z té strany, kterou on sám nejlépe znal. Že má Kristus mnoho stránek, tomu již budete jistě věřit po onom mocném podnětu, který dal lidstvu. Řekl jsem, že ve všech evangeliích najdeme sestoupení Kristovy bytosti samé z božsky-duchovních výšin při Janově křtu; že tato bytost přebývala v těle Ježíše z Nazaretu, prošla smrtí na kříži a tuto smrt přemohla.

Dnes bychom chtěli tuto smrt na kříži (tímto mystériem se budeme ještě zabývat podrobněji) pochopit tak, že se nejprve otázeme: Čím se charakterizuje smrt na kříži pro bytost Kristovu?

A tu musíme říci: Charakterizuje se tak, že je událostí, která nečiní rozdíl mezi životem předtím a životem potom. Podstatné na Kristově smrti je to, že touto smrtí se Kristus nestal jiným, že zůstává tímtež Kristem, že je jediným, kdo představuje smrt v její bezvýznamnosti. – Proto ti, kdo mohli poznat podstatu Kristovy smrti, opírali se vždy o živého Krista.

Čím však je z tohoto hlediska událost u Damašku, kde se z dřívějšího „Saula“ (Šavla) stal „Pavel“?

Z toho, co se před tím Pavel učil, věděl, že se k Zemi poněmhu přibližuje duch, jehož nejprve hledal Zarathustra na Slunci jako „Ahura Mazda“, kterého později spatřil Mojžíš v hořícím keři a v ohni na Sinaji; a také věděl, že tento duch musí přijít v lidském těle. Ale Pavel, když byl ještě Saulem, nemohl pochopit, že tento člověk, který měl v sobě nést Krista, musí prožít potupnou smrt na kříži! Mohl si jen myslet, že kdyby Kristus přišel, musel by triumfovat, jakmile by jednou na tuto Zemi vstoupil, musel by zůstat ve všem, co tato Země má.

Jako nositele Krista si nemohl představit tohoto ukřižovaného (*pověšeného na kříži*)! To je v Pavlově názoru podstatné, než se ještě stal Saul „Pavlem“. Je to právě tato smrt ukřižováním, tato potupná smrt na kříži se vším ostatním, co Pavlovi zprvu bránilo uznat, že Kristus skutečně již zde na Zemi přebýval.

Co tedy muselo nastat?

S Pavlem se muselo stát něco, čím by se v určité chvíli mohl přesvědčit, že individualita, která v těle Ježíše z Nazaretu visela na kříži, byla Kristem, že tedy Kristus byl přítomen na Zemi! – Událostí u Damašku se stal Pavel jasnovidným. Zde se mohl přesvědčit.

Když někdo, jako jasnovidec, pohlížel do duchovního světa, tomu se jevil po události na Golgotě proměněn. Předtím nebylo možné v této auře Země najít Krista. Avšak po události na Golgotě to bylo možné! Před touto událostí tam Krista nebylo vidět, ale potom byl v zemské auře viditelný. To je onen rozdíl. A Saul si řekl: Jsem-li jasnovidný, pak se mohu přesvědčit, že Kristus, který je nyní v auře Země, přebýval v tom, kdo visel na kříži a žil jako Ježíš z Nazaretu.

A v této auře viděl totéž, co viděl nejprve Zarathustra jako „Ahura Mazda“ na Slunci.

– Nyní Pavel věděl, že z mrtvých vstal ten, kdo byl na kříži! – Proto teď mohl říci: Kristus vstal z mrtvých, zjevil se mi, jako se zjevil Cefasovi (*Petrovi*), ostatním bratrům a pěti stům lidí najednou! – A od této chvíle se stal zvěstovatelem živého Krista, pro něhož smrt nemá toho významu, jako pro ostatní lidi.

Kdo této události rozumí, ten bude souhlasit, když se o ukřižování a o Kristově smrti právě v této formě pochybuje, s jiným příslušníkem Švábska, který ve svém „Původním křesťanství“ shromáždil s největší možnou historickou přesností to, co náleží k nejjistější existenci toho, co o tom víme. Tento muž, jménem Gfrörer, oprávněně při tom zdůrazňoval právě ukřižování. A lze s ním jistým způsobem souhlasit, když poněkud sarkasticky říká, že každému, kdo by mu v tom odporoval, pohlédl by kriticky do tváře a otázel by se ho, má-li to ve své hlavě všechno v pořádku!

To však náleží k nejjistější existenci křesťanství: Toto ukřižování a to, co budeme popisovat zítra jako zmrtvýchvstání a jako působení slov: „Já jsem s vámi po všechny dny, až do skonání světa!“

To je také obsahem zvěstování Pavlova, který mohl proto říci: „Nevstal-li Kristus z mrtvých, pak je marné naše kázání a marná naše víra!“ Pavel spojuje křesťanství se zmrtvýchvstáním Krista. Teprve vlastně v naší době se opět začíná poněkud o těchto věcech přemýšlet, ne však tam, kde se z toho dělá sporná theologická otázka, ale tam, kde se to stává životní otázkou křesťanství.

Velký filosof Solovjev stojí tedy v zásadě úplně na stanovisku Pavlova, když zdůrazňuje, že všechno v křesťanství závisí na myšlence zmrtvýchvstání a že křesťanství budoucnosti je nemožné, nebude-li se věřit a chápat myšlenka zmrtvýchvstání! A svým způsobem opakuje slova Pavlova: Nevstal-li Kristus z mrtvých, pak je marné naše kázání a marná naše víra! Potom je podnět Kristův nemožný. Křesťanství by nebylo bez zmrtvýchvstalého (*vzkříšeného*), živého Krista!

Je charakteristické, a proto se to může zdůraznit, že jednotliví hluboce založení duchové se dostávají jen na základě své filosofie – bez všeho okultismu – až k tomu poznání, jak správný je tento Pavlův výrok. Když se trochu zabýváme těmito duchy, pak vidíme, že v naší době se už začínají vyskytovat lidé, kteří si tvoří pojmy o tom, co musí být v budoucnu lidským přesvědčením a lidským světovým názorem, – co právě musí přinést duchovní věda. Jenže všichni ti, kteří neznají duchovní vědu, nepronikají dál než k prázdné pojmové nádobě (*k prázdným pojům*).

Tak je tomu také u hlubokého myslitele Solovjeva. Soustavy jeho filosofie jsou jako pojmové nádoby; a do nich se musí vlévat, čeho si už vyžadují, k čemu už razí formu, ale co samy nemají a co může přijít jedině z anthroposofického proudu. Ten je naplní živou vodou sdělením o skutečnostech duchovního světa. Ono skryté, okultní se musí dostat do těchto nádob.

To bude přinášet tento duchovně vědecký světový názor svým nejlepším duchům, kteří již dnes pociťují, že to potřebují, a jejichž tragika spočívá v tom, že se k tomu nemohli dostat. Pro tyto duchy můžeme přímo použít výroku: „Tito žízní (*dychtivě touží*) po anthroposofii. Avšak nemohli ji nalézt!“

Anthroposofickým (*duchovně vědeckým*) hnutím má se jim do připravených nádob vlévat to, co může tvořit o nejdůležitějších událostech jasné, zřetelné a pravdivé představy. O takových událostech, jakou je událost Kristova a mystérium Golgoty. V tom nám může učinit jasno jen anthroposofie neboli duchovně vědecké bádání se svým odhalováním oblastí duchovních světů.

Mystérium Golgoty se může pro naši dnešní dobu pochopit vskutku jedině anthroposofií, duchovně vědeckým bádáním!

IX.

Moji milí přátelé.

Naše včerejší úvahy vyzněly v tom smyslu, že je nyní před námi pozorování toho nejdůležitějšího v Kristově podnětu: smrti a jejího vlastního významu. Nežli se však dostaneme k líčení Kristovy smrti a tím k vyvrcholení tohoto cyklu přednášek, bude nutné říci si něco o vlastním smyslu a významu některých míst v Janově evangeliu a o vztazích těchto věcí k evangeliím ostatním.

V posledních dnech jsme se pokusili pochopit Kristův podnět a osvětlit si ho jako skutečnou událost ve vývoji lidstva na základě zcela jiných pramenů a jasnovidného pozorování akáša kroniky. Pojednávali jsme o tom, co se v evangeliích jeví jako potvrzení těch skutečností, které mohly být vysloveny jako pravda na základě jasnovidného bádání. Dnes bychom však chtěli vzhledem k dalšímu postupu našich úvah učinit několik pozorování Janova evangelia samotného a charakterizovat tento závažný dokument lidstva z určité strany sám o sobě. Řekli jsme si včera, že theologické bádání přítomnosti – pokud je napadeno materialismem – nemůže k němu zaujmout správné stanovisko, je neschopné nahlédnout jeho dějinný, historický smysl. Toto Janovo evangelium se nám ukáže, budeme-li ho pozorovat duchovně vědeckým zrakem, jako jeden z nejpodivuhodnějších dokumentů, jaké lidstvo má. Dá se říci, že Janovo evangelium patří k největším dokladům nejen náboženským, ale – užijeme-li již toho profánního slova – k největším ze všech literárně-spisovatelských dokumentů. Přiblížme se nyní obsahu tohoto dokumentu z této strany.

Již v nejprvnějších kapitolách, když se jim správně rozumí, když člověk ví, co vlastně v těchto slovech vězí, je Janovo evangelium vzhledem ke své kompozici jedním z nejstylovějších, nejobsažnějších dokumentů, jaké ve světě existují. To ovšem není zjevné při povrchním pozorování. – Při povrchním pozorování se ukazuje, že pisatel Janova evangelia – nyní ho už známe – uvádí, pokud jde o počet zázraků až k vlastní události s Lazarem, celkem těchto zázraků sedm. (Význam čísla sedm budeme v příštích dnech ještě probírat.) Které zázraky, nebo také která znamení to jsou?

1. Znamení dané svatbou v Káni Galilejské;
2. znamení dané uzdravením syna královského úředníka;
3. znamení dané uzdravením 30 let nemocného u jezera Bethesda;
4. nasycení 5.000 lidí;
5. znamení dané viděním Krista, kráčejíciho po moři;
6. dále znamení, dané uzdravením slepého od narození.

A konečně největší znamení:

- 7 iniciace neboli zasvěcení Lazara, – proměnění Lazara v pisatele Janova evangelia.

To je oněch sedm znamení. Nyní se však musíme také otázat: Jak je tomu vlastně s těmito znameními, s otázkou těchto zázraků?

Jestliže jste pozorně naslouchali, o čem bylo v posledních dnech nejrůznějším způsobem hovořeno, vzpomenete si, že bylo řečeno, že se stav vědomí u lidí v průběhu našeho celého lidského vývoje měnil. Pohlédli jsme do pradávnych dob a viděli jsme, že lidé ve svém vývoji nevyšli pouze z nějakého zvířecího stanoviska, ale vyšli z takové

bytosti, v níž měli ještě dar jasnozření jako přirozenou vloh. Lidé byli dříve jasnovidní, ačkoli měli vědomí takové, že si ještě nemohli říci „já jsem“. Schopnost uvědomit si sebe sama museli si lidé teprve pozvolna vydobýt, avšak za to museli splatit starým jasnozřením. V budoucnu přijde zase doba, kdy budou všichni lidé jasnovidní, a přitom si přesto uchovají své sebevědomí, toto „já jsem“. To jsou tři stupně, jimiž lidstvo prošlo a z části ještě projde.

V Atlantidě lidé žili ještě v určitém druhu snivého vědomí, avšak vědomí jasnovidného. Pak došlo k tomu, že si lidé poněmhu vydobyli sebevědomí, vnější předmětné vědomí. Za to však ztratili vohu starého šerého jasnozření. A nakonec pak v budoucnosti bude mít člověk jasnozřivé vědomí spojené s tímto sebevědomím. Tak putuje člověk od starého šerého jasnozření skrze neprůhledné předmětné vědomí a opět dospívá k sebevědomému jasnozření.

Kromě vědomí se však v lidstvu proměnilo také všechno ostatní. Jen následkem lidské krátkozrakosti se věří, že tak, jak to existuje dnes, že tak tomu muselo být vždy. Všechno se vyvíjelo. Ani vztah člověka k člověku nebyl takový jako dnes. Již z náznaků v úvahách posledních dní jsme mohli vyrozumět, že ve starých časech až do doby, kdy zasáhl do lidského vývoje Kristův podnět, existoval mnohem větší vliv od duše k duši. K tomu měli lidé vlohy. Člověk neslyšel jen to, co mu někdo druhý říkal zevně slyšitelnými slovy, ale také když ten druhý něco živě pociťoval, živě myslel, mohl to sám jistým způsobem cítit, vědět o tom. Láska ve starších dobách, kdy ovšem byla vázána na pokrevní bratrství, byla něčím zcela jiným, než čím je dnes. Dnes nabyla více duševního charakteru, ale také zeslábla. Svou sílu získá znovu teprve tehdy, až Kristův podnět vstoupí do všech lidských srdcí. Když působila láska ve starých dobách, měla současně pro druhou duši něco jako sílu uzdravující, hojivou (jako balzám). S vývojem intelektu a rozumovosti, které se teprve postupně vytvářely, tyto staré vlivy od duše k duši mizely.

Působení do duše druhého člověka, dát vproudit do druhé duše síle, která je duši vlastní, tato vohu byla národům starých dob úplně běžná. Proto si také musíte představit mnohem větší moc, kterou tenkrát mohla přijmout duše od druhé duše, – musíte si představit mnohem větší vliv, jímž se mohlo působit z jedné duše do druhé. I když se o tom nezmiňují zevní historické zprávy, ani o tom nic neříkají kameny nebo pomníky, přesto jasnovidné pozorování v kronice akáša nám ukazuje, že v těchto starých časech se např. mohlo velkou měrou uzdravovat nemocné psychicko-duševním vlivem člověka na člověka. A ještě mnoho jiného dokázala duše v oněch dobách. Dnes to zní člověku jako pohádka, ale v tehdejších dobách to byla skutečnost, že lidská vůle měla např. moc, když o to člověk usiloval, když se k tomu zvláště cvičil, působit tlumivě na růst rostlin, tento růst urychlovat nebo zpomalovat. Dnes zůstaly z toho všeho jen nepatrné zbytky.

Život člověka byl tehdy ještě úplně jiný. Ve starých dobách by se nikdo nedivil, že když tu existoval dobrý vztah člověka k člověku – že takový duševní vliv mohl přecházet z jedné osobnosti na druhou. Ovšem musíme si vždy uvědomit, že k tomu, aby se mohl takový vliv uskutečnit, bylo třeba dvou nebo více lidí. Bylo by jistě možné si představit také v dnešní době, že by mezi lidmi vstoupil člověk se silou Krista. Jenže těch, kteří by mohli působit duševním vlivem od jedné duše ke druhé – těch, kteří by v něj měli silnou víru, těch by bylo velmi málo. K tomu je nejen nutné, aby se působilo, ale je třeba také někoho, kdo je zralý toto působení přijmout. Ve starých dobách bylo těchto lidí, kteří mohli takové působení přijímat, větší množství, a tak se ani nemusíme divit, že tenkrát

byly právě pro léčení nemocných prostředky, jimiž se působilo cestou psychického vlivu, – že se však projevovaly (*dály*) psychickým vlivem také jiné účinky, které se mohou v dnešní době uskutečnit jen cestou mechanickou.

A do které doby ve vývoji lidstva spadá Kristova událost?

Musíme mít na zřeteli, že spadala do zcela určité doby. Existovaly zde poslední zbytky oněch duševních proudů od jednoho člověka k druhému, které sem zasahovaly jako část dědictví ještě z doby atlantské. Lidstvo šlo stále víc a více do materiality. Tím tedy mělo stále méně možnost dát takovým duševním proudům působit. A do této doby musel zapadnout podnět Kristův, který mohl právě svou podstatou nesmírně mnoho působit u těch, jež byli dosud pro toto působení vnímaví.

Kdo je skutečně seznámen s vývojem v lidstvu, shledá proto samozřejmým, že jakmile jednou vstoupila Kristova bytost do těla Ježíše z Nazaretu, přibližně ve třicátém roce jeho života, mohla tato bytost působit v tomto těle, v této schráně, zcela podivuhodně. Vždyť tato schránka byla připravována z pradávných dob. Včera jsme se zmínili o tom, že individualita Ježíše Nazaretského byla již vtělena v dřívějším životě jednou ve staré Persii, – že pak procházela stále novými vtěleními a v každém vtělení vystupovala ve svém duchovním vývoji stále výš. Na tom právě záviselo to, aby mohl Kristus přebývat v takovém těle, které by mu bylo přineseno v oběť. O tom velmi dobře věděli evangelisté. Proto všechno líčili tak, aby to bylo zkoumavému pohledu duchovního badatele naprosto srozumitelné. V evangeliích je nutno všechno brát doslova, – což znamená, naučit se především tato evangelia číst.

Proč se např. právě v prvním znamení (jak jsme již řekli, s hlubším významem zázraků se ještě seznámíme) při líčení svatby v Káni Galilejské zvláště zdůrazňuje, že se to odehrálo „v Káni Galilejské“? Ve staré Palestině, v oblastech, které se tenkrát mohly znát, nějaká druhá Kána nebyla, – to můžete pátrat, kde jen chcete. Je však zapotřebí u takových míst, jejichž názvy se již více nevyskytují, ještě zvláštního zdůraznění? Proč evangelista přesto říká, když začíná mluvit o tomto zázraku, že se to stalo „v Káni Galilejské“? Protože záleží právě na tom, aby se zdůraznilo, že se tu stalo něco, co se muselo stát jedině v Galileji. Znamená to tedy, že v jiných krajích než právě v Galileji by Kristus nenašel k tomu potřebné lidi. Řekl jsem již, že k působení nestačí jen ten, kdo působí, ale patří k tomu také ti ostatní, kteří jsou schopni toto působení přijímat. V samotné židovské obci by Kristus nemohl své první vystoupení uskutečnit, – zato však mohl tak učinit v Galileji, na tomto místě, kde byly promíchány nejrůznější národnostní kmeny a skupiny. Právě tím, že se na jednom místě sešly nerozmanitější národy z nejrůznějších částí světa, právě tím nebyla již zde v Galileji taková pokrevní příbuznost a především zde již nebyla víra v tuto pokrevní příbuznost, jako byla v Judeji, v užším hebrejském národě. V Galileji byli lidé různě promíchání.

K čemu se však musel Kristus cítit být právě v souvislosti se svým podnětem zvlášť povolán?

Jak jsme již řekli, jedním z jeho nejzávažnějších výroků byla slova: „Dříve než Abraham byl, bylo – Já Jsem“, a druhý výrok: „Já a Otec jedno jsme!“ Kristus tím chtěl říci: „U těch, kteří se drží starých životních pořádků, je já skryto pouze v pokrevním bratrství. Ten, kdo byl pravým vyznavačem Starého zákona, cítil něco zcela zvláštního při slovech: „Já a Otec Abraham jedno jsme!“, něco, co je možné dnes člověku již těžko procítit. Co člověk označuje jako svou vlastní bytost (jáství), co je uzavřeno mezi zrozením a smrtí, to člověk vidí pomíjet. Ale ten, kdo správně vyznával Starý zákon, kdo byl dotčen naukami, které tenkrát proudily lidstvem, říkal – a nikoli snad jen jako alegorii,

ale jako skutečnost: „Sám pro sebe jsem jedincem; ale já jsem článkem velkého organismu, velké životní spojitosti, která sahá vzhůru až k Otci Abrahamovi. Jako může existovat prst jako živý článek jen pokud je na mém těle, tak také já mám vzpomínku jen pokud cítím, že jsem článkem velkého národního organismu, který jde vzhůru až k Otci Abrahamovi. Jsem závislý na velké národní spojitosti stejně, jako je prst závislý na mém těle. Když se prst oddělí, brzy přestane být prstem; je uchráněn pouze když je na mé ruce, ruka na mé paži a paže na mém těle. Když je od ruky oddělen, nemá již žádného významu. Také já mám význam jen tehdy, když se cítím jako článek všech těch generací, jimiž proudí krev dolů od Otce Abrahama. Zde se cítím ukrytý! Pomíjivé a prchavé je moje jednotlivé já, přeletí jako vánek. Ale není přechodný tento celý velký národní organismus až vzhůru k Otci Abrahamovi. Když se cítím zcela v něm, pak přemáhám své časné pomíjivé já; potom jsem ukrytý ve velkém já, v národním já, které připroudilo krví generací od Otce Abrahama až dolů ke mně!“

To si říkal vyznavač Starého zákona. – Silou onoho vnitřního zážitku, který je ve slovech: „Já a Otec Abraham jedno jsme!“, se událo všechno to, k čemu došlo ve starozákonní době, co se nám dnes jeví jako velkolepé a zázračné. Protože však přišla doba, kdy již lidé museli mít jiné vědomí, tak se to ponenáhlu ztrácelo. Kristus proto nemusel jít k těm, kteří na jedné straně ztratili schopnost působit onou magickou silou, založenou v pokrevních svazcích, na druhé straně však měli ještě víru ve společenství a Otce Abrahama. Poněvadž Kristus u těchto lidí nenašel víru, která byla nezbytná k tomu, aby způsobila ono proudění z jeho duše do duší druhých – musel tedy jít k těm, kteří následkem smíšení své krve neměli již takovou víru ve společenství s předky, musel jít ke Galilejským. Se svým posláním musel začít u nich. I když všeobecně byl starý stav vědomí na ústupu, přece jen našel u nich Kristus právě takovou směs národů, která stála na začátku pokrevního promíšení. Ze všech stran se tu scházely národní kmeny, jež byly před tímto splynutím ještě pod vlivem sil starých pokrevních svazků. Dospěly totiž právě k tomu, aby našly přechod. Tito lidé ještě živě pociťovali, že jejich otcové měli ještě staré stavy vědomí, měli ještě magické síly, působící od duše k duši.

U těchto lidí mohl působit Kristus se svým posláním, které spočívalo v tom, dát člověku vědomí já, které již není vázáno na pokrevní příbuznost; – takové vědomí já, které mohlo říci: V sobě samém nalézám souvislost s duchovním Otcem, – s oním Otcem, který nedává své krvi fyzicky proudit dolů generacemi, ale svou duchovní sílu sesílá do každé jednotlivé, individuální duše. Ono jáství, které je ve mně a které má bezprostřední vztah k duchovnímu Otci, toto já bylo ještě dříve, než byl Abraham! Proto jsem povolán vlévat do tohoto já tu sílu, která je zesílena vědomím souvislosti s duchovní otcovskou silou světa: „Já a Otec jedno jsme!“ Ne já a Otec Abraham – tedy tělesný předek – jedno jsme.

A Kristus šel k takovým lidem, kteří právě dospěli k tomu, aby toto pochopili. K lidem, jimž právě bylo zapotřebí najít v jednotlivých duších a ne v pokrevních svazcích (které právě sami svým smíšením prolomili) onu sílu, která může vést člověka k tomu, aby zvolna projevoval duchovno ve fyzické podstatě (ve *fyzičnosti*). Neříkejte: „Proč tedy nevidíme dnes, že se děje něco takového, co se dělo tenkrát?“ Nehledě ani k tomu, že kdo vidět chce, vidět to může, – nehledě tedy k tomu – je nutno uvážit, že lidé prostě z tohoto stavu vědomí vystoupili ven, sestoupili do hmotného světa, a že tehdejší doby byly právě rozhraním, a Kristus ukázal na posledních exemplářích předcházejícího vývoje lidstva, co může duch vykonat ve fyzičnosti. Za příklad a symbol víry bude dáno

znamení, k němuž zde došlo, když zde starý stav vědomí ještě existoval, ale byl už na ústupu.

Teď se podíváme na samotnou svatbu v Káni Galilejské. Kdybych zde před vámi rozvinul doslova všechny jednotlivosti Janova evangelia, co je jeho skutečným obsahem, pak by ovšem nepostačilo čtrnáct přednášek, ale bylo by k tomu zapotřebí několika roků. Celé však toto doslovné rozvíjení bylo by jen potvrzením toho, co vám mohu vyložit v krátkých náznacích.

Nejprve se nám u tohoto prvního znamení říká, že v Káni Galilejské byla svatba. – Musíme si být vědomi toho, že v Janově evangeliu není ani jediné slovo, které by nemělo nějaký zvláštní význam. Proč tedy „svatba“?

Svatbou se jednou uskuteční to, co činí Kristovo poslání tak význačné: Svatbou jsou lidé spojováni dohromady. A svatba „v Galileji“?

V Galileji to bylo, kde se staré pokrevní svazky přetrhaly a cizí krev se smísila s cizí krví. Kristus však měl učinit něco, co právě souviselo s pomíšením krve. Setkáváme se tedy se spojováním mezi lidmi, aby měli potomky ti, kteří již nejsou pokrevně spřízněni.

Co vám teď řeknu, bude vám patrně připadat hodně podivné. Co by cítili lidé v tomto případě, který zde nastal, ve starých dobách? V dobách, kdy ještě existovalo to, co bychom mohli označit v duchovně vědeckém smyslu jako „blízký sňatek“? To právě totiž patří k vývoji lidstva: že se původní „blízký sňatek“ proměnil ve „sňatek vzdálený“. A již v tom, co jsem doposud řekl, je to vyjádřeno, co je „blízký sňatek“. Ve starých dobách najdete u všech národů jedno: že by bylo proti zákonu národa vystoupit sňatkem z kmene, z pokrevního příbuzenství. Ženili a vdávali se jen pokrevně spřízněni, kteří patřili do jednoho kmene. A toto spojení sňatkem v jednom kmene, ve spřízněné krvi, to mělo právě onen podivuhodný účinek, kdykoli zjistitelný duchovně vědeckým bádáním: že se mohla vyvinout velká magická síla. Potomci v pokrevně spřízněném kmene měli následkem takového příbuzenského sňatku magické síly, působící od duše k duši.

Kdybychom byli povoláni k svatbě v pradávných dobách, jaká by tu byla situace? Dejme tomu, že by se třeba nedostávalo nápoje, kterého bylo právě tenkrát potřeba, že by se tedy nedostávalo vína. Co by zde nastalo? Bylo by jen zapotřebí v této pokrevně spřízněné svatební rodině náležitých vztahů, vytvořených pouty pokrevního bratrství, a bylo by možné magickou silou pokrevní lásky prožít, že např. voda, podávaná místo vína v některé pozdější chvíli svatební slavnosti, byla by duševním vlivem těchto osobností pocíťována druhými přítomnými jako víno. Kdyby tu byl správný magický vztah jedné osobnosti ke druhé, potom by ti druhí pili víno. – Neříkejte, že toto víno by bylo přece vodou! Rozumný člověk si musí na to odpovědět: Pro člověka jsou věci tím, jak se jeho organismu projevují, čím se tedy člověku stanou, – ne jak vyhlížejí. Myslím, že ještě i dnes by uvítali mnozí milovníci vína, jímž by se podávala voda, kterou by pili, – kdyby nějakým vlivem byla způsobena zdánlivá proměna vody ve víno, pokud by jen ta voda chutnala tak jako víno a měla by v jejich organismu stejné účinky. Více není třeba, než aby voda byla člověku vínem. Čeho tedy bylo ve starých dobách třeba, aby se mohlo uskutečnit takové znamení, že byla v nádobách voda, že však to bylo víno, když se to pilo? K tomu byla nezbytná magická moc, vyvolaná pokrevním příbuzenstvím. U lidí na hostině v Káni Galilejské byla v duších síla něco takového vnímat. Musel se jen vytvořit přechod.

V Janově evangeliu se pak dále říká: A byla tam matka Ježíšova. Avšak pozván byl také Ježíš a jeho učedníci. A protože se nedostávalo vína, upozornila na to Ježíšova matka, že není vína.

Jak jsem řekl, aby něco takového mohlo nastat, musel se vytvořit přechod. Duševní síla se musela něčím podpořit. Čím se mohla podpořit?

Zde se dostáváme k výroku, který je v běžných překladech vlastně přímo urážkou. Vždyť sotva by se mohlo věřit, že jemně cítící člověk by nebyl nepříjemně dotčený, kdyby řekl: „Nemají vína!“, a na to by dostal odpověď: „Ženo, co mi chceš! Ještě nepřišla má hodina.“ (*V Kralické bibli: Co mně a tobě, ženo? Pozn. nakl.*) Je úplně nemožné, že se vůbec něco takového uvádí v tomto písemném dokladu. Jen si představme, že ideál lásky, jak se nám popisuje v evangeliích ve vztazích Ježíše z Nazaretu k jeho matce... měl by použít výrazu: „Ženo, co mi chceš!“ O tom není třeba dále mluvit, ostatní stačí vycítit. Taková slova tu ale nestojí! Přihlédněte jen k tomuto místu v Janově evangeliu blíže. Stačí, když vyhledáte řecký text, – zde nemáte nic jiného nežli slova, která jsou řečena, když Ježíš z Nazaretu k něčemu poukazuje: „Ach ženo, toto jde tu ode mne k tobě!“

Právě na tuto jemnou intimní sílu od duše k duši, co zde přechází od něho k matce, k tomu se tu právě poukazuje. Ale to právě potřebuje v tomto okamžiku něco vyššího. Vyším znamením v této chvíli ještě působit nemůže, k tomu musí teprve dozrát jeho čas. Proto říká: Můj čas, kdy budu působit svoji silou, ten ještě nepřišel! – Neboť nyní je dosud nezbytné magické duševní pouto, které zde přechází od duše Ježíše z Nazaretu k matce. „Ach, ženo, toto jde tu ode mne k tobě!“

Jak by jinak mohla matka po této řeči – „Ženo, co mi chceš!!“, přijít na to, aby řekla služebníkům: „Udělejte, co vám řekne!“? Je nezbytné, aby tato žena byla vybavena starými silami, o nichž nemají dnes už lidé tušení. A ona ví, že on upozorňuje na krevní pouto, které má vést k těm ostatním. V té chvíli si uvědomuje, že nyní vládne něco jako neviditelná duchovně-duševní síla, která tu může nějak zapůsobit. A teď vás prosím, abyste evangelium skutečně četli. Chtěl bych vědět, jak se s evangeliem vyrovnávají ti, kteří mají za to, že se něco mělo stát – já vlastně ani nevím co – , kteří se domnívají, že zde stálo šest obyčejných džbánů, jak říkají „k židovskému očišťování“. Chtěl bych vědět, jak jen podle tohoto prostého názoru bez něčeho dalšího (co právě spočívalo v tom, o čem jsme teď mluvili), jak by se ta voda měla vlastně stát vínem? Jak se to jen mělo zevně uskutečnit?! Co je to vlastně? A rovněž: Čím je víra, kterou chová k tomuto zázraku ten, kdo zde před vámi mluví, jakou víru vůbec někdo může mít k zázraku... že se tu proměnila pro člověka nějaká substance v jinou? – Ale s obyčejnou interpretací v tomto případě nic nepořídíme.

Musíme si představit, že džbány, které zde stály, nebyly naplněny vodou. A vůbec se neříká, že by snad byly vylity, – o tom se tu nepíše. Kdyby však byly vylity a opět naplněny (píše se zde, že byly naplněny), pak by se vlastně přece jen muselo věřit, že o to právě šlo – pokud by se skutečně měla voda proměnit takřka jako kejklířským uměním ve víno: – že by potom byla prostě proměněna ve víno ta voda, která tam již byla dříve ... Tedy takto se s tím nevypořádáme. Ta celá věc zkrátka nesouhlasí. Je však třeba si uvědomit, že tyto džbány byly zřejmě vyprázdněné, – že byly prázdné, protože právě jejich plnění mělo znamenat něco významného.

„Udělejte, co vám řekne!“, řekla matka služebníkům. Jakou vodu potřeboval Kristus? Potřeboval takovou vodu, která byla vzata z pramenů přírody. Proto se musí zvláště říci, že ta voda byla právě teď načerpaná. Pro tento účel byla vhodná jedině voda, která ještě neztratila vnitřní síly, jaké má kterýkoli živel, pokud souvisí s přírodou. – Jak jsme řekli: Ani jediné slovo v Janově evangeliu není bez hlubokého významu. – Musela se vzít voda, která byla čerstvě načerpaná, poněvadž Kristus je bytostí, která se právě

přiblížila Zemi, která se spříznila se silami, působícími v samotné Zemi. Když potom živé síly vody spolupůsobí zase s tím, co zde proudí „ode mne k tobě“, pak může nastat to, co se nám vypráví v evangeliu: Je přivolán vrchní správce svatby, který má dojem, že se tu stalo něco zvláštního (ale co se stalo, to neví, výslovně se říká: Neviděl, co se stalo, služebníci to viděli, ne on), a že tento správce svatby pod dojmem toho, co se tu stalo, pociťuje vodu jako víno! To se říká zcela jasně a zřetelně; takže se zde skutečně působilo duševní silou až do zevního živlu, tedy až do fyzické podstaty lidského těla.

Co to jen muselo být u samotné matky Ježíše z Nazaretu, aby v tomto okamžiku mohla být její víra dostatečně silná k vytvoření takového účinku?

Musela mít něco, což ovšem v ní bylo: Musela totiž pochopit, že ten, kdo tu byl označován jejím synem, se stal duchem Země. Pak mohla zase její velká síla ve spojení s jeho velkou silou – co od něj působilo k ní – účinkovat tak mocně, že nastala popisovaná událost.

V prvním znamení jsme tedy ukázali celkovou konstelací vztahů, jak na základě souznění duší, na základě toho, co se ještě pojí k pokrevním poutům, je působeno do fyzického světa. To bylo první znamení, které se událo, a kde se Kristova síla ukazuje nejmenší měrou. Potřebovala ještě zesílení ve spojení s duševními silami matky, a zesílení silami přírody, spojenými ještě vodou, v níž dosud tyto síly jsou, pokud je voda čerstvě načerpaná. V nejmenší míře vystupuje zde před námi působící síla bytosti Kristovy; zvláštní význam se však klade na to, že Kristova síla přechází ve svém působení na druhou duši a z této druhé duše, k tomu způsobilé, vyvolává účinky. To je tím podstatným, že Kristova síla má právě takovou moc, aby učinila druhou duši způsobilou k tomu, aby se v ní ukázaly účinky: Svatební hosty učinila způsobilými k tomu, že jako víno pociťovali také vodu. Avšak cokoli, co je skutečnou silou, samo ve svém působení se zesiluje. Když má Kristus tuto sílu vyvinout podruhé, je již tato silnější. Jako i nejjednodušší síla se zesiluje cvičením, tak se zesiluje zvláště síla duchovní, jakmile se už jednou s úspěchem použila.

Druhým znaméním – jak víte z Janova evangelia – je uzdravení syna královského úředníka. Čím je syn uzdraven?

I zde poznáte jen tehdy, co je správné, když budete Janovo evangelium číst správným způsobem, když přihlédnete ke slovům, která jsou v dotyčné kapitole nejdůležitější. – V 50. verši čtvrté kapitoly, poté – co úředník sdělil Ježíši z Nazaretu své trápení, můžeme číst:

„Dí jemu Ježíš: Jdi, tvůj syn je živ. Ten člověk uvěřil slovům, která mluvil jemu Ježíš, a šel.“

Opět zde byly dvě duše, které spolu souhlasily: duše Kristova a duše otce nemocného syna. A jak působí slova Kristova: „Jdi, syn tvůj je živ“? Působí tak, že ve druhé duši roznítí sílu uvěřit tomu, co bylo těmito slovy řečeno. Tyto dvě síly působily spolu. Kristovo slovo mělo sílu vzplanout takovým způsobem ve druhé duši, že úředník uvěřil. Kdyby býval ten člověk neuvěřil, nebyl by uzdraven jeho syn. Tak působí jedna síla na druhou. K tomu musí být dva. Zde však již máme vyšší míru síly Kristovy. Při svatbě v Káni potřebovala ještě tato síla, aby vůbec mohla působit, zesílení silou matky. Nyní pokročila doba natolik, že Kristova síla mohla přenést rozněcující slovo do duše úředníka. U Kristovy síly nastává stupňování.

Jdeme nyní ke třetímu znamení, k uzdravení 38 let nemocného u jezera Bethesda. Také zde musíme číst nejdůležitější slova, jež do celé věci vznášejí světlo. To je ono místo, kde se píše:

„Dí jemu Ježíš: Vstaň, vezmi svá nosítka a chod!“

Když předtím nemocný mluvil o nutnosti zůstat ležet, že by se nemohl pohnout:

„Pane, nemám nikoho, kdo by mne odnesl do rybníka, když se voda zvíří. Když já jdu, jiný už přede mnou do něj sestupuje.“

Ale Kristus k němu mluví (a to je opět důležité, že je to v den sabatu, kdy je všude slavnostní nálada, doba nejvýznačnější lidské lásky) – a to, co chce říci, halí do těchto slov: „Vstaň, vezmi svá nosítka a chod!“ A tato slova musíme mít pospolu ještě s jinými, která říká Kristus tomuto člověku a která jsou stejně důležitá:

„Hle, jsi zdrav. Nehřeš více, aby se ti nepříhodilo ještě něco horšího.“

Co to znamená?

Znamená to, že nemoc 38 let nemocného souvisela s jeho hříchem. Zda byl ten hřích spáchán v tomto životě nebo v některém dřívějším, o tom teď nebudeme uvažovat. Nám jde o to, že Kristus vžil do jeho duše sílu k učinění něčeho, co zasahuje u druhého člověka až do jeho morálně-duševní přirozenosti. Zde máme tedy další stupňování Kristovy síly. Dříve se jednalo o něco, co mělo působit do té míry, aby se uskutečnil děj fyzický. Nyní však je tu nemoc, o níž říká sám Kristus, že souvisí u nemocného s jeho hříchem. Kristus v této chvíli ví, jak zasáhnout do vlastní duše nemocného. Předtím bylo ještě zapotřebí Otce, ale teď působí síla Kristova do duše nemocného přímo, – což získává ještě zvláštní kouzlo tím, že se to děje v den sabatu. Dnešní člověk nemá již správný smysl pro tyto věci. Pro vyznavače Starého zákona to však již něco znamenalo, že se to stalo o sabatu. Bylo to něco zcela zvláštního. Proto také byli Židé nad tímto nemocným obzvláště rozčileni, že o sabatu nesl své lože. To je mimořádně důležitý rys celé věci. Lidé by se měli učit myslet, když čtou evangelia! Neměli by to považovat za něco samozřejmého, že nemocný mohl být uzdraven, že ten, který již 38 roků nemohl chodit, nyní chodí; měli by se zamyslet nad místem, kde se píše:

„Tedy řekli Židé tomu uzdravenému: Dnes je sabat, nesluší se tobě lože nosit.“

Nehleděli na to, že byl uzdraven, ale že o sabatu nesl své lože! K uzdravení tohoto nemocného patřila tedy celá situace, že se působilo právě v tento posvátný den. V samotném Kristu je tato myšlenka: Má-li být sabat Bohu opravdu svatým, pak musí mít duše vlivem božské moci v tento den zvláštní sílu. Touto silou působil Kristus na toho, který tu před ním stál: tj. tato síla se přenesla na vlastní duši nemocného. A zatímco dříve nenašel nemocný ve své duši žádnou sílu, která by mohla přemoci následky hříchu, tuto sílu nyní má působením síly Kristovy. Opět stupňování Kristovy síly.

Ale pojďme nyní dále. – Jak se již řeklo, o vlastní povaze zázraků promluvíme později.

Čtvrtým znamením je nasycení pěti tisíců mužů. Přitom zase musíme mít na zřeteli nejdůležitější slova. A co to je? U těchto věcí se musí vždy brát v úvahu, že na takové události nemůžeme pohlížet dnešním vědomím. Ti, kdo psali o Kristu v době sepisování Janova evangelia, kdyby tehdy věřili tomu, čemu dnes věří naše materialistická doba, potom by skutečně psali jinak. Pak by jim totiž bylo nápadné něco jiného, než čeho si všímali tenkrát. – Ta nejdůležitější slova, která se zvlášť zdůrazňují, jsou tato: (ostatní jim nějak zvláštní nepřipadá, ani to, že pět tisíc lidí se může najíst z toho mála, co tu je) „Ježíš vzal chleby, požehnal je a rozdával učedníkům, a učedníci pak těm sedícím; a stejně i s rybičkami, co kdo chtěl.“

Co zde vlastně koná Kristus Ježíš? Aby to, co se má stát, mohl učinit, používá duši učedníků, kteří byli s ním, kteří postupně zvolna zráli k jeho výši. Ti patří k němu. Jsou

kolem něho a on v nich může nyní probudit duševní sílu dobra: Jeho síla se vylévá do sil učedníků. Jak se mohlo uskutečnit potom to, co se tu událo, o tom budeme ještě mluvit. Stupňování Kristovy síly spatřujeme však také i zde. Předtím dal Kristus své síle vproutit do duše 38 let nemocného; nyní však působí jeho síla do duševní síly učedníků. Vystupuje ven napětí sil, které působí od duše Pána k duši učedníků. Síla se rozšířila od duše jednoho na duše druhých, čímž se zvětšila.

V duších učedníků žije již nyní tedy také to, co žije v duši Kristově. – Kdyby lidé chtěli vědět: Co se stane takovým vlivem?..., pak nechť jen zůstanou u zkušenosti. Měli by někdy sledovat co nastalo, když opravdu velká síla, která byla v Kristu, nepůsobila pouze sama, ale zažehla sílu v duších jiných lidí, takže potom působila dál. Dnes nejsou lidé, kteří by tak živě věřili, – snad věří teoreticky, ale ne s dostatečnou silou. Teprve potom by viděli, co se zde děje. Duchovní bádání ví velmi dobře, co se tu děje.

Tak máme postupně se zvětšující sílu Kristovu.

A dále: Páté znamení, o němž se mluví v téže kapitole, začíná slovy:

„Když nadešel večer, sestoupili učedníci k moři. A vstoupili na loď a plavili se přes moře do Kafarnaum. Stmívalo se a Ježíš k nim nepřicházel. Moře se pak zmítalo silným vanutím větru.

Když se již odplavili na vzdálenost pětadvaceti nebo třiceti honů, uzřeli Ježíše, jak jde po moři a přibližuje se k lodi. I báli se.“

Lidé dávající dnes tisknout evangelia, nadepisují nad vylíčením této události např. tento nanejvýš zbytečný titul: „Ježíš chodí po moři“, jakoby něco takového někde v této kapitole bylo. Kde je napsáno: „Ježíš chodí po moři“? Zde se píše: „Učedníci uzřeli Ježíše, jak jde po moři.“ To je ono. Evangelia musíme brát doslova. Kristova síla se totiž zase zvětšila! Přirozeným zesilováním v posledních činech se stala teď tak silnou, že nejen mohla působit tato síla od jedné duše do druhé, Kristova duše se nejen mohla projevat svými silami v druhých duších, nýbrž Kristus mohl před duší druhého, kdo byl k tomu způsobilý, žít ve své vlastní podobě. Co se tu tedy událo, je toto: Nějaký člověk je na jiném místě, ale jeho síla je tak velká, že působí na lidi, kteří jsou od něho daleko vzdáleni. Tak silně působí však nyní síla Kristova: Nejenže vyvolává v učednících určitou sílu, jak tomu bylo u těch, kteří se s ním usadili na hoře ... zde jen přešla síla na učedníky, aby způsobila onen zázrak ... teď však učedníci, ačkoli nemohli fyzickými očima prohlédnout, kde Kristus je, mají sílu vidět Krista a pohlížet na jeho postavu. Kristus na vzdáleném místě mohl být viditelný těm, k nimž navázal již své duševní pouto. Jeho vlastní postava dosáhla nyní stupně, že může být duchovně spatřena. V okamžiku, kdy učedníci nemají už možnost fyzického vidění, nastává u nich tím větší možnost zření duchovního – a oni spatřují Krista. Zření do dálky je však naprosto takové, že člověk má obraz předmětu jakoby ve své bezprostřední blízkosti. Opět stupňování Kristovy síly.

Dalším znamením je uzdravení slepého od narození.

Toto uzdravení slepého, jak je popisováno v Janově evangeliu dnes, je zase zcela podivně znetvořeno. Snad jste již sami častěji četli o této události:

„A Ježíš šel kolem a uzřel člověka, který se narodil slepý. I otázali se ho učedníci jeho, řkouce: Mistře, kdo zhřešil, tento nebo jeho rodičové, že se slepý narodil?

Odpověděl Ježíš: Ani tento nezhrěšil, ani rodičové jeho, ale aby zjevení byli skutkové Boží na něm.“ Potom jej uzdravil.

Je jen třeba se otázat: Je to snad křesťanské cítění, když se to vykládá v tomto smyslu: Zde je slepý od narození, ale nenarodil se slepý proto, že by hřešili jeho

rodičové nebo on; slepým byl učiněn od Boha, aby mohl přijít Kristus a vykonat zázrak k slávě Boží; aby se tedy mohlo připisovat Bohu určité působení, musel nejprve být dotyčný Bohem oslepen!

Jenže to místo se pouze špatně čte. Také se tu vůbec neříká, že by se „měli zjevit na tomto slepci skutkové Boží“. – Chceme-li tomuto znamení rozumět, musíme se vrátit k tehdejšímu jazykovému obyčeji, jak se používalo slova „Bůh“. Nejsnadněji na to přijdete, když otevřete jinou kapitolu, kde je Kristus přímo obžalován, že o sobě tvrdil, jakoby on a Bůh byli jedno. Jak na to odpovídá?

„Odpověděl jim Ježíš: Což není psáno ve vašem Zákoně: Já jsem řekl: Bohové jste?“

Kristus tedy odpovídá: V nejhlubším nitru lidské duše je zárodek Boha. Je to něco božského. Jak často jsme mluvili o tom, že čtvrtý článek lidské bytosti je zárodkem božství v člověku. „Vy jste bohové“ to znamená: Ve vás přebývá něco božského! Toto božské je něčím jiným než člověk, než osobnost člověka, jak zde žije mezi zrozením a smrtí; je to také něco jiného, než co člověk zdědil od svých rodičů. Odkud přichází toto božské, tato božská individualita člověka?

Kráčí od vtělení k vtělení, prochází opakovanými pozemskými životy. Tato individualita sem přichází z dřívějšího pozemského života, z dřívější inkarnace. Nezhřešili tedy rodiče slepého, ani jeho osobnost, k níž se obvykle říká „já“; příčinu k tomu, že se narodil v tomto životě slepý, vytvořil tento člověk v dřívějším životě. Slepým se stal tím, že skutkové Boží, přicházející z dřívějšího života, se v něm ukazují v jeho slepotě. Jasně a zřetelně zde naznačuje Kristus Ježíš karmu, zákon příčiny a následku.

Na co se tedy musí působit, má-li dojít k vyléčení z této nemoci?

Nemůže se působit na to, co žije jako pomíjivé jáství mezi zrozením a smrtí, nýbrž síly se musí zanořit hlouběji, musí proniknout do toho já, které kráčí od života k životu. Kristova síla se opět stupňovala. Až dosud jsme viděli, že působila jen na to, co bylo před ní. Nyní však působí na to, co přežije dál za lidský život mezi zrozením a smrtí, co jde od jednoho života k druhému. Kristus sám se cítí jako reprezentant onoho „já jsem“. Když svou sílu vlévá do tohoto „já jsem“, když se takto vznešený Bůh Kristus přenesl k Bohu v člověku, získává člověk sílu z nitra se vyléčit. Tak pronikl Kristus až do nejnějnější podstaty duše. Jeho síla vnikla svým působením do věčné individuality nemocného a učinila ji silnou tím, že sama tato Kristova síla vystupuje v individualitě nemocného a tak působí také až do následků dřívějších inkarnací.

Jaké stupňování je pro Kristovu sílu možné ještě dále?

Jedině již jen to, že se Kristus přiblíží k člověku a vzkřísí v něm něco, čím v tomto druhém procitne vlastní podnět Kristův, – že druhý člověk přijme Kristovu sílu tak, že se tím pronikne celá jeho bytost a on se stane jiným člověkem, Kristem prostoupeným člověkem. A to se děje při vzkříšení Lazara! Zde máme zase stupňování síly Kristovy. Od stupně k stupni se zvyšuje tato síla!

Kde máte ve světě nějaký lyrický dokument, který by byl tak velkolepě komponován?! Žádní jiní spisovatelé podobné kompozice neměli. Kdo by se nesklonil v úctě, popisují-li se tu události tak, že se od jednoho stupně k druhému zesilují – a tak podivuhodným způsobem! Budeme-li posuzovat Janovo evangelium pouze z hlediska umělecké kompozice, můžeme mít před ním jen nejhlubší úctu. Vše v něm postupně vyrůstá a zesiluje se.

Ještě jednu věc bychom si měli ukázat. Musíme si položit otázku: Vybrali jsme některé jednotlivosti, jimiž se nám ukazuje postupné zesilování znamení, zázraků. Ale mnohé je také ještě mezi tím. Jak se to včleňuje do celku?

Zítřka bude naším úkolem ukázat, že v Janově evangeliu není jen obdivuhodné stupňování v zázracích, ale že i vše ostatní je tam vloženo se zvláštním úmyslem, takže člověk chápe, že tomu ani nemohlo být jinak, než jak to učinil pisatel Janova evangelia.

Dnes jsme pozorovali Janovo evangelium umělecky – co do jeho kompozice, a tu vidíme, že opravdu je sotva myslitelné, aby bylo umělecké dílo komponováno umělecky dokonaleji a jevilo se krásněji, než Janovo evangelium až k jeho popisu vzkříšení Lazara. Ale jen ten, kdo umí číst a ví, na čem zde záleží, pociťuje onen velký, mohutný smysl tohoto evangelia. Anthroposofie je dnes povolána k tomu, aby nám tento velký smysl objasnila.

Ale ještě mnohem víc je v tomto Janově evangeliu. Po našich úvahách budou následovat další osvětlení tohoto evangelia, a ta budou obsahovat zase ještě větší moudrost než úvahy naše. Avšak moudrost v těchto našich úvahách vám má sloužit k tomu, abyste našli pravdy nové, – tak jak nám naše moudrost již po sedm let slouží k nalezení toho, co bez anthroposofie najít je nemožné.

X.

Moji milí přátelé!

Mezi událostmi, které se odehrály v Palestině na začátku našeho letopočtu, je jedna zvlášť významná, na níž jsem již několikrát poukazoval a která se nazývá pokřtění Ježíše Nazaretského Janem. Bylo také zdůrazňováno, že pokud jde o tento Janův křest, souhlasí spolu ve všem podstatném všechna čtyři evangelia. Dnes bychom si chtěli nejprve ještě jednou uvést před duši tento Janův křest z určitého hlediska.

Ze způsobu, jak Janův křest v evangeliích vystupuje, mohli jsme již vypožorovat, že se poukazuje na nejdůležitější událost, kterou je možno objasnit také z kroniky akáša, – na událost, která by se mohla charakterizovat tím, že bychom řekli: Přibližně kolem třicátého roku života Ježíše z Nazaretu vstoupila do tří schrán tohoto Ježíše z Nazaretu božská bytost, označovaná jako Kristus. Musíme tedy rozlišovat – a to je výsledek pozorování kroniky akáša – v životě zakladatele křesťanství dvě části. Nejprve vidíme život velkého zasvěcence, Ježíše Nazaretského. Jak jsme poukázali, v tomto Ježíši z Nazaretu žije „jáství“, které předtím prošlo mnohými inkarnacemi a opět znovu žilo na Zemi. V těchto životech stoupalo stále výš, až se postupně vyvinulo natolik, že bylo schopno velké oběti. Tato oběť spočívala v tom, že kolem třicátého roku mohlo já Ježíše Nazaretského opustit všechna tři těla (fyzické, éterné a astrální), která jím byla až do té doby třibena, pročišťována a zušlechťována, takže zde existovala trojí lidská schránka, skládající se z těla fyzického, éterného a astrálního.

Při Janově křtu přijaly ony schránky jáství Ježíše z Nazaretu, onu bytost, která předtím na Zemi ještě nebyla, u níž nemůžeme mluvit o tom, že by byla procházela předchozími inkarnacemi. Kristova bytost je onou bytostí, o níž můžeme říci, že předtím mohla být nalezena jedině ve světě, který je mimo naši Zemi. Teprve v okamžiku Janova křtu se tato individualita spojila na tři roky s lidským tělem a putovala po Zemi, aby v těchto třech letech vykonala to, co chceme stále víc charakterizovat.

Co jsem teď uvedl, je výsledek jasnovidného pozorování. Evangelisté halí tuto skutečnost do toho, co popisují jako Janův křest. Chtějí tím říci: Zatímco se to či ono dělo u různých lidí, kteří přijali Janův křest, u Ježíše z Nazaretu nastalo to, že do jeho tří schrán se vnořil Kristus. A řekl jsem vám už v první přednášce, že tento Kristus je táž bytost, o níž se ve Starém zákoně říká: „A duch Boží se vznášel (*spočíval*) nad vodami.“

Tento duch, tedy božský duch naší sluneční soustavy, se odebral do trojité schránky Ježíše Nazaretského. Chci nyní vyložit, co se tehdy stalo.

Prosím, ujasněte si, že je obtížné pochopit to, co se tu vlastně při Janově křtu stalo, poněvadž to byla největší událost pozemského vývoje. Vždyť kdo by neuznal, že malé události pozemského vývoje jsou snadněji pochopitelné než velké? Každý pochopí, že největší události zemského vývoje přinášejí největší potíže! Proto vám teď řeknu třeba něco, co může dosud nepřipraveného člověka v mnohém směru šokovat. Ale i takový nepřipravený člověk by si měl říci, že lidská duše je zde na Zemi k tomu, aby se stále více zdokonalovala také pokud jde o poznání, a že i to, co se zprvu jeví jako zarážející, musí se časem ukázat jako něco naprosto pochopitelného, neboť jinak by se muselo pochybovat o možnosti vývoje lidské duše. Takto si však můžeme každý den říci: Jakkoli mnoho jsem již poznal, je přesto třeba, aby se duše stále zdokonalovala a chápala tak věc stále více a lépe.

Máme tedy před sebou trojitou lidskou schránku – tělo fyzické, éterné a astrální, a do těchto těl vchází Kristus. To naznačují slova, zaznívající z vesmíru: „Toto je můj Syn, mou láskou naplněný, v němž já zjevuji sám sebe!“ Takto se musejí přeložit tato slova. Že v trojité schráně Ježíše Nazaretského došlo k mohutným proměnám, když do nich vstoupil Bůh, to je nutné vědět. Nyní již také shledáte pochopitelným, že u starých zasvěcení docházelo k velkým změnám v celém člověku. Již jsem vám říkal, jaký byl poslední akt ve starém zasvěcení. Když byl žák, jenž byl zasvěcen do božských tajemství, po dlouhé době přípravných cvičení, uveden na tři a půl dne do stavu, který se podobal smrti, takže jeho éterné tělo bylo po dobu tří a půl dne odděleno od těla fyzického, pak se v této době mohly otisknout v éterném těle plody, které byly přijaty do těla astrálního. To znamená, že ten, kdo byl zasvěcen, postoupil od „očistěného“ k „osvícenému“ tím – že pohlíží do duchovního světa. Takový člověk však měl také již ve starých dobách – právě tehdy, kdy byla ještě možnost těchto zasvěcení – jistou moc nad celou svou tělesností. A když pak zase vstoupil do fyzického těla, ovládal určité jemnější elementy fyzického těla velkolepým způsobem.

Snad byste se teď mohli otázat: Kdyby se někdo přiblížil k takovému zasvěcení, který dosáhl této zcela zvláštní vlády nad různými schránkami, dokonce také nad fyzickým tělem, zpozoroval by to na něm? Bylo by to na něm vidět?

Ano, viděl by to ten, kdo si osvojil schopnost takového vidění. Ostatním lidem by se jevil zpravidla jako obyčejný, prostý člověk, a nepozorovali by na něm nic zvláštního. Čím to?

To je z důvodu, že fyzické tělo, jak je vidíme fyzickými očima, je pouze zevním výrazem pro to, co je za ním. Zmíněné proměny se vztahují k podstatě duchovní, která je za fyzickým tělem.

Všichni starí zasvěcení dosáhli tehdy zvláštními procedurami, jež se s nimi konaly, určitého stupně ovládnutí fyzického těla. Jen jedno nebylo možné žádným starým zasvěcením ovládnout duchem člověka. Do jisté míry se tímto dotýkáme velkého tajemství, tajemství mystéria. Bylo něco v lidské přirozenosti, k čemu síla předkřesťanského zasvěcence nepronikala. A to byly jemné fyzikálně-chemické procesy v systému kostí (*v kosterní soustavě*). Jakkoli vám to připadá podivné, přece je tomu tak. Až do Janova křtu Krista Ježíše nikdy neexistovala v pozemském vývoji – ani mezi zasvěcení, ani mezi nezásvěcenými – nějaká lidská individualita, jejíž moc by sahala až do chemicko-fyzických procesů kostního systému.

Vstupem Krista do těla Ježíše z Nazaretu se stalo nyní Kristovo jáství vládcem až do soustavy kostí. Následek toho byl, že na Zemi žilo jednou tělo, které bylo schopné používat své síly tak, že mohlo formu systému kostí, duchovní formu systému kostí přivtělit k pozemskému vývoji. Co člověk prožívá v pozemském vývoji, z toho by nezbylo nic, kdyby člověk nemohl ušlechtilou formu svého systému kostí jako zákon přivtělit k tomuto pozemskému vývoji (*vštípit do zemského vývoje*), kdyby se postupně nestal pánem nad tímto zákonem systému kostí. S tím souvisí něco – jak tak často souvisí staré tradice s něčím okultním, co je možno zvědět ze starých lidových pověr: Smrt se znázorňuje někde tak, že se zobrazuje kosterní soustava, kostra. To je forma pro to, že když se Země začínala vyvíjet, byly všechny zákony, vztahující se k ostatním soustavám organizace člověka, tak daleko, že také i na konci pozemského vývoje – přetvořené ve vyšší formu – by zde zase byly. Nic by však nebylo převzato pozemským vývojem do budoucnosti, kdyby se nepřevzala forma systému kostí. Forma systému kostí překonává ve fyzickém smyslu smrt. Proto musel ten, kdo měl překonat na Zemi smrt, mít vládu

nad systémem kostí, a to stejným způsobem, jak jsem vám naznačil tuto vládu nad jistými duchovními vlastnostmi vzhledem ke schopnostem jednodušším. Jen nepatrnou měrou má člověk vládu nad krevní soustavou. Např. při pocitu studu žene svou krev z nitra navenek, čímž tedy působí duše na krevní systém. Při úleku, když člověk zbledne, žene svou krev nazpět do centra, do nitra, když člověk pociťuje smutek, vytékají navenek slzy. To vše je určitou vládou duše nad tělesností. – Avšak ještě mnohem větší vládu nad tělesností získává ten, kdo je určitou měrou zasvěcen. Tehdy nabývá možnosti jistým způsobem libovolně ovládat např. pohyby částí svého mozku atd.

Tedy ona lidská bytost, která byla schránou Ježíše Nazaretského, dostala se pod vládu Krista. A svobodná vůle Kristova pronikla svou vládou až do systému kostí. Teprve do tohoto systému kostí mohl působit Kristus. Význam této události je možno vylíčit následovně: Na Zemi si člověk vydobyl formu, kterou má dnes vlivem své kostní soustavy – nikoli tedy na některém dřívějším vtělení naší planety. Musel by ji ale ztratit, kdyby nepřišla duchovní mocnost, kterou nazýváme Kristus. Člověk by si do budoucnosti s sebou nepřenesl nic jako plody Země, kdyby nenastoupila vláda Kristova nad systémem kostí. Bylo to tedy něco nesmírně mocného (*mocná síla*), co v okamžiku Janova křtu proniklo až do nejhlubšího morku trojitou schránou Ježíše z Nazaretu. Tento okamžik si musíme zobrazit před svou duší. Neboť to je jedna věc, jež se stala.

Když probíhá normální zrození, spojuje se to, co přichází z dřívějších vtělení člověka, s tím, co člověk získává dědičností. Lidská individualita, která zde byla v dřívějších životech, se sjednocuje s tím, co člověk přijímá jako svou tělesně-éternou schránu. Spojuje se tedy něco, co přichází z duchovního světa, s živlem smyslově-fyzickým.

Častější posluchači mých přednášek vědí, že jakmile jen vstoupíme do duchovního světa, je tam – co do vnějšího projevu – všechno v zrcadlovém obraze, vše je naopak. Stane-li se tedy někdo racionálními metodami jasnovidným, když se mu otevře zrak pro duchovní svět, pak se teprve musí pomalu učit v tomto duchovním světě se vyznat, neboť se tu jeví všechno opačně. Když před ním vystoupí nějaké číslo, např. číslo „345“, nesmí ho číst jako ve fyzickém světě, tedy nikoli 345 ale „543“, musí ho číst naopak. Tak se musíte učit jistým způsobem pozorovat vše obráceně – nejen čísla, ale také vše ostatní.

Když se Kristus spojil se zevní schránou Ježíše z Nazaretu, ukazuje se tato událost ve svém vnějším projevu tomu, kdo má otevřený duchovní zrak – rovněž ve výjevu opačném. Zatímco při fyzickém vtělení sestupuje duch z vyšších světů dolů a spojuje se s fyzicitou, objevuje se to, co v tomto případě bylo obětováno pro přijetí ducha Kristova, nad hlavou Ježíše z Nazaretu ve formě bílé holubice! Objevuje se duch, jak se odpoutává z fyzicity. To je naprostá skutečnost jasnovidného pozorování! A je velmi nesprávné, když se říká, že je to míněno pouze alegoricky nebo symbolicky. Je to reálná jasnovidná duchovní skutečnost, která zde pro jasnovidnou schopnost v astrální úrovni skutečně existuje. Jako je fyzické zrození přitahováním duchovna, tak toto zrození bylo obětí, odevzdáním. Tím bylo umožněno, aby duch, který „se vznášel nad vodami“ na počátku pozemského vývoje, se spojil s trojitou schránou Ježíše z Nazaretu a tuto schránu prostoupil takovou silou a ohněm, jak jsme to popisovali.

Nyní jistě pochopíte, že v okamžiku, kdy se to stalo, měl na tom účast nejen pouze ten malý prostor, na němž se odehrával Janův křest. Jen lidská krátkozrakost by se mohla domnívat, že co se děje ve vztahu k nějaké bytosti, je uzavřeno v hranicích

viditelných očima. Pokud lidé důvěřují jedině svým zevním smyslům, mohou se právě oddávat silné iluzi.

Kde je pro zevní smysly hranice člověka?

Kdybychom mluvili povrchně, viděli bychom tuto hranici v jeho kůži. Zde člověk na všechny strany přestává. Dokonce by mohl někdo říci: „Když ti uříznu nos, který patří k tobě, pak už nejsi celým člověkem; podle toho poznávám, že to vše náleží ke tvé bytosti.“ Přesto však je to jen velmi krátkozraké pozorování. Několik decimetrů před kůží člověka se při omezení na fyzické pozorování již nehledá to, co k člověku náleží. Ale jen pomyslete, že každým vdechnutím vdechujete vzduch z celého vzdušného okruhu svého okolí. Odřízne-li vám někdo nos, nejste již celým člověkem, ale odřízne-li vám někdo vzduch, nejste jím také! Je to jen názor pouhé libovůle, představujete-li si člověka omezeného jeho kůží. Co je kolem člověka, to vše k němu také patří. Již ve fyzickém smyslu to k němu patří.

Takže když se s člověkem něco děje na některém určitém místě, potom není tomu tak, že by na tom bylo účastno jen místo, které zaujímá lidská tělesnost. Kdybyste se pokusili na míli od člověka dostatečně silným způsobem zamořit vzduch, že by se plyny rozšířily až k tomuto člověku, brzy byste zpozorovali, že celý tento prostor do okruhu jedné míle se podílí na jeho životních pochodech. A celá Země se podílí na každém životním pochodu. Když se tak děje již u životního pochodu fyzického, pak vám nebude připadat nějak nepochopitelné, že takové události, jakou je Janův křest, se zúčastnil duchovní svět v nejširším okruhu, – a že se stalo mnohé, opravdu mnohé se událo, aby mohlo toto nastat.

Avšak když zde máte člověka, v jehož okolí jste mu ve vzdálenosti jedné míle zkazili vzduch, takže to má vliv na jeho životní pochody, a potom postavíte do jeho blízkosti jiného člověka, utrpí škodlivým účinkem také i tento druhý. Snad bude tento účinek poněkud jiný, podle toho, jak bude ten druhý vzdálen od místa působení ... když bude třeba daleko, bude také účinek menší – ale přesto účinek bude. Proto vám již nebude připadat divné, nadhodíme-li dnes otázku, neexistují-li snad ještě jiné účinky, které byly spojeny s Janovým křtem. A zde se dotýkáme jiného hlubokého tajemství, o němž můžeme dnes mluvit jen s ostychem a úctou. Jen ponenáhlu bude lidstvo připravováno, aby těmto věcem porozumělo.

V okamžiku, kdy se duch Kristův vnořil do těla Ježíše Nazaretského, došlo k proměně, kterou jsme popisovali, v tomtéž okamžiku se dostavil účinek také u Ježíšovy matky. A tento účinek spočívá v tom, že v této chvíli Janova křtu obdržela zase nazpět své panenství, což znamená, že se stala ve své vnitřní organizaci takovou, jakou je organizace ženy před panenskou dospělostí. Matka Ježíše z Nazaretu se stala při Kristově zrodu pannou!

To jsou dvě nejvýznamnější skutečnosti, dva mocné účinky, které nám – i když zahaleně – naznačuje pisatel Janova evangelia. To vše v tomto evangeliu je, musíme jen umět správně ho číst. Abychom to poznali, musíme zase navázat na mnohé, čeho jsme se dotkli z různých stran už včera.

Řekli jsme, že ve starých dobách žili lidé pod vlivem „blízkého sňatku“. To znamená, že sňatek se uzavíral v pokrevním bratrství, uvnitř téhož kmene. Teprve postupem dob se začínal uzavírat sňatek i mimo kmen do jiné kmenové krve. Čím jdeme dál do minulosti starých dob, tím více shledáváme, že lidé jsou pod vlivem tohoto pokrevního příbuzenství. Tím, že v žilách lidí proudila kmenová krev, byly ve starých dobách možné zvýšené magické síly. V těchto dobách žijící člověk, který mohl vidět do řad svých

předků a mohl stále nahlížet do krve příbuzných kmenů, ten měl ve své krvi působící magické síly, takže tu bylo možné působení od duše k duši, jak jsme to včera popisovali. To ale tenkrát věděli i ti nejprostší lidé. Bylo by však naprosto mylné z toho vyvozovat, že v případě uzavření pokrevně spřízněného sňatku dnes by snad nastaly podobné stavy a projevy by se magické síly. To byste se dopustili stejné chyby, jaké by se dopustila konvalinka, kdyby si náhle řekla: „Nechci již kvést na jaře – od této chvíle budu kvést v říjnu!“ – V říjnu nemůže kvést, protože pak tu již nejsou pro konvalinku nezbytné podmínky. Tak je tomu také s magickými silami. Tyto síly se nemohou vyvíjet v době, kdy už k tomu nejsou podmínky. Dnes v naší době se musí magické síly vyvíjet jinak. O čem se zde mluvilo, to platí jen pro staré doby.

Samozřejmě, že hrubě materialistický učenec nemůže vůbec chápat, že by se měly zákony ve vývoji měnit. Domnívá se, že co on dnes prožívá ve svém fyzikálním kabinetě, že se to takto muselo odehrávat vždy. Jenže to je nesmysl, protože zákony se mění. A lidé, přinášející si svou víru z novější přírodovědy, pohlíželi by s údivem na události v Palestině, o nichž se mluví v Janově evangeliu, jako na něco zvláštního. Ale ti lidé, kteří žili v době Krista Ježíše, v době dosud živých tradic z časů, kdy takové věci byly zcela možné, ti vůbec nebyli tím nějak zvlášť udiveni. Proto jsem mohl již včera naznačit, že lidé vlastně ani nebyli nějak zvlášť překvapeni tím, co se stalo jako znamení při hostině v Káni Galilejské.

A proč by se tomu měli také divit? Vždyť zevně to bylo opakováním toho, o čem věděli, že to bylo pozorováno již častěji. Čtete 2. Královská, 4. kapitola, verš 42-44:

„Ale přišel muž z Baal-šališi a přinesl muži Božímu chleby z prvního obilí, totiž dvacet chlebů ječných, a klasů nových nevymnutých. I poručil Elíša: Dej lidu, ať jedí.

Odpověděl služebník jeho: Cožpak to mohu předložit sto mužům? Ale on řekl: Dej lidu, ať pojedí, neboť toto praví Hospodin: Budou jíst a ještě zůstane!

A tak předložil jim, aby jedli, a ještě zbylo podle Hospodinova slova.“

Zde máte ve Starém zákoně pro staré časy podanou onu situaci o nasycení pěti tisíců lidí. Jak by mohli být nad tímto znamením udiveni ti, v jejichž dochovaných zprávách se psalo, že něco takového se nestalo poprvé! Je podstatné, abychom právě toto pochopili.

Avšak co se vlastně stalo u toho, kdo byl ve starém smyslu zasvěcen?

Byl mu přístupný duchovní svět, byl mu otevřen zrak pro duchovně působící síly, to jest, viděl do souvislosti krve a duchovně působících sil. Ostatní lidé měli o tom jen temné tušení. Ale kdo byl zasvěcen, pohlížel vzhůru až k prvnímu z předků, od něhož pramenila krev dolů. Takový člověk si mohl říci: Tak proudí krev dolů generacemi, a v této krvi se vyjadřuje celé národní já, jako v krvi jednotlivého člověka se vyjadřuje já jednotlivce!

Tak pohlížel takový zasvěcenec až k počátku tohoto proudu krve, prostupujícího generacemi, a svou duší se cítil zajedno s duchem celého národa, jehož tvářnost byla v národní krvi. Kdo se takto cítil zajedno s veškerou krví národa, byl do jistého stupně zasvěcen a byl ve starém smyslu do jistého stupně pánem nad určitými magickými silami.

Nyní si musíme povšimnout jedné věci. Mužský a ženský princip – ty spolupůsobí jistým způsobem v rozplozování lidstva, což se dá krátce charakterizovat takto: Kdyby mělo nadvládu pouze ženství, vyvíjeli by se lidé tak, že by se v nich neustále projevovaly charakterystiky stejného rázu: Dítě by se vždy podobalo rodičům, prarodičům atd. Všechno ze sil, co vyvolává podobnost, je vázáno k ženství. Co však podobnost mění, co vytváří rozdíly, to se váže k prvku mužskému. Máte-li v nějakém národním společenství několik

obličejů, které se sobě navzájem podobají, pak to závisí na ženství. Ale v těchto obličejích jsou přesto jisté rozdíly, takže jednotlivé lidi můžete rozeznat, a toto rozlišení je zase pod vlivem prvku mužského. Kdyby měl vliv pouze prvek ženský, nemohli byste jednotlivé lidi navzájem od sebe rozeznávat, a kdyby zase působil jen prvek mužský, nemohli byste nikdy poznat nějakou skupinu lidí jako náležející k jednomu kmeni. Mužský a ženský prvek působí dohromady, takže se může říci: Mužský princip způsobuje individualizaci, specializaci, rozdělování. Kdežto ženský princip způsobuje generalizaci (*zevšeobecňuje*).

Ve kterých silách je tedy zvláště založeno to, co náleží celému národu?

Co náleží celému národu, je vázáno především k ženství. Můžeme také říci: Silou ženy se přenáší z generace na generaci to, co se jiným způsobem vyjadřuje tím, že to proudí z generace na generaci v krvi. Kdo by chtěl charakterizovat ještě blíže, k čemu se vlastně poutají magické síly, které jsou v pokrevních svazcích, musel by říci: Tyto síly jsou vázány k ženství (*vězí v ženském principu*), který proniká (*prostupuje*) celým národem a žije ve všech jeho členech. Když se tedy někdo zasvěcením povznesl na člověka, který mohl takřka disponovat silami, vštípenými ženským národním živlem této krvi, proudící generacemi, co bylo na takovém člověku podstatné?

Ve starém zasvěcení se rozlišují – chceme-li použít výrazů perského zasvěcení – na cestě vzhůru k duchovním výšinám určité stupně. Tyto stupně se označují určitými názvy. Jeden z těchto názvů nás bude zvláště zajímat. První stupeň perského zasvěcení se označoval výrazem „havran“, druhý stupeň se nazýval „okultní (*skrytý*)“, pro třetí stupeň byl název „bojovník“, pro čtvrtý stupeň „lev“, pátý stupeň se označoval v každém národě jménem dotyčného národa, takže např. když Peršan vystoupil k pátému stupni zasvěcení, říkalo se o něm, že je „perský“.

Nejprve byl zasvěcenec „havranem“, to jest, mohl činit svá pozorování v zevním světě. Pak byl služebníkem (*sluhou*) těch, kteří byli v duchovním světě a vnášel zprávy z fyzického světa do světa duchovního. Proto tu byl tento symbol havrana jako zprostředkovatele mezi světem fyzickým a duchovním, – počínaje havrany Eliášovými až k havranům Barbarossy. Kdo dosáhl druhého stupně, ten již stojí v duchovním světě. Zasvěcený ve třetím stupni vystoupil nad stupeň druhý, proto dostává již poslání zastupovat (*zastávat*) pravdy okultismu: stává se bojovníkem. Zasvěcenci druhého stupně se ještě nedovolovalo hájit pravdy duchovního světa. Čtvrtý stupeň zasvěcení je takového rázu, že se už dostavilo pevné zakotvení člověka v pravdách duchovního světa. A pátý stupeň je ten, o němž jsem řekl, že všechno, co protékalo krví generací, učil se člověk ovládat v silách, valících se dolů v krvi s ženským živlem rozplozování. Jak se tedy muselo říkat zasvěcenci, který prožil své zasvěcení v izraelském národě? Říkalo se mu „Izraelita“ jako v Persii se mu říkalo „Peršan“. A nyní obraťte pozornost k následujícímu:

Jeden z prvních, kdo byli přivedeni ke Kristu Ježíši ve smyslu Janova evangelia, byl Nathanael. Ti druzí, kteří již jsou vyznavači Ježíše Krista, praví teď Nathanaelovi: „Našli jsme Mistra, toho, který přebývá v Ježíši z Nazaretu!“, na což jim Nathanael odpovídá: „Co může přijít z Nazaretu dobrého?“ Ale když Nathanaela přivedli ke Kristu, pravil k němu Kristus: „Hle, pravý Izraelita, ve kterém není falše!“ Řekl to proto, že věděl, do kterého stupně je Nathanael zasvěcen. A tu poznává Nathanael, že se setkal s někým, kdo ví přinejmenším tolik, jako on sám, dokonce kdo vidí nad něj, jehož vědění je tedy větší. A Kristus mu říká, aby ještě naznačil, že jde skutečně o zasvěcení: „Viděl jsem tě

nikoli teprve, až jsi ke mně přišel, nýbrž dříve než tě Filip zavolal, když jsi byl pod fíkovníkem, viděl jsem tebe!“

A slova „fíkovník“ se tu používá v úplně stejném významu jako u Buddha: fíkovník je „strom Buddha“. Je to znak pro zasvěcení. Kristus mu říká: „Poznávám tě jako zasvěcence pátého stupně!“ Z toho vidíte, jak pisatel Janova evangelia naznačuje, že Kristus má přehled nad člověkem zasvěceným až k pátému stupni. Úplně jakoby po stupních nás vede pisatel Janova evangelia, když zde ukazuje, že v těle Ježíše z Nazaretu přebývá Ten, kdo svým zřením přesahuje zasvěcence pátého stupně.

A jděme dál. Právě jsme viděli, že zasvěcenec pátého stupně ovládá okultně-magické síly, jež proudí krví generací. Úplně se takřka sjednotil s duší národa. A před chvílí jsme viděli, že tato duše národa se projevuje v silách ženy. Takže ten, kdo je zasvěcený v pátém stupni, bude mít co činit – starým způsobem – se silami ženy. To vše si musíte duchovně představit.

Ale ve zcela novém způsobu má Kristus co činit se ženou. Má co činit s tou ženou, která se následkem Janova křtu zase stala pannou, která má opět v sobě čerstvé rašící síly panenství. To bylo to nové, co chtěl pisatel Janova evangelia naznačit, když říká, že určité proudění jde od syna k matce. Že syn, když byl zasvěcen v pátém stupni, může magicky použít sil národa, které se projevují v národním živlu matky. To bylo běžné všem, kdo měli v oněch dobách okultní vědění. Duchovně vyšším způsobem však ukázal Kristus síly ženy, která se opět stala panenskou.

Tak vidíme, jak se připravuje svatba v Káni Galilejské. A pozorujeme, že co se tu událo, to mohl vykonat jen takový zasvěcenec, který měl nad zasvěcencem pátého stupně přehled. Ukazuje se nám, že to má stejně také něco společného se silami národa, závislými na ženské osobnosti. Obdivuhodně nás připravuje pisatel Janova evangelia k tomu, co se zde ukazuje. (Jak se už řeklo, s pojmem zázraku se budeme v jiném smyslu ještě zabývat.)

Nyní si však můžete snadno představit, že právě čerstvě načerpaná voda je něčím jiným než voda, která již nějakou dobu stála, – jako čerstvě utržená rostlina je jiná, než rostlina, která už tři dny vadla. K těmto rozdílům však materialistický názor nepřihlíží. Voda, která byla dosud spojena se silami Země, je něčím jiným než voda, zužitkovaná teprve později. Navázáním na síly, nacházející se v čerstvě načerpané vodě, může takto zasvěcený člověk působit silami, vázanými na duchovní vedení – jakým byl vztah Krista k matce, která se právě stala panenskou. On pokračuje v tom, co může konat sama Země. Země umí proměnit vodu ve víno ve vinné révě. Kristus, který se přiblížil Zemi, který se stal duchem Země, on je tou duchovností, která jinak působí v celém zemském tělese, a musí tedy umět totéž, jestliže je Kristem, co umí Země, co dělá tato Země ve vinné révě: proměňuje vodu ve víno.

Je tedy prvním ze znamení, jež činí Kristus Ježíš ve smyslu Janova evangelia, ono znamení, které takřka navazuje na to – jak jste právě viděli z Knihy Královské – co ve starých dobách mohl učinit zasvěcenec, který ovládal síly, šířící se pokrevními svazky generací.

Nyní postupuje ono zesilování sil, které Kristus vytváří v těle Ježíše Nazaretského, nikoli těch, které má Kristus v sobě!

Proto není třeba tázat se: „Má Kristus zapotřebí teprve se vyvíjet?“

To jistě nemá zapotřebí. Co se však muselo pomocí Krista vyvíjet, to bylo – třebaže už pročištěno a zušlechtěno – tělo Ježíše z Nazaretu. Toto tělo musel Kristus vést od

stupně ke stupni, neboť do něho se měly vlévat síly, jež se právě měly v nejbližší době uplatnit.

Dalším znamením je uzdravení syna královského úředníka, a pak následuje uzdravení 38 let nemocného u jezera Bethesda.

Jaké bylo zde stupňování v silách, jimiž Kristus působil na této Zemi?

Toto stupňování spočívalo v tom, že Kristus mohl teď působit nejen na lidi přítomné, které měl v jistém smyslu tělesně kolem sebe. U lidí na svatbě v Káni působil tak, že když tito lidé pili vodu, bylo to víno. Působil tedy na éterné tělo kolem něj přítomných lidí. Neboť tím, že dal své síle vyproutit do éterného těla lidí kolem sebe, tímto působením se stala voda v ústech těchto lidí, kteří ji pili, vínem, – to jest, voda se pila jako víno. Nyní se však mělo působit nejen na tělo, ale až do největších hlubin duše. Neboť jen tímto způsobem mohl Kristus působit prostřednictvím otce na syna královského úředníka. A jen tím mohl působit do hříšné duše 38 let nemocného. Kdyby dal proudit silám jen do těla éterného, pak by to nedostačovalo. Muselo se působit na tělo astrální, protože právě toto tělo astrální se dopouští hříchu. Působením na éterné tělo lze proměnit vodu ve víno, ale když se chce působit na druhou osobnost více, je třeba sáhnout do hlubší vrstvy. K tomu bylo nutné, aby Kristus trojitou schránu Ježíše Nazaretského dále zpracoval.

Jen si povšimněte: Kristus se tím nestává jiným! Zpracovává jen trojitou schránu Ježíše z Nazaretu. A v další době ji zpracovává tak, aby se více než dříve éterné tělo uvolnilo od těla fyzického. – Nastala tedy doba, kdy v trojité schráně Ježíše z Nazaretu se uvolnilo éterné tělo od těla fyzického. Tím však získalo nad fyzickým tělem větší vládu. Mohlo v tomto fyzickém těle uskutečnit ještě mocnější činy než dříve, to jest, mohlo použít mohutných sil vsutku až do fyzického těla. K tomu byl dán základ Janovým křtem. Nyní se měl tento základ ještě zcela zvláštním způsobem zdokonalit. Ale to vše se mělo stát z ducha. Astrální tělo v trojité schráně Ježíše Nazaretského mělo mocně působit tak, aby potom tělo éterné získalo velkou moc nad tělem fyzickým.

Jak jen může astrální tělo tak silně působit?

Může působit tím, že si osvojí správné city, takže když se těmto správným citům oddává (ohledně toho, co se děje v našem okolním světě) – že se především uvede do správného poměru k lidskému egoismu (*sobectví*).

Učinil to Kristus s tělem Ježíše z Nazaretu? Působil tak, aby se dostal do správného poměru k veškerému egoismu v okolí?

Ano, to Kristus činil. Pisatel Janova evangelia nám vypráví, jak Kristus vystupuje jako očistitel chrámu vůči těm, kdo holdují egoismu a prodáváním všeho možného zneuctví chrám. Tím nám Kristus může říci, že nyní učinil astrální tělo tak mocné, že je s to vybudovat ve třech dnech fyzické tělo, kdyby se rozpadlo. Také to nám naznačuje pisatel Janova evangelia:

„Ježíš jim odpověděl: Zbořte tento chrám a já jej zbuduji ve třech dnech.

I řekli Židé: Třicet šest let byl tento chrám stavěn a ty jej zbuduješ ve třech dnech?

Ale on mluvil o chrámu těla svého.“

Tím se naznačuje, že tato schrána, která mu byla obětována, má nyní sílu řídit fyzické tělo tak, že je v tomto fyzickém těle pánem. Potom se však může také toto tělo, které se takto osvobodilo, všude pohybovat nezávisle na zákonitostech fyzického světa. A pak může způsobovat a řídit děje v duchovním světě.

Činí to?

Ano. To se nám naznačuje v kapitole, která následuje za kapitolou o očišťování chrámu.

„Byl pak jeden z farizejů, jménem Nikodém, jeden z nejvyšších mezi Židy.

Ten přišel k Ježíšovi v noci a řekl jemu...“

Proč se tu píše „v noci“? Je přirozeně nejtriviálnějším vysvětlením, jaké si lze jen představit, když se říká, že se tento Žid pouze obával přijít k Ježíšovi za bílého dne a tak se k němu vplížil za noci oknem. Taková vysvětlení může ovšem podat každý. „V noci“ zde nepředstavuje nic jiného než to, že uvedené setkání Krista a Nikodéma se uskutečnilo v astrálním světě, tedy ve světě duchovním. Nikoli v prostředí, v němž je člověk se svým obyčejným denním vědomím. Znamená to tedy, že Kristus mohl teď jednat s Nikodémem mimo fyzické tělo – „v noci“, kdy fyzické tělo u toho není, když tedy astrální tělo je mimo tělo fyzické a éterné.

Tak byl trojitá schrána Ježíše Nazaretského připravována Kristem, jenž v ní přebýval, k dalším činům, – k působení do nitra duší. Zde musela být duše v trojité schráně Ježíše z Nazaretu natolik svobodná, aby mohla přenést své působení do druhých těl. Ale přenést své působení do druhé duše, to je ještě něco úplně jiného, nežli působit tak, jak jsme viděli včera. To je zase další stupňování: Nasycení pěti tisíců mužů a kráčení po moři. Aby byl Kristus spatřen tělesně, aniž by byl fyzicky při tom, a to nejen od učedníků, ale také – tak silná byla již tehdy síla v těle Ježíše z Nazaretu – od těch, kteří jeho učedníky nebyli, k tomu náleželo ještě něco jiného. Zde musíme jen zase Janovo evangelium správně číst. Protože někdo by mohl říci: „O učednících tomu věřím, ale nikoliv u ostatních.“

„Druhý den viděl zástup, který byl za mořem, že jiné lodičky nebylo, než ta jedna, na níž byli vstoupili jeho učedníci, a že Ježíš nevstoupil s učedníky svými na loď, nýbrž že jeho učedníci odpluli sami.

Ale jiné lodi se přiblížily od Tiberiady k tomu místu, kde jedli chléb, jemuž Pán požehnal.

Když tedy uzřel zástup, že Ježíše tu není, ani učedníků jeho, vstoupili i oni na lodi a přijeli do Kafarnaum, hledajíce Ježíše.“

Prosím, abyste si zvláště povšimli, že zástup lidí hledá Ježíše, a že se potom říká:

„A když ho našli za mořem, řekli jemu: Mistře, kdy jsi sem přišel?“

To má naprosto stejný význam, jako u učedníků. Zde se nepíše, že ho vidělo každé obyčejné oko, nýbrž se říká, že ho viděli ti, kteří ho hledali, a kteří ho našli zvýšením své duševní síly. Když se říká, že „někdo viděl druhého“, je to prostě něco jiného, než když se řekne: „Druhý tu stál jako prostorová, tělesná, – fyzickému zraku viditelná postava!“ Co se obvykle v zevním životě nazývá „brát evangelium doslova“, tím se evangelium bere ještě velice málo „doslova“. A když uvážíte, že je zde v podstatě všude stupňování, pak shledáte pochopitelným, že tomu muselo předcházet ještě něco jiného.

Zase muselo předcházet něco, o čem se nám vypráví, jak Kristus v trojité schráně Ježíše z Nazaretu působil v tom směru, aby síla této trojité schrány byla stále mocnější a mocnější. Působil léčivě, to jest, mohl svou sílu přelévat do druhé duše. To mohl jen tím, že nyní působil ještě takovým způsobem, jak o tom sám mluví v rozmluvě se Samaritánkou u studny: „Já jsem ta voda živá!“

Předtím při svatbě v Káni se představil jako ten, kdo je zasvěcený v pátém stupni, kdo vládne živlům. Nyní se představuje jako ten, kdo žije v těchto živlech. A Kristus dále ukazuje, že je sjednocen se silami, působícími na celé Zemi, – je zajedno se silami, které působí v celém světě. To je líčeno v kapitole „O Ježíši, který má moc nad životem

a smrtí“; nad životem a smrtí – tím, že může vládnout silám, působícím ve fyzickém těle. Tato kapitola proto předchází onomu znamení, při němž se musí síla zvýšit ještě více.

Pak vidíme, jak se síla dále zvyšuje. Včera jsme poukázali, jak v tom znamení, které se líčí jako uzdravení slepého od narození – nyní zasahuje Kristus nejen do toho, co je mezi zrozením a smrtí, ale zasahuje až do toho, co kráčí jako individualita lidské duše od života k životu. Tento člověk oslepl tím, aby se božská individualita zjevila ve svých skutcích. Když Kristus do něho vlije takovou sílu, že bude odčiněno to, co se stalo nikoli vlivem osobnosti mezi zrozením a smrtí, ani vlivem dědičnosti, nýbrž působením jakožto individuality, potom má tento člověk prohlédnout.

Již častěji jsem poukázal na krásný Goethův výrok, učiněný z hlubokého poznání rosekruciánského zasvěcení: „Oko je stvořeno ze světla pro světlo“, má hluboce okultní základ. Poukázal jsem na to, že je sice správné, když Schopenhauer říká, že bez oka není světla, – ale odkud pochází oko? – Goethe říká úplně správně: Kdyby zde neexistovalo světlo, pak by nikdy nevznikl orgán vnímavý pro světlo, nikdy by nevzniklo oko. – Oko je vytvořeno světlem. To vidíte z následujícího příkladu: Když se přestěhují do temných jeskyň zrakem obdařená zvířata, potom tento zrak nedostatkem světla brzy ztratí schopnost vidění... Světlo vytvořilo oko.

Má-li Kristus vlévat do individuality člověka sílu, aby tato individualita získala schopnost učinit oko citlivým orgánem pro světlo, jímž předtím nebylo, pak musí být v Kristu duchovní síla, která je ve světle. To je nám také naznačeno v Janově evangeliu. Ale uzdravení slepého od narození předchází v Janově evangeliu kapitola, kde se praví:

„Tedy Ježíš opět k nim mluvil a řekl: Já jsem Světlo světa.“

Dříve se nemluví o uzdravení slepého od narození, až teprve když je předesláno: „Já jsem Světlo světa.“ Nyní si všimněte poslední kapitoly před vzkříšením Lazara a pokuste se zaměřit pozornost k některým slovům této kapitoly. Nic jiného nemusíte – než přihlédnout k místu, kde se říká:

„Proto mne Otec miluje, že dávám život svůj, abych jej zase přijal. Nikdo ho nebere ode mne, ale já jej dávám sám od sebe. Mám moc jej dávat...“, atd., atd. „Nečiním-li skutků Otce svého, nevěřte mi...“, atd.

Vše, co se tu mluví o „dobrém pastýři“, má poukazovat na to, že Kristus cítí: „Já a Otec jedno jsme!“ Že nechce již říkat k sobě „já“ jinak, nežli když do sebe přijímá sílu Otcovu. Říkal-li dříve: „Já jsem Světlo světa“, pak nyní říká: „Obětují svou sílu já tím, že do sebe přijímám Otce, aby Otec ve mně působil, aby ve mně prapůvodní princip a mohl se vylévat do druhého člověka. Já pokládám život svůj, abych jej zase nově přijal.“

To předchází vzkříšení Lazara.

Po všech těchto úvahách se nyní pokuste pochopit Janovo evangelium v jeho kompozici. Všimněte si, že až do vzkříšení Lazara je naznačeno nejen obdivuhodné stupňování ve vývoji sil v těle Ježíše z Nazaretu, ale jak před každým stupněm se nám výslovně ukazuje, co zde ve vztahu k tělu Ježíše z Nazaretu působí. V Janově evangeliu je skutečně vše tak pevně spojeno, že bychom nemohli vynechat jedinou větu, pokud tomu jen člověk rozumí. A je to proto tak podivuhodně složeno, že to napsal někdo, jak jsme již řekli, kdo byl zasvěcen samotným Kristem.

Dnes jsme vyšli z otázky: Co se událo při Janově křtu?

A viděli jsme, jak při sestoupení Krista do trojitě schránky Ježíše z Nazaretu vstoupil do světa zárodek (*základ*) k překonání smrti. Také jsme viděli, že se matka Ježíše z Nazaretu stala při sestoupení Krista jinou: Působení, jemuž byla při Janově křtu

vystavena, bylo takové, že se stala zase panenskou. Takže je to skutečně pravdivé, co muselo vzejít z vyznávání Janova evangelia: Když při Janově křtu vešel do těla Ježíše z Nazaretu Kristus, stala se matka Ježíše z Nazaretu pannou!

Zde máte výchozí bod Janova evangelia. A když toto pochopíte vzhledem ke kosmickému působení, které se tenkrát na Jordánu odehrálo, pak také pochopíte, že takový děj poprvé vylíčit, přitom věcně vylíčit – mohl jen ten, kdo byl zasvěcen samotným Kristem, tedy vzkříšený Lazar, jehož „Pán miloval“, o němž se nám neustále opakuje: „Učedník, jehož Pán miloval.“

Vzkříšený Lazar nám předal evangelium, a jedině on sám byl s to, aby každé místo v tomto evangeliu takto pevně spojil, protože právě on přijal nejsilnější podnět od největšího iniciátora, od Krista. Jen on mohl poukázat na to, co potom jistým způsobem pochopil svou vlastní iniciací Pavel: Že tenkrát byl do zemského vývoje přijat zárodek k překonání smrti. Proto ono významné slovo (*výrok*) o tom, který visel na kříži: „Nesmíte zlomit žádnou jeho kost!“

Proč ne?

Protože se nesmělo zasáhnout do formy, nad níž musel podržet vládu Kristus. Kdyby mu polámali kosti, pak by zasáhla nižší lidská síla do oné síly, kterou musel působit Kristus až do kostí Ježíše z Nazaretu. Do této formy nesměl nikdo zasáhnout! Neboť ta měla být úplně podřízena vládě Kristově.

A od toho pak zítra přejdeme k úvaze o Kristově smrti.

XI.

Moji milí přátelé!

Z přednášek, dosud proslovených v tomto cyklu, vám snad v dostatečné míře vyplynulo, že pomocí duchovně vědeckého bádání se musí pohlížet na Kristovu událost jako na to nejpodstatnější v celém vývoji lidstva, – že v této Kristově události je třeba vidět něco, co bylo pro veškerý pozemský vývoj úplně novým zásahem. Takže jsme tedy museli říci: Mystériem na Golgotě, celou skutečností v Palestině a vším, co předtím i potom s tím souvisí, vstoupilo do vývoje lidstva něco zcela nového. Vývoj lidstva by byl probíhal podstatně jinak, kdyby Kristova událost do něj nevstoupila. Chceme-li rozumět mystériu na Golgotě, musíme ještě učinit některé postřehy v intimních jednotlivostech Kristova vývoje.

Přirozeně, že ani ve čtrnácti přednáškách není možné říci všechno o tom, co by obsáhlo celý svět. To vidíte naznačeno již také u pisatele Janova evangelia – že by bylo třeba říci ještě mnoho jiného – jenže svět by nedokázal napsat tolik knih, aby se řeklo vše, co by bylo třeba říci. Tak ani my nemůžeme chtít, aby se ve čtrnácti přednáškách řeklo vše, co souvisí s Kristovou událostí a s jejím popisem v Janově evangeliu a v ostatních s ním spřízněných evangeliích.

Včera a především jsme viděli, jak vlivem přebývání ducha Kristova, individuality Kristovy v trojitě schráně Ježíše z Nazaretu, mohlo se zvolna způsobit to, o čem se nám vypráví v Janově evangeliu – až po kapitolu o vzkříšení Lazara včetně. Viděli jsme tedy, že si Kristus postupně musel připravovat trojitou tělesnost, tělo fyzické, éterné a astrální, která mu byla obětovaná velkým zasvěcencem Ježíšem z Nazaretu. Co však Kristus v trojitě schráně Ježíše z Nazaretu vlastně způsobil, tomu porozumíme jen tehdy, když si nejprve uvedeme před duši, jaká je vůbec v člověku souvislost mezi jednotlivými články jeho bytosti.

Dosud jsme jen ve velkých obrysech naznačili, že ve stavu denního bdění se člověk jeví jasnovidnému vědomí tak, že tělo fyzické, tělo éterné neboli životní, tělo astrální a tělo „já“ se navzájem prolínají, tvoří vzájemně se pronikající celek, – že v noci zůstává na loži tělo fyzické a éterné, a že vyzdviženo je astrální tělo a já. Ale abychom mohli podrobněji popsat mystérium Golgoty, budeme se dnes muset otázat: Jaké je přesnější pronikání čtyř článků lidské bytosti ve stavu denního bdění? To jest, jak vlastně vnikají já a tělo astrální do těla éterného a fyzického ráno při probuzení, jak vnikají do člověka? Bude nejlépe, když vám to znázorním schematickou kresbou.

Dejme tomu, že v tomto nakresleném schématu bychom měli dole fyzické tělo člověka a nahoře nad tím bychom měli jeho tělo éterné. Ráno, když do fyzického a éterného těla vnikají z duchovního světa tělo astrální a já, děje se to tak, že v podstatě (prosím, aby se toto slovo uvážilo) vniká astrální tělo do těla éterného, a já vniká do těla fyzického. (Takže zde, v této kresbě, představují horizontální linie tělo astrální a éterné, a vertikální linie představují já a tělo fyzické.

éterné tělo	astrální tělo
fyzické tělo	já

Řekl jsem „v podstatě“, poněvadž v člověku se přirozeně vše navzájem prostupuje, takže je také možno říci, že jáství je i v těle éterném atd. Jak je to zde míněno, tak je tomu v podstatě. Když uvážíme pronikání nejsilnější, potom je tomu tak, jak jsem vám to schematicky nakreslil.

Kristovo já

A teď si položme otázku: Co se vlastně stalo při Janově křtu?

Řekli jsme si, že při Janově křtu opustilo já Ježíše z Nazaretu tělo fyzické, éterné a astrální, a přenechalo tuto trojitou schránu pro bytost Kristovu. Takže si můžeme schematicky nakreslit to, co tu potom bylo z Ježíše Nazaretského: tělo fyzické, tělo éterné a tělo astrální. Na místo já Ježíše z Nazaretu vstoupila do této trojité schrány – tedy zase jen v podstatě, a to hlavně do těla fyzického – bytost Kristova. Tímto jsme se však dotkli okraje hlubokého tajemství. Neboť když teď uvážíme, co se zde vlastně stalo, musíme říci: Co se zde stalo, dotýká se všech velkých vztahů lidstva, o nichž jsme se zmínili v posledních dnech.

V posledních dnech jsem naznačil, že všechno, co je v člověku všeobecné, co jej činí stejným v rámci určité skupiny, to spočívá v ženském živlu dědičnosti. Řekl jsem vám, že vlivem ženy se postupem generací rozplozuje to, co by v národě vytvořilo, přihlížíme-li k zevní stránce, jeden obličej jako druhý (*jednu tvář podobnou druhé*). Mužským živlem se pak rozplozuje od jedné generace ke druhé to, co lidi navzájem od sebe odlišuje, co činí člověka zde na Zemi individuální bytostí, co staví jeho já na vlastní základ. Duchové, kteří jsou ve styku s duchovním světem, ti to vždy správným způsobem vyciňovali. A člověk se učí správným způsobem poznávat a oceňovat to, co řekli velcí lidé, kteří měli vztah k duchovnímu světu, teprve až vnikne do těchto hlubin světových skutečností.

Pohledme ještě jednou na první nakreslené schéma. – Člověk si říká: Ve mně žije tělo éterné a v tomto éterném těle je tělo astrální, které je nositelem představ, idejí, myšlenek, vjemů, pocitů; a toto tělo žije v těle éterném. Nyní jsme však viděli, že éterné tělo je tím, co nejprve takřka plnou měrou zpracovává tělo fyzické, co obsahuje síly, které utvářejí tělo fyzické. Musíme tedy říci: V tomto těle éterném, je-li proniknuto tělem astrálním, je všechno to, co člověka dělá člověkem, co mu vtiskuje z nitra, z duchovních částí, určitou postavu. Co činí člověka podobným druhému, to přichází z jeho nitra, co není něčím vnějším, co tedy nezávisí na fyzickém těle, ale na těle éterném a astrálním. Neboť to jsou články vnitřní.

Člověk, který do těchto věcí vidí, bude proto pociťovat, že to, co prostupuje jeho éterné a astrální tělo, to má z mateřského živlu. Ale o tom, co dává určitou formu jeho tělu fyzickému, která se mu vtiskuje vlivem jeho já, vlivem tohoto já ve fyzickém těle, o tom si musí říci, – že to je dědictví po otci.

Po otci mám svou postavu,
a vážný způsob žití,
po matce zase veselost
a chuť si zabásnití ....

praví Goethe. A jak vidíte, je to vysvětlení toho, co jsem vám nakreslil jako schéma. „Od otce mám svou postavu“, tedy to, co se vypracovává z já; od matky jsou představy, dar básnění, – to tkví v těle éterném a astrálním. Výroky velkých duchů nejsou ještě ani zdaleka pochopeny, domnívají-li se lidé, že je pochopili triviálními představami lidstva.

Co jsme si však takto znázornili, musíme nyní použít pro událost Kristovu. Musíme se z tohoto hlediska otázat: Co by se stalo s lidstvem, kdyby se Kristova událost nebyla uskutečnila?

Kdyby Kristova událost nebyla vstoupila do vývoje lidstva, pak by vývoj nadále postupoval v tom smyslu, jak jsme ho viděli v začátcích poatlantské doby. – Viděli jsme, že v pradávných dobách vládla v základě lidské kultury láska, která byla úzce spojena s pokrevním (kmenovým) příbuzenstvím. Milovalo se to, co bylo pokrevně spřízněno. A viděli jsme, jak v dalším postupu lidstva se toto pouto krve stále víc a více trhalo. Nyní však přejdeme od těchto nejstarších časů vývoje lidstva až do doby, kdy vystoupil Kristus Ježíš.

Zatím co se od nejstarších časů všude uzavíralo spojení v rámci téhož kmene, najdete, jak v době římské – a to je doba, kdy se odehrála událost Kristova – byl blízký sňatek stále víc a více narušován, neboť právě římskými taženými se zde promíchávaly nejrůznější národy, že tu zcela přirozeně musel na místo blízkého sňatku nastoupit sňatek vzdálený. Pokrevní svazky se musely ve vývoji lidstva stále více trhat, protože lidé byli určeni k tomu, aby se postavili na své vlastní já.

A dejme tomu, že by Kristus nebyl býval přišel, aby vlil novou sílu, aby postavil novou duchovní lásku na místo staré pokrevní lásky, co by se pak stalo?

Potom by to, co lidi navzájem sdružuje (*spojuje*), láska, ta by stále více z okruhu Země mizela. Co lidi v lásce spojuje, to by v lidské přirozenosti odumřelo. Bez Krista by lidský rod dospěl k tomu, že by viděl lásku pozvolna mezi sebou umírat. Lidé by byli vehnání do zjednotlivěné individuality. Pozorují-li se věci jen pomocí zevní vědy, pak se přirozeně nevidí, že základem toho všeho jsou hlubší pravdy. Kdybyste zkoumali – nejen chemickými prostředky, ale těmi, které používá duchovní bádání – krev lidí dnešních a lidí několik tisíciletí před zjevením Krista, shledali byste, že tato krev se změnila, že nabyla charakteru, který ji činí stále méně nositelem lásky. Jak se tedy musel jevit zasvěcenci staré doby, který mohl hluboko nahlédnout do chodu vývoje lidstva, který uměl prorocky říci, jak by vše vypadalo, kdyby byl nadále trval z pradávna se vyvíjející směr bez Kristovy události, – jak se musel takovému zasvěcenci jevit běh vývoje v budoucnosti? Jaké obrazy musel vykreslit před lidskou duší, když chtěl naznačit, co by se v budoucnu stalo, kdyby místo mizející pokrevní lásky nenastoupila zase stejnou měrou láska duševní, láska Kristova?

Tento zasvěcenec musel říci: Budou-li se lidé stále víc a více jeden od druhého vzdalovat (*budou od sebe izolováni*), bude-li se každý stále silněji zatvrzovat ve svém vlastním já, budou-li pouta od jedné duše ke druhé stále chladnější (přehradu mezi nimi se budou zesilovat), takže bude jeden druhému stále méně rozumět, pak bude docházet mezi lidmi v zevním světě k rostoucím rozepřím a bojům, místo lásky nastoupí na Zemi válka všech proti všem.

Takový by tedy byl výsledek, kdyby vývoj lidské krve postupoval bez Kristovy události. Všichni lidé by byli bez možnosti záchrany vystaveni válce všech proti všem, – která i tak přijde, ale jen pro ty, kteří se správným způsobem neproniknou principem Kristovým. Tak viděl prorocky tento zasvěcenec ukončení pozemského vývoje, což

mohlo naplnit jeho duši zděšením (*hrůzou*). Viděl, že nemohou-li si duše mezi sebou rozumět (*pochopit se*), pak musí proti sobě zuřit!

V posledních dnech jsem vám řekl, že lidé mohou být přivedeni k sobě principem Kristovým jen ponenáhlu. Na příkladě jsem vám ukázal, jak dva ušlechtilí duchové stojí ve svých míněních proti sobě, když jeden z nich má za to (*domnívá se*), že zvěstuje pravého Krista: Tolstoj. A druhý se rovněž domnívá zvěstovat pravého Krista: Solovjev. A že přitom jeden na druhého pohlíží jako na Antikrista; neboť Solovjev vidí jako „Antikrista“ Tolstého. Co je mezi jednotlivými dušemi zprvu jako pře jen v míněních, to by se znenáhla začalo projevovat v zevním světě. Člověk by zuřil na člověka. Tak to vyžaduje vývoj krve.

Přitom však nenamítejte, že vzdor Kristově události vidíme ještě stále boje a rozepře, že jsme značně vzdáleni od nějakého uskutečňování křesťanské lásky. Již jsem vám přece řekl, že stojíme teprve na začátku křesťanského vývoje. Kristem byl dán do lidských duší velký podnět, aby lidi v průběhu vývoje přivedl dohromady (*navzájem k sobě*). Co se dnes ještě jeví jako boje a hádky, a co také povede k rozbrojům ještě větším, to pochází z toho, že se lidstvo proniklo skutečným Kristovým principem dosud jen v nejnepatrnější míře. Co bylo v lidstvu od pradávna, to vládne dál. Přemoci se to může jen pomalu a znenáhla. Vidíme tedy jen pomalu a postupně vtékat Kristův podnět do lidstva.

To vše by viděl prorocky ten, kdo by v předkřesťanské době jasnovidně prohlédal cestu vývoje lidstva. A mohl by říci: „Obdržel jsem poslední zbytky staré jasnovidné síly. Vy, lidé, jste měli kdysi v pradávných dobách možnost pohlížet v temném, šerém (*mlhavém*) jasnozření do duchovního světa. To se postupně vytrácelo. Je však ještě možné – jakožto dědictví těchto starých dob – nahlížet do duchovního světa v abnormálních stavech ducha, jež se podobají spánku. Tehdy může člověk ještě vidět něco z toho, co leží za zevním povrchem věcí.

Všechny staré pověsti, pohádky a mýty, které opravdu obsahují hlubší moudrost (*pravdy*) než moderní věda, vypravují o tom, v jak velké míře tu kdysi existoval dar dostat se do těchto zvláštních stavů. – Nechť se to nazývá snem. Ale i v tomto snu se ohlašovaly události; ne však takovým způsobem, aby byl člověk dostatečně ochráněn moudrostí před bojem všech proti všem!

To tedy dávný mudrc popíral, a popíral to jak jen nejvíce mohl. Říkal: „Obdrželi jsme prastarou moudrost. V atlantské době ji lidé vnímali v abnormálních stavech. Ještě i dnes ji mohou vnímat někteří lidé, když jsou uvedeni do abnormálních stavů. Zde se ohlašuje, co se stane v budoucnosti.“ Ale co se ohlašovalo ve snu, to lidem nedávalo jistotu; bylo to klamné a bude to klamné stále víc. Tak učil lidi učitel předkřesťanské doby.

Proto je důležité, poznáme-li celou závažnost a sílu Kristova podnětu, abychom dospívali k poznání velkých pravd. Je třeba tedy pochopit, že bez Kristova zásahu by došlo následkem izolování a rozdělení lidí (postavením jednoho proti druhému) ke vzájemnému nesouladu, k něčemu jako boji o bytí – něco jako boj o život, – což se člověku dnes také vnucuje materialisticko-darwinistickou teorií, – jako boj o život, který vládne mezi zvířaty, který by však neměl vládnout ve světě lidském. Mohli bychom groteskně říci: Na konci pozemských dní bude jednou Země poskytovat obraz, který někteří materialisté líčí ve smyslu darwinistické teorie o lidstvu, obraz vzatý ze světa zvířat. Ale dnes je tato teorie, použitá pro lidstvo, nesprávná, falešná! Je správná pro svět zvířecí, z důvodu, že mezi zvířaty právě nevládne žádný takový podnět, který

proměňuje boj v lásku. Kristus svým činem vyvrátí jako duchovní síla v lidstvu všechn materialistický darwinismus! Avšak abychom to nahlédli, k tomu je třeba si uvědomit, že lidé se budou moci od vnějšího smyslového světa odvrátit jen tehdy, když následkem svých rozdílných mínění, citů a činů nebudou zevně stát proti sobě, když v sobě přemohou to, co k nám proudí z vnějšího světa. Kdo jednou překonal nejprve to, co je třeba, překonat v něm samém, kdo v sobě zjednává harmonii mezi různými články své bytosti, ten nebude potírat jiné mínění v duši druhého. Takový člověk se bude vůči zevnímu světu stavět nikoli jako člověk bojující, ale jako člověk milující.

Jde o to, aby se boj odvedl z venku do lidského nitra. Síly vládnoucí v lidské povaze (*přirozenosti*) se musejí překonat v nitru. Na dvě protichůdná mínění musíme pohlížet tak, že si řekneme: Jedno mínění je takové, druhé zase takové; ty je možno mít. Uznám-li však jako oprávněný (*správnější*) jen jeden z těchto názorů, když shledám oprávněným jen to, co chci, a druhý z těchto názorů budu potírat, dostanu se na fyzické úrovni do sporu. Když prosazuji pouze svůj názor, pak jsem egoista (*jsem sobec*)! Pohlížet na své vlastní mínění jako na jediné oprávněné (*správné*) – je egoismus!

Dejme tomu, že převezmu názor druhého do sebe a že mám snahu dosáhnout harmonie sám v sobě. Tím budu k tomuto druhému člověku přistupovat úplně jiným způsobem. Potom mu teprve začnu rozumět. Pokrok ve vývoji lidstva bychom mohli také vyjádřit jako převedení rozepře v zevním světě k harmonizování vnitřních sil v člověku. Kristem musela být dána člověku možnost harmonizovat ve vlastním nitru síly navzájem bojující proti sobě. Kristus dává člověku sílu, aby nejprve v sobě přemohl boj. Bez Krista to již není možné. Staří předkřesťanští lidé považovali – pokud se týče vnějších sporů – právem za něco nejhroznějšího, boj dítěte proti otci a matce. A v dobách, kdy se vědělo, jak by se věci vyvíjely bez podnětu Kristova, byla za nejstrašnější zločin považována otcovražda. Staří mudrci, předvídací příchod Kristův, dávali to zřetelně na srozuměnou. Oni také věděli, k čemu by v zevním světě muselo dojít, kdyby boj nebyl vybojován nejprve ve vlastním nitru.

Pohledme do vlastního nitra. Viděli jsme, že v nitru člověka, tam – kde se pronikají tělo éterné a astrální, vládne matka, a že tam, kde ve fyzickém těle je přítomno já, se projevuje otec. Což znamená: V tom, co je v nás všeobecné, rodové, čím je v nás náš vnitřní život představ a moudrosti, v tom vládne matka, živel ženský. V tom, co však vzniká spojením já s tělem fyzickým, v zevně odlišné podobě, v tom, co činí z člověka „já“, v tom vládne otec, živel mužský.

Co tedy museli staří mudrci, smýšlející v tomto smyslu, od lidí především požadovat?

Museli požadovat, aby si člověk sám v sobě ujasnil poměr fyzického těla a já k tělu éternému a astrálnímu. Aby si ujasnil, co v něm vládne jako mateřské a otcovské. Tím, že má člověk v sobě tělo éterné a tělo astrální, má v sobě živel mateřský, má takřka kromě zevní matky, která se nachází na fyzické úrovni, také živel mateřský uvnitř, má v sobě matku. A má kromě otce, který je na fyzické úrovni, také v sobě živel otcovský, má v sobě otce. Otce a matku v sobě uvádět do správného poměru, to se jevílo jako ideál, jako velký ideál. Jestliže se nestane to, aby člověk zharmonizoval v sobě otce a matku, pak se musí disharmonie mezi otcovským a mateřským živlem rozšířit z člověka ven na fyzickou úroveň a venku musí přivodit zkázu (*působit ničivě*). Proto říkali tedy staří mudrcové: „Je úkolem člověka uvést v sobě do harmonie mužský a ženský živel. Když se to nepodaří, vystoupí ven do světa něco, co se nám musí projevit jako něco strašného.“

A jak to, co jsme teď právě vyslovili anthroposofickými pojmy, předkládali staří mudrci lidem?

Říkali: „V pradávných dobách jsme zdělili starou moudrost, do níž může být člověk přenesen v abnormálních stavech ještě dnes, ale možnost dostat se do tohoto stavu je stále menší, a vlastně staré zasvěcení ani nemůže člověka přenést přes jistý bod vývoje lidstva.“ Pozorujme ještě jednou toto staré zasvěcení, jak jsme o něm mluvili v posledních dnech. Co se vlastně stalo při takové iniciaci?

Při takové iniciaci bylo z těla fyzického, éterného, astrálního a já vyzvednuto tělo éterné a tělo astrální, – ale já zůstalo. Proto také člověk nemohl po dobu tři a půl dne v iniciaci mít vědomí o sobě. Sebe-vědomí uhaslo. Člověk obdržel vědomí z vyššího duchovního světa, které do něj vplynulo zasvěcujícím knězem (iniciátorem), jím byl veden. Tento zasvěcující kněz mu dal k dispozici své vlastní já.

Ale co se tím potom stalo?

Stalo se to, co se vyjadřovalo formulí, která vám bude připadat podivná, ale když ji pochopíte, tak vám již taková připadat nebude. Vyjadřovalo se to slovy: Když byl člověk ve starém smyslu zasvěcen, vystoupil ven živel matky a živel otce zůstal vzadu, což znamená, že člověk v sobě usmrtil živel otce – a sjednotil se v sobě se svou matkou, – jinými slovy: Usmrtil v sobě otce a uzavřel sňatek se svou matkou. Když tedy starý zasvěcenec ležel tři a půl dne v letargickém stavu, pak se sjednotil se svou matkou a otce v sobě usmrtil. Stal se bytostí bez otce. Tak tomu také muselo být, neboť musel obětovat svou individualitu, musel žít ve vyšším duchovním světě. Sjednotil se se svým národem. Ale co žilo v jeho národě, to bylo právě dáno v mateřském živlu. Sjednotil se se vším národním, stal se tím, čím byl Nathanael a co se vždy označovalo jménem dotyčného národa, – u Židů byl „Izraelita“, u Peršanů „Peršan“.

Na světě mohla existovat vždy jen ta moudrost, která vyvěrá z mystérií, a žádná jiná. Ti, kdo se v mystériích příslušné věci učí, stávají se posly pro zevní svět, a zevní svět se učí zase tomu, co je zřeno v mystériích. Avšak učilo se ve smyslu staré moudrosti tomu, čeho si člověk mohl vydobýt tím, když se v sobě spojil se svou matkou a otce v sobě usmrtil. Jenže tato zděděná moudrost nemůže člověka dostat přes jistý bod vývoje. Na místo této staré moudrosti muselo nastoupit něco jiného, něco zcela nového. Kdyby lidstvo neustále přijímalo jen tuto starou moudrost, která byla takto získána, pak by bylo lidstvo vehnáno – jak jsme už řekli – do války všech proti všem.

Mínění by se vzpíralo proti mínění, cit proti citu, vůle proti vůli, a muselo by dojít ke strašlivému obrazu budoucnosti, když se člověk spojuje s matkou a usmrcuje otce. – To však staří zasvěcenci, kteří sice měli zasvěcení, ale očekávali Krista, vykreslili ve významných obrazech, ve velkých a mocných obrazech. A odlesky tohoto nazírání starých předkřesťanských mudrců máte uchovaný v pověstech a mýtech.

Stačí si jen připomenout jméno Oidipa, Odyssea.

Zde můžeme navázat na cosi, v čem staří mudrci vyjadřovali, co měli v tomto směru říci. A tato stará řecká pověst, kterou řečtí tragédové znázorňovali tak velkolepým způsobem, zní takto: Byl jeden král v Thébách, jehož jméno bylo Láios. Lokasté byla jeho manželka. Dlouho neměli žádného potomka. Otázal se tedy Láios orákul (ve věštírně) v Delfách, nemohl-li by obdržet syna. A orákulum mu dalo odpověď: Chceš-li mít syna, pak to bude takový syn, který tebe samotného usmrtí! – A v opojení, to jest v zeslabeném stavu vědomí, uskutečnil Láios to, čím přišel k tomuto synu. Tak se narodil Oidipus. Láios věděl, že to je ten syn, který jeho samotného jednou usmrtí! Proto se rozhodl vykázat ho z domu. A aby zhynul úplně, dal mu probodnout nohy; pak byl

pohozen. Jeden pastýř dítě našel a slitoval se nad ním. Dovezl ho do Korintu a tam byl Oidipus vychováván v královském domě. Když vyrostl, dozvěděl se o věštbě: Že zabije svého otce a spojí se se svou matkou. Nedalo se tomu však zabránit. Měl se odebrat z místa, kde byl, protože tam ho považovali za královské dítě. A na této své cestě se právě setkal se svým skutečným otcem, a aniž by ho poznal, zabil ho. Přišel do Théb; a protože zodpověděl otázky Sfingy, protože rozluštil záhadu hrozného netvora, který zahubil mnoho lidí, musela Sfinx sama sebe usmrtit. Tak se nejprve stal dobrodincem své vlasti. Povýšili ho na krále a obdržel ruku královny, – a to byla ruka jeho matky. Aniž toto věděl, zabil svého otce a spojil se se svou matkou. Nyní vládí jako král. Ale tím, že přišel ke svému panování tímto způsobem, že na něm lpěla tato hrozná věc, tím přivodil své zemi nevýslovné neštěstí, takže nakonec se nám ukazuje v Sofoklově dramatu jako oslepený, který si sám vzal světlo očí (*svůj zrak*)!

To je obraz, pocházející ze starých míst moudrosti. A mělo jím být řečeno, že Oidipus se ještě mohl v jistém směru dostat ve starém smyslu do souvislosti s duchovním světem.

Jeho otec se dotazoval ve věštírni. Tyto věštírny byly posledním dědictvím starého jasnozření. Ale tyto poslední zděděné zbytky nedostačovaly k založení míru v zevním světě.

Nemohly člověku poskytnout to, čeho se mělo vydobýt: Harmonii mezi živlem matky a živlem otce.

Že se Oidipem míní člověk, který dospěl prostou dědičností k určitému jasnovidnému nazírání ve starém smyslu, to se nám naznačuje tím, že rozřešil záhadu Sfingy, to znamená, že poznal lidskou přirozenost natolik, pokud jen mohly takové poznání dát poslední zbytky staré původní moudrosti.

Toto poznání nemohlo již vést k záchraně lidstva před spory jednoho proti druhému, k zadržení toho, co představovala otcovražda a spojení se s matkou. Oidipus, přestože byl ve spojení s původní starou moudrostí, nemůže pomocí této moudrosti prohlédnout ony souvislosti. Tato dávná moudrost již nečiní člověka vidoucím! To chtěli právě ukázat staří mudrcové. Kdyby ve starém pokrevním smyslu činila tato moudrost vidoucím, pak by promluvila krev, když Oidipus stál před otcem, a také by promluvila, když předstoupil před matku. Ale krev už nemluvila! – Tak se nám názorně líčí (*předvádí*) rozklad dávné moudrosti.

Co se muselo stát, aby bylo jednou provždy možné najít v sobě harmonické vyrovnání mezi živlem matky a otce – mezi vlastním já, které obsahuje otcovský živel, a mezi živlem matky?

Musel přijít podnět Kristův!

Nyní se na to – do určitých hlubin svatby v Káni Galilejské – podívejme ještě z jiné strany.

Zde se praví: „Byla tam matka Ježíšova. Ale Ježíš i učedníci jeho byli také pozváni na tu svatbu.“

Kristus měl být pro lidstvo velkým vzorem, měl být bytostí, která sama v sobě našla spojení mezi sebou, mezi já a mezi mateřským principem. Na svatbě v Káni Galilejské řekl: „Jde něco ode mne k tobě.“ Toto „jítí ode mne k tobě“ bylo něčím novým. Nebylo to již ve starém smyslu, nýbrž to představovalo obnovení celého tohoto poměru. To bylo jednou provždy velkým ideálem – vyrovnání v sobě samém, aniž by bylo třeba nejprve usmrtit otce, aniž by se nejprve vystoupilo z fyzického těla – aby se tedy našlo vyrovnání s principem matky v já.

Nyní nastala doba, kdy se člověk učí překonávat sám v sobě onu až příliš velkou sílu egoismu, kdy se to učí uvádět do správného poměru s tím, co vládne v těle éterném a v těle astrálním jakožto mateřský princip. Proto nám měl být dán svatbou v Káni Galilejské krásný příklad tohoto poměru vlastního já, jež je principem otce, k mateřskému principu, jako vnitřní harmonii, jako lásky, která zde vládne v zevním světě mezi Kristem Ježíšem a jeho matkou. Mělo to být obrazem harmonického vyrovnání mezi tímto já a živlem matky v sobě samém. To zde dříve nebylo, přišlo to teprve činem Krista Ježíše. Protože to však vešlo Kristovým činem, dostavilo se tím jedině možné vyvrácení – vyvrácení činem – všeho toho, co by muselo přijít vlivem starého dědictví moudrosti, které by vedlo k usmrcení otce a ke spojení s matkou. Co se tedy překonává principem Kristovým?

Kdyby byl starý mudrc, spatřující Krista, porovnával ono staré s novým, mohl by říci: „Bude-li se hledat ve starém smyslu spojení s matkou, pak nebude moci přijít na lidstvo nic dobrého. Hledá-li se však spojení s matkou v novém smyslu, jak se to ukazuje svatbou v Káni, když se člověk takto sjednotí (*spojí*) s astrálním a éterným tělem žijícím v něm, potom se bude stále více šířit mezi lidmi blaženost, mír a bratrství, a postupem času bude tak přemožen starý princip usmrcení otce a spojení se s matkou.“

Co tedy vlastně bylo tím nepřátelským elementem, který měl Kristus překonat?

Stará moudrost to nebyla, tu nebylo třeba překonávat. Ta ztratila svou sílu, ta se sama postupně vytrácela (*vysychala*). A vidíme, jak ti, kdo se jí svěřili jako Oidipus, právě jejím vlivem upadli do disharmonie. Ale k tomuto neštěstí by nedošlo samo sebou, ale jen kdyby se lidé chtěli odvracet od nové moudrosti, kdyby se chtěli odvracet od způsobu, jímž působí podnět Kristův, – kdyby se ustrnulo při starém principu. Za největší pokrok se pociťovalo nesetrvávání při starém principu, ztrnulé neulpívání na staré linii, ale naopak poznání, co Kristem vstoupilo do světa.

Je nám to také někde naznačeno?

Ano! Pověsti a mýty obsahují nejhlubší moudrost. Existuje tu jedna pověst, která sice není v evangeliu, ale není tím proto méně významnou křesťanskou pověstí, není tím proto méně křesťanskou pravdou. A tato pověst zní :

Žili jedni manželé a dlouho neměli žádného syna. Tu bylo matce ve snu zjeveno – povšimněte si toho! – že dostane syna. Že však tento syn nejprve usmrtí otce, potom se spojí s matkou a způsobí strašlivé neštěstí celému svému pokolení (*kmenu*).

Zase zde máte podobný sen, jako u Oidipa, věštbu; to znamená, že tu jde dědictví dávného jasnozření. Matce bylo starým způsobem zjeveno, co by se mělo stát. Avšak dostačuje to, co se jí zjevilo, k prohlédnutí poměrů ve světě, aby se tak zabránilo neštěstí?

Otažme se pověsti. Ta nás dále poučí:

Pod dojmem této moudrosti, které se jí ve snu dostalo, dopravila matka dítě, jež porodila, na ostrov Kariot. Tam bylo toto dítě vykázáno, ale našla ho sousední královna. Ta ho vzala k sobě a sama ho vychovávala, protože její manželství bylo bezdětné. V pozdější době dostali pak tito manželé vlastní dítě, a tak se brzy začínal cítit zachráněný nalezenec poškozován a vlivem (*následkem*) svého vášnivého temperamentu usmrtil syna královských manželů. Nyní však již nemohl u nich déle zůstat, musel uprchnout – a dostal se tak ke dvoru správce země Piláta. Tam se brzy stal v jeho hospodářství dozorcem. – Potom se však jednou dostal do sporu se svým sousedem, o němž jen věděl, že je to jeho soused, a v hádce ho zabil – nevěděl, že to byl jeho vlastní otec. A později se oženil s manželkou tohoto souseda, se svou matkou!

Tímto nalezencem byl Jidáš z Kariotu (Iškariotský). Když si pak uvědomil své hrozné postavení, uprchl opět. A slitování našel v tomto svém stavu jen u toho, který měl slitování se všemi, kteří vstoupili do jeho blízkosti, který nejen seděl u jednoho stolu s celníky a hříšníky, ale přes svůj hluboký pohled přijal k sobě i tohoto velkého hříšníka, neboť jeho úlohou bylo působit nejen pro lidi dobré, ale pro všechny, a vést je od hříchu k spáse. Tak se dostal Jidáš z Kariotu do blízkosti Krista Ježíše. A nyní přinesl to neštěstí, jež se předvíдалo a které – podle Schillerova výroku: „To je právě prokletí zlého činu, že nadále musí plodit jen zlo!“ – , které jako důsledek vneslo účinky až do okruhu Krista Ježíše. Jidáš se stal zrádcem Krista Ježíše. V podstatě vzato – bylo to, co se na něm mělo vyplnit, splněno již vraždou jeho otce a sňatkem s vlastní matkou. Zůstal tu však jako nástroj, neboť měl tím nástrojem být, zlým nástrojem, který však měl přivodit dobro, – aby se tedy spáchal ještě jeden čin navíc (*nad to, co se už splnilo*).

Ten, kdo se nám líčí v Oidipovi, ztrácí v důsledku neštěstí, které způsobil, svůj zrak. Ale ten, kdo má následkem svého spojení s dědictvím pravěké moudrosti stejný osud, neoslepne, ale je vyhlédnut k vyplnění toho osudu a aby způsobil to, co přivodí mystérium na Golgotě, co způsobil fyzickou smrt tomu, který je „Světlem světa“, který způsobuje uzdravení slepého od narození. Oidipus musel světlo očí ztratit; Kristus slepému od narození světlo očí daroval; ale sám zemřel vinou toho, kdo měl charakter Oidipův, na němž se nám má ukázat, jak se stará moudrost poněmáhle v lidstvu vytrácí, jak už nepostačuje k tomu, aby přinesla lidem spásu, mír a lásku. K tomu byl nutný Kristův podnět s událostí na Golgotě! Bylo nutné, aby nejprve nastalo to, co se nám ukazuje jako zevní obraz poměru já Krista Ježíše k jeho matce na svatbě v Káni Galilejské. A k tomu bylo dále nutné, aby nastoupilo ještě něco jiného, co popisuje pisatel Janova evangelia takto:

Zde dole pod křížem stála matka, a stál zde učedník, jehož Pán miloval (Lazar-Jan, kterého sám zasvětil do duchovních světů, čímž měla vejít do světa moudrost křesťanství), který měl ovlivnit astrální tělo lidí tak, aby v nich mohl působit Kristův podnět (na kterém měl být zúčastněn také Jan). Zde, uvnitř v lidském astrálním těle měl žít Kristův podnět! K tomu se však musel tento Kristův princip z kříže ještě spojit s principem éterným, s matkou. Proto volá Kristus dolů z kříže slova: „Od této hodiny je to tvá matka, – a toto je tvůj syn!“ Takto svazuje tedy Kristus svou moudrost s principem matky!

Vidíme, do jakých hlubin sahají nejen evangelia, ale jak hluboké jsou všechny souvislosti v podstatě mystérií. Ano, staré pověsti souvisejí se zvěstováním a s evangelií nové doby tak, jako prorocství (*předpověď*) a vyplnění! Staré pověsti o Oidipovi a Jidášovi nám jasně ukazují na toto: Kdysi existovala božská dávná moudrost. Ale ta se vytratila (*vyschla*)! A musí přijít nova moudrost! A tato nová moudrost přivede lidi k tomu, k čemu by je stará moudrost nikdy přivést nemohla. K čemu by došlo bez Kristova podnětu, to nám říká pověst o Oidipovi. Jaké bylo nepřátelství vůči Kristu, ono ztrnulé lpění na staré moudrosti, tomu nás učí pověst o Jidášovi. Ale to, o čem staré pověsti a mýty sdělovaly, že to nestačí, to nám říká v novém světle „nové zvěstování“, evangelium. Evangelium nám odpovídá na to, co staré pověsti líčily jako obrazy staré moudrosti. Staré pověsti říkaly: Ze staré moudrosti již nikdy nemůže přijít to, co potřebuje lidstvo pro budoucnost. Ale evangelium jako nová moudrost nám říká: Zvěstuji vám, co lidstvo potřebuje, a co by nikdy nemohlo přijít bez vlivu Kristova principu, bez události na Golgotě!

XII.

Moji milí přátelé.

Nyní jsme se ocitli na důležitém vrcholném místě našich úvah. Že je přitom třeba překlenout různá obtížná místa ve vysvětlování evangelií, je jistě samozřejmé. Proto bych snad mohl dnes na počátku této přednášky, dříve než budeme pokračovat ve včerejší úvaze, podat ve stručném nástinu přehled toho, co bylo včera řečeno.

Víme, že vývoj lidstva měl v pradávných dobách podstatně jinou podobu než dnes, a víme, že to, co je „člověk“, jeví se stále v jiné podobě, čím více se ve svém pozorování vracíme do dřívějších stavů. Naznačili jsme již, že můžeme jít z naší doby, kterou lze nazvat kulturní dobou středoevropskou, nazpět do doby řecko-latinské, že můžeme jít dále nazpět do doby egyptsko-chaldejské, pak dále do doby, kdy byl praperský národ veden Zarathustrou. A potom se dostáváme do pravěké minulosti ke kultuře indické, značně odlišné od kultury naší, a tím už přicházíme v kulturním vývoji k době, jež následovala po velké, mohutné katastrofě. A tato katastrofa, která nastala bouřlivými ději ve vzdušném a vodním živlu, vedla k tomu, že země, obydlená lidmi před indickou kulturou, stará Atlantis, rozkládající se mezi Evropou, Afrikou a Amerikou, zmizela, – že lidé odtáhli na Západ a na Východ, – osídlili na jedné straně Ameriku a na druhé straně území Evropy, Asie a Afriky, nabývající tehdy pozvolna dnešní podoby.

Tato atlantská doba viděla lidstvo, které – zvláště ve starších dobách – bylo svou duší zcela jiné než lidstvo dnešní. A nás zajímá ve vývoji lidstva především duševnost, protože víme, že všechno tělesné je následek vývoje duševně-duchovního. Jaký tedy byl život duše ve staré atlantské době?

Víme již, že v atlantské době měl člověk úplně jiné vědomí než později, že v jistém ohledu měl tenkrát staré jasnozření, ale nebyl ještě schopen mít zřetelně vyslovené sebevědomí, vědomí já. Neboť toto vědomí já si člověk dobývá jen tím, že se učí rozeznávat sebe od zevních předmětů. Tehdy se však člověk nedovedl ještě úplně od těchto předmětů rozlišovat. Představme si, jak by se věci vyvíjely v naší dnešní době, kdyby se člověk v dnešních poměrech nedovedl rozlišit od svého okolí.

Dnešní člověk říká – ukažme si to v přehledu před duší – říká tedy: Kde je hranice mé bytosti?

A ze svého dnešního stanoviska jistým právem odpovídá: „Hranice mé lidské bytosti je tam, kde mě od mého zevního světa odděluje má kůže.“ Člověk se domnívá, že k němu patří jen to, co se nachází uvnitř jeho kůže, a všechno ostatní že jsou zevní předměty, které stojí před ním, od nichž se odlišuje. Říká to proto, neboť ví, že není a nemůže být celým člověkem, když se mu něco odebere z toho, co je uzavřeno v jeho kůži. Že člověk již není celý, když se mu uřeže kus těla, to je z určitého hlediska správné. Ale také víme, že každým vdechnutím přijímá člověk do sebe vzduch. A když se otážeme: „Kde je tento vzduch?“, musíme říci: „Je kolem nás, – je všude, kde s námi hraničí naše okolí. Zde je vzduch, který v příštím okamžiku bude v nás. Nyní je venku, ale v příští chvíli je v nás.“ Odřízněte tento vzduch, odstraňte ho, a nebudete už moci žít! Budete pak ještě méně člověkem, nežli když se vám uřízne ruka, která je ve vaší kůži!

Správně bychom tedy měli říci: To vlastně není vůbec pravda, že hranice naší bytosti je tam, kde končí naše kůže! Vzduch, který nás obklopuje, ten patří k tomu – neustále proudí ven a dovnitř – , a my vůbec ani nesmíme stanovit tuto libovolnou hranici, která není v naší kůži. Kdyby si to chtěl člověk ujasnit (musel by to učinit teoreticky, neboť

vnímání nám toto pozorování neumožňuje), pak by musel přemýšlet o něčem, co se mu nevnucuje zevním světem samým. Kdyby člověk neustále spatřoval proud vzduchu, který do něho plyne, jak se v něm rozšiřuje, mění a opět ho opouští, kdyby to měl v každém okamžiku před očima, pak by jej vůbec ani nenapadlo říci: „Tato ruka patří ke mně více nežli proud vzduchu, který do mne vstupuje.“ Vzduch by člověk počítal k sobě; a musel by na sebe pohlížet jako na někoho, kdo podléhá halucinacím, kdyby si měl říci: „Jsem samostatnou bytostí, která by mohla existovat bez svého okolí.“

Atlant'an této iluzi podlehnout nemohl, protože jeho pozorování mu ukazovalo naprosto jasně něco jiného: Předměty svého okolí neviděl v pevných obrysech, nýbrž je viděl obklopené barevnou auroou. Takovou rostlinu, jakou spatřujeme my, tu neviděl. Ale podobně jako za mlhavého podzimního večera vidíme svítilny na ulici, tak viděl Atlant'an všechno jakoby obklopeno velkou barevnou auroou. Bylo tomu u něj tak proto, že mezi všemi věcmi, které jsou v zevním světě, je duch, jsou duchovní bytosti, a tyto bytosti mohl Atlant'an svým tehdejším šerým (*tlumeným*) jasnozřením ještě vnímat. Jako je mezi světly svítilen mlha, tak jsou také všude v prostoru duchovní bytosti. Atlant'an viděl tyto duchovní bytosti, jako vy spatřujete mlhu. Proto mu duchovní bytosti tvořily něco jako mlžnou auru, která překrývala zevní předměty. Zevní předměty samy byly pro něj nejasné. Protože však viděl ducha, viděl také všechno duchovní, co proudilo z něj a do něj. Viděl také sebe sama jako článek celého svého okolního světa. Všude viděl vnikat do svého těla proudění, které vy dnes nemůžete vidět. Vzduch je jen to nejhrubší proudění, do člověka vcházejí mnohem jemnější proudy. Protože již člověk nemá staré šeré jasnozření, odnaučil se vidět duchovno. Člověk v Atlantidě viděl vystupovat a vstupovat duchovní proudy, podobně jako by váš prst viděl, kdyby měl vědomí, proudit do sebe a za sebe krev a uvědomoval by si, že by musel uschnout, kdybyste ho uřízli. A jako by se cítil tento prst, tak se cítil Atlant'an jako článek organismu. Cítil protékat proudy očima, ušima atd. Cítil: „Když se z nich vytrhnu, nemohu být více člověkem.“ Pociťoval se jakoby rozlitý do celého zevního světa. Člověk spatřoval duchovní svět, ale nemohl se od něho rozeznat, neměl silný pocit já, vědomí sebe sama v dnešním smyslu. Aby rozvinul toto sebe-vědomí, to mu bylo umožněno tím, že odstoupilo z jeho pozorování to, co se ukazovalo duchovnímu zraku jako závislost na jeho okolním světě. Tím, že se to stalo neviditelným, tím vznikla člověku možnost vyvinout sebevědomí, vyvinout své já. Tento úkol – rozvíjení sebevědomí, vyvíjení vlastního já – to se stalo úkolem člověka poatlantské doby.

Po velké atlantské katastrofě byly národy poatlantské doby organizovány tak, že duchovní svět z jejich vědomí ustoupil, a že se tyto národy pozvolna učily vidět zevní fyzicko-smyslový svět stále jasněji a zřetelněji. Ale všechno, co se ve světě vyvíjí, neděje se najednou, nýbrž postupně. Odehrává se to pomalu a zvolna. A tak se také pomalu a zvolna ztrácelo staré šeré jasnozření. Existuje tu dokonce u některých lidí, jež to mají jako dědictví, a u médiumních povah je za určitých podmínek přítomno ještě i dnes. Jen pozvolna odumírá, co kdysi dosahovalo svého vrcholu.

Obyčejní lidé měli v nejstarších dobách poatlantské doby ještě mnoho, opravdu mnoho z daru jasnozření, a co tito lidé viděli v duchovním světě, to se stále doplňovalo, rozšiřovalo a podněcovalo působením zasvěcenců, kteří byli, jak jsem vám popisoval, zvláštními metodami uváděni do duchovního světa a stávali se tak posly toho, co dříve spatřovali jistým způsobem všichni lidé. Pověsti a mýty nám uchovávají lépe, co je správné pro staré časy, než jakékoli zevní bádání v dějinách. – Především všechny ty pověsti a mýty, které se pojí k věštírám.

Zde tomu bylo tak, že zvláštní lidé byli uváděni do abnormálních stavů, řekli bychom do stavu transu (do mediálního stavu), a to tím, že byli přenášeni do stavu vědomí, který byl tlumenější než obyčejný jasný stav denní. Měli vědomí utlumené, kdy sice byli mezi předměty zevního světa, ale tyto předměty neviděli. Nebyl to však ani starý stav jasnozření, ale takový mezistav, rázu napolo snivého, napolo jasnovidného. Když se tedy chtěl někdo něco dozvědět o jistých světových souvislostech, jak by se měl zachovat v některé záležitosti, potom se na to otázel ve věštírně – tedy tam, kde byly jako staré dědictví ještě tlumené jasnozřivé stavy.

Člověku byla tedy dána s sebou na počátku jeho vývoje moudrost. Moudrost se do něho vlévala. Ale tato moudrost se pomalu ztrácela. I samotní zasvěcenci ve svém rovněž abnormálním stavu (neboť museli být vedeni do duchovního světa vyzvednutím éterného těla), také oni se postupně dostávali v duchovním světě k pozorování stále méně jistému. To však vyvolávalo u těch, kteří nejen byli ve starém smyslu zasvěceni, ale také šli se svou dobou, kteří byli současně proroky budoucnosti, to vyvolávalo u těchto lidí poznání, že lidstvo potřebuje nový podnět. Starý poklad moudrosti byl lidstvu dán s sebou, když sestupovalo z božsky-duchovních výšin. Ten se však stále víc a více zatemňoval. Dříve to vlastnili všichni lidé, pak jen někteří, jež byli v orákulu (ve věštírnách) přiváděni do zvláštních stavů, potom již jen zasvěcenci, atd.

„Musí přijít doba“, tak si říkali zasvěcenci, kteří znali znamení doby, „kdy onen starý poklad moudrosti v lidstvu tak zmizí, že tato moudrost již nebude moci člověka řídit a vést. Potom by však člověk upadl ve světě do nejistoty. To by se projevilo v jeho chtění, v jeho konání a v jeho cítění. A kdyby pak moudrost ponenáhlu zcela vymřela, vedli by lidé sami sebe nemoudře, jejich já by stále více zesilovalo. Takže kdyby moudrost ustoupila, začal by každý hledat pravdu ve svém vlastním já, začal by rozvíjet své vlastní city, svou vůli – každý zvlášť pro sebe – a lidé by se stále víc a více rozdělovali, navzájem by se odcizovali, a stále méně by si rozuměli. Protože každý chce mít své vlastní myšlenky, které k němu neproudí z jednotné moudrosti, nemůže porozumět myšlenkám druhého. A protože jeho city nebudou vedeny jednotnou moudrostí, dojde nakonec k tomu, že city lidí si budou odporovat (*budou protichůdné*). A tak by tomu bylo také s lidským konáním. Všichni lidé by jednali, mysleli a cítili jeden proti druhému, a lidstvo by nakonec bylo roztrženo v samá individua, navzájem proti sobě bojující.“

A jaké bylo zevní fyzické znamení, jež se nám jeví jako projev tohoto vývoje?

Byla to změna, kterou prožilo lidstvo ve své krvi. Jak víme – ve velmi starých dobách se uzavíral blízký sňatek. Lidé vstupovali do manželství jen uvnitř pokrevně spřízněného kmene. Ale stále více docházelo místo blízkého sňatku k sňatku vzdálenému. Mísila se cizí krev s cizí krví a tím došlo k tomu, že se dědictví staré doby stále zmenšovalo. – Připomeňme si ještě slova Goethova, jež jsme uvedli včera:

Po otci mám svou postavu
a vážný způsob žití,
po matce veselou povahu
a chuť si zabásnit.

Včera jsme to vztahovali k tomu, že z mateřského živlu, jak se dědí z generace na generaci, pochází to, co existuje v lidském těle éterném, takže každý člověk nese ve svém vlastním éterném těle zděděnou část matčina živlu, jako zase ve svém těle

fyzickém má zděděnou část živlu otcova. Pokud existovalo jen pokrevní příbuzenství, byla dědičnost, přecházející z jednoho éterného těla na druhé velká, – a stará schopnost jasnozření závisela na této dědičnosti. Lidé pocházející z blízkých sňatků dědili s krví, s příbuzenskou krví v jejich astrálním těle starou vlohku k moudrosti. Ale když se pak tato krev stále častěji mísila, stále více cizích kmenů se navzájem směšovalo ve vzdáleném sňatku, byla také možnost dědění staré moudrosti stále menší. Neboť jak jsme již řekli včera: Krev lidí se změnila, směšováním se stala takovou, že lidé stále více zatemňovali starou moudrost. Jinými slovy: Krev, nositel zděděných mateřských vlastností, byla stále nezpůsobilejší zdědit starý dar jasnozření. Právě krev se vyvíjela tak, že se lidé stávali stále neschopnějšími pohlížet do duchovního světa. Z fyzického hlediska tedy musíme říci: Krev lidí se vyvíjela tak, že se stávala stále neschopnější nést starou moudrost, jež člověka s jistotou vedla, a stále víc upadala tato krev do druhého extrému, kdy se stávala nositelem egoismu, – tedy toho, co lidi staví jako jednotlivá já proti sobě a vedle sebe. A tím také ztrácela schopnost v lásce přivádět lidi k sobě.

V tomto procesu zhoršování (*kažení*) krve člověka přirozeně ještě stále jsme, protože tento proces, pokud toto zhoršování krve pochází ze starších dob, postupuje zvolna až do konce zemské doby. Proto musel do lidstva vstoupit podnět, který byl s to, co se krví zhoršilo, zase zlepšit. Svým pokrevním příbuzenstvím by lidé byli vedeni do omylu a bídy, jak nám říkají staří mudrci svými pověstmi a mýty. Lidé se již nemohli spolehnout na dědictví staré moudrosti: I kdybys šel a tázal se orákula: Co je třeba činit? – Pak orákulum řekne jen něco, co tě teprve zavede do nejdivočejšího boje a sváru, zmatku! Orákulum např. předpovědělo, že Láios a Lokasté by měli obdržet syna, který usmrtí otce a ožení se s matkou. Ale přes tento zbytek staré moudrosti, moudrosti orákula, nemohlo se již v této době zabránit, aby krev stále víc nepropadala omylu: Oidipus svého otce přece jen usmrtí a ožení se se svou matkou, dopustí se otcovraždy a krvesmilství!

Starý mudrc chtěl říci: „Kdysi měli lidé moudrost, ale i kdyby tato moudrost zůstala zachována, přesto by museli lidé pokračovat ve vývoji svého já, a egoismus by se vyvinul tak silně, že by krev zuřila proti krvi. Krev již není způsobilá přivést lidi výše, pokud ji vede jen stará moudrost!“ Tento jasnovidný zasvěcenec, který přinesl prapůvodní obraz pověsti o Oidipovi, chtěl postavit před lidi varovný obraz a říci jim: Tak by tomu bylo jednou s vámi, kdyby nepřišlo nic jiného, než stará moudrost orákula! A v pověsti o Jidášovi se nám zachovalo ještě zřetelněji, co by se stalo ze staré moudrosti věštíren (*orákula*). Také Jidášově matce bylo prorokováno, že syn usmrtí otce a ožení se s matkou, čímž se mělo vyvolat nevýslovné utrpení. A všechno se přece jen splnilo! To tedy znamená, že stará moudrost není s to ochránit člověka před tím, do čeho musí upadnout, nepřistoupí-li k lidstvu nový podnět.

Nyní se však otažme po přesnějších příčinách toho, proč se tak stalo. Proč se musela stát odvěká moudrost postupně nezpůsobilou k ovládnutí lidstva?

Odpověď na tuto otázku můžeme obdržet, budeme-li pozorovat původ staré moudrosti lidstva ještě podrobněji.

Již jsem vám naznačil, že ve staré době atlantské byla souvislost mezi lidským tělem fyzickým a tělem éterným úplně jiná než později. O čtyřech člancích lidské přirozenosti dnes platí to, že fyzické a éterné tělo jsou spolu natolik ve spojení, že se přibližně kryjí. Zvláště je tomu tak u lidské hlavy. Jenže tak je tomu jen v dnešní době. Když se vrátíme do doby atlantské, máme zde spojitost, kdy lidské éterné tělo v té části, již je hlava,

všude daleko přesahovalo. Člověk měl v atlantské době své éterné tělo, zvláště ve vztahu k hlavě, daleko přecházející ven z těla fyzického. Atlantský vývoj postupoval potom tak, že éterné tělo se stále víc překrývalo s tělem fyzickým, zvláště se zřetelem k hlavě. Éterné tělo se stále více zasunovalo do těla fyzického a tím přirozeně tento článek lidské bytosti také proměňovalo. Pokud jde o tuto stránku lidského vývoje, je tedy tím podstatným právě to, že se éterné tělo lidské hlavy stále více vtahuje do fyzické části hlavy a že se obojí dostává k vzájemnému překrývání. Avšak éterné tělo, pokud bylo mimo fyzickou hlavu, bylo ve zcela jiném stavu než potom. Toto éterné tělo se na všech stranách spojovalo s prouděním (*s proudy*), s jinými duchovními bytostmi. A co tu proudilo ven a dovnitř, to dávalo tomuto lidskému éternému tělu v atlantských dobách schopnost jasnozření. Tato schopnost jasnozření pochází tedy z toho, že v hlavě nebylo éterné tělo ještě úplně uvnitř v těle fyzickém, a že ze všech stran vcházelo do hlavy proudění a dávalo v atlantských dobách právě tomuto lidskému éternému tělu schopnost jasnozření.

Přišla však doba, kdy se éterné tělo vtáhlo do těla fyzického. Éterné tělo se pak jistým způsobem – ne úplně – vytrhlo z těchto proudů. Začalo se tedy oddělovat od proudů, které mu dávaly jasnovidnou schopnost k nahlížení do moudrosti světa. Když naopak byl někdo ve starých dobách zasvěcen, a jeho éterné tělo bylo vyzvednuto, pak byla jeho éterná hlava zase zapojena do okolního proudění a tím se tento člověk stal zase jasnovidným. – Kdyby se však kolem poloviny atlantské doby stalo, že by se náhle jedním rázem úplně přetrhal styk éterného těla se zevním světem, pak by člověk ztratil všechno staré jasnozření mnohem rychleji. Také by nezůstaly žádné zbytky tohoto starého jasnozření pro dobu poatlantskou, takže by člověk přišel do pozdější doby bez vzpomínky na jasnozření. Avšak člověk zůstal přece jen ještě v jistém ohledu se zevními proudy ve spojení, a nastoupilo také ještě něco jiného. Éterné tělo člověka, které se odtrhlo od proudů svého okolí, podrželo v sobě zbytky staré vlohy k moudrosti. Takže si dobře povšimněte: Na konci atlantské doby, když člověk přijal do sebe své éterné tělo, byl v tomto těle ještě určitý základ, zbytek toho, co mělo kdysi toto tělo venku, – „skrovné úspory“, smím-li tak říci. Je to něco podobného, jako když má syn otce, otec vydělává peníze, a syn neustále odebírá od otce to či ono, co právě potřebuje. Tak odebíral člověk ze svého okolí až do odtržení svého éterného těla moudrost, kolik jí potřeboval. Nyní si však představme, abychom zůstali u našeho přirovnání, toto: Syn tohoto otce ztratí a z majetku zůstane jen nějaká část, k níž syn již nic nepřivydělá. Pak přijde jednou chvíle, kdy bude se svým jménem u konce a nebude už mít nic. Taková byla situace člověka. Člověk se odtrhl od své otcovské moudrosti, nic k ní nenahospodařil, a z toho žil až do doby křesťanství, – a vlastně až do dnešní doby žije stále ještě z toho, co zdědil, nikoli z toho, čeho si vydobyl. Žije takřka z kapitálu. V nejstarších dobách poatlantského vývoje měl člověk ještě nějaký kapitál, aniž by si ovšem sám onu moudrost vypracoval; žil jakoby z úroků a někdy si přilepšil přídatkem od zasvěcenců. Ale nakonec už mince staré moudrosti ztratila platnost. A když takto bylo starou mincí zapláceno Oidipovi, tu již neplatila. Stará moudrost ho nechránila před hrozným omylem, a nechránila před ním ani Jidáše.

K tomu tedy dospěl průběh vývoje lidstva. A čím to vlastně bylo, že člověk pozvolna ztrácel svoji moudrost?

To bylo tím, že už dříve přijal člověk do sebe dva druhy duchovních bytostí: Nejprve „bytosti luciferské“, a potom v důsledku luciferských bytostí „bytosti ahrimanské“ neboli „mefistofelské“. Ty mu zabraňovaly vydobýt si ke staré moudrosti ještě něco navíc. Svou

podstatou totiž působily tak, že bytosti luciferské ničily vášně a city, kdežto ahrimanské neboli mefistofelské bytosti zevně kazily náš názor na svět, naše pozorování. Kdyby bývaly do pozemského vývoje nezasáhly luciferské bytosti, nezískal by člověk zájem o fyzický svět takový, který ho stahuje pod jeho úroveň. Kdyby následkem luciferských bytostí nezasáhly bytosti mefistofelské, ahrimanské neboli satanské, pak by člověk neustále věděl, že za každou zevní smyslovou věcí je duch! A skrze povrch zevního smyslového světa by spatřoval duchovnost. Ale Ahriman mu vmíchal do jeho názorů (*nazírání*) něco jako temný kouř, a tak člověk nemůže prohlédnout k duchu. Ahrimanem je člověk zapleten do lži, čímž je zapleten do iluze, do máji. Tyto dva druhy bytostí zabraňují člověku vydobýt si něco ke starému pokladu moudrosti, který kdysi přijal. Tak tento poklad vysychal a ponenáhlu se stával úplně nepotřebný.

Avšak v určitém jiném směru vývoj přece jen pokračuje. Člověk se vnořil v atlantské době tělem éterným do těla fyzického. A dalo by se říci, že bylo jeho neštěstím, když byl v jistém smyslu „Bohem opuštěný“, aby zde v tomto fyzickém světě prožíval ve fyzickém těle vlivy Luciferovy a Ahrimanovy – bylo to pro něho dopuštěním osudu. Následek toho byl, že právě vlivem tohoto fyzického těla, životem ve fyzickém těle se stalo staré bohatství moudrosti nepotřebným.

Jak k tomu došlo?

Dříve člověk ve fyzickém těle nežil, tehdy bral jakoby z pokladny svého otce, moudrost bral ze starého jmění, což znamená, že měl tedy svou pokladnu mimo své fyzické tělo, protože byl právě svým éterným tělem venku. Tato pokladnice pozvolna vysychala. Člověk by býval musel mít pokladnici ve svém vlastním těle, aby měl možnost zvětšovat svůj poklad moudrosti. To však neměl a tak se stalo, když člověk neměl ve svém vlastním těle žádný zdroj k obnově moudrosti, že pokaždé, když vystoupil po smrti ze svého fyzického těla, bylo v jeho éterném těle této moudrosti stále méně. Po každé smrti, po každém vtělení bylo v jeho éterném těle stále méně moudrosti; éterné tělo se stávalo stále chudší na moudrost.

Ale chod vývoje postupuje dál, a úplně stejně, jako se kdysi v době atlantské člověk vyvíjel tak, že se jeho éterné tělo vnořilo do jeho těla fyzického, pokračuje další vývoj, jdeme-li do budoucnosti, v tom smyslu, že člověk ze svého fyzického těla zvolna opět vystupuje. Zatímco předtím éterné tělo vstupovalo dovnitř a až do doby Kristovy v tom stále pokračovalo, nastala nyní doba, kdy se chod vývoje změnil. V okamžiku zjevení Krista nastal opětný návrat éterného těla, a dnes je toto tělo již méně spojeno s tělem fyzickým, než jak bylo v době Kristovy přítomnosti. Fyzické tělo se tím stalo ještě hrubším.

Člověk jde tedy vstříc budoucnosti, kdy se bude jeho éterné tělo zase stále víc a více pozvedávat a pozvolna dospěje člověk jednou opět k bodu, kdy toto éterné tělo bude natolik venku, jako bylo v době atlantské. – V našem přirovnání budeme moci ještě trochu pokračovat.

Jestliže syn, žijící dříve z pokladny svého otce, všechno utratí a nic k tomu již nezíská, pak to s ním bude čím dál tím smutnější. Bude-li však nyní mít také on syna, pak tento syn – tedy vnuk – nebude na tom stejně, jako jeho otec. Otec alespoň něco zdědil a mohl vždy ještě něco vydávat. Ale vnuk nemá už nic a také nic nedědí. Stojí zde zprvu bez ničeho.

Taková byla v jistém směru cesta vývoje lidstva. Éterné tělo, když sem vstupovalo a přibralo s sebou z pokladnice božstva určité množství božské moudrosti, přineslo ještě svému fyzickému tělu moudrost. Ale ve fyzickém těle zabraňovali luciferští a ahrimanští

duchové tomu, aby se moudrost rozmnožila, aby k ní něco přibylo. Když nyní éterné tělo opět vystoupí ven, potom nevezme s sebou z těla fyzického nic, a důsledek toho by byl, pokud by nenastoupilo nic jiného, že by se člověk blížil budoucnosti, v níž by sice jeho éterné tělo jemu náleželo – ale nemělo by žádnou moudrost, žádné vědění. A kdyby pak fyzické tělo úplně vyschlo, nemělo by nic ani tělo éterné, neboť z vyschlého fyzického těla nemůže přece ničeho získat. Nemá-li tedy v budoucnu fyzické tělo uschnout, musí se dát tělu éternému síla, síla moudrosti. Toto éterné tělo, když vystupuje z fyzického těla, muselo by ve fyzickém těle obdržet sílu moudrosti. Zde uvnitř by muselo přijmout něco, co by vyneslo s sebou ven. Když je potom venku, a tuto moudrost obdrželo, pak působí zase nazpět na tělo fyzické a dá mu život. Nedá mu uschnout.

Jsou tu dvě možnosti pro vývoj lidstva. Jedna z nich je tato:

Člověk se vyvíjí bez Krista. V tom případě by éterné tělo nemohlo nic přinést s sebou z těla fyzického, protože by tam ničeho neobdrželo. Odchází ven pusté. Protože však éterné tělo ničeho nemá, nemůže také ani oživovat tělo fyzické, nemůže ho ochránit před jeho vysílením, před jeho vysušením. Člověk by pohnáhlu ztratil všechny plody fyzického života, z fyzického těla by mu ty plody nemohly dát ničeho, a on by musel fyzické tělo opustit.

Jenže lidé přišli na tuto Zemi právě proto, aby dostali tělo fyzické k dřívějším vlohám. Vloha k fyzickému tělu přišla už dříve. Ale bez těla fyzického by člověk nikdy nedosáhl svého poslání. Na Zem však přišly vlivy Luciferovy a Ahrimanovy. Nezáká-li člověk ničeho ve svém fyzickém těle, vystoupí-li jeho éterné tělo zase z těla fyzického, aniž by mohlo vzít s sebou něco nového, a když k tomu člověk ještě spotřebuje starý poklad moudrosti, pak je zmařeno poslání Země. Pak je poslání Země pro vesmír ztraceno. Člověk by nic nepřinesl do budoucnosti. Přinesl by si prázdnou éternou hlavu, kterou do vývoje Země vnesl naplněnou.

Nyní však předpokládejme, že v pravý čas nastane něco, čím se člověk při opětném vystoupení svého éterného těla z těla fyzického stane schopný tomuto éternému tělu něco dát, znovu ho oživit, opět ho proniknout moudrostí. Pak by éterné tělo vystoupilo v budoucnu také, ale mělo by nový život, novou sílu, a tuto by potom mohlo zase použít k oživení fyzického těla. Mohlo by sesílat nazpět do fyzického těla sílu a život. Ale nejprve by to muselo samo mít, muselo by sílu a život nejprve samo obdržet. Může-li však obdržet tuto sílu a život, pak je plod Země pro člověka zachráněn! Potom nikoli že by fyzické tělo pouze zetlelo, nýbrž toto fyzické tělo, jež je pomíjející, přijme tvářnost těla éterného, nepomíjejícího! A zmrtvýchvstání člověka – s vymoženostmi zmrtvýchvstání ve fyzickém těle – je zachráněno.

Musel tedy na Zem přijít podnět, jímž to, co se spotřebovalo z pokladu staré moudrosti, mohlo být zase obnoveno, čímž by se zasadil do éterného těla opět nový život, aby tak fyzičnost, jinak určená k rozpadu, mohla přitahovat nepomíjivost a mohla se naplnit éterným tělem, které by ho učinilo nehynoucím a zachránilo by ho z pozemského vývoje. Tento život do éterného těla přinesl však Kristus.

S Kristem tedy souvisí to, že lidské fyzické tělo, jinak zasvěcené smrti, bude proměněno, ochráněno před rozpadem, že získá schopnost přitahovat nepomíjivost. Kristovým podnětem se vléval do éterného těla člověka život, – nový život – když život sám se už spotřeboval! A člověk, dívá-li se do budoucnosti, musí si říci: „Až bude jednou mé tělo éterné vyzvednuto z těla fyzického, pak mi bude třeba vyvíjet se tak, aby bylo toto éterné tělo zcela proniknuto Kristem. Musí ve mně žít Kristus! Cestou mého

pozemského vývoje se postupně musím, pokud jde o mé tělo éterné, úplně proniknout Kristem!“

Co jsem vám teď popisoval, jsou hlubší děje, které se vymykají zevnímu zraku. Jsou duchovní, skryté za fyzickým vývojem světa.

Avšak v jaké podobě se to zevně muselo projevit?

Co to jen bylo, co vstoupilo do fyzického těla luciferskými a ahrimanskými bytostmi?

Do fyzického těla vstoupil sklon k rozkladu, k rozpadání, jinými slovy vložka k umírání. Do fyzického těla vstoupil zárodek smrti. Tento zárodek smrti by se úplně projevil teprve na konci vývoje Země, kdyby nebyl přišel Kristus. Neboť pak by bylo éterné tělo po všechnu budoucnost neschopno, aby člověka znovu oživilo. A až by vývoj Země skončil, potom by všechno, co vzniklo jako fyzické lidské tělo, propadlo rozkladu (*tlení*), a samo poslání Země by zaniklo ve smrti. Když dnes spatřujeme smrt, je neustále tento nynější život věšteckým znamením toho, co by nastalo jako všeobecná smrt na konci pozemského vývoje. Jen pomalu a zvolna vysychá to, co bylo jednou dáno lidstvu s sebou. Že se člověk stále znovu a znovu rodí, že může kráčet od vtělení k vtělení, to bylo umožněno jen tím, že se mu dal na cestu fond života. Pro čistě zevní život v postupujících inkarnacích zanikla by veškerá možnost života teprve až na konci vývoje Země. Ale pozvolna by se již ukazovalo, že lidé odumírají. Odehrávalo by se to pomalu, po částech, a fyzické tělo by stále víc usychalo. Kdyby nepřišel Kristův podnět, pak by člověk ke konci vývoje Země po člancích odumíral. Nyní je tento Kristův podnět teprve v počátcích svého vývoje. Jen poněmhu se bude vžít do lidstva. Čím bude pro lidstvo Kristus, to se plně ukáže teprve až v dobách budoucích – bude se to ukazovat až do konce pozemského vývoje.

Různé lidské záležitosti a věci nebyly však uchopeny Kristovým podnětem stejně. Dnes je velmi mnoho věcí, které naprosto nejsou uchopeny tímto podnětem, které jím budou muset být uchopeny teprve v budoucnu. Chtěl bych vám ukázat na pádném příkladě, jak je zde v dnešní době celá oblast lidské činnosti, která nebyla v přítomnosti Kristovým podnětem uchopena.

Když se předkřesťanská doba chýlila ke konci, asi tak v šestém až sedmém století předkřesťanského letopočtu, končila také v lidském vědění odvěká moudrost a pradávna síla. V ostatních jevech života podržela tato ještě dlouho mladou a čerstvou sílu, ale pokud se týče vědění – chýlila se ke konci. Z osmého, sedmého, šestého století před křesťanským letopočtem zůstalo něco, co se může označit zase jako zbytek již dřívějšího zbytku. Kdybyste šli ještě k moudrosti egyptsko-chaldejské, nebo k moudrosti praperské nebo indické, shledali byste všude tuto moudrost prostoupenou skutečnými duchovními názory, výsledky pradávnoho jasnozření. Kteří lidé nebyli dosti jasnovidní, ti měli zprávy od jasnovidců. „Věda“, která by snad byla bez základu jasnozření, ta neexistovala ani v době indické a perské, ani v dobách pozdějších. Také ani v rané době řecké nebyla věda bez základů jasnovidného bádání. Ale pak nadešel čas, kdy pro lidskou vědu jasnovidné bádání vysychalo. A tak vidíme pojednou se vynořovat lidskou vědu, v níž není jasnozření – anebo alespoň se postupně odstraňuje.

Jasnozření vysychá, víra ve sdělení jasnovidců zaniká, a v době šestého, sedmého století před zjevením Krista se zakládá to, co lze označit jako lidskou vědu, z níž se výsledky duchovního bádání stále víc a více vytlačují. A to neustále pokračuje. U Parmenida, Hérakleita, u Platóna a ještě až k Aristotelovi, zde všude můžete prokázat ve spisech přírodovědců, u starých lékařů, že to, co se nazývá vědou, bylo původně proniknuto výsledky duchovního bádání. Ale stále více duchovní věda vysychala, stále

více jí ubývalo. Pokud se týče naší duševní schopnosti, v cítění a chtění, tam duchovní věda ještě stále existuje, ale postupně vysychá v lidském myšlení. – Tak se tedy v lidském myšlení, v myšlení vědeckém začínal ztrácet vliv éterného těla na tělo fyzické již v době, kdy se objevil Kristus. Všechno se právě děje zvolna, ponenáhlu.

Tak přišel Kristus a dal podnět (*zasáhl*). Ale přirozeně, že všichni hned nepřijali tento Kristův podnět, – a zvláště v jistých oborech nebyl přijímán. V různých oblastech lidské činnosti byl přijat, ale přímo odmítnut byl v oborech vědy. Nahlédněte jen sami do vědy římského císařství. Pohleďte, co píše Celsus. Můžete u něho najít všechno možné, co napsal o Kristu. Tento Celsus, který byl neobyčejně velkým učencem, ale nerozuměl ničemu po stránce lidského myšlení z podnětu Kristova, podává tuto zprávu: „Měl kdysi žít v Palestině manželský pár jménem Josef a Maria, k nimž se váže sekta křesťanů. Ale vše, co se o tom vypráví, to je pověra. Pravdou je, že manželka tohoto Josefa byla jednou svému muži nevěrná s jedním římským setníkem jménem Panthera. Josef však nevěděl, kdo byl otcem jeho dítěte.“

To patří k nejznámějším vyprávěním oné doby.

A kdo sleduje současnou literaturu, bude vědět, že někteří lidé dnešní doby se ještě nedostali dál, než Celsus. Jistě, v některých oborech se vžívá Kristův podnět pomalu, ale pokud jde o ty obory, o nichž teď mluvíme, nemohl se tento podnět vžít ještě dodnes. Zde vidíme jeden z článků, který usychá. Vidíme, že něco usychá v lidském mozku, – kdežto když bude na tento mozek působit vliv Kristův, opět v něm ožije věda ve zcela jiné podobě. Jakkoli to zní v naší době vědeckého fanatismu podivně, je tomu tak přece. Část lidského mozku, který je povolán k vědeckému myšlení, propadá pomalé smrti. Proto také vidíte, jak úplně ponenáhlu a postupně mizí z vědeckého myšlení dávné dědictví. Aristoteles má z něj ještě poměrně mnoho, avšak krok za krokem se dávné dědictví z vědy vytlačuje. Následkem toho, čeho se jí dostává ze zevního pozorování, začíná být tato věda v myšlení „Bohem opuštěná“, neboť už nemá nic ze starého fondu. A vidíme, jak i při sebesilnějších prožívání Krista je již nemožné najít souvislost mezi Kristovým podnětem a tím, co si lidstvo vydobylo z vědy. To se dá prokázat zevními důkazy. – Představte si, že by žil ve 13. století nějaký člověk, který by byl s velkou intenzitou uchopen Kristovým podnětem a který by řekl: „Máme podnět Kristův! Proudí nám to v množství mohutných nových zjevení z evangelia, a my se tím můžeme proniknout!“ A dejme tomu, že by si ten člověk dal za úkol vytvořit spojovací článek mezi vědou a křesťanstvím. Již ve 13. století tomu bylo tak, že ve vědě své doby by k tomu nenašel ničeho! Musel by sáhnout nazpět až k Aristotelovi. A s tímto Aristotelem – nikoli s vědou 13. století, ale jedině s Aristotelem, by mohl interpretovat křesťanství. Věda byla prostě taková, že se stávala stále neschopnější srovnat se s principem Kristovým. Proto se tenkrát ve 13. století museli lidé vracet až ke starému Aristotelovi, který měl ještě něco z dávného dědictví moudrosti a mohl tak dodávat pojmy, jimiž se dala věda uvést do souvislosti s křesťanstvím.

Potom se však stávala věda stále chudší na pojmy, právě čím bohatší se stávala na mnohá pozorování. A pak přišla doba, kdy všechny pojmy staré moudrosti z vědy zmizely. – Největší lidé jsou přirozeně ve své vědě také dětmi své doby. Galileo nemohl přece myslet na základě absolutna, mohl myslet jen ve smyslu své doby. A je velký právě tím, že představuje určité Bohem opuštěné čisté myšlení, myšlení čistě mechanistické. Právě u Galilea vystupuje před našimi zraky velký převrat. Nejobvyklejší jev, vysvětlovaný dnes ve fyzice, byl před Galileem popisován jinak nežli po něm. – Někdo např. hodí kamenem. V dnešní době se říká, že tento kámen udrží tak dlouho

svůj pohyb vlivem setrvačnosti, dokud tento pohyb není zrušen vlivem jiné síly. – Před Galileem se myslelo úplně jinak: Tehdy byli lidé přesvědčeni, že má-li kámen postupovat dál, musí být někým postrkován. Za letícím kamenem bylo něco aktivního. Galileo učil lidi myslet úplně jinak, – jenže právě tak, aby se učili chápat svět mechanicky, mechanisticky, a vše duchovní z něho vypuzovat. To pochází právě od toho, že části lidského mozku, tohoto nástroje myšlení, které jsou orgánem myšlení vědeckého, jsou dnes tak vysušené, že nemohou umožnit pojmům přitékání nového života, takže tyto pojmy neustále chudnou.

Dalo by se snadno prokázat, že věda, ať hromadí sebevíce jednotlivost k jednotlivosti, neobohatila lidstvo ani o jediný pojem. Poznávám, že pozorování není ještě pojem! Jenom neříkejte, že něco takového jako darwinismus a podobně obohatilo lidstvo pojmy. To učinili jiní – nikoli vědci, ale lidé, kteří měli zcela jiné prameny. Takovým člověkem byl Goethe. Obohatil lidstvo pojmy z docela jiných pramenů. Za to však ho také pokládají vědci za diletanta.

Je tomu skutečně tak, že věda se pojmy neobohatila. V pradávných dobách najdete pojmy mnohem životnější, mnohem vyšší a velkorysejší. Darwinismus má pojmy, které jsou vymačkané jako citrony. Ten pouze shromažďoval pozorování, a jedno pozorování spojoval s druhým ochuzenými pojmy. Tento vědecký směr nám tak zřetelně ukazuje pochod pozvolného odumírání. V mozku člověka je článek, který usychá, a to je právě ten, který pracuje dnes ve vědě. Je to následkem toho, že část lidského éterného těla, která má tento usychající mozek oživovat, nedosáhla ještě dnes Kristova podnětu. Dokud se nezačne vlévat Kristův podnět také do té části lidského mozku, která se má starat o vědu, nevstoupí do této vědy žádný život. To spočívá ve velkých světových zákonech. Bude-li takto věda pokračovat, bude na pojmy stále chudší a tyto budou stále více vymírat. A ve vědě se bude zvětšovat množství těch, kteří budou řídit jedno pozorování vedle druhého, a hrozným strachem budou jímání před každým, kdo začne myslet.

Pro takového dnešního profesora je něčím přímo strašným, když mu některý mladý člověk přinese doktorskou disertaci, v níž je jen něco málo z myšlení.

Ale dnes už existuje anthroposofie! A tato anthroposofie bude činit podnět Kristův pro lidstvo stále srozumitelnější a tím bude přivádět éternému tělu stále více života. A bude schopna přivést mu tolik života, že toto éterné tělo roztaví (*rozvolní*) v mozku také jeho usychající část, jež udala směr našemu vědeckému myšlení. To je příklad, jak Kristův podnět, když se postupně vžije do lidstva, oživí zase odumírající články. A čím dál do budoucnosti – tím by odumíralo stále více článků. Ale proti každému odumírajícímu článku vproudí do lidstva Kristův podnět a na konci pozemského vývoje bude tomu tak, že všechny články, jež by jinak odumřely, budou již zase oživeny Kristovým vlivem, který nyní pronikl celým tělem éterným, s nímž bude úplně sjednoceno i fyzické tělo. A první podnět k tomuto pozvolnému znovuoživení lidstva, první podnět ke zmrtvýchvstání lidstva nastal ve chvíli, kterou nám tak překrásně líčí Janovo evangelium.

Představme si úplně univerzálně – že Kristus vstoupil do světa a zprvu uskutečňuje všechno to velké z plně jím prostoupeného éterného těla ... takovým právě učinil Kristus éterné tělo Ježíše z Nazaretu, aby toto éterné tělo mohlo oživovat také tělo fyzické: V okamžiku, kdy se éterné tělo Ježíše z Nazaretu, v němž byl nyní Kristus, stalo dokonalým oživovatelem fyzického těla, tehdy se zjevilo éterné tělo Kristovo oslaveno! A pisatel Janova evangelia popisuje nám tento okamžik takto:

„Otče, oslav jméno své! A hlas z nebe zvolal: I oslavil jsem, i ještě oslavím.

Ten pak zástup, který tu u toho stál a naslouchal, pravil: Hřmí.“

Je řečeno: Ti, kteří stáli u toho, slyšeli zahřmění..., nikdy se však neříká, že by to snad také slyšel člověk, který k tomu nebyl připraven.

„Jiní však pravili: Anděl s ním rozmlouvá.

Ježíš však řekl: Ne pro mne hlas tento se stal, ale pro vás.“

Proč? Aby se kolem něho rozumělo tomu, co se stalo. A o tom, co se stalo, Kristus říká:

„Nyní probíhá soud tohoto světa. Nyní kníže světa tohoto vyvržen bude ven.“

To byl okamžik, kdy byl vyvržen z fyzického těla Kristova Lucifer a Ahriman! Je to velký předobraz, který se musí v budoucnosti uskutečnit v celém lidstvu: Kristovým podnětem musí být vyvrženy lucifersko-ahrimanské překážky z fyzického těla! A pozemské tělo člověka se musí oživit Kristovým podnětem tak, aby byly plody zemského poslání přeneseny do těch dob, které budou následovat po dobách Země.

XIII.

Moji milí přátelé!

Včera jsme si uvedli před duše význam mystéria Golgoty pro lidský vývoj na naší Zemi. Jenže každá událost ve světě souvisí téměř s nekonečným množstvím vztahů – v podstatě s vývojem celého kosmu. A mystériu Golgoty budeme moci v jeho podstatě porozumět úplně jen tehdy, když si u této události vysvětlíme také její kosmický význam.

Víme již, že bytost, kterou nazýváme Kristem (bytost, která sestoupila na naši Zem z nadzemských sfér) – byla ve svém příchodu také pozorována Zarathustrovým jasnovidným zrakem ve staré Persii na Slunci, Mojžíšem v hořícím keři a v ohni na Sinaji, a konečně těmi, kteří prožívali Kristovu událost v přítomnosti Kristově (v těle Ježíše z Nazaretu).

Víme, že naše pozemské události, především vývoj lidstva, souvisí s naší sluneční soustavou. Vždyť tento vývoj lidstva, jak jsme ukázali, nemohl by se vůbec odehrát, kdyby z jednoho světového tělesa, v němž bylo naše Slunce spolu s naším dnešním Měsícem ještě spojeno, nevystoupilo nejprve Slunce a potom později Měsíc a kdyby tím naše Země nebyla uvedena do stavu rovnováhy mezi Sluncem a Měsícem. Protože se člověk nemohl spoluúčastnit rychlého vývojového tempa oněch bytostí, které si musely hledat dějiště na Slunci, musela se tedy Země od Slunce oddělit. A poněvadž potom, kdyby byla Země zůstala spojena s Měsícem, propadlo by lidstvo rychlému ztvrdnutí, zkostratění, proto se musel odloučit se svými substancemi a bytostmi Měsíc. Tím se správným způsobem umožnil vývoj lidstva. Ale včera jsme viděli, že jistý zbytek tendence ke ztvrdnutí stále ještě zůstával, a že tento zbytek by postačil k tomu, aby přivedl lidstvo na konci našeho pozemského vývoje k jakémusi druhu zpráchnivění (*hnilobnému stavu*), kdyby se nedostavil Kristův podnět. To nám umožní trochu nahlédnout do našeho celého vývoje.

Kdysi bylo tedy Slunce, Měsíc a Země jedním světovým tělesem. Pak přišla doba, kdy se oddělilo Slunce, kdy zůstala ještě spojena Země s Měsícem. Potom se oddělil dnešní Měsíc, a Země zůstala jako dějiště vývoje lidstva. To bylo ve staré době lemurské, která předcházela tak zvané atlantské době, o níž jsme již z různých hledisek mluvili. Potom se Země vyvíjela tak, že síly Slunce a Měsíce působily z venku, a to od doby atlantské až do doby naší.

Pozorujme však nyní další pokračování vývoje Země až k době, kdy přišel podnět Kristův, – a chtěli bychom zaměřit svůj pohled ke zcela určitému časovému bodu, k okamžiku, kdy byl na Golgotě vztyčen kříž, kdy z ran Krista Ježíše vyprýštila krev. Povšimněme si oné chvíle našeho pozemského vývoje.

Až k této chvíli se s lidstvem odehrávalo to, co zde existuje jako následek toho, že do nitra lidské bytosti vnikly spojené luciferské a ahrimanské mocnosti. A viděli jsme, že vstupem těchto bytostí se člověk vžíval v zevní svět do máji, neboli do iluze: Ahriman způsobil, že zevní svět se člověku nejevil ve své pravé podobě, nýbrž se jevil tak, jakoby byl jen světem materiálním, látkovým, jako kdyby za vším hmotným nebylo duchovno. Člověk tedy byl po dlouhou dobu – a pro mnohé články pozemského vývoje se ještě dnes nachází – ve stavu, který je způsoben omylem, neboť člověk jen vnímá kolem sebe smyslové, hmotné dojmy a tyto zpracovává ve svých představách.

Následkem vlivu Ahrimana vidí tedy člověk zevní svět ve zcela jiném obraze, a o duchovním světě si činí iluzorní a nepravdivé představy. Ale všechno duchovní je

v souvislosti s fyzickými účinky. A viděli jsme, jaké fyzické účinky se dostavily s tímto klamným obrazem zevního nazírání. Právě následkem luciferského a ahrimanského vlivu se stávala lidská krev stále méně vhodnou poskytnout člověku schopnost vidět v zevním světě to, co je správné. Takže s tímto zhoršením krve, rozkladem toho, jaká byla krev v dobách starého pokrevního příbuzenství, s tímto rozprášením, s tímto umrtvením krve (*pokrevním směšováním*) – s tím se spojovalo neustálé zvětšování iluze.

Neboť člověk se již nemohl dotazovat staré moudrosti, kterou měl dříve ještě jako pozůstatek dědictví a která mu říkala: „Tak tomu není, že zevní svět je pouhou látkovostí (hmotou), neboť přidržuješ-li se svého dávného dědictví moudrosti, tedy ti řekne, že za fyzickým světem existuje svět duchovní.“ Toto dědictví moudrosti se však postupně ztrácelo, a tak byl člověk celým svým duševním životem a svým poznáním stále víc odkázán na zevní fyzický svět. To mu tedy proměnilo všechny fyzické dojmy v iluzi, v klam.

Kdyby nyní nenastoupil vliv Kristův, dospěl by člověk nakonec tak daleko, že by musel ztratit veškeré dávné dědictví moudrosti a byl by ponenáhlu úplně odkázán pouze na zevní svět smyslů a na smyslové dojmy. Zapomněl by, že existuje duchovní svět. To by muselo nastat. Člověk by musel oslepnout pro duchovní svět.

Tuto pravdu, že by člověk stále víc propadal klamu a omylu ve vztahu k zevnímu světu, musíme nyní brát v její plné vážnosti. Není to nic jednoduchého brát tuto pravdu – která teď před vámi ukazuje propadnutí člověka do omylu o zevních dojmech smyslového světa – brát ji v plné vážnosti a v celé šíři. Pokuste se pochopit, co to znamená: Všechny zevní smyslové dojmy, jak se nám nabízejí ve fyzicko-smyslovém světě, máme poznat jako iluzi, jako klam.

Je nutné si říci: „Tak jako existují skutečnosti a dojmy ve světě smyslů a jak na nás působí, tak jsou klamně – a my se musíme učit vidět za zevními dojmy jejich pravou podobu.“

Uvedu vám jednu událost, kterou vidět v její pravdě je člověku zpravidla obtížné, takže těžko je mu říci: Podoba, která se mi ukazuje z této události v zevním světě, je nepravdivá, je iluzí, je májou. A víte, která je to událost? Je to smrt. Když smrt vystupuje před námi v zevním fyzickém světě, když promlouvá k našemu poznání, které se pod dojmem toho, o čem jsme právě mluvili, stalo pozvolna takovým, že dovede pochopit jen zevní fyzické události, nese tato smrt na sobě jisté vlastnosti, stala se něčím, co mohou lidé posuzovat jen ještě pod zorným úhlem zevního fyzického světa. Právě co se týče smrti, muselo lidstvo propadnout těm nejmylnějším, nejosudnějším názorům. Musíme tedy vyvodit důsledek, že právě tato podoba, v níž se nám ukazuje smrt, je pouhou iluzí, klamem, že je májou.

Před naším zrakem v zevním fyzickém světě jsou nejrozmanitější události. Existují zde hvězdy pronikající světovým prostorem, jsou zde hory, rostliny, zvířata, je zde svět nerostů. A je zde také člověk se všemi ostatními skutečnostmi, které můžeme zjistit pozorováním svými smysly. A když se otážeme: „Odkud pocházejí tyto skutečnosti? Odkud jen pochází tento vnější fyzicko-smyslový svět, jevící se nám jako svět hmotný?“, – pak musíme odpovědět: „Pochází z ducha (z duchovna)! Základem našeho fyzicko-smyslového světa je duchovno.“ A kdybychom šli nazpět k nejpůvodnější podobě ducha, z něhož všechno smyslově-fyzické vzniká, označili bychom jej jako „základ všeho bytí“, – v křesťanské esoterice jako to, co se nazývá v božství „princip Otce“. Základem všeho, co je stvořeno, je božský princip Otce.

Když se člověku ponořilo všechno do iluze neboli do máji, co bylo tedy pro něho vlastně zahaleno? Byl mu zahalen božský princip Otce! Na místo klamných smyslových obrazů by musel člověk vidět ve všem kolem sebe božský princip Otce! Všude a ve všem by musel spatřovat božsky-duchovní princip Otce, jemuž náležejí všechny věci, i člověk sám. Tento božsky-duchovní princip Otce neukazuje se tedy ve své pravé podobě. Poněvadž člověk utrpěl zmenšení svých schopností, jak jsme o tom mluvili, ukazuje se mu princip Otce skrze velký klam, čili jako mája.

A co je do tohoto velkého klamu vetkáno?

Mezi všemi skutečnostmi, jež vidíme, ukazuje se nám jedna, která je podstatná, a tou je smrt. Člověk by si tedy měl říci: Zevní věci, nabízející se našim smyslům, jsou vpravdě principem Otce, projevují (*vyjadřují*) božsky-duchovní živel Otce. A když je nám do celého smyslového světa vetkána (*vpředena*) smrt, pak je pro nás smrt něčím, co patří k božsky-duchovnímu principu Otce. Tím, že se člověk vyvíjel tak, jak se právě vyvinul, tím je pro něho božský princip Otce zahalen do rozličných závojů – a nakonec do závoje smrti.

Co musí člověk hledat?

Otce, kosmického Otce! Jako se člověk musí učit říkat o každé obyčejné věci: „Vpravdě je toto Otec!“, tak se musí učit říci si: „Smrt je Otcem!“

A proč se nám ve fyzicko-smyslovém světě jeví nesprávný obraz Otce? Proč se nám ukazuje obraz Otce tak zkreslený, že nám připadá zohaven až k tomu, co se nám znázorňuje jako klamná smrt?

Poněvadž je do veškerého našeho života přimíšen lucifersko-ahrimanský princip! Jestliže by tedy měl být člověk veden od nepravého, klamného nazírání na smrt k názoru správnému, co by muselo nastat?

Člověku by se muselo učinit jasno o této smrti určitou skutečností! Muselo by se odehrát něco, čím by se člověk mohl poučit, že to, co věděl o smrti, co o smrti pociťoval, co vše mohl konat pod vlivem své představy o smrti, že to vše je nepravdou. Musela by nastat událost, která by mu postavila před oči pravou podobu smrti. Nepravdivá podoba smrti by musela být vyhlazena a musela by se zde postavit její pravdivá podoba.

A to bylo Kristovým posláním na Zemi, aby namísto nepravé podoby smrti postavil zde svým činem její pravou podobu.

Smrt se stala tímto znetvořeným obrazem Otce následkem toho, že do vývoje lidstva se vměšoval Lucifer-Ahriman. Smrt byla důsledkem, účinkem lucifersko-ahrimanského vlivu. Co musel tedy učinit ten, kdo chtěl tuto nepravou podobu smrti odstranit ze světa?

Nikdy by nemohla nepravá podoba smrti zmizet z lidského života, kdyby nebyla odstraněna její příčina: Lucifer-Ahriman. To však nemohla uskutečnit žádná pozemská bytost. Pozemská bytost může samozřejmě smazat ve vývoji Země věci, k nimž došlo zemskými bytostmi, ale nemůže smazat vliv lucifersko-ahrimanský.

Ten mohla dostat ven pouze bytost, která sama ještě nebyla na Zemi, když Lucifer-Ahriman působil, která byla tehdy ještě venku ve světovém prostoru a na Zem vstoupila až v době, kdy Lucifer-Ahriman již úplně vešel do lidského těla.

Tato bytost tedy na Zemi přišla a odstranila, jak jsme viděli, v pravý okamžik Lucifera-Ahrimana, odstranila příčinu toho, co vneslo do světa smrt. Takže to musela být bytost, která neměla co činit se všemi jinými příčinami smrti v lidstvu. Se vším tím, čím utrpěli lidé smrt ... to jest s tím, co způsobil Lucifer a později Ahriman, co vykonali jednotliví lidé následkem toho, že tu byl vliv lucifersko-ahrimanský, jinými slovy: Se vším tím, čím uvalili lidé na sebe vinu a propadli zlu, nesměla tato bytost mít nic společného.

Neboť kdyby vytrpěla smrt bytost, která by byla pod vlivem všech těchto příčin, pak by tato smrt byla oprávněná (*odůvodněná*). Jen taková smrt, která byla neoprávněná, kterou vzala na sebe bytost bez viny, smrt naprosto v každém směru nezaviněná, jediné ta mohla smazat veškerou smrt zaviněnou.

Tak musel tedy někdo nevinný protrpět smrt. A když jí dal přes sebe přejít, vnesl do lidského života síly, jež časem vytvoří v člověku poznání pravé podoby smrti, vytvoří takové poznání, že smrt, jak vystupuje ve smyslovém světě, není pravdou, – že právě naopak tato smrt musela nastat kvůli životu v duchovním světě, že právě touto smrtí se vytváří základ pro život v duchovnu.

Tak byl nezaviněnou (*nevinnou*) smrtí na Golgotě přinesen důkaz, jemuž lidé časem porozumí: Že smrt je stále žijícím (*živým*) Otcem! Tím máme nejprve správný názor na smrt, když jsme nejprve poznali událostí na Golgotě, že zevní umírání nic neznamena, že v těle Ježíše z Nazaretu žil Kristus, s nímž se můžeme spojit. Nejprve jsme tedy poznali, jak tento Kristus působil – ukazuje se na kříži obraz smrti, že tato smrt je pouze zevní událost, a že život Kristův v éterném těle před smrtí je tentýž jako po smrti, že tedy tato smrt nemůže životu ublížit. Když jsme tedy pochopili, že tu máme před sebou smrt, která život neuhasíná, ale sama je životem – pak máme tím, co viselo na kříži, dáno jednou provždy znamení toho, že smrt je vpravdě dárce života. Stejně jako rostlina vyrůstá ze semena, tak ani smrt není ničitelem, nýbrž je semenem života. Smrt byla zasetá do našeho fyzicko-smyslového světa, aby tento fyzicko-smyslový svět nevypadl ze života, ale právě – aby mohl být pozvednut a přijat do života! Vyvrácení smrti muselo být dáno na kříži rozporuplnou smrtí, tou smrtí, která nebyla zaviněna.

Ale co se tím vlastně vykonalo?

Z předešlých přednášek víme, že člověk má jako čtvrtý článek své bytosti „já“, a když se toto jáství vyvine, má svůj zevní fyzický nástroj v krvi. Krev je projevem tohoto já. Proto když se krev postupně zhoršovala, upadalo já stále hlouběji do omylu, do iluze (*máji*). Proto člověk také vděčí za zvýšení síly svého já tomu, že má svou krev. Avšak z duchovního hlediska vděčí zase tomu, že se učil rozlišovat sám sebe od duchovního světa (že se stal individualitou). To se mu nemohlo dát v jiných poměrech nežli tím, že se mu nejprve odřízl výhled do duchovního světa. A co mu přetrhlo tento výhled, to byla právě smrt. Kdyby člověk neustále věděl, že smrt je semenem života, nedospěl by k samostatnému já. Zůstal by pak v souvislosti s duchovním světem. Ale nastoupila smrt, dala člověku iluzi, že je odtržen od duchovního světa, a vychovávala ho tím k samostatnému já. Jenže toto já se osamostatňovalo stále víc, a to tak, že svou samostatnost zveličovalo, přepínalo nad určitý bod. To se mohlo na druhé straně vyrovnat jen tím, že tomuto já byla odňata právě ta síla, která ho nad tento bod vyhnala. Co by tedy v tomto já vedlo příliš silně do egoismu, co by podporovalo nikoli jen jemu vlastní egoitu, ale přímo egoismus, to se muselo vypudit ven. To však bylo vyhnáno ven tehdy – a v budoucnosti se to bude moci tím postupně vyhnat také z jednotlivých já – když nastala smrt na kříži na Golgotě a z ran vyprýštila krev.

V této krvi, která vytékala z ran Kristových vidíme tedy skutečný symbol pro přebytečný egoismus v lidském já. Jako je krev výrazem pro já, tak je krev, která tekla na Golgotě, výrazem pro to, co je přebytečné v lidském já. Kdyby na Golgotě netekla krev, zatvrdl by člověk duchovně v egoismu a šel by vstříc osudu, který jsme popisovali včera. S vytékající krví na Golgotě byl dán podnět k tomu, aby to, co činí já egoistickým, mohlo pozvolna z lidstva vymizet.

Ale každá fyzická událost má svůj protějšek v duchovní události. Stejnou měrou, jak vytékala krev z ran na Golgotě, tak se také stalo něco duchovního. V tomto okamžiku se stalo to, že ze Země začaly poprvé vystupovat zářivé paprsky, které předtím nevystupovaly. Takže si můžeme představit v této chvíli vytvořené záření ze Země do světového prostoru. – Země se postupem času stále více zatemňovala – až k události na Golgotě. Nyní vytéká na Golgotě krev a Země začíná zářit!

Kdyby mohla některá bytost v předkřesťanské době pohlížet – nejprve jasnovidnou silou – z nějakého vzdáleného světového tělesa dolů na Zem, viděla by, jak aura Země zvolna uhasíná a nejtemnější se stala v době, která předcházela události na Golgotě. Ale potom by tato bytost spatřila, jak aura Země zaplála novými barvami. Činem na Golgotě byla Země proniknuta astrálním světlem, které se ponenáhlu stane světlem éterným a pak fyzickým. Neboť každá bytost ve světě se vyvíjí dále. Co je dnes „Sluncem“, bylo nejprve planetou. A jako se „starý Saturn“ vyvinul v Slunce, tak se vyvíjí v Slunce naše Země, která dnes je planetou. První podnět k tomu, aby se naše Země stala Sluncem, byl dán tehdy, když tekla krev z ran Vykupitele na Golgotě. Země začala zářit – nejprve astrálně, viditelně tedy jen pro jasnovidce, ale v budoucnu se stane astrální světlo fyzickým, a Země bude svítícím tělesem, slunečním tělesem!

Již častěji jsem vám říkal, že světové těleso nevzniká tím, že se shlukne fyzická hmota, ale tím, že nějaká duchovní bytost utváří nový duchovní střed, nové dějiště. Tvoření světového tělesa začíná z ducha. Každé fyzické světové těleso bylo nejprve duchem. Čím bude jednou naše Země, tím je nejprve tato aurická astralita, která zde začíná vyzařovat od Země. Je to první základ k budoucí Zemi sluneční. Co by však tenkrát člověk spatřil svými klamajícími smysly, to je přelud. To vůbec není pravdou, to se rozplyne, přestane to existovat. Čím více se bude Země stávat „Sluncem“, tím více se bude spalovat tato mája ve slunečním ohni, rozplyne se v něm. Avšak tím, že tenkrát byla Země prozářena novou silou, že se vytvořil základ k proměně Země ve Slunce, tím se umožnilo, aby tato síla prozářila také lidi. Byl dán první popud k tomu, co jsem popisoval včera: K vyzařování síly Kristovy do lidského těla éterného. A působením toho, co mohlo do tohoto těla astrálně vzařovat, tím mohlo toto lidské éterné tělo začít přijímat novou životní sílu, jak ji potřebuje pro pozdější budoucnost.

Když si tedy představíte nějakou dobu po události na Golgotě, a přirovnáte ji k době, kdy se tato událost uskutečnila – když tedy srovnáte nějaký budoucí stav lidstva s tou chvílí, kdy se odehrávala tato událost na Golgotě – pak si můžete říci: Tehdy, když přišel Kristův zásah, byla Země ještě taková, že sama ze sebe nemohla již naprosto nic vyzařovat do éterných těl lidí. Ale potom po určité době byla éterná těla lidí, jež našli poměr ke Kristovu podnětu, prozářena. Tito lidé, když porozuměli Kristu, přijali do sebe zářící moc, nacházející se od té doby v Zemi, novou světelnou sílu Země. Přijali do svých éterných těl světlo Kristovo! Toto Kristovo světlo se vlévá do éterných těl lidí.

A dnes, protože od té doby je v éterných tělech lidí vždy také část světla Kristova, – co se děje dnes? Co se děje s onou částí v éterném těle člověka, která do sebe přijala světlo Kristovo? Co se s ní děje po smrti? Co to vůbec je, co se ponenáhlu vžívá do éterného těla člověka jako následek Kristova podnětu (*zásahu*)?

Od těch dob je v éterných lidských tělech umožněno, aby v nich jakožto účinek Kristova světla vystoupilo něco nového, něco, co dýchá životem, co je nesmrtelné, co nemůže nikdy propadnout smrti. Jestliže to však smrtí nezaniká, tu – pokud ještě člověk na Zemi propadá klamu smrti – bude to před smrtí zachráněno, tuto smrt to nebude spoluprodělavat. Je tedy od těch dob v éterném těle člověka něco, co se neúčastní

smrti, co nepropadá smrtícím silám Země. A toto něco, co se neúčastní smrti, čeho si lidé postupně dobudou působením Kristova podnětu, to proudí nyní nazpět, proudí to ven – do světového prostoru. Vytváří to – podle větší nebo menší intenzity v člověku – sílu, která se vylévá do světového prostoru. A tato síla bude tvořit okolo Země určitou sféru, která se stává Sluncem. Kolem Země se tvoří duchovní sféra, co se vytváří z oživených éterných těl kolem Země. Tak jako ze Země vyzařuje světlo Kristovo, právě tak se zrcadlí Kristovo světlo v okruhu Země! A to, co se tu zrcadlí jako světlo Kristovo, jako následek Kristovy události, je to, co nazývá Kristus Duchem svatým! Jako je pravdou, že se Země stává od události na Golgotě Sluncem, tak je také pravdou, že od této události začíná být Země tvůrčí. Tvoří kolem sebe duchovní prstenec, který se v budoucnu zase stane planetou v okolí Země.

Tak se odehrává v kosmu od této události Golgoty něco podstatného! Když byl vztyčen na Golgotě kříž a krev prýštila z ran Krista Ježíše, tehdy byl vytvořen nový kosmický střed. A my jsme byli přítom, když se tento nový kosmický střed tvořil! Jako lidé jsme byli při tom – ať už ve fyzickém těle, nebo mimo tento fyzický život mezi zrozením a smrtí. Tak vznikají nové útvary světů! Musíme však pochopit, když pozorujeme umírajícího Krista, že stojíme před počátkem nově se vytvářejícího Slunce!

Kristus se snoubí se smrtí, která se stala na Zemi charakteristickým projevem ducha Otce. Kristus jde k Otci a spojuje se s jeho projevem (*výrazem*), se smrtí, – a obraz smrti se stává nepravdou, neboť smrt začíná být semenem nového Slunce ve vesmíru. – Když tuto událost procítíme, když pocítujeme, jak se stala smrt nepravdivou, když cítíme, že smrt na kříži se stává semenem, z něhož vzklíčí nové Slunce, potom také správně cítíme, že toto muselo pocítovat a tušit lidstvo na Zemi jako nejdůležitější přechod ve vývoji lidstva.

Byla zde doba, kdy lidé měli ještě temné, zšeřelé jasnozření. Tenkrát žili tito lidé v duchovnu – a zde také zírali nazpět do svého života, např. ve svých třiceti letech pohlíželi zpět ke svému roku dvacátému, desátému atd., až ke svému zrození. Ale tenkrát věděli: „Do tohoto zrození jsem se dostal z božsky-duchovních výšin.“ Zrození tehdy nebylo začátkem. Viděli narození a viděli také smrt a věděli, že v nich samých existuje duchovno, něco, co nemůže být smrtí dotčeno. Zrození a smrt v dnešním smyslu, to tehdy ještě nebylo. Zrození a smrt, to teprve přišlo – a získalo to svou nepravdivou, klamnou podobu v zevním obrazu Otce. Charakteristikou v zevním obrazu Otce se stala smrt. A potom lidé smrt spatřili, a viděli, jak zdánlivě ničí život, – a smrt se stále víc stávala obrazem, který představoval protiklad života. Přinášel-li život mnohá utrpení, pak smrt byla něčím, co představovalo utrpení největší! A jak musel o smrti přemýšlet někdo, kdo se díval na pozemské události zvenku ... to jest, jak se tyto pozemské události zrcadlily v lidstvu před vstupem Kristovým, jak musel o ní přemýšlet on? Když sestoupil z božsky-duchovních výšin jako vyšší bytost, chovající jiné názory než lidé, pak – když pohlížel na lidstvo – musel mluvit tak, jako mluvil Buddha.

Víme, že Buddha odešel ze svého královského paláce, kde byl vychován. V paláci neviděl nic jiného, nežli co život povyšovalo. Nyní však, když vyšel ven, spatřil trpícího člověka, pak viděl člověka nemocného, ale především uviděl člověka mrtvého. Když to prožil, vystoupila mu před očima myšlenka: „Nemoc je utrpením! Stáří je utrpením! Smrt je utrpením!“ Tak to lidé skutečně pocítovali. Z Buddhovy velké duše se prodralo to, co pocítovalo celé lidstvo.

Potom přišel Kristus. A po Kristu, když přešlo dalších 600 let, jako uplynulo 600 let od Buddhy ke Kristu, tehdy žili lidé, kteří když viděli kříž a na něm mrtvého člověka, mohli

řící: „Co visí na kříži, je symbolem semena, z něhož pramení život nad život!“ Naučili se pociťovat pravdu o smrti!

Kristus Ježíš se oddal smrti; k této smrti, která se stala charakteristickým výrazem Otce, odešel, spojil se s ní. A z tohoto sňatku Krista Ježíše se smrtí se zrodil počátek slunečního života. Chápat smrt ve stejném významu jako utrpení je klamem, je to iluze – mája. Budou-li se lidé v budoucnu postupem času učit, aby dali smrti k sobě přistoupit tak, jak přistoupila ke Kristu, pak je tato smrt v pravdě zárodkem života! A lidé přispějí k novému Slunci a novému planetárnímu systému tou měrou, kolik oni sami, přijímající z podnětu Kristova, obětují ze svého vlastního obsahu, a tak budou stále víc a více Slunce života zvětšovat.

Někdo by mohl namítnout: „To říká duchovní věda! Ale jak chceš takovou kosmologii srovnávat s evangeliem?“

Kristus mluvil ke svým žákům. A aby je učinil zralými pro to největší, sledoval metodu, která je nezbytná, má-li člověk to největší také správným způsobem pochopit: Mluvil ke svým učedníkům v podobenstvích – nebo, jak se překládá v Bibli, v „příslóviích“ (v *přirovnáních*). A přichází chvíle, kdy se žáci stávali stále zralejšími, a kdy se mohli domnívat, že jsou schopni slyšet pravdu bez podobenství. A Kristus uznal, že k nim mohl mluvit i bez podobenství. Neboť apoštolové chtějí slyšet jméno – skrze které On přišel do světa, to důležité jméno chtějí slyšet:

„Až dosavad za nic jste neprosili ve jménu mém. Proste a dostane se vám, aby radost vaše byla úplná. Toto v podobenstvích mluvil jsem vám. Ale přijde doba, kdy více nebudu v podobenstvích mluvit s vámi, nýbrž zjevně o Otci svém zvěstovat budu vám.“

Pocíťme onen okamžik, kdy chce mluvit ke svým učedníkům o Otci!

„V onen den ve jménu mém prosit budete. A nepravím vám, že já chci prosit Otce za vás.

Neboť sám Otec miluje vás, proto že jste vy mne v lásce milovali a věřili jste, že jsem já od Otce-Boha vyšel. Vyšel jsem od Otce.“

Od Otce vyšel, který byl přirozeně v pravé podobě, nikoli v klamně podobě smrti.

„Vyšel jsem od Otce, a přišel jsem na svět; opět opouštím svět, a jdu k Otci!“

Učedníkům se nyní ujasňuje – neboť se stali zralými – že svět, jak se kolem nich rozprostírá, je vnějším projevem Otce, a že to, kde zevní svět je nejvíce iluzí čili májou, co je zde na tomto světě tím nejvýznamnějším, že to je rovněž projevem Otce: Že smrt je jménem pro Otce. To se učedníkům ujasňuje. Jen se to musí správně číst: „Řkou jemu učedníci jeho: Aj, nyní zjevně mluvíš, a podobenství žádného nepravíš. Nyní víme, že víš všecko, a nepotřebuješ, aby se kdo tebe tázal; proto věříme, že jsi od Boha vyšel. Odpověděl jim Ježíš: Nyní věříte. Aj, přijde hodina, ano, již přišla, kdy se rozprchnete jeden každý do svého domu a mne samého zanecháte. Ale já nejsem sám, neboť Otec je se mnou. Tyto věci mluvil jsem vám, abyste ve mně měli pokoj. Na světě máte strach, ale buďte dobré mysli. Já jsem přemohl svět.“

Věděli učedníci, kam nyní Kristus jde?

Ano, od této chvíle věděli, že jde k smrti, že se spojí se smrtí.

A teď čtete, co k nim mluvil, když se naučili rozumět slovům:

„Vyšel jsem od smrti“, (to jest, od „smrti“ v její pravé podobě, od Otce života) „a přišel jsem na svět; opět opouštím svět, a jdu k Otci.

Tu řekli učedníci: Nyní víme, že víš všecko, a nepotřebuješ, aby se kdo tebe tázal; proto věříme, že jsi od Boha vyšel.“

Učedníci teď věděli, že pravdivá podoba smrti je založena v božském duchu Otce. Věděli, že smrt, jak se na ni dívají lidé a jak ji pociťují, je klamným jevem, je omylem. Tak odhaluje Kristus svým učedníkům jméno smrti, za níž se ukrývá zdroj nejvyššího života. Nikdy by nevzniklo nové Slunce života, kdyby nepřišla do světa smrt a nedala se přemoci Kristem. Tak je smrt, nazírána ve své pravé podobě, Otcem. Kristus přišel do světa, protože ve smrti vznikl klamný zrcadlový obraz tohoto Otce. A Kristus přišel do světa, aby vytvořil pravdivou podobu, pravdivý obraz živého Boha-Otce. Syn je potomek Otce, zjevující jeho pravdivou podobu. Skutečně je tomu tak, že Otec poslal svého Syna do světa, aby se zjevila Otcova pravdivá povaha, to jest věčný život, který se skrývá za časnou smrtí.

To není pouze kosmologie duchovní vědy. Je to něco potřebného, abychom čerpali pravou, plnou hloubku Janova evangelia. Ten, kdo Janovo evangelium napsal, snesl tím dolů takřka nejvyšší pravdy, a mohl si říci: V tom jsou uloženy pravdy, z nichž může lidstvo čerpat po celou budoucnost a čím více bude ony pravdy chápat a v nich žít, pak získá a bude vrůstat novým způsobem do duchovního světa! – Ale to se bude dít postupně. Proto muselo vedení křesťanského vývoje umožnit vydání vedlejších knih vedle Janova evangelia; knih, které zde nebyly snad jenom pro ty, kteří je ochotně chápali. A takovou knihou mělo být Janovo evangelium: Kristův odkaz pro věčnost. Ale musely se vytvořit pomocné knihy pro nejbližší doby.

Tak se nejprve vytvořila kniha, z níž se mohla učit úměrně svému chápání prvá staletí křesťanského vývoje tomu nejpotřebnějšímu, čeho bylo zapotřebí pro porozumění Kristově události. Nesporně také i zde, v poměru k celému lidstvu, bylo jen málo těch, kteří z této knihy pochopili, o čem se tu pojednává. Tato první připojená kniha, která se vytvořila sice ne přímo pro ty nevyvolenější, ale přesto pro vyvolené, bylo Markovo evangelium. Právě Markovo evangelium je uspořádáno (ještě se k tomu vrátíme) tak, že bylo zvláště blízké jistému pochopení tehdejší doby. Pak nadešla doba, kdy se znenáhla začínalo Markovu evangelium rozumět méně, kdy lidské chápání směřovalo více k tomu, že lidé dovedli nejlépe vidět celou Kristovu sílu ve vnitřní hodnotě pro lidskou duši a v jistém přezírání zevního fyzického světa.

Nastala doba, kdy byli lidé správně naladění k tomu, aby řekli: „Zevní pomíjivé statky jsou bezcenné; pravé bohatství je pouze ve vyvinutém lidském nitru.“ To byla doba, kdy např. také B. Johan Tauler psal svou knihu „O nuzném životě Krista“, to byla doba, kdy se zvláště rozumělo evangelium Lukášovu. Lukáš, žák Pavlův, je jedním z těch, kteří zpracovali Pavlovo evangelium tak, jak to právě odpovídalo té době, takže toto Lukášovo evangelium vyzvedlo především „nuzný život“ Ježíše z Nazaretu, který se narodil ve chlévě u chudých pastýřů. Zde tedy vidíme „nuzný (*chudý*) život Kristův“ od Johana Taulera, znázorněný podle Lukášova evangelia, – což je druhá kniha pro další vývoj lidstva.

V naší době budou zase někteří lidé, kteří se nejlépe poučí z evangelia Matoušova o tom, čemu mohou rozumět přiměřeně našemu věku. Nastane situace, že naše doba, i když se třeba potom méně bude zabývat jménem „Matouš“, bude se přesto stále více zabývat tím, co nejvíce odpovídá evangelium podle Matouše. Přejde doba, kdy se bude stále častěji poukazovat na to, že lidé nemohou porozumět něčemu z nadsmyslových událostí, jež se odehrály při Janově křtu, jak jsme o nich mluvili. To je něčím, co čeká mnohé lidi v budoucnosti. Vžíváme se do doby, kdy – dokonce i u náboženských badatelů – se bude stále více poukazovat jen na „prostého muže z Nazaretu“, na toho, kdo ve třicátém roce svého života přijal Krista. A ti lidé, kteří tomu tak chtějí, jimž je

nejdůležitější prostý muž z Nazaretu, kteří hodnotí Krista méně než vysokého zasvěcence, a chtějí tedy Ježíše z Nazaretu, ti budou pociťovat jako zvláště důležité – alespoň podle smyslu – evangelium Matoušovo. Materialisticky smýšlející doba může říci: Když otevřeme Matoušovo evangelium, najdeme zde rodokmen, rejstřík generací podle původu, v němž se nám ukazuje řada předků Ježíše z Nazaretu. Tato řada sestupuje od Abrahama dolů třikrát čtrnácti generacemi až k Josefovi. Říká se tu: Abraham zplodil Izáka, Izák zplodil Jákoba atd. atd. Tak to jde až k Josefovi a k Ježíši z Nazaretu. A to je zde uvedeno z toho důvodu, aby se objasnilo, že lze vést fyzickou linii rodů, fyzickou dědičnou linii těla, do něhož se vrodil Ježíš z Nazaretu, až k Abrahamovi. Vynecháte-li Josefa, pak nemá tento rodokmen nejmenší smysl. Budete-li mluvit u tohoto rodokmenu o nadsmyslovém zrození, pak je ten rodokmen beze smyslu. Neboť proč by se měl pisatel Matoušova evangelia namáhat s vypisováním rodokmenu o třikrát čtrnácti člancích, když by potom chtěl říci: „Ježíš z Nazaretu nepochází podle fyzické tělesnosti z Josefa!“ Matoušově evangeliu lze rozumět jen při zdůraznění toho, že Josefem se vrodila individualita do těla, které skutečně pocházelo od Abrahama. To bylo právě úmyslem, aby tento rodokmen říkal: „Ve smyslu Matoušova evangelia je vyloučeno Josefa vynechat!“ Proto lidé, kteří nemohou pochopit nadsmyslové zrození ve smyslu Janova křtu, nemohou ani vypustit z rodové řady Josefa.

Ale Matoušovo evangelium se původně psalo v obci, kde se hlavní význam nepřikládal Kristu, ale individualitě, která stála před světem v osobě zasvěcence Ježíše z Nazaretu. Základem Matoušova evangelia je to, co jako původní doklad znali ebioničtí gnostikové, a k takovému spisu jako ke své předloze se vrací Matoušovo evangelium. Význam se zde přikládal zasvěcenci Ježíši z Nazaretu – a vše ostatní se stává ještě mnohem zřetelnější tím, že je to psáno v ebionickém evangeliu. – Avšak tím právě je dáno v Matoušově evangeliu jisté ladění, které se z toho zrovna vyčíst nemusí ... neboť ono tam vpravdě ani není, – ale může se tam čtením vložit. Matoušovo evangelium se dá číst tak, že by se mohlo říci: „S nadpřirozeným zrozením nemáme v tomto evangeliu co činit!“ A přece bude tu zase možnost shledávat to, co se uvádí v Matoušově evangeliu, jako symbol pro určitého Boha – který je takto označován, který však jako Bůh je vlastně přece jen člověkem ... třebaže to tak Matouš nemíní. Ale ti, kteří se dnes na Matouše odvolávají – a stále častěji se na něho budou odvolávat, ti to budou vykládat právě v tomto smyslu: Aby pro žádného člověka, který se chce zabývat Kristem, nebyla ztracena možnost se k němu přiblížit, je postaráno také u těch lidí, jež se nemohou pozvednout od Ježíše ke Kristu, o to, aby měli v Matoušově evangeliu jeden z výhonků, jímž se mohou vyvinout vzhůru k Ježíši z Nazaretu.

Duchovní bádání je však povoláno k tomu, aby vedlo lidi k porozumění evangeliu, především Janovu evangeliu. Každé jiné evangelium je třeba chápat jako doplnění tohoto Janova evangelia. V něm jsou základy pro všechna evangelia ostatní. Proto také chápeme správně druhá evangelia teprve tehdy, když o nich přemýšlíme na podkladě evangelia Janova.

Rozjímání o Janově evangeliu povede lidi k tomu, aby v nejširším smyslu pochopili, co se stalo na Golgotě. Aby pochopili, jakým mystériem byla vyvrácena ve vývoji lidstva smrt v její podobě, která je nepravá. A lidé se naučí chápat, jak činem na Golgotě bylo nejen zjeveno pro poznání, že smrt je vpravdě zdrojem života, ale že tímto činem se člověku umožnil k smrti postoj, přivádějící ho k tomu, aby svou vlastní bytost utvářel

stále životnější, až se tato stane nakonec úplně živou, to jest, až bude moci povstat z veškeré smrti, – až tuto smrt přemůže.

To je právě tím, co se odhalilo Pavlovi, když viděl živého Krista před Damaškem, – když věděl: „Kristus žije!“ – když pohlížel svým jasnovidně vyvinutým zrakem do toho, co bylo okolím Země, a nyní jako zasvěcenec Starého zákona věděl: „Dříve byla Země bez jistého světla, ale teď v ní světlo vidím. Byl zde tedy Kristus. Kristus to tedy byl v Ježíši z Nazaretu, kdo skončil na kříži.“

Tak Pavel před Damaškem pochopil událost, k níž došlo na Golgotě.

XIV.

Moji milí přátelé.

Nepřipravenému člověku může ovšem připadat trochu podivné, když se včera uvádělo jméno otcovského ducha světa v souvislosti se jménem smrti. Avšak musíte přitom uvážit, že se také současně řeklo, jak tato podoba, v níž se smrt ve fyzickém světě staví před člověka, není právě tou pravou podobou, a že proto také – ukazuje-li se nám zevní smyslový svět proniknut smrtí, pak tento zevní smyslový svět právě proto, že se musí jevit proniknut (*postižen*) smrtí, není pravdivou podobou božské duchovní bytosti, která je vlastně jeho základem. Tím není vlastně řečeno nic jiného než to, že ve všem tom, co je v prostoru kolem člověka rozestřeno pro smysly a je člověkem vnímáno, že se v tom člověk oddává iluzi, velkému klamu, je to pro něho májou. Kdyby člověk poznal pravou podobu, pak by neměl smyslový obraz, ale měl by ducha. Kdyby poznal smrt v její pravé podobě, spatřil by ve smrti projev, který tento smyslový svět musí mít, aby mohl být projevem božského ducha Otce.

Aby mohl tento náš pozemský svět vůbec vzniknout, musel se zhustit dřívější, nadpozemský svět až k fyzické hmotě, až dolů k fyzické látce v pozemském smyslu. Tím se mohl stát zevní svět výrazem božsky-duchovního světa, – takového světa, který má tak vedle sebe a mimo sebe něco jako stvoření. Všechny dřívější podoby našeho světového bytí byly takové, že byly více méně uvnitř v božské bytosti. – Na starém Saturnu nebyl ještě náš vzduch, neexistovala naše voda, ani naše zemská půda, tedy naše pevná tělesa. Celý Saturn byl ještě jediným tělesem skládajícím se pouze z tepla. Starý Saturn byl tepelným prostorem. A vše, co bylo na Saturnu jako bytosti, bylo dosud v lůně božského ducha Otce. Tak tomu bylo také na starém Slunci, třebaže už bylo toto Slunce zhuštěno ve vzduch. Tato planeta vzduchu, staré Slunce, obsahovalo ve svém lůně – a tím v lůně božsky-duchovní bytosti – všechno své stvoření. A tak tomu bylo také na starém Měsíci. Teprve na Zemi se vymanilo stvoření z lůna božsky-duchovní bytosti, a stalo se tak něčím, co má božsky-duchovní bytost vedle sebe. Ale do toho, co se nyní octlo vedle božsky-duchovní bytosti a co se také stalo šatem, zahalením fyzické tělesnosti člověka, do toho se pozvolna včlenilo vše, co tu zůstalo ze zaostalých (*opozděných*) duchů. Jenže následkem toho se stvoření nevyvinulo tak, jakým se mělo stát, kdyby se bývalo stalo obrazem božsky-duchovní bytosti. – Poté, co božská duchovní bytost nosila všechno stvoření – naši dnešní říši nerostnou, rostlinnou, zvířecí – ve svém lůně, všechno to potom takřka propustila, rozestřela to jako koberec kolem sebe. A to byl nyní obraz božsky-duchovní bytosti. Tak to mělo zůstat. Ale sem do toho se vetkalo vše, co zůstalo pozadu, co bylo předtím božsky-duchovní bytostí vyvrženo. To vše se do toho včlenilo, a tak se stvoření jakoby zakalilo, znehodnotilo, nebylo tím, čím mělo být.

Toto „zakalení“ nastalo právě tehdy, když se od Země oddělil Měsíc, – v době, o níž jsme řekli: Kdyby nebylo přišlo už nic jiného a Měsíc by nebyl vyvržen, byla by Země už tenkrát zpustla. Ale člověk se měl vyvíjet dále tak, aby mohl získat samostatnost. Musel se tedy vtělovat do zevní pozemsko-fyzické hmoty. Člověk byl veden od doby lemurské dobou atlantskou tak, aby se mohl stále více vtělovat ve fyzicko-smyslové hmotě.

Ale v této fyzicko-smyslové látce vězely zaostávající (*opozděné*) bytosti. Člověk tedy nemohl ani jinak, než se vtělovat do tělesných schrán, v nichž byly zaostávající (*opozdující se*) bytosti. – V atlantské době existovaly určité bytosti, které tenkrát byly

lidskými společníky. Člověk byl v tehdejší době ještě v měkké hmotě. Co je dnes lidským masem, to tenkrát nebylo ještě takové, jako dnes. Kdybychom se na tohoto člověka podívali ve staré Atlantidě, kdy byl vzduch úplně prosycen hustými, těžkými spoustami vodních par, a kdy člověk byl bytostí vodní, mohli bychom říci: Člověk byl uzpůsoben podobně, jako jsou dnes jisté druhy rosolovitých zvířat ve vodě – v moři, které lze sotva rozeznat od okolní vody. Tak člověk vypadal... Všechny orgány už byly založeny, ale jen pozvolna se zpevňovaly, jen pozvolna dostával člověk kosti atd. Jemné hmotné základy zde už tedy existovaly, ale tvrdšími se stávaly teprve postupem času.

Takže v první době atlantského vývoje zde ještě existovaly bytosti, o nichž bychom mohli říci, že byly společníky člověka, nakolik byl tenkrát člověk jasnovidný a mohl je také vidět. Byly to bytosti, které vlastně založily své sídlo na Slunci, avšak člověku zářily vstříc v slunečních paprscích. Neboť nebylo to jen fyzické světlo sluneční, co člověku přicházelo vstříc, ale ve fyzickém slunečním světle mu přicházely vstříc bytosti, které spatřoval. A když člověk sám byl ve stavu, který by se dal přirovnat ke spánku, pak mohl říci: „Nyní jsem venku ze svého těla a jsem ve sféře, kde se pohybují bytosti Slunce.“ Potom však přišla doba – kolem poloviny a poslední třetiny atlantské doby – kdy se Země ve své fyzické hmotě stále více zhušťovala, a kdy byl člověku dán základ k tomu, aby vyvinul sebevědomí. Tehdy již člověk takové bytosti vidět nemohl. Tyto bytosti musely od Země ustoupit, musely se ztratit z pohledu, který mohl mít člověk na Zemi. Stále mocněji byl člověk následkem luciferského vlivu stahován dolů do husté hmoty.

Tehdy bylo umožněno bytosti, kterou můžeme označit za luciferskou, zahnízdit se do lidského astrálního těla tak, že člověk stále víc sestupoval k hustému fyzickému tělu. Ale ony bytosti, jež byly dříve jeho společníky, ty se tenkrát pozvedaly stále výš výše. Říkaly: „My nechceme mít nic společného s bytostmi, které zůstaly pozadu!“ Odpoutaly se od nich. Do lidského astrálního těla se dostaly bytosti luciferské; vyšší bytosti se však od nich odpoutaly, svrhly je dolů se slovy: „Více již s námi nesmíte stoupat! Jděte dolů. Uvidíte, jak se budete protloukat dole!“ – Jedna z těchto vyšších bytostí je znázorňována v Michaelovi, který svrhl luciferské bytosti do propasti, aby se pohybovaly ve sféře Země a zde ovlivňovaly astrální podstatu lidí. Místem těchto bytostí už nebylo „nebe“. Bytosti, jejichž dějiště se nacházelo v nebi, svrhly je dolů na Zem.

Avšak všechno zlé má něco dobrého a je odůvodněno v moudrosti světa. Tyto bytosti se musely ponechat ve světě pozadu, aby člověka stáhly do fyzické hmoty, v níž jedině se mohl naučit říkat si „já“ – aby mohl vyvinout své sebevědomí. Kdyby se člověk nezapletl do iluze, do máji, nenaučil by se říkat si „já“. Ale člověk by byl zanikl v iluzi, kdyby se jí a jejím mocnostem – Luciferu a Ahrimanovi – podařilo člověka v iluzi udržet.

Ovšem nyní musím říci něco, při čem vás prosím, abyste tomu naslouchali – řekl bych – s největší „opatrností v poznávání“. Neboť jen tehdy, když si tyto myšlenky rozvinete dál a budete je brát sice doslovně, ale přesto ne v tom smyslu, jak to činí materialistický názor, budete jim rozumět správně.

Co zamýšlely lucifersko-ahrimanské bytosti s fyzickým světem? Co chtěly se všemi těmi bytostmi, jež jsou teď na světě, a na něž mohly působit, když se již jednou spojily s lidským vývojem v atlantské době?

Lucifer a Ahriman nechtěli nic menšího, nežli všechny bytosti, které jsou na Zemi, zachovat tak, jak jsou vetkány do husté fyzické hmoty. Když např. roste rostlina, když vyrůstá ze svého kořene, list za listem vyhání do výše až ke květu, pak mají Lucifer s Ahrimánem v úmyslu toto rašení a růst neustále pohánět dál, to jest – tuto podstatu, která se tu rozvíjí, učinit podobnou fyzické podobě, zachovat ji takovou, jaká je, a tím ji

odtrhnout od duchovního světa. Kdyby se totiž podařilo bytostem lucifersko-ahrimanským učinit tuto podstatu, bytosti duchovního světa podobnými fyzické formě, pak by takřka odtrhly nebe od Země. A také u všech zvířat mají lucifersko-ahrimanské bytosti tendenci učinit je podobnými tělu, v němž se nacházejí, a dát jim ve hmotě zapomenout na jejich božsky-duchovní původ. A stejně také u člověka.

Aby to nemohlo nastat, přišel božsky-duchovní Otec a řekl: „Bytosti Země sice v člověku dospěly k vrcholu, k vnějšímu poznání v já; ale život jim nyní ponechat nemůžeme! Neboť život by se utvářel tak, že bytosti v tomto životě byly by odtrženy od svých božsky-duchovních kořenů. Člověk by zapadl do fyzického těla a navěky by zapomněl na svůj božsky-duchovní původ.“ – Jedině tím mohl božský duch Otce zachránit vzpomínku na božský původ, že všemu, co tíhne do hmoty, daroval dobrodiní smrti. Tak bylo umožněno, že vyrůstající rostlina vyhání do výšky až do své chvíle, kdy nastává oplodnění, – ale v tomtéž okamžiku podoba rostliny uvadá, a ze semene vystupuje pak nová podoba rostliny. Avšak tím, že rostlina vstoupila do semene, je na chvíli v božsky-duchovním světě – a tímto božsky-duchovním světem je občerstvena. A tak je tomu zvláště u člověka. Člověk by byl zaklet do Země a zapomněl by na svůj duchovně-božský původ, kdyby nebyla po Zemi rozestřena smrt, kdyby se člověku nedostávalo vždy mezi smrtí a novým zrozením nových zdrojů síly, aby nezapomněl na svůj božsky-duchovní původ.

Budeme-li zkoumat smrt, kde ji najdeme na Zemi?

Otažme se některé bytosti, jež nás potěšuje v podobě rostliny. Bytost, která nás oblažuje svými nádhernými květy, která zde za několik měsíců již není, – odumřela. Pohledme na zvíře, které je nám věrné, nebo na nějaké jiné zvíře: v krátké době už tu nebude; zemře. Pohledme na člověka, jak tu s námi je ve fyzickém světě: po nějaké době ho zastihne smrt a více ho již nebude. Neboť kdyby zde ještě byl, zapomněl by na svůj božsky-duchovní původ. Pohledme na nějakou horu. Přejde doba, kdy vulkanická činnost naší Země horu pohltí: zanikne. Nechť pohlédneme na cokoli – neexistuje nic, do čeho by nebyla vetkána smrt. Všechno na Zemi je ponořeno do smrti!

Je to smrt, která člověka blahodárně vytrhuje ze života, který by ho úplně odvedl z božsky-duchovního světa. Avšak člověk musel přijít do světa fyzicko-smyslového, neboť jen v tomto světě mu bylo možné vydobýt si své sebevědomí, své lidské já. Kdyby člověk procházel smrtí vždy tak, že by nemohl s sebou něco z této říše smrti vzít, pak by se sice mohl zase vrátit do božsky-duchovního světa, ale nevědomě, bez já. Do božsky-duchovního světa musí člověk vstoupit se svým já! Musí proto být schopen pozemskou říši, do níž je zcela vetkána smrt, oplodnit tak, aby se smrt stala semenem pro já ve věčnosti, v duchovnu. Ale ona možnost, aby smrt jako ničitelka byla proměňována v semeno pro věčné já, tato možnost byla dána podnětem (*zásahem*) Kristovým! Na Golgotě byla postavena před lidstvo pravdivá podoba smrti vlastně poprvé. A tím, že se Kristus (obraz ducha Otce, syn ducha Otce) zasnoubil se smrtí, tím je smrt na Golgotě východiskem nového života a – jak jsme včera viděli – východiskem nového Slunce. A nyní konečně může opravdu vše, co tu bylo již podáno, po té – když si již člověk vydobyl já pro věčnost – nyní může všechno dřívější zmizet a člověk může jít do budoucnosti se svým zachráněným jástvem, které se bude stále více podobat já Kristovu.

Vezměme si jako příklad pro to, o čem se právě mluvilo, postupně se rozsvěčující sedmiramenný svícen a představme si první plamen z těchto sedmi jako symbol pro

první dobu vývoje lidí, jako vývoj saturnský. Každý vývoj probíhá v sedmi menších pododděleních. Tak máme v prvním plamenu tohoto sedminásobného osvětlovadla symbol pro síly, které k člověku proudily za doby starého Saturnu. Když půjdeme ke druhému plamenu těchto sedmi, pak v něm máme symbol pro síly, které k člověku proudily z vývoje starého Slunce. Stejným způsobem máme ve třetím z těchto sedmi plamenů symbol pro síly, které člověku přitékaly po dobu starého Měsíce. A ve čtvrtém máme symbol pro vše, co člověku přitékalo z vývoje Země. Představme si teď prostřední světlo jasně rozsvětleno, ostatní však hořící tlumeně: To prostřední světlo je zde časovým bodem, kdy do vývoje zazářilo světlo Kristovo. Nikdy by se nemohla rozsvítit ostatní světla, nikdy by nemohly přijít další vývojové doby, kdyby do vývoje lidstva nezasáhl podnět Kristův. Ještě dnes jsou budoucí doby temné.

Kdybychom si nyní chtěli znázornit stejně symbolicky budoucí vývoj, potom si představme, že zatímco se rozsvěcuje a je stále jasnější světlo, které následuje po světle prostředním, museli bychom první světlo nechat dohořet; když se pak rozsvítí další světlo, museli bychom nechat dohořet světlo druhé – a tak by se pokračovalo. Neboť zde je počátek nového vývoje slunečního! A když budou světla svítit až do posledního, pak budeme moci první světla uhasit, protože jejich plody se vliy do světél posledních, přešly do budoucnosti. – Takže tedy máte vývoj v minulosti, která obdržela své síly od ducha Otce. Kdyby tento otcovský duch ve svém působení takto pokračoval, musela by všechna světla pohněhlu uhasnout, poněvadž se do toho vpletl Lucifer a Ahriman. Ale tím, že přišel Kristův podnět, rozsvěcuje se nyní nové světlo, rodí se světové Slunce.

Ano, všemu přírodnímu bytí musela být vetkána smrt, protože do tohoto bytí je vetkán Lucifer a Ahriman. Bez Lucifera a Ahrimana by se lidstvo nedostalo k samostatnosti. Avšak jen s tímto Luciferem a Ahrimanem by samostatnost stále více sílila a přivodila by nakonec zapomnění božsky-duchovního původu. Proto se musela přimísit smrt i samotnému našemu tělu. Nemohli bychom vzít s sebou do věčnosti své jáství, kdyby vnějšimu výrazu tohoto já, tkvícímu v krvi, nebyla vetkána smrt.

Máme v sobě krev života: červené proudění krve. A máme v sobě krev smrti: krev modrou. Aby mohlo žít naše já, musí být život, proudící v červené krvi, v každém okamžiku usmrcován v krvi modré. Kdyby usmrcován nebyl, pak by člověk v životě zahynul tím způsobem, že by zapomněl na svůj božsky-duchovní původ. – Esoterika západních zemí má určitý symbol pro oba tyto druhy krve – dva sloupy, jeden červený a druhý modrý: Jeden symbolizuje život, proudící z božského ducha Otce, ale v té formě, kde se nám tento život ztratil; druhý sloup pak symbolizuje zničení tohoto života. Smrt je něčím silnějším, mocnějším, – je něčím, co způsobuje zničení právě toho, co by se jinak ztratilo samo v sobě. Avšak zničení toho, co by se jinak ztratilo, to představuje výzvu ke zmrtvýchvstání (*ke vzkříšení*)!

Jak vidíte, správným výkladem Janova evangelia nahlížíme do smyslu celého života. Co jsme včera a dnes vytěžili ze svých úvah, není tedy nic jiného, nežli to, že ve chvíli našeho časového vývoje, kdy začíná křesťanský letopočet novou „jedničkou“, že v této době nastalo něco, co má pro celý pozemský vývoj (a souvisí-li kosmický vývoj se Zemí, pak také pro vývoj kosmický) nesmírný význam. Ano, událostí na Golgotě byl vytvořen nový střed. Od této doby je se Zemí spojen duch Kristův. Přicházel pozvolna a od této doby je spojen se Zemí. Nyní jde o to, aby se lidé naučili poznávat, že od události na Golgotě je v Zemi právě duch Kristův, že v každém jejím produktu je duch Kristův. A že

všechno budou lidé poznávat jen z hlediska smrti, pokud v tom nepostřehnou ducha Kristova – ale spatří-li v tom tohoto Kristova ducha, poznají vše z hlediska života.

My jsme teprve v počátcích křesťanského vývoje. Budoucnost tohoto vývoje odvisí od toho, zda v celé Zemi budeme spatřovat tělo Kristovo. Neboť od oné doby, kdy Kristus vešel do Země, vytvořil v Zemi nový střed světa a proniká Zemí, září ven do světa a je navěky vetkán do aury Země. Vidíme-li tedy dnes Zemi bez Kristova ducha, který je jejím základem, pak vidíme to, co v Zemi tlí a hnije, vidíme rozkládající se mrtvolu. Budeme-li vidět Zemi rozdrobenou v sebevíce malých částic, pak jen uvidíme, když nerozumíme Kristu, rozpadající se zemskou mrtvolu. Všude, kde vidíme pouhé látky, vidíme nepravdu. Budete-li tedy studovat pozemského člověka, pravdu nenajdete, protože pak studujete jen jeho rozkládající se mrtvolu. Když studujete jeho mrtvolu, můžete – chcete-li být důslední – pozorovat elementy (*živly*) Země jen tak, že řeknete: Země se skládá z atomů hmoty a je lhostejno, jsou-li to prostorově rozestřené atomy nebo střediska sil, na tom nezáleží. Když vidíme atomy, z nichž se má skládat naše Země, pak vidíme zemskou mrtvolu, vidíme to, co se neustále rozkládá a co jednou již nebude existovat, až Země už nebude. A Země se rozptýlí. Teprve pak poznáváme pravdu, když v každém atomu budeme spatřovat část ducha Kristova, který je od oné doby v něm. Vždyť z čeho se skládá Země od chvíle, kdy ji pronikl Kristus? Až do jednotlivého atomu se skládá Země, jakmile ji pronikl Kristus, ze života! Každý atom má cenu a může být poznán jen tím, že v něm uvidíte schránu zahalující duchovnost. A tato duchovnost je částí Krista.

Když nyní vezmete něco ze Země ... kdy to správně poznáte?

Tehdy, když řeknete: „To je část těla Kristova!“

Co mohl říci Kristus k těm, kteří ho chtěli poznat? Když jim lámal chléb pocházející ze zemského zrna, mohl Kristus říci: „Toto je tělo mé!“ Co jim mohl říci, když jim dával víno, pocházející ze šťáv rostlin? – „Toto je krev má!“ Poněvadž se stal duší Země, mohl říci k tomu, co je pevné: „Toto je tělo mé!“, a k rostlinné šťávě: „Toto je krev má!“, jako vy říkáte ke svému tělu: „To je mé tělo“, a ke své krvi: „To je má krev!“ A lidé, kteří jsou s to pochopit správný smysl těchto Kristových slov, mohou si učinit myšlenkové obrazy, přitahující v chlebě a ve víně tělo a krev Kristovu, – přitahující v tom Kristova ducha. A takto se spojují s duchem Kristovým.

Tím se stává ze symbolu Večeře Páně skutečnost!

Bez myšlenky navazující na Krista v lidském srdci, nemůže se vyvinout přitažlivá síla ke Kristovu duchu při Večeři Páně. Touto myšlenkovou formou se však taková přitažlivá síla vyvíjí. A tak pro všechny, kteří potřebují zevní symbol k uskutečnění duchovního aktu spojení se s Kristem, bude tato Večeře cestou. Bude cestou až do doby, kdy budou vnitřně tak silní, kdy budou tak Kristem naplněni, že se s ním budou moci spojit bez zevního fyzického zprostředkování. Večeře Páně je průpravou pro mystické spojení s Kristem. Takto musíme těmto věcem rozumět. A stejně jako se vývojem všechno pozvedá od fyzičnosti k duchu vlivem křesťanství, tak se musí nejprve pod Kristovým vlivem vyvinout věci, které tu byly zprvu jako most: Od fyzičnosti k duchu se musí vyvíjet Večeře Páně, aby vedla ke skutečnému spojení s Kristem.

Tyto věci lze podat jen v náznacích, neboť rozumět se jim bude ve správném smyslu jen tehdy, budou-li se přijímat v celé jejich svaté vážnosti.

Poznat, že událostí na Golgotě byl Kristus od této doby spojen se Zemí, to bylo úkolem lidí. Měli to poznávat stále více, a v poznání se tím měli stále více pronikat.

K tomu však bylo třeba prostředníka. A jedním z prvních velkých prostředníků byl ten, který se stal ze Šavla Pavlem.

Co mohl vědět Šavel (Saul), jestliže byl jistým druhem židovského zasvěcence? Co mohl Šavel vědět, můžeme vyslovit přibližně takto:

Mohl vědět to, co bylo vlastnictvím hebrejské tajné nauky. Co viděl Zarathustra jako Ahura Mazdao, co viděl Mojžíš v hořícím trnitém keři a v hromu a blesku na Sinaji jako „ehjeh asher ehjeh“, jako Jahve neboli Jehova, – to, jak věděl Šavel, přicházelo dolů k Zemi, blížilo se to, a jednou by to mělo být v lidském těle, a v tomto lidském těle to způsobí, že Země bude obnovena. Byl však pod dojmem úsudku své doby a židovských zákonů. Událost na Golgotě zažil. Nevěděl však, že ten, kdo skonal na kříži, byl nositelem Krista. Události, které se dozvěděl a které prožil, jej nepřesvědčily, že ten, kterého měl podle židovského zasvěcení očekávat, byl vtělen v Ježíši z Nazaretu.

Co tedy musel Šavel prožít, aby mohl učinit svým přesvědčením, že na Golgotě v umírajícím těle Ježíše z Nazaretu byl skutečně přítomen nesmrtelný duch Kristův?

Ze svého hebrejského zasvěcení věděl, že bude-li Kristův duch přebývat v lidském těle a toto lidské tělo bude již mrtvé, pak musí být Kristus v zemské auře. A tomu, kdo sám může pohlížet duchovním zrakem do aury Země, musí být možné spatřit Krista. To Šavel věděl. Nebyl však ještě dosud schopen, aby do aury Země sám viděl. Byl sice zasvěcen do moudrosti, ale nebyl jasnovidný. Měl však předpoklad, aby se stal jasnovidným abnormálním způsobem, a o tomto předpokladu se sám zmiňuje. Mluví o něm tak, že to označuje jako „milost“, která mu byla shora propůjčena: Sám o sobě říká, že je předčasně porozený, což se obvykle překládá výrazem „nedochůdče“. Nebyl v mateřském těle donošen, z duchovního světa sestoupil do světa fyzického, když ještě plně nesestoupil (*neponořil se*) do všech živlů pozemského bytí. Přišel na svět dříve, než kdy se člověk jinak vytrhuje ze spojení s duchovními mocnostmi, k nimž ještě nevědomky náleží. Událost u Damašku byla umožněna tím, že mu byl otevřen duchovní zrak jako člověku, který se nenarodil v obvyklé době. Tak mu byl jakožto předčasně narozenému otevřen duchovní zrak. Tak viděl do aury Země a viděl, že je v ní Kristus. Musela zde tedy už být doba, kdy Kristus putoval fyzickým tělem. Dostalo se mu důkazu, že Kristus zemřel na kříži. Neboť právě ten, o němž věděl, že by měl přemoci smrt na Zemi, se mu zjevil jako duchovně žijící! Poznal nyní událost Golgoty v jejím významu. Věděl, že Kristus vstal z mrtvých! Protože ten, kterého spatřil, nemohl být dříve spatřen v auře Země. Nyní rozuměl slovům:

„Stane se ti obtížným odporovat ostnu.“

Co je to ostěn?

Pavel to řekl sám: „Smrti, kde je tvůj ostěn?“ Nadarmo budeš odporovat ostnu, neboť kdybys tak učinil, poznal bys jen smrt. Ale nyní nemůžeš již více odporovat smrti, protože jsi spatřil Toho, kdo přemohl smrt!

Tím se stal Pavel hlasatelem Krista, který zvěstoval vždy jen živého, duchovně živého Krista.

Proč byl Kristus v zemské auře viditelný?

Poněvadž u Krista Ježíše – jako u prvního podnětu pozemského vývoje do budoucnosti – bylo éterné tělo zcela prostoupené Kristem. Přirozeně, že to bylo éterné tělo Ježíše z Nazaretu, které bylo dokonale proniknuto Kristem. Bylo to takové éterné tělo – které mělo zcela pod vládou tělo fyzické; které tím, že bylo úplným vládcem těla fyzického, mohlo po smrti toto fyzické tělo opět znovu vybudovat, to jest – mohlo vystoupit v takovém zjevu, že všechno to, co bylo ve fyzickém těle, bylo tu zase, ale ze

síly těla éterného. Proto když byl Kristus viděn po smrti, bylo to Kristovo éterné tělo. Ale pro ty, kdo byli s to, silou získanou oněmi událostmi, uzнат jako skutečné tělo nejen tělo fyzicky-smyslové, nýbrž také éterné tělo se všemi úkazy těla fyzického, pro ně vstal Kristus z mrtvých jako ztělesněný. A tím také ve skutečnosti byl.

Ale rovněž se nám říká v evangeliu, že pokročil-li člověk tak daleko, že se z pomíjivého vyvine nepomíjivé, pak má tento člověk také vyšší nazírání. A také se říká, že lidé, kteří se vývojem už tenkrát pozvedli k vyššímu nazírání, ti mohli poznat Krista. To se nám říká dostatečně jasně, jenže lidé nemají vůli číst skutečně to, co je v evangeliích. Vezměte např. první zjevení Kristovo po smrti. Zde se praví:

„Ale Maria stála před hrobem venku a plakala. A když plakala, nahlédla do hrobu. A uzřela dva anděly v bílém rouše sedící, jednoho u hlavy a druhého u noh, kde bylo položeno mrtvé tělo Ježíšovo. Kteříž řekli jí: Ženo, co pláčeš? A ona jim dí: Vzali Pána mého a nevím, kam ho položili. To když řekla, obrátila se nazpět, a uzřela Ježíše, an stojí, ale nevěděla, že je to Ježíš. Říká jí Ježíš: Ženo, co pláčeš? Koho hledáš? Ona domnívající se, že je to zahradník, řekla jemu: Pane, jestliže tys jej odnesl, pověz mi, kam jsi jej uložil a já si jej vezmu?

Říká jí Ježíš: Maria! Tu se obrátila a řekla jemu: Rabbóni!, což se vykládá: Mistře!“

Jen si představte, že jste před několika dny někoho viděli – a po několika dnech ho vidíte zase. Dovedete si představit, že byste ho nepoznali? Jste schopni věřit tomu, že se ho budete tázat, není-li zahradník a kam byl vlastně Ježíš položen, když jej samého vidíte? Tomu byste však museli věřit u Marie – nebo u té, která je zde označována jako „Maria“ – pokud byste chtěli předpokládat, že každé fyzické oko by Krista poznalo a vidělo ho stejným způsobem, jak ho vidělo fyzické oko dříve. – Čtěte evangelia podle ducha!

Svatá moc oněch slov musela nejprve vniknout jako síla do této ženy! To bylo nutné! Tu v ní vystoupila ozvěna těch slov, a ta slova rozsvětliła zase vše, co viděla již dříve. A to nyní umožnilo jejímu duchovnímu zraku, aby vidělo Zmrtvýchvstalého.

A neříká nám totéž také Pavel?

U Pavla nebudete nikdy na pochybách, že svým duchovním zrakem spatřil Krista, když dlel Kristus v duchovních výšinách, v auře Země.

Co však říká Pavel?

Jako důkaz toho, že Kristus žije, uvádí Pavel to, že se Kristus zjevil; a uvádí nejdříve stejně významná zjevení. „... že viděn byl od Petra (Kefasem), potom od dvanácti. Potom se zjevil více než pěti stům bratřím najednou, z nichž mnozí ještě živi jsou až dosavad, ale někteří zesnuli. Potom viděn byl od Jakuba, potom ode všech apoštolů. Nejpozději pak ze všech ukázal se i mně – jako předčasně narozenému (*jako nedochůdčeti*). Neboť já jsem nejmenší z apoštolů, kterýž nejsem hoden nazývat se apoštolem.“

Zjevení, která měli ostatní, staví Pavel do stejné úrovně se zjevením svým, které je možné duchovnímu zraku. Proto říká Pavel výslovně: „Jak jsem viděl Krista já, tak ho viděli i ostatní.“ Tím, co prožili, říká Pavel, roznítla se jim síla vidět Krista jako Zmrtvýchvstalého.

Teď už tomu rozumíme, co Pavel míní: Pavlovo nazírání má antroposoficko-duchovní ráz. Říká nám: Duchovní svět existuje! Pozorujeme-li tento duchovní svět z podnětu, který je nám dán v síle Kristově, pak do něho vstupujeme tak, že v něm také nacházíme samotného Krista, tedy toho, kdo prošel událostí Golgoty! „To chtěl tím Pavel říci. A člověk se může – zvláště tím, co se nazývá „křesťanské zasvěcení“, postupně

v trpělivosti a vytrvalosti – stát takřka následovníkem Pavlovým, může si sám postupně přivlastnit schopnosti ke zření do duchovního světa – a pohlédnout Kristu duchovně tváří v tvář.

V jiných přednáškách jsem nejednou popisoval počáteční stupně, jimiž vystupujeme ke zření samotné Kristovy bytosti. Žák musí znovuprožívat to, co je nám předznačeno v Janově evangeliu. Jen v nejstručnějších obrysech budiž v této souvislosti naznačeno, jak je možné vývinem se pozvednout do duchovního světa, v němž od události na Golgotě je zažehnuto světlo Kristovo, pokud se člověk rozhodne projít určitou stupnicí pocitů.

Prvním je to, že si člověk řekne: Vidím-li rostlinu – vím, že vyrůstá z nerostné půdy Země – roste a kvete. Ale kdyby mohla rostlina vyvinout vědomí jako člověk, musela by pohlédnout dolů k říši kamenů, k nerostné Zemi, z níž sama vyrůstá, a musela by říci: „Ty, kameni, jsi nižší bytostí mezi dnešními bytostmi přírody než já; ale bez tebe nemohu být já!“ A rovněž tak, kdyby se přiblížilo zvíře k rostlině, muselo by pocítit, jak rostlina je základem jeho bytí, muselo by si říci: „Já, jakožto zvíře, jsem vyšší bytostí než ty, rostlino; ale bez tebe, rostlino, nemohlo bych existovat!“ A v pokoře muselo by se zvíře sklonit k rostlině a říci: „Tobě, nižší rostlino, děkuji (*vděčím*) za své bytí!“ – A v říši lidské by tomu muselo být takto: Každý, kdo vystoupil po stupních výše, musel by pohlédět v duchovním ohledu dolů k tomu, co je pod ním, a říci: „Vy náležíte sice nižšímu světu; ale jako by se měla rostlina sklonit ke kameni a zvíře k rostlině, tak by si měl člověk na vyšším stupni říci: „Tobě, nižšímu, děkuji za svůj život!“ Když se člověk po týdny a měsíce – snad po léta přenáší (*vkládá*) do takových pocitů univerzální pokory, pak dospěje až k tomu, že pozná co znamená „omývání nohou“. Před ním totiž stojí bezprostřední duchovní zření toho, co činil Kristus, když se jakožto vysoká bytost sklonil před dvanácti učedníky a umýval jim nohy. A celý význam této události se pak zjeví žákovi vidění, takže tento žák ví, že událost mytí nohou se skutečně stala. A ono poznání ho vede k tomu, že nepotřebuje již dalšího důkazu, neboť nyní pohlíží přímo (*bezprostředně*) do duchovního světa – a vidí Krista ve výjevu umývání nohou.

Dále může takový člověk z návodu učitele dospět k tomu, že má sílu říci: „Všechno utrpení a bolesti, které na mě dolehnou, ponesu ve světě statečně a bez reptání. Tím se zocelím tak, aby takové utrpení a bolesti nebyly už pro mě utrpením a bolestmi, ale budu vědět: To jsou ve světě nutnosti!“ A když pak člověk duševně dostatečně zesílí, tu vzejde z tohoto postoje v jeho duši pocit „bičování“, a člověk cítí duchovně sám na sobě bičování. To však mu otevírá jeho duchovní zrak, aby sám spatřil bičování, jak je popisováno v Janově evangeliu. – Potom je člověku dán návod k rozvíjení síly, ještě o jeden stupeň vyšší, kdy je žák schopen nejen snášet bolesti a utrpení všeho světa, ale je s to si říci: „Tím nejsvětějším, za co se celou svou duší stavím, za co nasadím celou svoji osobnost, je: Necht' celý svět mě zahrne potupou a výsměchem, toto je pro mě tím nejsvětějším. Potupa a výsměch ze všech stran mě nezadrží od tohoto nejsvětějšího, i kdybych byl osamocen. Já to zasluhuji!“ Tehdy prožije člověk v sobě duchovně „korunování trnovou korunou“. A bez jakéhokoli historického dokumentu (*dokladu*) spatří duchovním zrakem scénu z Janova evangelia, která je líčena jako „korunování trnovou korunou“. – A když pak člověk dospěje za náležitého vedení k tomu, pohlížet na své fyzické bytí zcela jinak, než jak to činil dříve, když se učí své vlastní tělo považovat za něco, co zevně nosí, když se mu tedy stane samozřejmým pocitem, aby si řekl: „Nosím své fyzické tělo světem jako zevní nástroj!“, – potom se dostal na čtvrtý stupeň křesťanského zasvěcení při „nesení kříže“. Tím se nestane snad slabým asketou, nýbrž

pak se právě naučí mnohem silněji než dříve ovládat svůj fyzický nástroj. Když jste se naučili pohlížet na své tělo jako na něco, co nesete, dostali jste se na čtvrtý stupeň křesťanského zasvěcení, který se nazývá „nesení kříže“. A potom si dobudete poznání – spatřit duchovně scénu, jak Kristus nese svůj kříž na zádech, tak jako jste se učili vy svou zesílenou duší nést jako dřevo své tělo. – Potom však nastupuje něco, na co je nutno pohlížet jako na pátý stupeň křesťanského zasvěcení, co se nazývá „mystická smrt“. Tehdy se nám jeví v důsledku našeho vnitřního zrání vše, co je kolem nás, celý náš fyzicko-smyslový svět, vše se jeví jakoby zhasnuto; kolem nás je temnota. A pak přijde okamžik, jakoby ta temnota byla uprostřed roztržena jako opona, a my vidíme za tento fyzický svět do světa duchovního. V této chvíli vystoupí však ještě něco jiného. Nyní jsme poznali v pravé podobě vše, co je hřích a zlo, to jest – poznali jsme na tomto stupni, co je to „sestoupení do pekel“. – A potom se učíme nejen pohlížet na své tělo jako na něco cizího, nýbrž učíme se považovat vše ostatní za něco k nám patřícího jako naše tělo. Vše, co je na Zemi, učíme se vidět tak, že to k nám patří – právě tak, jak to lidé činili kdysi ve starém jasnozření; a také utrpení druhých lidí se učíme vidět jako náležející (*patřící*) k jednomu velkému organismu. Potom však jsme spojeni se Zemí v tom stupni, v jakém to poznáváme. Pak prožíváme „uložení do Země“, „kladění do hrobu“. A když jsme spojeni se Zemí, také s ní vstaneme z mrtvých. Tím jsme okusili, co to znamená, že se Země stává novým Sluncem!

Tímto čtvrtým, pátým a šestým stupněm křesťanského zasvěcení jsme však dosáhli toho, co nás činí schopnými vidět událost na Golgotě vlastním nazíráním, – vžít se do této události. Nepotřebujeme pak žádné listiny (*dokumenty*). Zachované doklady nám sloužily k tomu, aby vedly vzhůru náš růst.

Potom přichází stupeň sedmý, který se nazývá „vstoupení na nebesa“, jinými slovy – obživnutí v duchovním světě. To je stupeň, o němž se právem říká, že jej nelze vyjádřit žádným slovem z naší řeči, – že si jej může představit jen někdo, kdo se stal schopným myslet bez nástroje mozku. Zázraky zmrtvýchvstání mohou myslet jen ti, kteří již nejsou odkázáni na myšlení fyzickým mozkiem. Tím, že lidé, kteří byli živými svědky události na Golgotě, měli otevřený duchovní zrak (ti, kteří viděli k čemu zde došlo), stali se schopnými vidět Krista tak, jak jsem vám to popisoval. – Viděli jej i pak, když se jejich otevřenému duchovnímu zraku zjevoval v auře Země.

Viděli by tak Krista, i kdyby v jistém směru zůstal nadále v téže podobě, v níž tenkrát byl, i kdyby on sám – Kristus – jako duchovní bytost, tím že přemohl smrt, nevydobył také něco pro sebe!

Nyní se dostáváme k pojmu, který je ovšem těžko pochopitelný.

Člověk se neustále učí, když se na tom stupni, na němž se právě nachází, stále dál a dále vyvíjí. Ale nejen člověk, každá bytost, od nejnižší až k nejvyšší božské bytosti, se učí tím, když neustále pokračuje ve vývoji. Co vykonal Kristus jako božská bytost v těle Ježíše z Nazaretu, to jsme až dosud líčili v působení (*účincích*) a plodech pro lidstvo.

Nyní se však otažme: „Prožil tím Kristus také sám v sobě něco, co ho přivedlo k vyššímu stupni?”

Ano, to prožil! Neboť i božsky-duchovní bytosti prožívají něco, co je vede k vyššímu stupni. To však, co prožil Kristus, jeho vstup do ještě vyššího světa než ten, v němž byl předtím, to dal zjevit těm, kdo byli jeho společníky na Zemi, jako své vystoupení na nebesa. Proto také ten, kdo žije, může pomocí fyzického mozku jako nezasvěcenec, jako nejasnovidný, ten může pochopit – i když sám nemůže vidět – šest prvních stupňů křesťanského zasvěcení. Ale sedmý stupeň, nanebevstoupení, může pochopit jen

člověk jasnovidný (který už není vázán k nástroji fyzického mozku), který již sám jednou spatřil, co to znamená myslet a vidět bez mozku. Tak spolu tyto věci souvisejí.

V tomto smyslu se vyvíjel svět v době, o níž jsme měli možnost mluvit v těchto našich čtrnácti přednáškách.

Viděli jsme již, jak Kristus naznačil, že v onom člověku, který se narodil slepý a jehož on uzdravil, mělo se projevit to, co zhřešilo v dřívějším životě. Kristus stál tedy zde před lidstvem tak, že toto lidstvo učil – pokud tomu mohlo rozumět – ideji reinkarnace. Učil karmě, tj. zasahování příčin z jednoho životního vtělení do druhého. – Učil tomu tak, jak se to má učit prakticky pro život. Chtěl říci: „V budoucnu nastane doba, kdy všichni lidé budou uznávat karmu, kdy budou chápat, že učinil-li člověk něco zlého, nepotřebuje být potrestán zevní pozemskou mocí, protože toto zlo nutně táhne za sebou v této nebo v některé příští inkarnaci své vyrovnání. Tudíž jen stačí prostě zapsat jeho čin do velké knihy kroniky akáša, do duchovního světa. Pak tohoto člověka nemusíme jako lidé odsuzovat, pak můžeme před ním stát a můžeme jeho čin postoupit zákonům duchovním, aby to bylo zapsáno v duchovním světě. Můžeme toho člověka přenechat – karmě!“

„Ježíš pak šel na horu Oliv. Potom, na úsvitě zase přišel do chrámu, a všechen lid se shromáždil kolem něho. A on se posadil a učil je.

Ale zákoníci a farizeové přivedli k němu ženu přistiženou při cizoložství. Postavili ji do středu a praví jemu: Mistře, tato žena byl přistižena při skutku, když cizoložila. Mojžíš v jeho Zákoně přikázal nám takové kamenovat. Co říkáš ty? (Tím jej chtěli pokoušet, aby jej mohli obžalovat.) Ježíš však se sehnul dolů a pravou rukou psal na Zem.“

Co psal?

Zapsal hřích do duchovního světa. A z tohoto duchovního světa dojde hřích svého vyrovnání! Těm ostatním však připomenul, zdali si sami nejsou vědomi nějakého hříchu! Neboť jen kdyby neměli nic k vyrovnání, teprve pak by si mohli říci, že sami ve spojitosti s hříchem této ženy nejsou, a mohli by ji soudit. Takto však nemohou vědět, zda oni sami nepoložili příčinu v minulém životě k tomu, co tuto ženu nyní potkává; nemohou přece vědět, zda oni sami v minulém životě nepřivedli tuto ženu k tomu, že teď porušila manželství, zda oni sami se nedopustili tohoto hříchu v dřívějším životě, nebo jej nezapříčinili. – Všechno je zapsáno v karmě. Ježíš psal na Zem, kterou již pronikl svým duchovním světlem. Tzn., že Zemi svěřil tedy to, co může být karmou pro cizoložnici. Chtěl říci: „Ubírejte se cestami, jež vám nyní naznačuji! A nesudte. Buďte takovými, abyste řekli: My nesoudíme.“ To, co žije v člověku – přenechat karmickému vyrovnání! Budou-li to lidé následovat, dospějí ke karmě. Když to pochopí, předají člověka karmickému vyrovnání. Karma se nemusí učit jako dogma, byla vyučována činem. Tak učil Kristus.

Jenže o těchto věcech mohl napsat jen ten z jeho žáků a učedníků, který byl zasvěcen samotným Kristem: Lazar-Jan. Proto také jen tento jediný žák chápal ve správném smyslu, jak to působí, když se nějaká bytost dopracovala k tomu, aby se – počínajíc Janovým křtem – postupně stala v éterném těle pánem těla fyzického, aby éterné tělo učinila oživovatelem. Proto také chápal tento pisatel Janova evangelia, že je možné proměnit to, co zevně vypadá jako voda, takovým způsobem, že když to člověk pije, mění se to přijetím do lidských orgánů ve víno. Proto chápal, že je možné mít malé množství ryb a chlebů, a silou éterného těla působit tak, aby se lidé nasytili. Ale to nám řekl pisatel Janova evangelia – jen bereme-li evangelium vážně. Nebo říká nám snad někde tento pisatel, že i těch několik chlebů a ryb se jedlo tak, jak se běžně fyzicky jí?

To neříká nikde, i když projdete celé Janovo evangelium. Je nám jasně a zřetelně řečeno, berete-li jen každé slovo doslova: Že Kristus lámal chléb, a že se obrátil děkovnou modlitbou k nebi: „Ježíš však vzal ty chleby, a díky učiniv, rozdával je učedníkům, učedníci pak sedícím; stejně s rybami, co kdo chtěl.“

Ale smysl těchto slov, jak jsou v původním textu (v německých slovech není tento smysl správně vystižen – pozn. přednášejícího), je asi následující: Učedníci podávali chléb a ryby dál, a každému z přítomných nechali na libovůli, co s tím chce udělat. Nikdo však s tím nechtěl nic jiného, než v této chvíli pociťovat to, co jako síla vystupuje z mocného éterného těla Krista Ježíše. Nikdo nechtěl nic jiného.

A čím se nasýtí?

Ve 23. verši se říká: „Jiné pak lodi připluly od Tiberiady k tomu místu, kde jedli chléb díkyčiněním Páně.“

S modlitbou jedli tedy chléb! Jedli chléb, aniž by to konali fyzicky. A proto mohl Kristus Ježíš celou událost potom vyložit tak, že řekl: „Já jsem chléb života!“

Co tedy jedli?

Jedli sílu Kristova těla!

Co tedy mohlo zůstat?

Zbývat mohla jen síla Kristova těla! Ta působila tak silně, že se mohlo potom ještě nasbírat zbytků.

Každé tělo se dle okultního nazírání skládá z dvanácti článků. Nejhořejší článek se jmenuje Skopec; článek po něm následující je Býk; článek, kde jsou obě ruce, jsou Blíženci; hrud' se nazývá Rak; co je u člověka v krajině srdce, je Lev; co následuje směrem dolů jako trup, je Panna. Potom boky – kyčle, to jsou Váhy; níže pak přichází Štír; dále pak: Střelec jsou stehna; Kozoroh jsou kolena; Vodnář jsou lýtka, bérce; a nohy jsou Ryby.

Lidské tělo se rozkládá do dvanácti článků, což má dobrý důvod. Jestliže se nyní sesbírá to, co zůstalo po použití síly Kristova těla k nasycení, musí se to sbírat do dvanácti měř!

„I sebrali a naplnili z těch pěti chlebů ječných dvanácte košů drobtů, které zbyly, když se najedli.“

Oni nejedli ty ječné chleby. Jedli sílu, která vycházela z Krista. A nasýtí se silou, která vycházela z Krista vlivem díkyčinění, když se Kristus obrátil na ony sféry, z nichž sestoupil.

Tak musíme chápat působení duchovního světa do světa fyzického. A tak můžeme pochopit, jak se jednotlivé události řadí do přeměny Země na Slunce. Zařazují se sem jako mocné silové události. Proto však také budeme moci pochopit, že to, co se tenkrát předalo Zemi jako mohutný podnět, mohlo přistupovat k lidem jen ponenáhlu – pomalu a postupně. Musí se to tedy vlévat (*vštěpovat*) lidstvu jen pomalu a postupně.

Jak jsme naznačili včera, nejprve bylo Markovo evangelium vhodné k tomu, přiblížit ony velké pravdy lidem, kteří pro to byli dostatečně zralí. To bylo v prvních staletích. Vlastní silou si lidé měli zase vydobýt to, z čeho vyšli.

Pokusme se osvětlit, jak sestoupil sám člověk z božsky-duchovních výšin až k nejhlubšímu stupni, který se dostavil v době, kdy událost Golgoty podnítila opětné úsilí o cestu vzhůru. Působilo to jako mocný náraz a člověka to zase táhlo nahoru. Člověk sestoupil z božsky-duchovních výšin a dostával se stále hlouběji dolů; pak obdržel Kristovým podnětem sílu. – Po proniknutí duchovním světlem je mu umožněno dobývat si zase všechno dřívější zpět. A to se uskutečnilo takto: V dobách, které následovaly

bezprostředně po Kristově události – musel si člověk znovu získat to, co ztratil v posledních staletích před Kristem. To mohl získat pomocí Markova evangelia. Co člověk ztratil v době ještě dřívější, to si musel znovu vydobýt pomocí evangelia, které ho více obracelo (*vedlo*) k nitru. To bylo evangelium Lukášovo.

Ale také jsme řekli, že 600 roků před zjevením se Krista na Zemi, všechno to, co bylo lidstvu duchovně dáno v dřívějších staletích a co se mu postupně ztrácelo, že to vše shrnul svou velkou moudrostí Buddha. Tehdy, šest století před Kristem, žila Buddhova bytost, a tato bytost shrnula vše, co bylo ve světě z odvěké moudrosti, co se lidstvu ztratilo, a čeho byl Buddha hlasatelem (*zvěstovatelem*).

Proto se nám vypráví, že když Buddha přichází na svět, – je jeho narození předem zvěstováno jeho matce Máje. A dále se vypráví, jak se objevuje člověk, který příchod dítěte ohlásil, když pravil: „Toto je dítě, které se stane Buddhou, Spasitelem (*vysvoboditelem*), vůdcem k nesmrtelnosti, svobodě a ke světlu!“ Potom se nám v mnohých legendách vypravuje, že se Buddha jako dvanáctiletý chlapec ztratil, a že byl pak nalezen pod stromem, obklopen pěvci a mudrci této dávné doby, které učil. V mém spise „Křesťanství jako mystická skutečnost“ můžete vidět, jak šest století po Buddhovi se vynořují zase v Lukášově evangeliu stejné legendy, které se vyprávějí o Buddhovi, – jak Lukášovým evangeliem v nové formě vystupuje opět to, co bylo zjeveno Buddhou. Proto se objevuje to, co již bylo obsaženo v legendách o Buddhovi, také v Lukášově evangeliu. Až do tohoto stupně tyto věci souhlasí, pozorujeme-li je ve světle duchovního bádání.

Tak přirozeně můžeme dospět k názoru, že takový dokument jako Janovo evangelium a k němu se pojící ostatní evangelia – mají v sobě nekonečnou hloubku. Pozorovali jsme tyto hlubiny v řadě přednášek. Kdybychom mohli v těchto přednáškách pokračovat a zdvojnásobit jejich délku, mohli bychom z evangelií vydolovat (*otvírat*) stále nové a nové hlubiny. A kdybychom mohli tento dvojnásobný čas ještě jednou zdvojnásobit, a tento dvakrát zdvojnásobený čas zase ještě dvakrát prodloužit, vždy bychom objevovali další nové hlubiny! A tak bychom začínali tušit, že v budoucnosti lidstva lze ze základů těchto dokumentů nacházet stále nové hloubky. Lidé se opravdu nikdy nepřestanou učit ve vysvětlování těchto spisů. Není třeba do nich nic vnášet, jen se musíme naučit vyhledávat v nich okultní pravdy, které evangelia skrývají. Pak se nám v evangeliích odhalí celá univerzální souvislost lidstva – a opět spojitost této souvislosti lidstva s kosmem, – a tak se učíme vidět stále hlouběji do duchovního světa.

Ale když jsme vyslechli cyklus takových přednášek, pak je k tomu ještě třeba, abychom si řekli: Získali jsme nejen určité množství poznatků, určité množství jednotlivých pravd. To je samozřejmě nezbytné, ale v této věci to není tím nejnütnejším. Nemůžeme jen to druhé získat bez tohoto prvního. Co však má z takových úvah vyplynout jako zvláštní ovoce je to, aby to vše, co jsme přijali svým duchem – když to nyní vnoříme do svého srdce, aby se to stalo cítěním pro věc, pocitem, podnětem pro vůli.

Když se proteplí srdcem to, co jsme duchem přijali, pak to bude v nás silou, – pak to bude v nás uzdravující silou pro ducha, duši a fyzické tělo. A pak si řekneme: Během těchto našich duchovních úvah jsme byli ponořeni do duchovního života, mnohé jsme si tímto duchovním životem osvojili během těchto čtrnácti dní. Avšak neosvojili jsme si jen prázdné pojmy a ideje, ale takové pravdy, pojmy a ideje, které jsou v duši schopné vyprýštit v živou sílu našeho cítěním a vnímání. A toto cítěním a vnímání nám zůstane, to

nemůžeme ztratit, – s tím budeme žít ve světě dále. Nejenže jsme se něčemu naučili, ale pomocí toho, čemu jsme se naučili, stali jsme se živějšími.

Odejeme-li s tímto přednáškovým cyklem tak, že jsme do sebe přijali takovéto city, pak se nám stane duchovní věda životním obsahem. Potom se nám stane duchovní věda něčím, co nás nebude odvádět od zevního života, ale sama se nám stane obrazem toho nejvyššího, co nám bylo v těchto přednáškách svěřeno. Bylo charakterizováno to, že smrt existovat ve světě musí, a že nynější názor, který o této smrti máme, není správný; že správný názor o smrti nám podává Kristus. Naučil nás dívat se na smrt jinak. Tím se nám stala smrt semenem pro vyšší život.

V zevním světě, mimo okruh těchto přednášek, proudí zevní život. Lidé v něm žijí. Takový život nebude ukrácen duchovním bádáním ani o jediný atom, nic se mu neubere. Ale názor, který o tomto životě obvykle lidé mají, je nesprávný, dokud ho neprohlédnou duchem. A tato nesprávnost se nám musí jevit jako iluze života. Tuto iluzi života musíme nechat v sobě odumřít. Avšak ze semene, jehož jsme si iluzí vydobyli, vzejde v nás vyšší život. K tomu ale může dojít jen tím, že do sebe přijmeme živé duchovní nazírání. Tím se v životě neučiníme asketickými, nýbrž tím se právě učíme poznávat život v jeho skutečné, pravé podobě, a přicházíme ven do života se správnou životní znalostí (*s pravými plody*).

Život si tak učiníme křesťanský tou měrou – jakou prožíváme (*přijímáme*) duchovní vědu. Přijali jsme nyní obraz toho, jak se nám stává smrt obrazem života. Když činíme duchovní vědu svým smýšlením, neodcizujeme se životu, ale učíme se poznávat, co z našich názorů o tomto životě je nesprávné. A pak vejdemo do tohoto světa posílení správným názorem. Jako lidé pracovití vstupujeme do života, jemuž se tím nevzdalujeme, když jsme takovými úvahami získali sílu, která nás uvádí do duchovního světa.

Je třeba si přát, aby se tyto přednášky staly v životě plodné, aby přispěly něco málo k tomu, že se učíte pociťovat duchovní poznání jako povýšení života, jako životní teplo ve vašem cítění, myšlení a chtění, ve vaší práci. Světlo, které jsme vynesli z anthroposofického světového názoru, může potom svítit jako oheň životního tepla, jako oheň života. A když je tento oheň jen aspoň natolik silný, aby mohl vytrvat a v životě hořet dál, pak se dosáhlo toho, oč se usilovalo, když jsem se rozhodl konat tyto přednášky.

Těmito slovy chtěl bych vám nyní tyto pocity, o nichž se právě mluvilo, uložit na srdce jako předmět pro vnitřní meditaci.